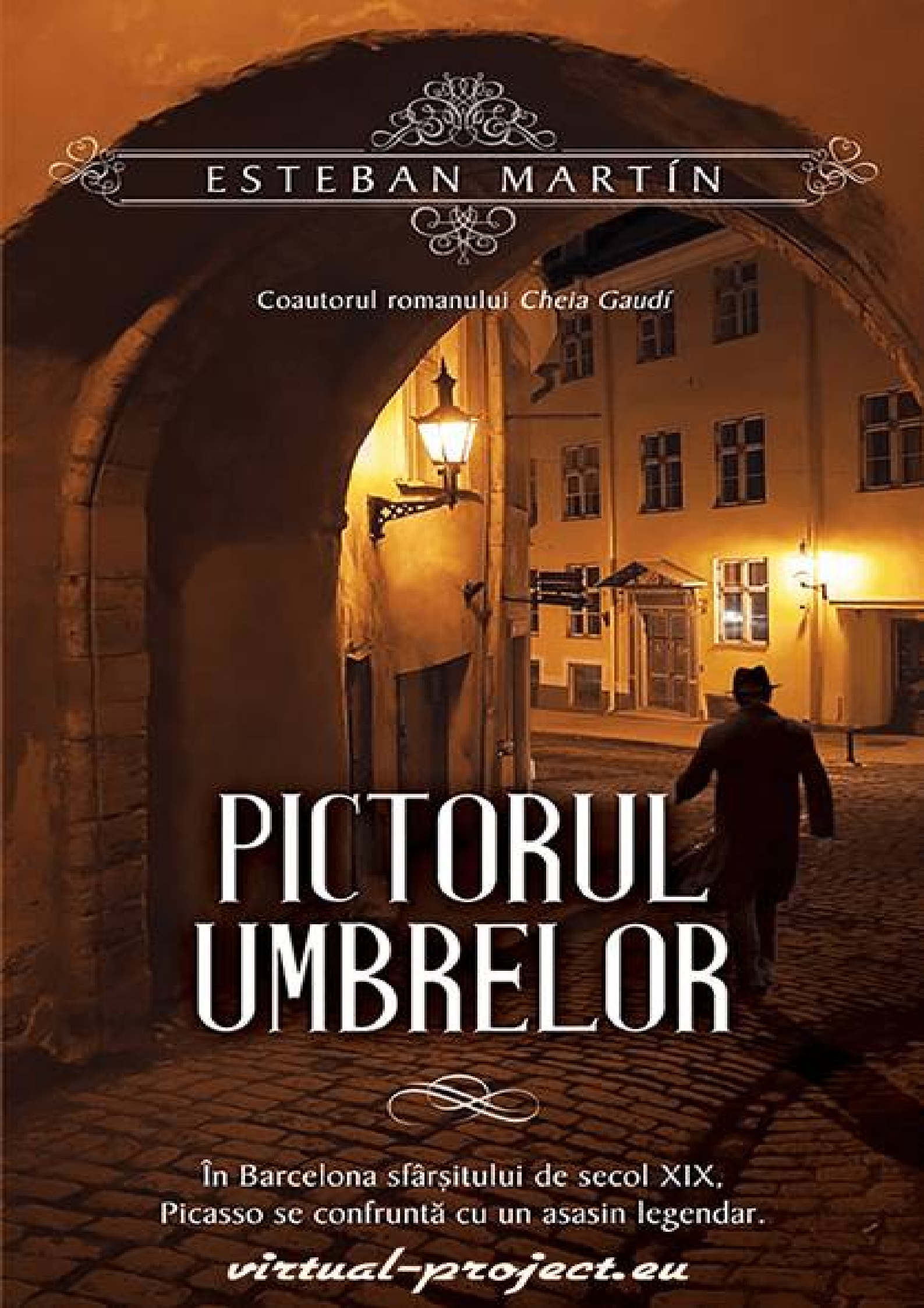
ESTEBAN MARTÍN
Coautorul romanului *Cheia Gaudí*
PICTORUL UMBRELOR
În Barcelona sfârșitului de secol XIX,
Picasso se confruntă cu un asasin legendar.
virtual-project.eu

ESTEBAN MARTÍN

PICTORUL UMBRELOR

Original: *El pintor de sombras* 2009

Traducere din limba spaniolă

ADRIANA STERIOPOL

virtual-project.eu

Editura: RAO

2013

Tatălui meu,
care merită mai mult

În cazul meu, un tablou este o sumă
de distrugeri.
PABLO PICASSO

Am cunoscut cândva…

Notre-Dame-de-Vie, martie 1973

„Mă numesc Pablo Picasso şi l-am cunoscut pe cel mai renumit asasin în serie din toate timpurile.”

Manuel Pallarés[1] citi acea primă frază scrisă la începutul unui vechi bloc de desen. Caietul cu coperte tari, uzate şi încreţituri era plin de mici schiţe şi desene.

În ciuda vârstei sale înaintate, Pallarés mergea în fiecare an în compania fiului său să petreacă două săptămâni cu Picasso. Se instalau la Cannes şi, în fiecare dimineaţă, îi lua o maşină ca să-i ducă la Mougins. Vechii prieteni îşi petreceau ziua împreună la Notre-Dame-de-Vie, amintindu-şi vremurile de demult, iar seara, aceeaşi maşină îi aducea înapoi la Cannes. Manolo îl cunoştea bine. Ştia că pictorul nu dorea în casă niciun bătrân, o persoană care să-i amintească vârsta; simţea o panică oarbă la ideea că prietenul său ar putea să moară la el în casă, cu toate că sănătatea acestuia era excelentă în comparaţie cu a lui Picasso care, de la operaţia de prostată, începuse să se şubrezească. Pablo avea de mai multe zile o gripă nemaiîntâlnită şi arăta foarte rău, se gândea Pallarés. Chiar şi aşa, nu era chip ca bătrânul arţăgos să se lase de tutun.

Pallarés şi-a întins braţul şi i l-a oferit prietenului său. Pablo, pictorul cu privirea radioasă, îl cântări uşor cu mâna sa dreaptă, şovăind câteva clipe, cu o expresie de durere şi de amărăciune ce i se citea pe chipul impunător, modelat de vreme. Lăsă să-i cadă uşor mâna pe măsuţa ticsită de pensule şi de creioane şi acoperită cu pete zgrunţuroase de vopsea. Tăblia mesei era şi ea un tablou în studioul cel mare al pictorului, un tablou luminos în culori verzi, albastre şi ocru, care se amestecau armonios.

În momentul acela, intră Jacquelin[2] care îi anunţă sosirea jurnalistei. Faptul îl surprinse pe Pallarés,

deoarece prietenul său nu se dădea în vânt să acorde interviuri.

— Poftește-o înăuntru, spuse Picasso.

— Un interviu? întrebă Pallarés când au rămas un moment singuri.

Picasso nu răspunse.

Tânăra se prezentă. Se numea Isabel Queralt şi era corespondentul la Paris al ziarului *La Vanguardia.*

— Întotdeauna mi-a plăcut *La Vanguardia,* spuse Picasso, invitând-o să ia loc şi întrebând-o dacă doreşte o cafea.

— Apă, vă mulţumesc, zise ea după ce îi salută pe cei doi şi îi mulţumi pictorului că acceptase interviul.

Era o femeie frumoasă, la vreo douăzeci şi şapte de ani, care purta un taior cu croială clasică. Luă loc şi Picasso îi observă picioarele lungi şi zvelte. „Nu se va schimba niciodată", se gândi Pallarés.

Prima parte a interviului fu o scurtă trecere în revistă a vieţii şi a diferitelor perioade ale operei sale. Lui Pallarés i se păru destul de convenţional. Apoi, întrebările începură să prezinte un oarecare interes.

— În tinereţea mea am fost foarte cumpătat în folosirea culorii, spuse Picasso răspunzând la ultima întrebare.

— Sunteţi aprig din fire? Se spune că negustorul de tablouri Kahnweiler tremura când vă încruntaţi.

Întrebarea îl surprinse pe Picasso.

— Sunt aprig din fire, răspunse el, fără ocolişuri.

— Care este cel mai bun sfat care vi s-a dat?

— Mult sex şi vin roşu; mi-a recomandat medicul meu, răspunse el.

— Vi se spune pustnicul de la Mougins.

— Nu sunt sechestrat, dacă la asta vă referiţi. Un pictor are nevoie de singurătate; am învăţat asta de la tatăl meu.

— Vorbiţi-mi despre relaţia dumneavoastră cu femeile.

— Ce vreţi să vă spun? Le-am iubit pe toate.

Răspunsul acela nu părea să o fi entuziasmat pe jurnalistă.

— Dora Maar[3] v-a spus cu o anumită ocazie că poate ca artist sunteţi extraordinar, dar că, din punct de vedere moral, sunteţi vrednic de dispreţ.

— Poate că avea dreptate.

— Şi, de asemenea: „Nu ai iubit pe nimeni în viaţa ta. Nu ştii să iubeşti”.

— Aici se înşela; cum v-am spus, le-am iubit pe toate, şi pe ea foarte mult. După o scurtă tăcere, artistul adăugă: Mama mea i-a zis odată Olgăi[4], prima mea soţie: „Nu cred să existe o femeie care să poată fi fericită cu fiul meu”. Poate că avea dreptate; dar asta ar trebui să o întrebăm pe Jacqueline… dar credeam că vom vorbi despre opera mea.

Jurnalista înţelese că acea întorsătură a interviului nu era pe placul pictorului.

— Sunteţi primul pictor în viaţă care aţi expus la Luvru. Ce senzaţie vă produce acest fapt?

— Şi am primit, de asemenea, mai multe insulte decât oricare alt pictor din istorie, conchise el glumind. Ce vreţi să vă spun? Expoziţia a fost văzută de peste opt sute cincizeci de mii de persoane. O nebunie. Întotdeauna am pictat cum am vrut şi mă întreb dacă asta poate interesa pe atâta lume.

— Sunteţi pictorul cel mai renumit din istorie.

— Nu i-aş dori nimănui faima mea; nici celui mai aprig duşman… Mă îmbolnăveşte fizic… Mă protejez cât pot de mult… Trăiesc zi şi noapte în spatele uşilor încuiate de două ori cu cheia. Chiar şi aşa, oamenii vin buluc, spionează până şi cu binoclul. E o nebunie.

— Sunteţi imens de bogat.

— De multă vreme nu mă mai interesează banii. Dar chiar şi aşa, sunt în stare să-mi amintesc cum era când nu-i aveam. Nici nu vă puteţi imagina ce înseamnă să nu-i ai.

— Să vorbim despre *Domnişoarele din Avignon.*

— Nu vorbesc niciodată despre tablourile mele. Despre acesta s-a scris mult.

— Dar dumneavoastră ce credeţi?

— Eu nu cred; eu pictez. Picasso înţelese că tânăra nu era dispusă să renunţe la această temă. Tabloul a rămas ascuns până în 1916, pentru că nimeni nu l-a înţeles la vremea lui.

— Şi acum, după ce a curs atâta cerneală, credeţi că îl înţelege?

— Nici gând. Dar să-i lăsăm pe critici să-şi facă treaba. După cum ştiţi, André Salmon[5] a fost cel care mi l-a cerut la vremea aceea ca să-l expună, apoi l-am demontat din şasiu şi l-am păstrat. După mai mulţi ani, în 1920…

— Douăzeci şi unu, preciză Pallarés, intervenind în conversaţie.

— … André Breton[6] l-a convins pe creatorul de modă Jacques Doucet să-l cumpere. Văduva lui l-a vândut ulterior galeriei Seligmann, având sedii la Paris şi la New York, şi după ani de zile l-a achiziţionat Muzeul de Artă Modernă din acest ultim oraş.

— Ştiu deja toate astea, spuse jurnalista. Dar eu voiam să intru în geneza unui tablou care, cu timpul, a devenit, după părerea mea, cel mai important din istoria artei. Aţi lucrat mult la el. Aţi mers până într-acolo încât aţi pictat mai multe tablouri, până să ajungeţi la forma lui definitivă. În primele versiuni, în afară de cele cinci fete, apăreau un medic şi un marinar. De ce i-aţi scos din tabloul definitiv?

— Afurisitul ăla de marinar! exclamă nervos Picasso.

— Ce spuneţi?

— Nu merita să fie în tablou… de aceea l-am scos.

— Nu merita? Erau două personaje.

Pablo şovăi înainte de a răspunde.

— Da, aveţi dreptate; erau două.

O tăcere se aşternu între ei.

— Nu aveţi de gând să-mi explicaţi nimic mai mult?

Pallarés urmărea interviul cu mare interes. Până unde va merge prietenul său? se gândi el.

— Acele două personaje seamănă mult cu dumneavoastră, insistă jurnalista.

— Da, dar cu toate că au chipul meu, nu sunt eu, slavă Domnului!

— Există o mare violenţă în tabloul acela, nu vi se pare? Întotdeauna mi s-a părut o lucrare terifiantă.

— Să nu aveţi nicio îndoială în această privinţă… dar este şi multă dragoste în el.

— Bordelul…?

— Da, a existat, i-o reteză Picasso. Am trăit în el.

Jurnalista hotărî să schimbe cursul conversaţiei; era clar că Picasso nu dorea să vorbească despre tablou, nici despre personajele pe care, la un moment dat, a hotărât să le elimine din lucrarea definitivă pe care o cunoştea toată lumea.

— De-a lungul vieţii dumneavoastră, aţi pictat o serie de lucrări care mă tulbură şi în care văd un oarecare paralelism cu *Domnişoarele din Avignon.*

— La ce lucrări vă referiţi? întrebă Picasso vădit interesat.

— De exemplu, la *Le Meurtre*[7].

Picasso îl revăzu în minte. Şi-l amintea perfect. Jurnalista continuă:

— În tabloul acela se vede o femeie oribilă şi monstruoasă, care înfige un cuţit mare de bucătărie în Marie-Thérèse[8]. Femeia, cu nişte dinţi înspăimântători, scoate limba, înaintând spre ea. După două zile, aţi făcut un desen în care o vedem pe Marie-Thérèse, amestecată cu un cal de picador şi spintecată de un taur care, la rândul lui, e străpuns de o spadă. Dar mai sunt şi altele: în *L'aubade*[9], un tablou pe care l-aţi pictat în 1942, se observă o femeie cu nişte diformităţi sălbatice pe trup şi pe faţă. Altă lucrare care îmi atrage foarte mult atenţia este un desen mare în cărbune în care vedem un cal

spintecat agonizând în piaţă, cu capul înălţat cu violenţă, în timp ce din piept îi ţâşneşte un abundent şuvoi de sânge. L-aţi pictat cu douăzeci de ani înainte de *Guernica.* Şi altul care…

— Mai sunt şi altele? o întrerupse Picasso.

Jurnalista continuă entuziasmată:

— Foarte multe. Dar mă voi axa pe altul, al cărui titlu nu mi-l amintesc, în care se vede o pisică având în gură o pasăre spintecată. Sau pe cel cu cocoşul cu capul în jos, în poala unei femei; are picioarele legate, e jumulit pe jumătate şi cu capul ridicat în mod violent. Femeia este oribilă, aproape cheală; cu o mână ţine pasărea de o aripă, iar pe jos este un cuţit de bucătărie.

Jurnalista aşteptă răspunsul pictorului. Picasso era alb la faţă; nu îşi putea ascunde supărarea de care era cuprins în momentul acela.

— În cazul meu, un tablou este o sumă de distrugeri. Asta nu am învăţat-o de la niciun pictor.

— Aţi învăţat-o de la marinar?

— Să ne oprim aici, o rugă pictorul.

— Aveţi un tablou ciudat, din perioada naturilor moarte, cu un cap de taur. În el este un băiat îmbrăcat ca marinar şi cu beretă, pe a cărei panglică se citeşte „Picasso”; are o plasă de prins fluturi, în vreme ce un fluture roşu zboară între plasă şi nasul lui. De ce fluturele este roşu? De ce v-aţi pictat ca un copil şi îmbrăcat ca marinar?

— Pentru că port întotdeauna un tricou de marinar! spuse el, deschizându-şi cămaşa şi arătându-i tricoul de dedesubt. Şi acum, vă rog, să trecem la altă temă şi să terminăm; sunt foarte obosit.

— Încă două întrebări şi gata. Dintre toate persoanele pe care le-aţi cunoscut, cui îi duceţi cel mai mult dorul?

Răspunsul fu atât de rapid, încât nici nu trebui să se gândească.

— Lui Carmen.

— Carmen?

— Vă rog, să nu scrieţi asta. Şi ultima întrebare?

— Ce vă lipseşte?

— Cada mea de baie din tablă din clădirea Le Bateau-Lavoir[10], din bulevardul Clichy. Acolo am locuit cu Fernande[11] şi este singurul loc unde am fost fericit.

— O cadă de baie din tablă? spuse jurnalista uimită.

— Da, în ea îmi ţineam cărţile cu Sherlock Holmes, Nick Carter, Bufalo Bill, precum şi cele de Verlaine, Rimbaud şi Mallarmé.

Interviul se încheiase. Jurnalista îşi luă la revedere de la cei doi, Picasso o chemă pe Jacqueline ca să o conducă pe tânără.

Cei doi prieteni rămaseră din nou singuri. Pallarés îl văzu pe prietenul său descumpănit şi uşor buimăcit. Rămaseră ceva vreme fără să-şi spună nimic.

— Ciudat interviu! Aproape că te-a demascat, spuse Pallarés în cele din urmă.

Picasso stătea în continuare pe gânduri, fără să-i dea atenţie. Manolo Pallarés îşi îndreptă privirea spre masa pe care era caietul. Tot acolo se afla şi cuţitul.

— Văd că încă mai păstrezi vechiul cuţit, spuse Pallarés.

După şaptezeci de ani, încă îl mai avea. I-l dăruise în timpul primei sale şederi la Horta. Pe vremea aceea, îl întrebuinţa ca să facă surcele, să cureţe cartofi, să taie slănină şi să-l utilizeze în timpul meselor. După atâţia ani, încă îl mai folosea ca instrument de lucru.

— Afurisitul ăla de marinar a fost cât pe-aci să te lichideze.

— Aşa e. Dacă n-ar fi fost englezul ăla… pictorul şovăi.

— Arrow, sublinie Manuel Pallarés.

— Un tip grozav.

— Ţi-a salvat viaţa.

— Şi nu numai asta; datorită lui am putut să ajung cine sunt.

— A trecut multă vreme, Pablo.

Pictorul păru că se pierde în sine însuşi, că îşi scormoneşte amintirile, furat de gânduri; apoi, revenind în prezent, adăugă:

— Tot ce ştiu am învăţat la Barcelona şi tot de la afurisitul ăla de om nemilos, spuse el ultima parte a frazei cu o mânie reţinută, dar pe un ton aspru şi incisiv.

— Distrugerea formei, adăugă Pallarés ca pentru sine.

— Răsuflarea lui era un foc venit din infern, dar ştii? El distrugea ca să distrugă, era răul în stare pură. Distrugea formele cu o patimă criminală şi asasină; în schimb…

— Tu ai preluat aceeaşi idee şi ai schimbat viziunea asupra lumii.

— Eu n-aş zice chiar atât de mult.

Pallarés arătă spre caiet.

— Aici sunt ele.

— Da, sunt toate, domnişoarele mele din Avignon. Câte tâmpenii s-au mai scris despre tabloul ăsta! Aveam douăzeci şi opt de ani când l-am pictat.

— Douăzeci şi cinci, Pablo, spuse Pallarés, dar Picasso părea că nu-l auzise.

— De mulţi ani eram obsedat de fete, de ce li se întâmplase şi voiam să mi-l scot din minte pe monstrul acela. Singura modalitate de a o face era să pictez, dar pe vremea aceea nu eram pregătit; simţeam numai durere; durere şi ură. A trebuit să plec departe şi să las să treacă timpul. Pablo făcu o pauză şi se uită la caietul care zăcea pe masă. Idioţii zic că l-am pictat ca să le fac concurenţă lui Matisse şi lui Derain. Prostii! L-am pictat pentru că puteam deja să o fac; pentru că, după atâta timp, am găsit forma şi, în plus, datorită negustorului de artă Vollard, aveam bani pentru prima dată în viaţa mea. A fost ca o naştere, dragul meu Manolo; m-am izolat vreme de nouă luni cu o singură obsesie: să-l pictez. Am făcut peste opt sute de desene, o grămadă de caiete şi o jumătate de duzină de

tablouri până să-l nimeresc pe cel definitiv, pe cel pe care ele, dinlăuntrul meu, îl cereau… Bietele fete!… Ce grozăvie! Se opri şi apoi, cu o privire care ascundea o melancolie pe care prietenul său nu şi-o mai amintea, adăugă: Şi mai ales ea! Am ţinut la multe femei, am iubit din adâncul inimii! Îţi jur că le-am iubit!… Dar pe niciuna ca pe ea. Amintirea ei mă urmăreşte.

— Erai un copil, Pablo.

— Da, un copil; dar ea m-a făcut bărbat. Urmă o scurtă tăcere şi apoi spuse, ca pentru sine: Carmen! Mica mea călcătoreasă!

Melancolia reveni în ochii pictorului. Pallarés ghici gândul care străbătea mintea prietenului său. Îi ghicea întotdeauna gândurile. Din ziua aceea, cu mulţi ani în urmă, când s-au cunoscut în La Lonja[12] şi erau doi tineri studenţi la desen şi pictură.

— Copilul a fost fericit la Horta, te asigur, afirmă Pallarés.

— Ştiu. Ştiu, repetă pictorul pe când smulgea primele două foi din caiet, se apropia de cămin şi le încredinţa focului.

PARTEA ÎNTÂI

PABLO PICASSO

1. Arena de tauri

Barcelona, sfârşitul lui septembrie 1895

S-au îmbarcat cu destinaţia Barcelona în ziua de 13 septembrie pe *Cabo Roca,* un mic vas de mărfuri, după ce tatăl său ceruse transferul şi după ce şi-au petrecut vacanţa la Málaga. Unchiul său Salvador, care deţinea funcţia de director al Serviciului de Sănătate din portul Málaga, le obţinuse o importantă reducere de preţ al biletelor, fapt care l-a încurajat, desigur, pe tatăl său să-şi învingă ideea preconceptă pe care o avusese întotdeauna faţă de călătoriile pe mare.

Călătoria a fost lungă şi greoaie, deoarece corabia a navigat de-a lungul întregii coaste până la Barcelona, cu escale în porturile Cartagena, Alicante şi Valencia. Călătoria părea să nu se mai sfârşească niciodată. Ca să-şi omoare timpul în cursul călătoriei, Pablo lucra pe nişte mici tăbliţe, pictând şi desenând scene marine. Don José îl observa pe fiul său, în vreme ce acesta se consacra schiţelor.

— Pot să văd?

Pablo îi arătă tăbliţa. Don José o privi în tăcere şi ochii i se luminară.

— Coloritul mării este bun; este un studiu bun. Dar eu m-aş concentra pe chei şi pe vasele acostate, spuse el, înapoindu-i tăbliţa.

Pablo se concentră asupra cheiului, aşa cum îl sfătuise tatăl său, şi apoi pictă vasele cu foarte multe detalii.

— E gata, tată.

— Minunată! Bun, să sperăm că această călătorie se va încheia curând; a început să fie puţin cam obositoare, spuse tatăl său, înapoindu-i lucrarea.

Când au ajuns la Barcelona, s-au instalat provizoriu într-o mică încăpere de pe strada Cristina, foarte aproape de port, în cartierul Barceloneta, la doi paşi de clădirea Bursei, sediul Şcolii de Arte Frumoase, unde don José urma să

predea lecţii şi unde l-a înscris pe fiul său la sfârşitul lui septembrie.

Barcelona l-a fascinat pe băiat. Era un oraş mare, modern şi industrial, cu peste o jumătate de milion de locuitori şi în plină transformare, cu edificii noi, bulevarde cu copaci şi iluminat public.

Cel mai bun lucru din zona în care locuia era minunata arenă de tauri numită El Torín, prima din Barcelona, operă a arhitectului Josep Fontseré. Arena se afla în Barceloneta, în cartierul Geneva; acolo mergea în multe după-amiezi cu tatăl său să vadă luptele de tauri, cu un caiet în mână. În arena aceea, la un an de la inaugurare, a izbucnit o revoltă care s-a extins în oraş şi care a degenerat în incendierea mănăstirilor. Faptul a fost menţionat într-o poezie populară:

> *El dia de Sant Jaume de l'any trenta-cinc*
> *hi va haver gran broma dintre del Torin;*
> *van sortir set toros tots van ser dolents,*
> *aixo va ser la causa de cremar els convents.*[13]

Ca represalii, arena a fost închisă şi aveau de gând să o transforme în abator. Luptele cu tauri se ţineau în continuare în arena din cartierul Borne şi, pentru a spori oferta de coride, s-au gândit şi la arena Regelui. Dar pasiunea oraşului Barcelona pentru tauromahie venea din vremuri străvechi şi nimeni nu a îndrăznit să transforme El Torín într-un abator.

Pe Pablo îl entuziasma cartierul acela şi îl străbătea făcând schiţe la tot ce vedea: nevestele pescarilor ţesând plase în poarta caselor, întinzând rufele sau vânzând peşte proaspăt, copiii jucându-se pe esplanada bisericii Sant Miquel del Port, pescarii scoţând lăzile cu capturile lor, vilegiaturiştii care veneau să sărbătorească solstiţiul de vară scăldându-se goi în instalaţiile de la Băile Soler. Însuşi regele

Amadeo I[14], când a vizitat oraşul cu ocazia sărbătorilor din ziua Fecioarei Milostivirii[15] din 1871, a sfârşit prin a se scălda gol. În această privinţă, exista o anumită tradiţie monarhică, deoarece regina Isabel a II-a[16], în 1840 şi cu cel puţin alte trei ocazii, s-a deplasat pe plaja de la Barceloneta să primească băi de talazuri la recomandarea medicală, cu scopul de a vindeca o eczemă dureroasă de pe piele.

— După-amiază vom merge în cartierul Grijaniei[17] să vedem taurii, îi zise tatăl său cu un prilej. Expresia aceea îl şocă pe băiat, care cunoştea credinţele religioase şi fineţea limbajului tatălui său. La Barceloneta, fiule. I se spune şi aşa pentru că, după cum se pare, când s-a întemeiat cartierul, exista un local aparţinând unui italian, pe a cărui faţadă, ca reclamă, a comandat să i se pună o firmă cu o schiţă a locului său de baştină, localitatea Ostia.

Oamenii aceia, se minuna Pablo în incursiunile sale, ca toţi cei de la mare, trăiau pe stradă mai mult decât acasă, răcorindu-se, luând cina. Nu era un lucru ciudat: locuiau în case mici, multe dintre ele cu un singur nivel.

— Pe unde umbli, Pablo? Îţi petreci toată ziua pe străzi cu prietenii tăi.

— Am fost la digul maritim, pe plaja de la Barceloneta, prin şoproane, pe cheiul pescarilor, prin zona veche a oraşului…

— Asta nu se poate, Pablo. Îţi neglijezi studiile, i-o reteza tatăl său cu o voce gravă.

— Uitaţi ce vă aduc, tată, îl întrerupea tânărul, arătându-i un caiet.

Don José începea să dea paginile încet, privind desenele care umpleau caietul. Băiatul avea mână bună pentru crochiul rapid, în care înfăţişa o mare varietate de tipuri umane, de meserii şi de peisaje.

— Toate astea le-ai făcut într-o săptămână?

— Nu, tată, le-am făcut azi.

— Azi?… Pe toate?

— Da, tată.

— Sunt foarte bune, fiule. Dar aş prefera să nu-ţi neglijezi cursurile.

— Mă plictisesc, tată. Dar asist la toate, ştiţi asta.

— Da, mai ales la cele de Desen şi Modelaj, dar ce-mi spui despre cursurile de Istoria Artei şi de Estetică?

Pablo nu răspundea, ştia că tatăl său avea dreptate. Dar ştia şi că îmbătrâneşte urât; era mereu trist şi abătut. Toate acestea se accentuaseră în La Coruña, după moartea surorii lui, când a hotărât să nu mai picteze niciodată.

— Lasă-l în pace; e un copil, intervenea mama lui, care îi ţinea întotdeauna partea. Nu zici tu că e foarte bun, că va fi un mare pictor?… Atunci, acordă-i puţină libertate. Nu face nimic rău, pleacă de acasă şi desenează, oare nu asta îţi doreai?

Tatăl său nu răspundea; ştia că soţia lui era întotdeauna de partea băiatului, chiar şi de dragul de a-l contrazice, de a-l face de râs. Pablo era preferatul ei. María Picasso ştia că atunci când un fiu reuşea în viaţă era pentru că fusese preferatul unei mame bune, care l-a iubit întotdeauna la nebunie. Ceea ce o lega de fiul ei era pur şi simplu dragoste; căuta ca băiatul să înţeleagă că ea îl adoră şi că avea convingerea profundă că el poate să atingă cele mai înalte culmi. María Picasso nu se pricepea la pictură şi, cu toate că nu arăta nicio admiraţie pentru soţul ei, singurul lucru în care era de acord cu el era acela că aveau un geniu în familie, cineva care avea să-l depăşească şi care va picta cu adevărat. De ce să fie atât de rigid? Disciplina, ordinea şi învăţăturile maeştrilor săi, precum şi sfaturile prietenilor săi artişti nu făcuseră din el un pictor bun, ci doar un profesor corect. Pablo avea dreptate, avea nevoie de aripi, nu ca melancolicul şi tristul ei soţ să încerce să i le reteze şi să-l încorseteze la fiecare pas.

— Hai, să mergem; mama ta a pregătit deja cina, spunea don José cu intenţia de a încheia conversaţia.

Poate că n-ar fi de prisos să-i închirieze băiatului un studio; ar fi bine pentru el să aibă un spaţiu

propriu, chiar dacă ar fi un loc mic şi modest, se gândea don José aşezându-se la masă.

2. Studioul

Barcelona, septembrie 1896

— Aici te vei simţi bine, îi spuse tatăl său.

Don José îi închiriase adolescentului un mic apartament la numărul patru din strada de la Plata, ca să-şi instaleze atelierul.

— Tot ce e aici e pentru mine, tată?

— Nu e foarte mare, dar îţi ajunge. Acasă nu încăpem şi asta e tot ce pot să plătesc ca să te dedici picturii, spuse el laconic şi apoi adăugă ca pentru sine: Un pictor are nevoie să fie singur, pentru ca lumea să-i curgă spre mână. Un pictor are nevoie de linişte şi de singurătate.

Ceea ce el nu avusese niciodată.

Don José îl privi pe băiat şi îl îmbrăţişă. Nu era un om care să se dea în vânt după efuziuni, dar nu se putu stăpâni. Se hotărâse să facă tot ce îi stătea în putinţă pentru a favoriza cariera fiului său, a acestui băiat care avea un talent minunat şi ai cărui ochi, era convins, vor şti să vadă pictura aşa cum nu o mai făcuse nimeni până atunci. Încă mai putea să şi-l amintească pe micuţul său desenând în nisip în piaţa de la Merced, fără să-şi ridice degetul de jos, pe când nu putea încă să meargă; începea desenul unui câine, al unui cocoş sau al unui porumbel din punctul pe care i-l indicau verişoarele lui: de la coadă, de la cap, de la un picioruş; era totuna: Pablito era în stare să deseneze începând cu orice parte. Copilul acela care avusese întotdeauna probleme cu ortografia şi cu aritmetica şi pe care nu îl interesau cărţile, îşi petrecea ziua pictând tauri, porumbei şi tot ce îi cereau verişoarele lui. „Ion, ion, ion”, spunea mama lui că a fost primul cuvânt pe care îl învăţase. Un creion, cerea copilul, fără să ştie încă să vorbească. Un creion căruia nu avea să-i mai dea drumul din mână până în ultima zi a vieţii sale, dar tatăl său nu avea cum să o ştie.

Don José nu era foarte îngrijorat că băiatului îi venea greu să înveţe să numere, să citească orele pe cadranul ceasului sau că progresele lui la şcoală nu erau cele proprii vârstei sale. Ceea ce l-a preocupat cu adevărat a fost să-i predea el însuşi cursuri de desen şi de pictură. L-a învăţat toate cunoştinţele sale tehnice, o bază solidă pentru desen şi lucrul cel mai important: disciplina. Drept răsplată, don José nu a avut niciodată un elev mai înzestrat şi mai entuziast.

Lui don José îi trecuse viaţa urmărind o himeră. Nu a fost niciodată ceea ce ar fi dorit să fie: un mare pictor. Ajuns în acest moment al existenţei sale, nu folosea la nimic să dea vina pe ghinion, pe faptul că fusese obligat să-şi întreţină cu modestul său salariu de profesor de desen şi custode al Muzeului din Málaga soţia, cele două surori ale sale, soacra şi copiii. Toţi în aceeaşi casă. Grijile zilnice l-au făcut să-şi piardă încetul cu încetul credinţa în talentul său. Poate că nici nu l-a avut vreodată, poate că nu a ajuns să fie mai mult decât un simplu amator cu o bază tehnică solidă şi atâta tot. Un pictor era altceva, şi acum, când se privea în oglindă, îi era greu să găsească vreo trăsătură de geniu, de originalitate, de vioiciune, de vigoare în acel chip care, pe vremea când era tânăr, a confundat înclinaţia artistică cu ceva mai înălţător, având legătură cu talentul creator. Dacă vreodată, în tinereţea sa, a crezut că posedă ceva din flacăra aceea intangibilă, şi nu doar o vocaţie ratată, viaţa de familie, femeile din casa lui, copiii, rutina, orele prost plătite şi viaţa lui de funcţionar îi curmaseră toate şi fiecare dintre tinereştile sale dorinţe. Don José era un nimeni: un tată de familie înfrânt de viaţa de zi cu zi, un ratat silit să cutreiere din oraş în oraş. A părăsit Málaga, oraşul său luminos şi vesel, pentru celălalt oraş din nord, trist, ploios şi cenuşiu. La Málaga îl înlocuise pe prietenul său, renumitul pictor Antonio Muñoz Degrain[18]. Dar cu veniturile sale ca profesor la Şcoala de Arte şi Meserii San Telmo de-abia reuşea să-şi întreţină numeroasa familie. Şi pe deasupra,

primăria a luat hotărârea de a închide muzeul, al cărui custode era don José, sursa lui de venituri pentru a-şi duce traiul până la sfârşitul lunii. Trebuia să ia o hotărâre. Dar la Málaga le avusese pe cele două fiice ale sale, Concha şi María, şi a fost cât pe-aci să-l piardă pe primul său născut, dacă fratele lui, medic şi fondator al Institutului de Vaccinări din Málaga, nu l-ar fi resuscitat pe cel ce se născuse mai mult mort decât viu, suflându-i în plămâni o gură de fum din ţigara lui de foi. Pictorul avea să ducă dorul minunatei arene de tauri din Málaga cu o capacitate de zece mii de spectatori. Don José îl ducea pe Pablito la tauri încă de când era foarte mic. Iar băiatul s-a obişnuit să vadă cum erau spintecaţi caii în arenă. Nu avea nici zece ani când micuţul a pictat un ulei pe lemn reprezentând un picador, cu picioarele acoperite cu platoşe, bine aşezat în şaua calului. Tabloul l-a umplut pe don José de o enormă satisfacţie.

— Un cal splendid, nobil şi puternic, îi spuse fiului său. Dar poate cam mic, adăugă el.

Lui don José nu i-a plăcut noul său post din La Coruña. Nu a fost fericit acolo, predând desenul şi ornamentaţia la Şcoala Provincială de Arte Frumoase. Înainte de a fi transferat, îşi dăduse deja seama că fiul său, pentru vârsta pe care o avea, era complet analfabet şi că îl interesa doar să deseneze şi să picteze. Cum să fie admis la colegiu în La Coruña dacă nici măcar nu ştia să adune doi şi cu doi?

Don José a recurs la prieteni ca să-i facă rost de un certificat de aptitudini fals. A obţinut ca băiatul să fie examinat.

— Trei plus unu, plus patruzeci, plus şaizeci şi şase şi plus treizeci şi opt, îl întrebase examinatorul.

Copilul a încercat, fără prea mare succes, să aşeze numerele unele sub altele, iar examinatorul l-a rugat să nu se enerveze şi să repete operaţia.

— Dacă vreţi, vă fac un desen, a spus Pablito.

— Calculează! i-a zis examinatorul, disperat, dar pe un ton binevoitor. Ce trebuia să facă pentru

prieteni! s-a gândit el.

Copilul s-a apropiat de masa profesorului şi i-a arătat cum aranjase cifrele. A văzut că examinatorul a notat rezultatul operaţiei pe o hârtie pe care a pus-o în colţul mesei, în faţa ochilor micuţului. Pablo a ţinut minte rezultatul, s-a întors în banca lui şi l-a scris, după ce a tras o linie. Examinatorul a luat foaia de examen.

— Foarte bine, Pablo; foarte bine.

— L-am copiat bine? a întrebat copilul cu o naturaleţe care l-a descumpănit pe profesor. Acesta nu a răspuns la întrebare, dar a afirmat:

— O linie splendidă: perfectă. Lucrul cel mai bun din toată operaţia. Du-te, drăguţă, şi spune-i tatălui tău că poate veni oricând după certificat.

Don José, datorită fratelui său Salvador, care l-a ajutat să cumpere bilete pentru toată familia, a putut să se îmbarce spre Vigo. Călătoria pe mare a fost lungă şi incomodă. De la Vigo au luat un tren până la Santiago şi, de acolo, au călătorit cu diligenţa până în La Coruña. Era pe la sfârşitul verii lui 1891. Don José se simţea un străin printre oamenii aceia care vorbeau o limbă diferită şi într-un mediu cu o climă ostilă care îi pătrundea până în oase. Pablo nu progresa prea mult în liceul La Guardia, unde începuse primul an de bacalaureat. Don José l-a înscris şi la Şcoala de Arte Frumoase, unde el ţinea cursuri. Dar chiar dacă don José a înţeles că fiul său avea nişte însuşiri extraordinare pentru desen şi pictură, era dezamăgit de slabul interes şi de lipsa de sârguinţă de care dădea dovadă copilul în liceu.

— Mi s-a spus că nu eşti atent la ore, că umbli toată ziua cu capul în nori desenând tauri şi porumbei. Şi că uneori fugi de la ore, e adevărat?

Băiatul nu răspunse.

— Ce faci toată ziua pe străzi?

— Desenez, tată; desenez.

— Dar nu se poate, Pablo. Uneori, am impresia că nu ştii nici să vorbeşti. Profesorii tăi spun că ai

probleme serioase cu gramatica şi cu aritmetica şi că nu dai atenţie cărţilor şi nici explicaţiilor din clasă.

— Nu-mi plac cărţile, tată.

— Ce o să mă fac eu cu tine?

— Învăţaţi-mă, tată, învăţaţi-mă tot ce ştiţi dumneavoastră.

— Să facem o înţelegere: eu te învăţ tot ce ştiu, iar tu îmi promiţi să-ţi dai ceva mai multă silinţă la liceu.

Pablo a fost de acord, ştiind bine că nu era dispus să îndeplinească partea lui din înţelegere. El voia doar să deseneze.

Pablo, spre disperarea profesorilor săi, continua să-şi umple dicţionarul şi alte caiete şcolare cu desene de porumbei, lupte de tauri, bastioane şi soldaţi călare, copii stând pe o scară sau jucându-se pe stradă, bărbaţi citind ziarul, flori şi fazani.

Simţea o mare curiozitate pentru aplicarea tuturor tehnicilor pe care tatăl său i le preda pe rând: cărbune, creion, peniţă, laviu, cretă neagră, tuş, acuarelă, ulei. Tatăl său l-a iniţiat în arta portretului şi a peisajului, pentru care folosea mici tăbliţe din lemn.

Lui don José i-au plăcut în mod special un ulei pe pânză pe care l-a pictat copilul şi căruia i-a dat titlul de *Bărbat cu bască,* precum şi uleiul pe lemn pe care l-a realizat având ca model dormitorul de la domiciliul doctorului Ramón Pérez Costales. Don Ramón era medic, scriitor şi a fost de două ori ministru al Dezvoltării. Era foarte bun prieten cu scriitoarea Emilia Pardo Bazán[19], care l-a imortalizat în personajul doctorului Moragas din romanul ei *Piatra unghiulară.* Domiciliul acestui personaj era foarte aproape de cel al familiei Ruiz.

Prietenia lui don José cu don Ramón a început odată cu boala surorii mai mici a lui Pablo; don Ramón, ca medic, a vizitat-o de nenumărate ori.

— Fiul dumneavoastră valorează mult, îi spunea adesea don Ramón lui don José.

Îl preţuia atât de mult pe băiat, încât l-a încurajat să-şi facă prima expoziţie în spatele unei prăvălii de

umbrele. Nu a avut mult succes, deoarece posibilii cumpărători nu aveau încredere în valoarea unui pictor care nu împlinise încă paisprezece ani. Dar don Ramón a acceptat câteva tablouri în dar.

Don José a văzut în tabloul acela o bună stăpânire a penelului şi o mare precizie în toate amănuntele care, în ansamblu, alcătuiau baza compoziţiei: un pat mare cu baldachin, un covor, o noptieră, un scaun, un sfeşnic, totul încadrat în draperii largi. Da, era o mare dezinvoltură în tabloul acela.

La cei cincizeci şi cinci de ani ai săi, don José se considera un bătrân ratat, ale cărui tablouri nu se vindeau. Luase o hotărâre. De acum înainte, nu va mai picta şi se va dedica exclusiv învăţământului; l-a chemat pe fiul său şi i-a dat vopselele, pensulele şi paletele sale.

— Sunt ale tale. Acum, tu eşti pictorul familiei.

Gestul acela l-a surprins pe băiat. Dar de data aceea nu a acceptat.

— Încă nu, tată; încă nu. Mai aveţi încă multe lucruri să mă învăţaţi.

Don José le-a păstrat în continuare. Dacă nu a fost de data aceea, avea să fie cu altă ocazie. Hotărârea lui era deja luată.

Fiica sa Conchita a murit în oraşul acela ploios şi trist în ziua de 10 ianuarie 1895. O angină difterică a luat-o la Domnul; copila, având doar opt ani, a fost înmormântată în cimitirul din La Coruña. Întâmplarea aceea i-a distrus şi mai mult sufletul pictorului ratat. Nu s-a gândit niciodată că moartea surioarei sale îl va putea afecta atât de mult pe micul Pablo; băiatul părea un suflet chinuit şi, cât timp a durat boala copilei, a încetat să mai picteze şi să deseneze. Faptul a favorizat hotărârea lui don José de a se îndepărta de oraşul acela în care nu fusese fericit şi în care îşi îngropase copila, lumină a ochilor săi.

Un vechi asistent al lui don José, galician de origine, care dădea lecţii de desen la Şcoala de Artă din Barcelona, i-a propus lui don José să facă schimb de posturi şi acesta nu a mai stat pe gânduri.

Salariul era mai bun, trei mii de pesete pe an. Mai întâi, se vor opri la Madrid, vor petrece vara la Málaga cu familia şi apoi se vor muta la Barcelona. Călătoria cu trenul până la Madrid a durat treizeci de ore şi a avut numeroase transbordări şi opriri. Au petrecut două zile în capitala Spaniei şi don José l-a dus pe tânăr la Muzeul Prado.

— Trebuie să-l vezi, fiule: aici se află cei mai mari. Toţi maeştrii.

Pablo se pierdea prin săli cu un entuziasm şi o curiozitate pe care don José nu o mai văzuse niciodată, cu ochii aceia care încercau să capteze soluţiile marilor maeştri pe care îi vedea pentru prima dată, în timp ce asculta explicaţiile tatălui său. Da, acolo erau toţi, tatăl său avea dreptate: El Greco, Zurbarán, Velázquez, Ribera, Murillo, Goya şi alţi mari maeştri olandezi, italieni sau francezi. Tânărul nu voia să-i scape nimic şi părea să-i strige din ochi tatălui său: „Mai mult, mai mult, mai mult, daţi-mi mai multe cunoştinţe, tată, povestiţi-mi, explicaţi-mi, vorbiţi-mi. Daţi-mi mai mult, tată, vreau să fiu ca dumneavoastră, vreau să fiu ca ei, vreau să pictez, tată, să pictez, vreau să-mi petrec viaţa pictând, zi şi noapte, la lumina unei lumânări sau în plină zi. Să pictez, tată, să pictez”.

Şi acum el era acolo, ajutându-l pe fiul său să se instaleze în acel mic studio pe care i-l închiriase în strada de la Plata, şi pregătindu-i pânzele.

Şi don José îi dădu adolescentului, pentru a doua oară, vopselele, pensulele şi paletele sale.

— Acum nu le mai poţi refuza. Ia-le, sunt ale tale.

Pablo nu spuse nimic, pe când tatăl său îl îmbrăţişa. Putea să audă ritmul inimii sale bătrâne şi înfrânte. Bătăile unei inimi care îi spulberase toate visurile destrămate conţinute într-o cutie cu vopsele.

— Şi acum, la lucru!

3. Manolo Pallarés

Barcelona, noiembrie 1896

De pe acoperişul studioului pe care i-l închiriase tatăl său, putea vedea majoritatea acoperişurilor de olane din cartier, precum şi hărmălaia care însufleţea strada. Barcelona era un oraş imens cu o mare splendidă, pe care o avea la doi paşi. Pablo voia să deseneze tot ce vedea; adesea, îşi lua un caiet şi câteva creioane şi o pornea pe străzi. Făcea asta de când sosise în acea urbe de la malul mării, cu o lumină şi o culoare care îl impresionau foarte mult.

Dar în dimineaţa aceea voia să fie singur în micul său studio, observând terasele şi dedicându-se schiţelor sale. Părăsi acoperişul şi, pe scară, se întâlni cu prietenul său, Manolo Pallarés.

De îndată ce intră în studioul lui Pablo, Manolo începu să scotocească pe masa lui de lucru, prin caietele de schiţe. Pallarés nutrea o profundă admiraţie pentru tânărul său prieten, mai ales când vedea toate acele desene şi schiţe pentru tablourile sale, care creşteau şi se înmulţeau de la o zi la alta. Băiatul acela era o maşină de desenat şi evolua cu o iuţeală superioară, în comparaţie cu toţi ceilalţi. Da, îi admira lucrările, cea mai neînsemnată trăsătură de penel; căci de la un stil naturalist trecuse la altul mult mai liber, mai inspirat şi mai degajat. Asta era ceea ce Pallarés admira în studioul acela, la acel băiat.

— Ce faci? întrebă Pablo, fără să-şi ia privirea de pe şevalet.

— Mă uit în caietele tale. Am venit să te iau, în caz că vrei să mă însoţeşti să fac schiţe după natură. Ieşim în stradă?

— Nu, o s-o fac mai târziu. Te-ai mai gândit dacă vrei să împărţi studioul cu mine? Tatăl meu va fi încântat; ştii că te apreciază foarte mult.

Aşa era: don José îl preţuia foarte mult pe acel tânăr cu cinci ani mai mare decât fiul său, un băiat sincer, chibzuit şi din popor care – nu avea nicio îndoială – putea exercita o influenţă pozitivă asupra spiritului boem, visător şi răzvrătit al lui Pablo. Familia Ruiz îl invita adesea la ea acasă şi, foarte curând, începu să fie considerat ca făcând parte din ea.

— Dacă tatăl tău este de acord, pot să mă instalez şi să pictez împreună cu tine.

— Este de acord.

— Păi, atunci ne-am înţeles, afirmă Pallarés.

Manolo Pallarés îl cunoscuse pe tânărul Pablo în urmă cu un an, în 1895, când intrase în La Lonja. Lui Manolo nu îi putea scăpa neobservat acel băiat cu cinci sau şase ani mai mic decât toţi ceilalţi elevi şi despre care se spunea că trecuse examenul de admitere într-o singură zi. Dar acest lucru nu era adevărat, căci toţi elevii dispuneau de o lună ca să susţină cele trei probe de admitere: copia unei gravuri, copia unui mulaj şi studii după un model. Nu, nu era adevărat, şi asta i-a confirmat şi Pablo mai târziu, şi anume, că fusese scutit de copiile gravurii şi mulajului, pentru că le făcuse deja în La Coruña. Dar asta nu-i reducea meritul acelui nou coleg neatent, zurbagiu, indiferent la învăţăturile maeştrilor săi şi mereu conştient de măiestria proprie şi de superioritatea lui faţă de colegii mai mari decât el.

Manolo i-a recunoscut numaidecât geniul, pentru că, în fond, era un copil care nu voia să fie obraznic cu nimeni. A văzut în el un tânăr cu o personalitate puternică, un băiat simpatic care era, cu siguranţă, mult deasupra tuturor celorlalţi colegi, dat fiind că îndemânarea şi rapiditatea lui în conturarea perfectă îi lăsa cu gurile căscate. Înţelegea totul imediat, capta totul de la început, datorită nesăţioasei sale curiozităţi. Pablo era vehement, dar nu exuberant. Uneori, se arăta foarte zgomotos şi agitat, iar alteori, putea rămâne ore întregi fără să scoată un cuvânt. La ceva vreme după aceea, Pallarés avea să-şi

amintească aerul său melancolic şi trist din zilele acelea, care reflecta o fire nepotrivită pentru un băiat de vârsta lui.

În acel prim an de studii, Manolo l-a prezentat prietenilor săi, José şi Joaquín Bas, lui Pepe Cardona y Garnelo şi lui Ricardo Sitwell, dornici cu toţii să se afirme în artă.

Sitwell era cel mai prost artist din grup. Ricardo Sitwell era un tânăr cu multă voinţă, dar lipsit de orice talent. Un truditor al penelului şi nimic mai mult sau, poate, ceva mai mult decât un simplu amator care trăgea slabe foloase de pe urma liniilor şi a culorilor. Sitwell era bogat; de fapt, ar fi mai exact să se afirme că tatăl său era bogat şi că, deşi nu l-a împiedicat să studieze pictura, nu îşi făcea nici cea mai mică iluzie în privinţa înclinaţiei artistice a fiului său. Tânărul îmbina studiile sale de Drept cu cele din La Lonja şi, după toate aparenţele, nu se remarca nici în cele juridice. Adevăratul merit al lui Sitwell era excepţionala lui formaţie teoretică. În această privinţă, toţi prietenii săi erau de acord: Ricardo Sitwell ar fi fost un nemaipomenit critic de artă sau un inegalabil negustor de tablouri, dacă nu ar fi existat acea zadarnică silinţă a sa de a se dedica unei îndeletniciri pentru care nu era şi nici nu avea să fie înzestrat.

Ricardo Sitwell a recunoscut din prima zi geniul lui Picasso şi, de atunci, a devenit umbra lui.

— Cum s-a încheiat cheful de azi-noapte? întrebă Manolo.

— În zorii zilei.

Manolo, deşi era la fel de chefliu ca oricare altul din grup, în noaptea aceea, îi părăsise devreme.

— Sitwell s-a încăpăţânat după aceea să vină aici. Voia să-mi vadă desenele.

— Băiatul ăsta e neobosit.

— Este un nesuferit; de câte ori are ocazia, se strecoară după mine în studio şi lasă totul cu susul în jos. Nu suport să pună mâna pe lucrurile mele. Tot timpul îmi cere desene.

— Şi tu ce faci?

— Păi, i le dau, ca să mi-l iau de pe cap, ce altceva aş putea face?

— Te admiră, Pablo, te admiră.

— Aş prefera ceva mai puţină admiraţie din partea lui.

— Ai fost la el acasă?

— Nu.

— Eu am fost. Desenele tale împodobesc pereţii din camera lui. Locuieşte într-un adevărat palat! Cred că tatăl lui este doldora de bani; trebuie să fie unul dintre cei mai bogaţi oameni din Barcelona. Un englez a cărui familie s-a instalat aici acum aproape o sută de ani.

— Atunci, nu este englez.

— Se spune că e prietenul personal al reginei Angliei şi că are un titlu şi că dă ordine mai ceva decât primarul.

— Decât primarul Londrei? întrebă Pablo.

— Nu, decât cel al Barcelonei.

— Îl cunoşti pe tatăl lui?

— Nu.

— Şi de unde ştii toate astea? insistă puiul de artist.

— M-am împrietenit cu majordomul şi cu o fată în casă.

— Eşti bun prieten cu fata?

— Destul de bun prieten… dar asta n-are nicio importanţă.

— Adevărul e că Sitwell e foarte iute în a-şi scoate portofelul.

— Şi încă ce iute! Dacă n-ar fi el, n-am putea să luăm parte nici la jumătate din chefuri. Noi, care suntem întotdeauna fără o para chioară! exclamă Pallarés.

— Da, dar plătesc un preţ foarte mare: trebuie să-l suport şi să-i dăruiesc desenele mele.

— Recunoaşte că, în fond, asta îţi place. În plus, e băiat bun şi e bolnav.

— Da, într-o bună zi, o să cadă mort peste o târfă în toiul chefului, ca o păsărică. Afurisita aia de tuse îl omoară.

Manolo era deja obosit de conversaţie; voia să iasă pe stradă.

— Bine, ce faci? Vii cu mine să facem schiţe după natură?

— Ţi-am spus că nu, o să ies mai târziu. Acum, dacă tu şi toţi nesuferiţii care veniţi aici mă lăsaţi în pace, aş vrea să pictez.

— Nici la şcoală nu te duci?

Pablo nu răspunse şi continuă să picteze.

4. Călcătoreasa

Atunci, ochii lui se opriră asupra uneia dintre siluetele din spatele ferestrei de la subsol. Niciodată, poate cu excepţia tatălui său, nu văzuse o persoană atât de abătută şi de tristă. Fata părea că se frânge apăsând pe acel obiect metalic.

Vreme de aproape un an cutreierase cartierele umile ale oraşului desenând tot ce vedea; în perioada aceea, oraşul cosmopolit şi modern îi arătase cel mai urât chip al său. Desenase tot ce vedea: cerşetori, femei doborâte de viaţă, muncitori cufundaţi în mizerie, alcoolici, orbi, prostituate, figuri triste cu capete trunchiate. Privea toată deznădejdea vieţii, mizeria şi oroarea. Cui îi putea el povesti toate astea? Tatăl său privea desenele, într-adevăr, cu admiraţie, dar lui nu îi plăceau temele, nu îi plăcea tot ce vedea el, la fiecare colţ mizerabil de stradă al oraşului.

Dar nimic din ce văzuse nu se putea compara cu silueta acelei tinere istovite de muncă, având trupul costeliv încovoiat pe fierul de călcat, părul strâns spre spate şi o şuviţă care îi cădea pe chipul ce se mişca la fiecare apăsare pe care tânăra o exercita asupra fierului de călcat. Acel chip ar putea fi frumos dacă oboseala, foamea şi munca grea nu i-ar fi lăsat urme pe obraji. Şira spinării era ca o trestie gata să se frângă. Era o sclavă legată de un fier de călcat, a cărei viaţă se destrăma cu fiecare mişcare pe pânza întinsă pe masă. Dar ceva îi înduioşă inima, pentru că – şi o putea vedea cu propriii ochi – era nespus de frumoasă! Negrul ca tăciunele al părului ei murdar, incomparabilul oval al chipului ei gălbejit, pielea ei albă şi bolnăvicioasă şi lumina aceea care pătrundea prin fereastră şi îi învăluia trupul firav vârât într-o rochie sărăcăcioasă şi îi lumina ochii lipsiţi de viaţă, fixaţi pe fierul de călcat. Da, cât de nespus de frumoasă era tânăra aceea fără vârstă şi care părea că păstrează pe trupul

său toate rănile, toate umilinţele, toate tăcerile tuturor sărmanilor de pe această lume, ale tuturor lucrătoarelor anonime, ale tuturor femeilor nevăzute, încovoiate, înjosite, insultate, chinuite, degradate! Câtă imensă epuizare în acel plăpând trup aplecat şi totuşi atât de frumos, de delicat, de nobil şi de elevat!

A ştiut că o iubeşte atunci când, după ce şi-a scos caietul din buzunar, a început să o deseneze cu trăsături rapide şi îndurerate, când toată viaţa ei a început să capete formă pe hârtia albă.

Se bucură că nu l-a luat în seamă pe Pallarés, rămânând în studio ca să picteze, până când îi veni cheful să dea o raită.

Şi acum se afla acolo, în faţa ei.

— Ce faci? îl întrebă tânăra, apropiindu-se curioasă de fereastră.

— Te desenez, pot?

— Bine.

Tovarăşele fetei izbucniră în râs. Lui Carmen îi apăruse un pretendent chipeş, un băiat prea mic de statură pentru vârsta lui, cu ochi şi urechi mari şi care era îmbrăcat ca un bărbat, ca să pară mai în vârstă. Grupul de lucrătoare din acel mic atelier de călcat, situat într-un subsol de pe strada Montcada, avea de-acum un motiv de glume. Erau douăsprezece fete legate de douăsprezece fiare de călcat şi care îşi petreceau viaţa, cât era ziua de lungă, aplecate peste o masă ticsită cu rufe de călcat.

— O să mă laşi să-l văd? spuse tânăra.

— Când o să-l isprăvesc.

— Bine.

— Dacă vrei, pot să te aştept şi să facem o plimbare.

— O să termin foarte târziu, răspunse tânăra, cu gândul să scape de flăcăul acela.

— Nu contează, te aştept.

— N-ai altceva de făcut? N-ar trebui să mergi acasă la părinţii tăi?

Întrebarea aceea îl supără pe tânăr.

— La nouă; ies la nouă, spuse Carmen cu un zâmbet în chip de scuză. Nu ştia de ce o făcuse, poate de oboseală, poate din curiozitate sau poate ca să vadă desenul acela. Nimeni nu o desenase vreodată; cu toate că o mâzgăleală făcută de un mucos nu ar merita prea mult osteneala. Dar puştiul agita entuziasmat creionul, fixându-şi privirea mai întâi asupra ei şi apoi pe hârtie.

— Voi fi aici.

Pablo se îndepărtă. Mai avea încă timp să se piardă prin labirintul de străduţe înguste şi întortocheate din zona veche a oraşului. Acela a fost momentul când marinarul cel grosolan şi înalt s-a ciocnit de el, fiind cât pe-aci să-l facă să cadă, şi i-a aruncat caietul din mână.

— Scuzaţi, spuse marinarul cu o voce gravă, luând caietul de pe jos.

Marinarul aruncă o privire peste ultimele desene fără să-i ceară permisiunea posesorului lor. Pablo nu ştia ce să facă şi îl lăsă să răsfoiască desenele.

— Sunteţi desenator?

— Şi pictor, afirmă Pablo.

— Este o fată oribilă şi foarte tristă. Tot ce faceţi e foarte trist, din câte văd.

Pe Pablo îl supără comentariul acela. Ce putea înţelege un marinar împuţit dintr-un desen? Dar individul acela îl atrăgea, cu glasul său arogant şi puternic, cu înălţimea şi corpolenţa lui nemaipomenită.

— Dacă aveţi un minut, pot face un crochiu cu chipul dumneavoastră.

— Pe mine nu mă desenează nimeni! Detest pictorii! Ei cred că ştiu să privească realitatea, dar pictează numai propriul eu, spuse el, aruncându-i caietul pe care Pablo îl prinse din zbor.

Ciudat, se gândi Pablo, văzându-l pe marinarul cel grosolan îndepărtându-se înspre bazilica Santa María del Mar. După ce dădu colţul străzii Montcada, Pablo deschise caietul şi făcu o schiţă sumară a acelui personaj ciudat.

— Câţi ani ai?

— Optsprezece, răspunse Pablo.

— Mincinosule!

— Şaisprezece.

— Treisprezece?

— Paisprezece… împliniţi de curând, afirmă Pablo. Şi tu? întrebă la rândul său.

— Eu am într-adevăr optsprezece.

„Pare mai mare”, se gândi tânărul, văzând-o mergând alături de el cu paşi obosiţi.

— Îţi dau voie să mă însoţeşti până acasă, dar apoi pleci; mâine trebuie să muncesc.

— Înţeleg, înţeleg.

— Ai un fel de a vorbi foarte ciudat, nu eşti catalan, nu-i aşa?

— Nu; m-am născut la Málaga, dar am trăit şi în La Coruña.

— Nu mă mir că vorbeşti atât de ciudat: trei locuri, trei limbi.

— Şi cum vorbesc?

— Păi, aşa, ciudat.

— Şi tu de unde eşti?

— Dintr-un sat din Murcia. Părinţii mei au venit aici în anul Expoziţiei Universale.

— Locuieşti cu ei?

Expresia fetei se schimbă, devenind şi mai sumbră, dacă s-ar fi putut aşa ceva.

— Nu, tatăl meu a murit. Un accident pe când ridicau în picioare monumentul lui Columb; era zidar.

— Şi mama ta?

— S-a întors în sat şi… mă rog, eu am rămas.

— Locuieşti singură?

— Destul de singură.

— Cum te cheamă?

— Carmen, şi tu?

— Eu locuiesc cu părinţii mei, pe strada de la Merced, foarte aproape de aici.

— Nu, tinere! Nu te întreb asta! Ci cum te cheamă!

— Pablo, Pablo Ruiz.

Îi plăcea să meargă alături de tânăra aceea mai înaltă cu două palme decât el, dar ce-i putea spune? Se simţea profund atras şi dorea să ştie totul despre ea, dar experienţa lui cu femeile se reducea la nişte relaţii sporadice cu câteva târfe. Acum era altceva.

— Nu mă laşi să văd desenul?

Pablo se opri, scoase caietul, îl deschise la pagina corespunzătoare şi i-l oferi. Îşi aţinti privirea asupra ei, încercând să descopere efectul pe care i-l pricinuia desenul. Se gândi că nu i-a plăcut.

— Aşa mă vezi tu pe mine?

— Eu te văd foarte frumoasă.

— Dar desenul este foarte trist.

— Munca ta e tristă; tu eşti frumoasă.

— Eşti un pictor bun?

— Foarte bun… aşa spune tatăl meu. Tatăl meu este un pictor bun… vreau să spun, era.

— A murit?

— Mai rău decât atât; a încetat să mai picteze. Dă lecţii în La Lonja.

— Îl iubeşti mult pe tatăl tău, nu-i aşa?

— Da, dar în ultimul timp nu ne mai înţelegem. Ni se întâmplă ceva. Dar eu nu vreau să pictez ca toţi ceilalţi, vreau să fac ceva eu însumi. Trebuie să găsesc o formă, o nouă modalitate de a privi, aşa cum au făcut întotdeauna marii maeştri. Tatăl meu mi-o repetă întruna, dar, apoi… este ca şi cum ar vrea să merg prin… – nu îi venea cuvântul.

— … locuri sigure?

— Da.

— Şi tu ce spui?

— Despre ce?

— Despre tine; despre munca ta.

— Că vreau să fiu singurul pictor din lume.

— Singurul?

— Mă rog, vreau să spun cel mai bun.

— Ceea ce este acelaşi lucru cu a spune singurul.

Începând din momentul acela, nu a mai putut înceta cu vorba. Nu ştia dacă fata era în stare să-l înţeleagă, dar simţea o teribilă nevoie să-i spună tot ce nu îndrăznea să-i mărturisească nici măcar

prietenului său Pallarés. După o vreme, consideră că noua lui prietenă poate că se plictisea şi că nu înţelegea nici jumătate din tot ce îi spunea el. În plus, el nu-i ceruse să o însoţească ca să-i vorbească despre el însuşi. Simţea nevoia să ştie cine era, din ce era alcătuită femeia aceea de care – era convins – se îndrăgostise ca un nebun de cum o văzuse în atelierul acela mizerabil. Şi-ar fi dat viaţa ca să o scoată din beciul în care îşi ducea existenţa, unde i se veştejea frumuseţea, unde, zi de zi, i se spulberau visurile unul după altul. Dorea să o salveze.

— Şi tu ce vrei să fii?

— Asta-i o glumă; doar ai văzut ce sunt, spuse Carmen cu o descurajare care îl întristă pe copilul pictor.

— Am văzut ce faci; asta-i tot.

Ea îşi ridică faţa spre cerul fără stele şi spuse:

— Fericită; eu vreau doar să fiu fericită.

Se opri când ajunseră la o poartă mare din piaţa San Agustín Viejo.

— Am ajuns.

— Te pot vedea şi mâine?

— De ce?

— Pentru că te iubesc, spuse el numaidecât cu o convingere de care era şi el surprins că fusese în stare să o exprime.

— Dar ce spui?… De unde ştii? Ai iubit pe cineva vreodată?

— Nu; de aceea o ştiu.

Carmen rămase tăcută, părea că încearcă să găsească vreo frază care să schimbe cursul conversaţiei. Îl privi pe puşti şi zâmbi, de parcă i-ar fi fost o soră mai mare.

— Nu păstrezi desenul?

— Nu l-ai semnat.

Tânărul a scos creionul şi a scris „Pablo Ruiz”.

— Nu-ţi face griji, n-o să-l vând. Este cel mai valoros cadou care mi s-a făcut vreodată.

— Atunci, pe mâine? Dacă vrei, putem merge la mine în studio şi îţi arăt ce fac. La aceeaşi oră?

Ce avea băiatul acela de o atrăgea atât de mult? Desenul i-a plăcut; trist, dar, la urma urmelor, era ea.

— Bine, mâine; la aceeaşi oră.

— Îţi mulţumesc, dar tu nu-mi faci niciun cadou?

Carmen îl sărută pe frunte.

— Du-te, o să ajungi târziu la cină.

5. Marinarul

Tânărul o scurtă pe strada Tiradores înspre Comercio. Se făcuse destul de târziu şi cu siguranţă că familia terminase de luat cina. Va trebui să dea explicaţii. Aceleaşi, ca de obicei: că îşi petrecuse timpul desenând, ceea ce, în parte, era adevărat; avea un întreg caiet plin cu desene ca să i-o dovedească tatălui său. Pe drum, coborând pe strada Comercio către Marqués de la Argentera nu-şi putea lua gândul de la acea fată frumoasă. Răcoarea nopţii îl însufleţi, precum şi faptul că nu era niciun suflet în stradă.

„Carmen, Carmen, Carmen! Frumoasa mea Carmen! Călcătoreasa mea! Îndurerata şi trista mea fată care merita o viaţă mai bună! Sărmana, nenorocoasa şi nefericita mea fată de o frumuseţe nemaivăzută!”, se gândea el pe când se grăbea şi mărea pasul. Pablo ar fi dorit să o sărute; nu sărutase niciodată în viaţa lui vreo fată; nici măcar pe vreuna dintre acele prostituate pe care le vizita în compania lui Pallarés. Îl atrăgeau, dar în acelaşi timp îi făceau scârbă, şi dorinţa de a le săruta pe gură era anulată de acel dezgust, la fel de puternic ca şi dorinţa de a le săruta. Nu, Carmen era altceva. Era fata cea mai frumoasă din lume şi, în drum spre casă, pe când medita la toate acestea, se mai gândea şi că într-o bună zi se va însura cu ea. A dorit-o din primul moment; a dorit acei ochi mari, întunecaţi şi trişti care copleşeau un chip frumos ca o lună de vară; sânii ei erau două porumbiţe flămânde pe un trup înfrânt de viaţă şi care cunoscuse împrejurări mai bune; un trup care, bine hrănit şi scăpat de oboseala unei munci inumane, ar fi precum cel al unei zeiţe mediteraneene. Pablo nu-şi putea imagina o sarcină mai conformă şi mai adecvată cu dorinţele sale decât aceea de a o elibera pe Carmen din viaţa ei mizerabilă, luând-o de soţie. Va munci pentru amândoi. Va fi un mare pictor, nu ca Bernardo

Ferrándiz, Antonio Muñoz Degrain sau don Emilio Ocón, pe care tatăl lui îi admira atât de mult. Nu, va fi unul dintre cei mari; ca Velázquez, Rafael sau El Greco. Avea să o găsească, o va găsi. Da, o nouă formă, un stil propriu, plecând de la imaginea tuturor acelor deznădăjduiţi care îi umpleau caietele de schiţe. De la toţi acei sărmani care meritau altă viaţă, plecând de la toţi nenorociţii pe care îi vedea la fiecare colţ de stradă în Barcelona şi îi sfâşiau sufletul. Pentru că oraşul acela nu era doar ceea ce părea să fie; era şi un cuib de mizerie, de opresiune, de sclavi lipsiţi de vreun viitor. El va picta totul într-un stil nou, într-o formă nouă şi tablourile sale se vor vinde cu o mie de pesete, cu trei mii, cu cinci mii de pesete şi mai târziu vor fi nepreţuite. Iar el îi va oferi o viaţă nouă lui Carmen, îi va cumpăra haine care să-i scoată în evidenţă frumuseţea, vor vizita marile capitale europene, vor fi primiţi de regi şi preşedinţi de guvern, îi va cumpăra o casă frumoasă şi Carmen va fi doar a lui şi, dacă cineva ar îndrăzni să o privească, îi va muta fălcile din loc.

— Ei, băiete!

Strigătul acela îl trezi din visare. Pablo se întoarse. Marinarul cel grosolan pe care îl întâlnise în după-amiaza aceea era acolo, strigându-l în gura mare. Nu mai era nimeni pe stradă.

Marinarul se apropie de el.

— Dumneavoastră sunteţi!

— Bună, puştiule. Nu e prea târziu pentru tine?

— Dar pentru dumneavoastră?

— Mergeam spre corabia mea când te-am văzut; mă întrebam dacă eşti tu.

Marinarul îi întinse mâna. Pablo şovăi o clipă înainte de a i-o strânge.

— Voiam să mă scuz pentru cele întâmplate mai înainte.

— N-aveţi de ce.

— Să-ţi explic, îmi petrec viaţa navigând şi nu sunt foarte obişnuit să stau de vorbă cu oamenii. Adevărul e că am puţine ocazii pentru aşa ceva, în afară de tovarăşii mei care, cum vei înţelege, nu sunt

dintre cei mai vorbăreţi; ştii şi tu, bătrâni lupi de mare ca şi mine, scandalagii şi care nu se prea dau în vânt după conversaţie. Te invit la un pahar de vin.

Pablo şovăi.

— Vino, îţi datorez scuze. În orice caz, n-o să-ţi facă rău să pierzi zece minute din timpul tău cu acest bătrân marinar.

Pablo acceptă.

Merseră alături până ajunseră la întretăierea străzii Comercio cu strada Ribera, o luară la dreapta şi se îndreptară spre piaza de las Ollas, unde, după cum spunea însoţitorul său, se afla o bodegă care mai era încă deschisă. Marinarul, în timpul scurtului traseu, nu încetase cu vorba, relatându-i călătoriile şi cursele cu diferite nave, precum şi despre oraşele şi porturile în care făcuse escale de-a lungul vieţii sale. Vasul său se numea *Patna,* o veche navă comercială care ajunsese cu două zile în urmă în portul Barcelonei venind de la Bergen cu tot felul de mărfuri. I-a vorbit despre oraşe şi porturi, despre încăierări şi aventuri, despre locuri exotice şi îndepărtate. Părea că bătrânul marinar, de naţionalitate olandeză, după cum i-a spus la un moment dat în lungul său monolog, turuia în urechile băiatului tot ce tânărul acela de paisprezece ani dorea să audă. Era un tip înalt şi dezagreabil, cu umerii puţin căzuţi, cu o cicatrice care îi brăzda faţa de la bărbie până la urechea stângă şi pe care o barbă încâlcită şi deasă nu o putea ascunde.

Nu erau mulţi clienţi la ora aceea în bodega veche şi murdară. Se aşezară la o masă, şi marinarul continua să relateze aventurile sale, în vreme ce patronul le aducea o cană cu vin şi două pahare.

Lui Pablo, prima înghiţitură aproape că îi întoarse stomacul pe dos.

Îi plăcea individul acela, era simpatic şi vorbăreţ; dar era ceva în el care îl neliniştea şi care, în acelaşi timp, îi aţâţa curiozitatea.

— Aşadar, eşti pictor?

— Da.

— Mai pot să văd o dată caietul?

Pablo îl scoase din buzunar şi i-l oferi. Marinarul răsfoia încet paginile. Se schimba la faţă pe măsură ce trecea de la un crochiu la altul: pe chipul său se citea asprime, precum şi o expresie răutăcioasă pe care nu i-o văzuse până în momentul acela. Atunci, Pablo îşi aminti că îi făcuse un crochiu fără permisiunea lui şi că marinarului nu-i plăcea să fie desenat. Dar era deja prea târziu. Marinarul se opri la desenul său.

— Aşa mă vezi tu? Ca pe toţi acei nefericiţi pe care-i desenezi?

Pablo nu răspunse.

— Lipseşte o pagină.

— Da, i-am dăruit-o iubitei mele, spuse el cu o candoare care fu cât pe-aci să-i provoace un hohot de râs marinarului.

— Iubita ta?

— Da; mă rog, ea nu ştie încă.

— Şi ce-o mai fi şi asta?

Pablo nu răspunse la întrebarea lui. Înţelese că trebuie să înveţe să-şi ţină gura. Voia să-şi recupereze caietul, dar nu ştia cum să o facă.

— Nu cumva o fi una dintre acele nefericite care-şi petrec viaţa călcând?

— De unde ştiţi?

Marinarul nu răspunse la întrebarea puştiului, se mărgini să arunce caietul pe masă şi spuse pe un ton batjocoritor:

— Ştii să desenezi doar rahaturi? Ştii doar să faci portrete la toată această scursură care nu valorează nici cât un rahat?

Asta îl indignă pe tânăr.

— Dumneavoastră nu sunteţi mai bun decât ei. Un paria care mergeţi din port în port.

— Ce ştii tu! Eşti un afurisit plin de iluzii care crezi tot ce ţi se spune şi, ceea ce e şi mai rău, tot ce vezi! Habar n-ai de nimic! Oare nu ştii că de multe ori lucrurile pe care le vedem nu sunt adevărate?… Nu, bineînţeles, ce poate şti un simplu mucos?

Pablo se ridică de la masă. Nu îi plăcea întorsătura pe care o luase conversaţia aceea. Într-o

clipă, individul se schimbase, parcă ar fi stat la masă cu o persoană diferită de marinarul vorbăreţ şi simpatic care, cu puţină vreme înainte, îl invitase să intre în spelunca aceea. Ar fi vrut să-l dea naibii. Cărui fapt se datora turnura neaşteptată şi violentă pe care o luase conversaţia? Ce ştia el despre Carmen şi atelierul de călcat? În orice caz, nu era dispus să afle. Voia doar să plece.

— Aşază-te! îi porunci marinarul.

Câţiva clienţi ridicară capul înspre masa lor. Puştiul luă loc.

— Crezi că ştii ceva, nu-i aşa? Că eşti un puşti foarte isteţ, aşa-i? Un puşti cu un talent special. Sunt atâtea lucruri pe care nu le ştii, atâtea…

Tăcere.

— Ce ştii tu de fapt? Nu eşti decât un puşti ordinar care locuieşte într-un cartier ordinar, plin de oameni care nu merită să vadă dimineaţa lumina soarelui. Când te trezeşti, ştii perfect că nu există nimic pe lume care să te tulbure. Trăieşti ziulica ta ordinară, iar noaptea dormi, după ce ai desenat nişte chestii pe care le crezi minunate, despre persoane anonime care ţi se par interesante. Dormi adâncit în vise dulci şi stupide, în iluzii… în vreme ce tăticul şi mămica îţi pun o farfurie pe masă, te duci la stupidele tale lecţii de pictură şi îţi petreci timpul în sărăcăciosul tău atelier, visând să ajungi un geniu. Aşa trăieşti tu, un filfizon de rahat, nutrind visuri care nu valorează nici cât un rahat… Iar eu o să-ţi pricinuiesc coşmaruri! Nu-i aşa?… Trăieşti ca într-un vis, ca un somnambul, ca un orb. Caietele tale sunt un gunoi… Ce ştii tu cum este lumea? Ştii că lumea nu-i altceva decât o scârnăvie? Ştii că dacă s-ar dărâma faţadele caselor nu s-ar găsi decât porci?… Lumea-i un infern, ce importanţă are ce se întâmplă în ea? Trezeşte-te!… Foloseşte-ţi inteligenţa!… Sunt aici ca să te fac să vezi altă lume… învaţă ceva!

— Sunteţi nebun!

— Iar tu o să mă ajuţi să fac asta.

— Sunteţi nebun de legat, spuse Pablo, luându-şi caietul. Dumneavoastră dispreţuiţi oamenii, adăugă el.

— Oamenii! Sunt cu toţii oribili! Uită-te la femeile alea, îi atrase atenţia marinarul, arătând spre o altă masă. Grase, fanate, ahtiate, bolnave.

— Dar sunt fiinţe umane.

— Fiinţe umane, curvele alea? Serios? Duhnesc! Sunt ca nişte animale. Şi ce păţesc animalele când se îngraşă şi îmbătrânesc?

Băiatul se ridică, iar marinarul îl opri, apucându-l de braţ.

— Acelaşi sânge curge prin venele noastre; acelaşi foc. Am venit din infern ca să-ţi arăt măruntaiele lumii.

— Lăsaţi-mă în pace! Daţi-mi drumul!

— Suntem legaţi, băiete. Să nu uiţi asta. N-o să mă despart niciodată de tine. Va veni o zi când vei picta lumea văzută cu ochii mei şi nu vei reuşi niciodată să ieşi în evidenţă. Ăsta-i jurământul meu!

Pablo părăsi localul după ce îşi vărsă paharul pe masă. Nu privi în urmă. Nu vru să-l vadă pentru ultima dată pe acel individ posedat de diavol care continua să vocifereze la masă, îşi bătea joc de el şi îi promitea că acela era doar începutul, că îl va târî până în adâncul infernului.

6. Desenul

— E tatăl meu, spuse el arătându-i fetei tabloul.

Pablo o luă de la atelier şi o aduse în studioul lui din strada de la Plata. Nu era foarte multă ordine, se gândi fata când văzu acel haos de tablouri, desene şi picturi împrăştiate prin cămăruţa care îi servea ca loc de muncă.

— O să-ţi cunosc toată familia, zise fata în glumă.

Tânărul pictor îi arătă portretele şi desenele în care tatăl, mama şi sora sa Lola îi serveau drept modele.

— Sunt prea academice, afirmă tânărul pictor.

— Sunt bune?

— Ţi-am mai spus, sunt foarte academice; nu mi-am găsit încă stilul propriu. Ţie cum ţi se par?

— Eu nu înţeleg nimic, dar, într-adevăr, cred că sunt foarte bune. Sunt ca tablourile adevărate… vreau să spun… că nu par să fie pictate de…

— De un copil?

Carmen îşi dădu seama că a dat cu bâta în baltă. Dar tânărul nu s-a supărat; înţelegea perfect ce voia să spună tânăra. În fond, fata arăta aceeaşi uimire pe care au avut-o şi profesorii lui când a intrat în La Lonja cu mult înainte de vârsta impusă. Toţi colegii lui erau cu câţiva ani mai mari decât el şi niciunul nu era atât de bun ca el.

— Tatăl tău are o înfăţişare de om bun, dar cam trist. Nu-i aşa că pare străin, atât de înalt şi cu părul roşu? Dar nu priveşte drept în faţă, e ca şi cum n-ar avea iluzii. Şi culorile sunt cam triste. Mie îmi face impresia că parcă l-ar fi bătut cineva.

Judecata aceea rapidă a fetei în privinţa lucrării sale i se păru strălucită. Captase în cuvinte puţine esenţa a ceea ce dorise el să picteze.

— Eşti mai bună privind un tablou decât profesorii mei.

— Nu râde de mine; nici măcar nu ştiu să scriu şi să citesc. Sunt o proastă.

— Să nu spui asta. Să priveşti înseamnă să selectezi, asta e munca mea. Dar tu, tu ai înţeles… starea mea sufletească.

Puştiul o linguşea, fără îndoială, dar lui Carmen îi făcu plăcere, pentru că, lângă el, înceta să mai fie invizibilă. O asculta şi, ceea ce era şi mai plăcut, o mânca din priviri.

— Mama ta seamănă mult cu tine, vreau să spun ca înfăţişare, zise ea, arătând spre tabloul cu mama artistului. Este o femeie foarte vioaie. Nu e ca tatăl tău, este micuţă şi grăsuţă, dar are ochi veseli.

— Cum poţi să ştii, dacă îi are închişi?

— Ştiu. Mai ştiu şi că te iubeşte mult, că eşti cel pe care îl iubeşte cel mai mult şi, pe deasupra, crede că fiul ei va fi regele lumii.

— Asta cred toate mamele despre fiii lor.

— Da, dar ea are motive să o creadă. Cu ce l-ai pictat?

— Pe hârtie, cu un fel de crete colorate pe care le numim pasteluri. L-am pictat la scurtă vreme după ce ne-am mutat pe strada de la Merced. Mama era istovită cu toată vânzoleala mutării. Atunci, s-a aşezat pe un scaun şi a început să coasă. Nu împunsese nici măcar de două ori cu acul când, răpusă de oboseală, a închis ochii şi şi-a lăsat capul să-i cadă pe piept. Tot ce avea în poală: cheile, acele, aţele, ochelarii şi foarfecele au ajuns pe jos. Sora mea Lola s-a grăbit să le strângă, dar eu am oprit-o, i-am spus să nu se apropie, să stea cuminte şi să nu facă niciun zgomot. Atunci, am desenat momentul acela. Tabloul ăsta e rezultatul.

Carmen se simţi înduioşată de relatarea acelei scene. Tânărul avea un glas ciudat şi sugestiv. Un glas care nu i se potrivea cuiva de vârsta lui. Dar ceea ce într-adevăr a captivat-o, privind din nou tabloul, a fost cât de frumos pictase simpla scenă de familie pe care tocmai i-o relatase.

— Şi desenele astea?

— Sunt nişte studii pentru un tablou pe care l-am făcut anul trecut. Se numea *Prima Comuniune.* Copila îngenuncheată pe scaunul de rugăciune cu

liturghierul în mână şi îmbrăcată pentru împărtăşanie este sora mea Lola. Bărbatul de lângă ea nu este tatăl meu, ci domnul Vilchez, un prieten de-ai lui. Ministrantul este fiul său. Dificultatea a fost să-i fac profilul surorii mele, privind spre dreapta.

— De ce e mai dificil?

— Pentru că e mai uşor spre stânga. Vezi? Aici am nişte crochiuri în care Lola priveşte în cealaltă parte.

— Pare un tablou mai mare.

— Chiar este. Dificultatea a fost compoziţia, trasarea diagonalelor. Liturghierul Lolei mi-a servit ca punct de intersecţie.

— Nu înţeleg nimic.

— Mă rog, nu contează. O să înţelegi. O să-ţi explic totul.

Spuse ultima frază cu o convingere care mergea dincolo de ceea ce exprima în realitate. Cuvântul acela, totul, implica multe lucruri.

— L-am prezentat la expoziţia de Arte Frumoase şi Meserii Artistice.

— Asta-i ceva important, nu-i aşa?

— Şi încă foarte important. S-au prezentat Rusiñol[{20}], Graner[{21}], Casas[{22}], Mir[{23}], Nonell[{24}] şi mulţi alţii… şi adăugă, pentru că vorbea atât de repede, încât i se păru că fata nu-l mai urmăreşte: Sunt pictori mari.

— Când mi-ai făcut desenul, n-ai desenat lănţişorul pe care-l port la gât.

— Ştiu.

Tânăra purta un lănţişor cu un mic medalion cu Fecioara del Carmen.

Pablo zăbovi cu răspunsul.

— Nu cred în Dumnezeu, spuse el.

— Dar acesta e un tablou religios, zise ea arătând desenele pentru *Prima Comuniune.*

Pablo nu îl văzuse din această perspectivă. Era vorba despre o reprezentare a familiei, despre sora lui luând prima împărtăşanie. Convingerile pictorului însemnau prea puţin sau chiar nimic.

— Ştii, când locuiam în La Coruña, Conchita, sora mea mai mică, a fost foarte bolnavă. De-abia împlinise opt ani.

— Şi tu ce vârstă aveai?

— Doisprezece sau treisprezece ani, cred. Pablo se opri, căutând cuvintele exacte pentru ca tânăra Carmen să înţeleagă ce a simţit el în momentul acela. Conchita se stingea încetul cu încetul şi, de atunci, tatăl meu n-a mai fost acelaşi om. Eu i-am făcut o promisiune lui Dumnezeu: am jurat că nu voi mai picta niciodată dacă el îi va îngădui copilei să trăiască. I-am făgăduit că îi voi dărui ceea ce iubeam mai mult pe lume, să pictez; că nu voi mai pune niciodată mâna pe un creion, pe o pensulă. Dar Conchita a murit şi, de atunci, nu mai cred în Dumnezeu.

Pe Pablo îl podidiră lacrimile, avea un nod în gât. Carmen îl îmbrăţişă şi, după o clipă, cei doi se sărutau pe buze. Apoi, tânăra duse capul pictorului la pieptul ei şi Pablo putu să-i simtă, sub una din porumbiţele acelea mici şi plăpânde, bătăile inimii celei pe care o iubea atât de mult. Îşi duse mâna la porumbiţă şi simţi cum trupul acesteia se întărea şi ritmul bătăilor inimii creştea.

— Nu e bine, spuse Carmen, desprinzându-se de băiat. Încă nu, eşti un copil.

Dar despărţirea dură câteva clipe, pentru că, puţin după aceea, amândoi se pomeniră rostogolindu-se pe podea. Ea se ridică în capul oaselor şi îşi descheie cămaşa, iar băiatul putu să vadă un trup plăpând, dar frumos; uşor şi subţire ca o gardenie violetă.

O lăsă să doarmă, în timp ce se înseră şi lumina se micşora încetul cu încetul peste trupul dezgolit. Pablo nu înceta să o privească. Era atât de frumoasă! Nu fusese niciodată cu o fecioară. Aşa era Carmen: o fecioară demnă de cel mai bun Rafael.

Făcu mai multe desene ale tinerei dormind şi, după aceea, se desenă pe sine alături de ea. Apoi, începu un crochiu al acelui marinar urâcios pe care

nu şi-l putea scoate din minte. Ce a vrut să spună când a afirmat că sunt uniţi, că el îl va ajuta, că acelaşi sânge curge prin venele lor? Uniţi în ce? Ce coşmaruri dorea să-i provoace? Nu putea înceta să se gândească la acea ameninţare proferată de un nebun care a sfârşit prin a afirma că avea să-l târască până în adâncul infernului.

Carmen se trezi.

— Ce faci? El părea că nu o aude. Ce întrebare prostească! Desenezi! Nu te poţi opri niciodată?

— Niciodată, afirmă Pablo şi îi arătă ultimele desene.

— Eşti un porc! Ţi se pare că e frumos să te desenezi lângă mine lingându-mă acolo jos, de parcă ai fi un motan? întrebă ea glumind.

— Dar ţie? întrebă la rândul lui, zâmbind.

— Da, mi se par foarte frumoase… dar eşti un porc.

Ea se ridică în capul oaselor şi acea mişcare uşoară îi agită cele două porumbiţe, spre delectarea tânărului pictor, care le privi extaziat.

Chipul lui Carmen se umbri brusc; faptul nu trecu neobservat pentru Pablo.

— Ce se întâmplă?

— Eu îl cunosc pe bărbatul ăsta, zise ea, arătându-i desenul cu marinarul, ultimul crochiu din caiet.

Afirmaţia îl descumpăni pe băiat. Şi în clipa aceea îşi aminti unele fraze pe care i le lansase marinarul: „Nu cumva o fi una dintre acele nefericite care-şi petrec viaţa călcând?”

— De unde îl cunoşti?

— În ziua în care ne-am văzut pentru prima dată… la puţină vreme după ce ai plecat… Carmen încercă să-şi pună ordine în gânduri. Omul ăsta, îţi spun, puţin după ce te-ai îndepărtat, s-a apropiat de fereastră. La început, nu ne-am dat seama, dar toate am simţit o prezenţă de foc, o atmosferă înăbuşitoare care venea de la fereastră. Atunci l-am văzut în cadrul ei, cu ochii lui incandescenţi şi răi aţintiţi asupra noastră, a tuturor. Era o privire adâncă

şi dispreţuitoare, care ne-a strâns inima. Ne-am simţit într-adevăr speriate şi neînsemnate, foarte neînsemnate şi lipsite de apărare.

— Şi ce s-a întâmplat?

— Ana, una dintre tovarăşele mele, gata întotdeauna să se ia la harţă şi care nu se teme de nimic, s-a apropiat de fereastră şi l-a înfruntat. Nu-mi amintesc ce i-a spus, dar l-a făcut cu ou şi cu oţet. E grozavă când nu-i place ceva! Ceea ce chiar că îmi amintesc a fost răspunsul lui.

— Care?

— Curvelor!

— Şi mai ce?

— Doar atât; dar cu un glas atât de cumplit, încât ne-a înspăimântat pe toate. Apoi s-a îndepărtat, în vreme ce Ana, cu mâinile în şolduri, îi susţinea privirea. S-a îndepărtat câţiva paşi, după cum îţi spun, şi apoi s-a întors şi m-a arătat cu degetul; i se citea pe faţă multă răutate. Degetul acela îndreptat spre pieptul meu era ca un cuţit, de parcă mi-ar fi pătruns în carne, de parcă m-ar fi rănit şi ar fi scormonit foarte adânc în mine. Mi-am dus mâinile la piept şi, când am privit din nou spre fereastră, prezenţa aceea teribilă dispăruse. Eram foarte speriate, dar eu m-am simţit…

— Cum te-ai simţit?

— Am fost mai îngrozită decât oricând. Am văzut moartea, am văzut o groapă neagră, un întuneric adânc. Am crezut că am murit. Pentru câteva clipe, părăsisem această lume.

— Linişteşte-te, linişteşte-te! îi spuse puştiul, îmbrăţişând-o.

Atunci Pablo i-a povestit întâlnirea şi conversaţia pe care o avusese cu acelaşi marinar când se întorcea acasă. Şi încheie zicând:

— Dimineaţă, m-am dus în port şi am întrebat de vasul *Patna.* Nu exista nicio navă cu acest nume, niciuna numită astfel nu acostase şi niciuna nu părăsise portul. Nava aceea nu există.

— Ce crezi că voia individul ăla?

— Nu ştiu; poate că era vorba de un nebun, de un neica nimeni, de un ursuz. În orice caz, a dispărut la fel cum a intrat în vieţile noastre.

Pe Carmen nu a mulţumit-o răspunsul lui Pablo. Dar, desigur, ce putea crede un băiat a cărui minte se concentra pe mâinile sale de aur? Nu, presimţea ea, bătrânul marinar nu dispăruse. Se vor reîntâlni, şi numai gândul acesta făcea să i se cutremure sufletul.

— Trebuie să mă întorc acasă, e foarte târziu. De ce nu mă conduci?

7. Ştiinţă şi caritate

Cu câteva luni înainte, don José prezentase tabloul fiului său, *Prima Comuniune,* la concursul de Arte Frumoase şi Meserii. A purtat în catalog numărul 80, a fost evaluat la o mie cinci sute de pesete şi critica a fost foarte elogioasă în privinţa lui. La 15 mai, a apărut o cronică în *Diario de Barcelona,* în care Miguel Badía afirma că „există sensibilitate în personaje şi fermitate în conturarea anumitor părţi". I-a citit cronica aceea în întregime lui Carmen după câteva luni, în studioul lui. Pablo începu să o ducă pe Carmen la expoziţii. Tânărul pictor îi comenta tablourile altor pictori, lucrările lui Rusiñol, Brull[25], Casas, Nonell şi ale altor artişti. Dar entuziasmul pe care îl arăta Pablo se izbea de senzaţiile contradictorii ale lui Carmen. Ce făcea ea, o autentică analfabetă, alături de copilul acela atât de talentat şi pe care toată lumea se întrecea în a-l lăuda ca pe un artist de mare viitor?

— Tu înţelegi tablourile mele mai bine decât toţi ceilalţi, îi spunea pictorul atunci când Carmen îşi exprima îndoielile.

Dar Carmen ştia că nu putea fi la înălţimea acelui tânăr care era prin toată fiinţa lui doar curiozitate şi activitate necontenită şi care voia să cuprindă lumea cu energia mâinilor sale, şi care îşi petrecea ziua hoinărind la întâmplare prin zona veche a oraşului, având întotdeauna la îndemână cutia cu vopsele. De multe ori, venea să o caute şi se plimbau împreună până la galeria mănăstirii San Pablo del Campo sau până în cartierul Barceloneta. Ea îl privea în tăcere, mereu alături de el, în timp ce tânărul încerca să capteze clipa şi să o fixeze pe hârtie.

Pablo era o vâltoare care o târa după el, care o făcea să se simtă vie, care îi arăta o altă lume şi care îi vorbea despre alte lucruri, pe care ea nu le bănuise niciodată, şi care o iubea, o îmbrăţişa, o ocrotea şi îi spunea întruna că o va elibera până la urmă de acea

muncă de sclavă. Dar Carmen putea să simtă în adâncul fiinţei sale că era o povară pentru tânărul pictor. El nu ştia, nu putea înţelege; în schimb, Carmen ştia că nu se putea lega de viaţa lui, de o viaţă care trebuia să fie liberă să zboare, şi să caute, şi să găsească. Ea rămânea pe dinafară din toate astea.

Se iubeau în studio, ascunzându-se de don José, care îl vizita adesea şi îi pregătea pânzele, cu dorinţa ca fiul său să-şi consolideze renumele după succesul modest obţinut cu lucrarea *Prima Comuniune.* Studioul era foarte aproape de strada de la Merced, unde tatăl său închiriase un al doilea apartament la numărul trei. Apropierea îi permitea să-l supravegheze pe fiul său, pe care îl bănuia că iese cu o tânără mai mare decât el.

Tatăl şi fiul se înţelegeau bine în noul proiect, prin care Pablo voia să se îndepărteze de exigenţele academice şi de proiectele cu teme religioase care erau la modă şi care le plăceau atât de mult maeştrilor săi. Pablo dorea să uite de pânzele numite *Ministrantul* şi *Prima Comuniune,* iar tatăl său era de acord. Tema i-o propusese don José, şi fiul său o acceptase. Tabloul avea să reprezinte un medic luându-i pulsul unei bolnave, în timp ce aceasta era ţinută sub observaţie de către o călugăriţă purtând un copil în braţe şi oferindu-i bolnavei o ceaşcă mare. Don José cheltui doi duros{26} pe şedinţă, angajând o cerşetoare şi pe fiul acesteia, care cereau pomană aproape de studioul lui Pablo, ca să-i servească drept model. Graţie fratelui său Salvador, don José făcu rost şi de un veşmânt de soră de caritate aparţinând unei cliente ale sale pe care o îngrijise de câteva ori: maica Josefa González, din Compania Fiicelor de Caritate „Sfântul Vicenţiu de Paul”. Personajul medicului a fost însuşi don José, care i-a pozat fiului său în nenumărate şedinţe de pregătire.

Pablo s-a dedicat lucrului ca întotdeauna, cu un entuziasm nemăsurat. Nu a văzut-o pe Carmen trei zile la rând, dar asta i se întâmpla adesea; de multe

ori dorea să fie singur. Singurătatea este cea mai bună hrană pentru un pictor, i-o spunea mereu tatăl său, şi era adevărat. Dar după aceea, purtat de firea sa impulsivă, avea nevoie să evadeze în stradă, să vadă oameni sau să o întâlnească pe Carmen ori de câte ori voia. Iar ea trebuia să fie la dispoziţia capriciilor sale.

Când, după patru zile, şi-a abandonat pensulele şi s-a îndreptat spre atelierul de călcătorie din strada Montcada, nu a mai găsit-o acolo. Carmen îşi luase rămas-bun şi tovarăşele ei nu ştiau nimic despre ea. Se îndreptă spre piaţa San Agustín Viejo, în faţa porţii unde o lăsa întotdeauna; cu toate că nu ştia la ce etaj locuieşte, sună la uşa de la primul etaj şi întrebă de ea. Acolo nu locuise niciodată cineva cu numele acela. Nu luă în seamă informaţia şi urcă până la etajul următor. Sună la uşă şi îi deschise o femeie cu un copil în braţe.

— Nu cunosc pe nimeni cu numele ăsta. Spuneţi că o însoţeaţi mereu? La ce etaj?

— Nu ştiu etajul, de aceea vă întreb. O lăsam la poartă şi apoi plecam.

— Atunci, aţi greşit poarta. Am locuit aici toată viaţa şi, vă spun, nu cunosc pe nimeni cu numele ăsta.

Ieşi în stradă cu o indispoziţie de nedescris. Nu, nu greşise poarta. De câte ori nu o lăsase acolo pe când ea îl privea plecând? Fără îndoială, Carmen îl înşelase, permiţându-i să o conducă la o adresă falsă, dar ce rost avea? De ce nu dorea ca el să cunoască adresa la care locuia cu adevărat?

Hotărî să se întoarcă la atelierul călcătoreselor. În uşă, vorbi cu una dintre ele.

— Lucra de trei ani în atelierul ăsta. Eu eram aici cea mai bună prietenă a ei, dar ştiu foarte puţine lucruri despre ea. Ai văzut cum muncim, de dimineaţă până seara şi, cu toate că suntem toată ziua împreună, n-avem mult timp ca să vorbim despre treburile noastre. E o muncă istovitoare, ajungi obosită de ziua dinainte şi sfârşeşti şi mai rău când pleci, şi aşa, zi după zi, dorind să vină

duminica. Ceea ce ştiu este că, până să te cunoască, n-am văzut-o niciodată atât de fericită şi de veselă. Vorbea întruna de tine, de tânărul ei pictor.

— Şi de ce a plecat?

— Nu ştiu. De câteva zile nu vorbea cu nimeni. Eu o întrebam de tine şi, deşi îmi răspundea, nu mai era ca înainte. Rumega ceva, o bătea gândul la ceva.

Călcătoreasa tăcu. Pablo care, precum un câine bătut, se învârtea întruna, se opri dintr-odată şi întrebă:

— Ce gând?

— Cred că s-a gândit că nu e potrivită pentru tine, că nu aparţine de lumea ta şi toate astea… mă rog, nu ştiu care este lumea ta. Nu înţeleg nimic despre pictori, dar poate că prietena mea Carmen avea dreptate.

— Nu, n-avea. Eu o iubeam.

— Şi ea pe tine. Ce schimbă asta?

— Totul.

— Eşti un copil şi nu pricepi nimic din viaţă. Acum, crezi că eşti îndrăgostit. Vezi o fată săracă, o nefericită, ca şi mine, fără speranţe, şi doreşti să-i schimbi situaţia. Dar mai târziu? Nu, puştiule, iubirea este altceva. Poate că nu înţelegi, dar dacă ea a plecat, este pentru că te iubea cu adevărat. Mi-a spus cândva că alături de tine descoperise frumuseţea lumii şi că, deşi acum era în stare să o recunoască, aceasta nu-i aparţinea. Eu cred că tu te uitai la ea aşa cum te uiţi la tablourile tale sau la tablourile celorlalţi, din orgoliu şi din dorinţa de a poseda tot, de a-l face să fie al tău, de a-l lua în stăpânire. Pablo, Carmen te privea altfel. Tu vei continua să fii bun pentru ea, fie că aparţii altei persoane, fie ţie însuţi ori nimănui. Aşa te-a văzut Carmen şi în felul ăsta te iubeşte.

Pablo nu a înţeles-o sau nu a vrut să o înţeleagă, pentru că proasta sa dispoziţie nu putea fi exprimată în cuvinte. Lumea lui nu erau cuvintele. Ea plecase. Îl părăsise şi, în ciuda celor spuse de călcătoreasă, continua să nu înţeleagă de ce.

S-a întors în piaţa San Agustín Viejo şi şi-a plimbat nefericirea învârtindu-se întruna în jurul ei, în vreme ce seara se stingea încet, ca un bolnav fără speranţe. Se opri în poarta unde o lăsase de atâtea ori pe Carmen şi începu să plângă.

De pe cealaltă latură a pieţei, o femeie îl privea printr-o fereastră.

8. Els Quatre Gats[{27}]

Barcelona, iulie 1897

— Înviorează-te, Pablo! Mergem la expoziţia de la Els Quatre Gats. O să-ţi placă şi, în felul acesta, o să-ţi mai revii.

De luni de zile, Pablo târa după el o melancolie care îl neliniştea pe Manolo. Lua parte la chefuri, într-adevăr, dar Pablo nu mai era acelaşi om.

Pallarés venise împreună cu Sitwell, cel de nedespărţit, la studioul prietenului său. Se izolase de zile întregi fără să vadă pe nimeni, dedicat lucrului. Pablo picta noaptea şi dormea până foarte târziu dimineaţa.

— Este o bodegă care te va încânta. S-a deschis acum o lună şi, cum spune Manolo, este o expoziţie foarte interesantă cu lucrări de Casas, Rusinol, Utrillo[{28}], Nonell, zise Sitwell entuziasmat, susţinând insistenţa lui Manolo.

— Nonell? Ai spus Nonell?

— Da, şi Mir, şi Torrent[{29}].

Desigur că propunerea aceea îi surâdea; toate personalităţile, cei mai buni şi mai inovatori artişti catalani expuneau împreună. Pablo continuă să lucreze în tonuri ocru şi cenuşii la noul său tablou, *Interior de cafenea,* fără să le acorde aparent atenţie celor doi prieteni care îi invadaseră pe neaşteptate spaţiul. Dar dacă expunea Nonell, era altceva şi merita osteneala să vadă. Cu toate acestea, zăbovi până să dea un răspuns afirmativ.

Els Quatre Gats fusese inaugurat în urmă cu o lună, pe 12 iunie. Era un local în stilul lui Chat Noir şi al altor renumite localuri artistice din Montmartre, după cum îi povesteau cei doi prieteni, până când se hotăra el ce să facă. Avea un aspect de berărie pe jumătate modernistă, pe jumătate asemănătoare unui decor de operă wagneriană.

— Este o cafenea în stilul celor de la Paris, insistă Manolo.

— Şi cine a deschis-o?

— Patru cotoi.

— Se pare că ideea a fost a lui Utrillo şi acesta i-a împărtăşit-o lui Pere Romeu[30]. Ştii doar că Pere a lucrat la Paris, în cafeneaua Le Chat Noir a lui Rodolphe Salis[31].

Pablo asculta informaţiile prietenilor săi fără să-şi ia privirea de la tablou.

— Salonul principal este decorat cu o pânză de Casas. Este splendidă. Îi prezintă pe el şi pe Romeu pe un tandem; este un tablou foarte bun, spuse Sitwell.

— Păi, va trebui să-l vedem, afirmă Pablo, lăsându-şi pensulele.

— Avem întâlnire la intrare peste o jumătate de oră cu Cardona[32] şi Casagemas[33]. Carles Casagemas o să-ţi placă; este un tip genial şi un mare artist; bănuiesc că veţi fi buni prieteni, insistă Manuel.

Se îndreptară spre casa Martín, construită de Puig i Cadafalch[34], la parterul căreia, cu arcade în stil neogotic prevăzute cu geamuri, se afla menţionata berărie.

Ajunseră la colţul cu pasajul del Profeta după o jumătate de oră. Ceilalţi prieteni îi aşteptau la intrare.

Înăuntru era foarte aglomerat. Un candelabru mare atârna din tavanul ale cărui grinzi din lemn îi dădeau un aspect oarecum rustic. Tot localul era plin cu diferite obiecte, iar pereţii erau încărcaţi cu farfurii, arme, afişe, tablouri şi desene. La jumătatea înălţimii pereţilor, ornamentaţia era completată cu plăci din faianţă valenciană în culori vesele. În spatele localului, era o săliţă în care Miguel Utrillo[35] delecta clienţii cu spectacole de marionete şi umbre chinezeşti.

Nu aveai loc să faci un pas.

9. Respect

Aproape în zori, tânărul intră împleticindu-se în casă. Richard Sitwell îl aşteptase pe fiul său în bibliotecă şi îi ieşi în întâmpinare când îl auzi intrând. Îl găsi pe jos, lângă uşa de la intrare, delirând şi cu un aspect jalnic de câine bătut. Rămase câteva clipe nemişcat, observându-l cu durere. Ricardo avea privirea pierdută şi făcea mari eforturi să se ridice în picioare.

— Uite în ce hal vii acasă; mi se face rău să te văd aşa, spuse tatăl său.

Tânărul nici nu-l auzi. Delira, spunea cuvinte pe care tatăl său nu le putea înţelege. Majordomul îşi făcu apariţia în momentul acela.

— Ajută-mă să-l ducem în camera lui.

Împreună, stăpânul şi servitorul îl ridicară, îi susţinură capul şi îl duseră în camera lui.

— Poţi să ne laşi; mă ocup eu de el.

Tatăl său îl privea trântit acolo în pat, ca un balot; în vremea asta, tânărul spunea fraze de neînţeles.

— Ce prăpăd! urlă Sitwell încercând să-şi potolească mânia.

Se aşeză pe un scaun, lângă el. Privind sperietoarea aceea, îi venea greu să-şi amintească înfăţişarea lui sănătoasă, trupul său viguros.

— N-ar fi trebuit niciodată să te las să-ţi faci de cap; voi, tinerii, n-aveţi minte, spuse el.

Tânărul avea frisoane şi tatăl său îl acoperi cu o pătură.

— Sângele! Sângele! începu el să strige.

— Uită toate astea! îi porunci tatăl său, luându-l pe după umeri. Este un vis urât. Uită-l!

Ricardo se ridică în capul oaselor şi deschise ochii; văzându-l pe tatăl său lângă el, schiţă un zâmbet idiot şi scoase un râs isteric şi nestăpânit.

— N-are niciun respect faţă de mine, spuse el, repetând fraza de nenumărate ori.

— Cine n-are niciun respect faţă de tine?

— Pablo.

— Cine?

— Pablo, spuse el, arătând spre desenele atârnate pe pereţii camerei sale.

— Începe prin a te respecta tu însuţi. Eu nu mi-am dorit un fiu care să ajungă un degenerat şi un beţiv.

Dar tânărul nu-l auzi; se cufundă într-o năuceală întreruptă de convulsii, până când adormi în horcăituri şuierătoare.

10. Málaga

Málaga, vara lui 1897

Succesul tabloului nu l-a înflăcărat pe tânărul pictor. Don José, care visa la un mare viitor academic pentru fiul său, a trimis lucrarea *Ştiinţă şi caritate* la Expoziţia naţională de Arte Frumoase de la Madrid.

— Ai obţinut o medalie onorifică, fiule! Nu te bucuri?

Nu s-a bucurat, cum nu s-a bucurat nici pentru Medalia de Aur pe care acelaşi tablou a câştigat-o când a fost expus la Málaga. Inima şi mintea tânărului erau în altă parte. La o femeie care dispăruse fără urmă.

Şi-au petrecut vara la Málaga, unde don José voia să sărbătorească succesul fiului cu fratele său, Salvador, şi cu restul familiei.

Toţi erau foarte fericiţi, mai ales don Salvador, de parcă el ar fi pictat *Ştiinţă şi caritate.* Satisfacţia sa a fost absolută când tânărul său nepot i-a dăruit tabloul; unchiul Salvador l-a amplasat pe palierul de la primul etaj. Acum, avea în familie un pictor de mare viitor şi trebuia să facă ceva pentru acel viitor strălucit.

— Ce părere ai dacă am trimite băiatul la Academia Regală San Fernando? Acolo sunt prietenii noştri Muñoz Degrain şi Moreno Carbonero[36], îi spuse el fratelui său José.

Pe don José propunerea aceea îl umplu de mândrie, dar el nu avea bani ca să-l trimită pe băiat la Madrid. Tăcerea sa fu atât de elocventă, încât fratele său Salvador adăugă:

— Eu aş fi dispus să suport o parte din costuri; în plus, i-aş da o îndemnizaţie pentru cheltuielile lui în capitală. Ce zici? Cu siguranţă că şi ceilalţi membri ai familiei sunt dispuşi să colaboreze. N-ai în fiecare zi un pictor în familie!

Acea ultimă frază îl duru; înaintea fiului său, el fusese pictorul familiei, deşi se părea că nimeni nu-şi dăduse seama în toţi anii aceia. Da, într-adevăr, oferta fratelui său era foarte importantă pentru Pablo. El o ştia prea bine; la Academia din Madrid erau profesori foarte buni care l-ar orienta pe băiat şi, în plus, era Muzeul Prado. Ce îşi putea dori mai mult un aspirant la titlul de pictor?

— Vorbeşte cu băiatul, întreabă-l ce părere are. Eu cred că e o treabă bună pentru viitorul lui.

Pablo a acceptat. Ce mai avea de pierdut la Barcelona fără Carmen? Avea prieteni buni, era Manuel, dar nu avea să le ducă dorul. Voia să se îndepărteze de oraşul acela violent, în care se aruncau bombe în sălile de teatru sau în mijlocul unei procesiuni, în care artiştii boemi se jucau de-a anarhiştii, iar fiii burghezilor care îi exploatau pe muncitori se consacrau artei, întemeierii de reviste sau călătoriilor la Paris, şi unde o pierduse pe singura tânără pe care o iubea. În rest, poate că nu avea să înveţe multe lucruri la Madrid, dar era capitala Spaniei şi marii maeştri îl aşteptau în sălile Muzeului Prado. Acolo chiar că va putea să înveţe, şi nu cu bătrânii colegi ai tatălui său care pictau cu toţii la fel!

Nu s-a înşelat în aprecierile sale.

A fost o vară în care băiatul devenise foarte popular; mai ales după ce un prieten al unchiului său i-a făcut botezul ca pictor, vărsându-i în cap câteva picături de şampanie şi numindu-l cavaler-pictor, la petrecerea pe care o organizase familia.

Toţi au crezut că tânărul s-a simţit atras în vara aceea de verişoara sa Carmen. Realitatea era diferită. Pablo şi verişoara lui, Carmen Blasco, se plimbau adesea noaptea printre copaci, în răcoarea nocturnă. Şi tânărul i se destăinuise ei.

— Du-te la Madrid, învaţă cât poţi şi apoi întoarce-te la Barcelona şi caut-o. Ea te iubeşte, sunt convinsă. Dar crede că nu te merită, că va fi o povară pentru tine.

Într-o noapte, Pablo îi spuse:

— Asta-i pentru tine, drept mulţumire. Şi îi oferi o tamburină împodobită cu un buchet de flori.

— Uită-te la ei, comentă Carmen, arătând spre mama lui Pablo şi celelalte rude care nu-i scăpau din ochi din poarta casei. Ei cred că suntem îndrăgostiţi, adăugă ea.

— Lasă-i să creadă. Mama se gândeşte deja că mă voi stabili la Málaga ca pictor şi că mă voi însura cu tine.

Cei doi tineri se amuzau în complicitatea lor, observând grupul care făcea la fel, gândindu-se că lucrurile o apucaseră pe drumul cel bun.

11. Madrid

Madrid, toamna lui 1897

Ajunse la Madrid toamna şi, de la gară, se îndreptă spre o modestă pensiune de pe strada San Pedro Mártir. Nu avea să fie prima lui locuinţă, căci, după încă două mutări, sfârşi prin a se stabili în piaţa Lavapiés, aproape de strada del Progreso.

Nu se simţi bine în niciuna dintre ele. Era pentru prima dată singur şi trebuia să se chiverniséască. Îndemnizaţia din partea familiei nu era de lepădat, dar nu îi permitea niciun lux în iarna aceea la Madrid, pe care şi-o va aminti ca pe una dintre cele mai reci şi mai umede din toată viaţa sa.

— O să fac din dumneata cel mai mare pictor naturalist! îi spuse Muñoz Degrain când Pablo se prezentă la academie.

Dar îşi dădu seama numaidecât că băiatul nu era dispus să-i accepte oferta. Tânărul acela de cincisprezece ani avea o fire neastâmpărată, sigur pe el şi pe capacităţile sale şi cu o îngâmfare andaluză care nu îi era necunoscută. Îşi dădea aere de independenţă şi părea să ştie tot; mai ales ce nu voia să fie.

Din primul moment, între maestru şi elev se deschise o prăpastie adâncă.

Pablo nu voia să-l jignească, dar la Barcelona, poate datorită apropierii mai mari de Paris, văzuse altceva.

Pablo asistă la cursurile de la academie mai multe săptămâni, cel puţin până când iarna grea slăbi în intensitate şi nu îi mai era atât de necesară buna încălzire pe care o găsea în aulele acesteia. Relaţiile cu profesorii nu erau bune şi nici cu colegii săi; pe de altă parte, i se părea că acele cursuri academice nu aveau nimic de-a face cu viaţa. În consecinţă, Pablo începu să nu mai meargă la ele cu frecvenţa cuvenită. Singurul său prieten de acolo era un tânăr condiscipol argentinian, Francisco Bernareggi[37], cu

care începu să meargă la Muzeul Prado ca să execute copii după maeştrii lor preferaţi. Vizita des şi Academia San Fernando, care deţinea o frumoasă colecţie a operelor lui Zurbarán, Murillo, Goya şi ale unor maeştri germani. Dar, dacă ar fi trebuit să aleagă, prefera Muzeul Prado.

— Mâine vom vizita Toledo. Vreau să vedeţi picturile lui El Greco, spuse într-o zi profesorul Moreno Carbonero.

Pablo, care întâmplător se afla în ziua aceea la cursuri, hotărî să participe la excursie. Admiraţia sa nu mai avu limite când, împreună cu ceilalţi elevi, privi *Înmormântarea contelui de Orgaz.* Asta înseamnă într-adevăr să pictezi, îşi spuse băiatul. Moreno Carbonero le ceru elevilor săi, ca exerciţiu, să facă o copie a tabloului.

— Asta e o insultă! îi spuse profesorul lui Pablo când îi văzu copia.

Pablo făcuse o compoziţie bună după tablou, dar avusese ideea năstruşnică de a înlocui capetele personajelor cu ale colegilor şi profesorilor săi.

Pe Moreno Carbonero nu l-a amuzat câtuşi de puţin acea glumă stupidă şi s-a înfuriat. Pablo hotărî să nu mai pună piciorul în academie.

Nici don José şi nici ceilalţi membri ai familiei nu s-au simţit foarte mândri când au aflat cele întâmplate. Ce l-a apucat pe băiatul acela? Cum de irosea efortul financiar pe care îl făceau cu toţii pentru ca el să studieze cu cei mai buni profesori din Madrid? Unchiul său Salvador şi restul familiei i-au retras îndemnizaţia; niciunul nu mai era dispus să întreţină pe cineva care dispreţuia efortul financiar al întregii familii. Numai don José, care contribuia cel mai mult la îndemnizaţia familială, continua să-i trimită cât putea, dar tot nu reuşea să-l înţeleagă pe fiul său, iar acesta făcea să se năruie tot ce îşi imaginase el pentru viitorul său: funcţii, onoruri, premiul Romei, recompensele, un post de profesor, o mare reputaţie ca pictor academic. La ce naiba se gândea puştiul? Cum putea să-i facă aşa ceva?

Între timp, Pablo, mort de foame, hoinărea prin Madrid, desenând în contururi ferme şi linii libere scene de stradă: personaje madrilene, femei cu mantie, încăierări, muzicanţi ambulanţi, animale, hornuri, femei frumoase. Şi un mic desen pe care l-a numit *Carmen,* datat la 5 februarie 1898.

Era foarte bolnav când, într-un chioşc de pe stradă, a văzut o ştire pe prima pagină a unui ziar: cuirasatul „Maine" din Statele Unite, trimis la Havana ca să protejeze interesele americane, explodase la 15 februarie. Statele Unite erau pe punctul de a declara război Spaniei[38].

Clasa muncitoare, alertată de propaganda anarhistă, era singura care nu dorea războiul şi care se opunea politicii colonialiste a guvernului. Generalul Valeriano Weyler, care îi succedase lui Martínez Campos în calitate de căpitan general şi guvernator al insulei, nu trezea nicio simpatie: ordonase construirea de lagăre de concentrare în Cuba şi în ele mureau mii de adepţi ai independenţei, inclusiv femei şi copii. În mod paradoxal, Weyler însuşi apărase interesele Statelor Unite – o naţiune care se pregătea să treacă de partea cubanezilor – când în 1895 a înăbuşit o răscoală provocată de creşterea taxelor vamale americane care îi ruinau pe plantatorii cubanezi şi a redus salariile. Statele Unite aveau afaceri importante în insulă, de unde cumpărau zahăr şi tutun.

Acestea erau ştirile când în martie, Pablo s-a îmbolnăvit de scarlatină. Frigul i se vârâse în oase pe când urmărea cu creionul în mână personajele de pe stradă, femeile care, respectând moda dominantă, purtau pălării mari, femeile de stradă, care se pierdeau prin cartierele populare, şi prin cele de neam bun, şi prin parcul Retiro sau când rămânea închis în pensiune pictând autoportrete şi încerca să se încălzească dându-şi palme peste obraji. Acolo nu mai putea sta. De-abia împlinise şaisprezece ani şi era neajutorat; nimeni nu îl putea înţelege. Madridul fusese o mare deziluzie şi, pe deasupra, nu reuşise

să o uite pe Carmen. În camera tristă şi rece de la pensiune, mort de foame, singur şi cu febră, chipul fetei şi zborul celor două frumoase porumbiţe ale ei îi apăreau întruna în imaginaţie.

Părinţii săi nu au ştiut nimic până la întoarcerea lui; când s-au dus să-l ia de la gară, l-au găsit tras la faţă şi aproape neputându-se ţine pe picioare.

Nu i-au făcut reproşuri.

— Să mergem acasă, fiule. O să te faci bine, spuse don José, luând valiza tânărului.

Primul care l-a vizitat a fost prietenul său Manolo Pallarés. Pablo era într-adevăr foarte bolnav. Dar nu era doar scarlatina. Şi sufletul pictorului era grav atins. Pablo avea nevoie de o schimbare, se gândi el.

Hotărî să stea de vorbă cu don José.

— La mine în sat, aerul este curat şi mâncarea, excelentă. Cred că o schimbare de atmosferă îi va prinde bine lui Pablo. Ce părere aveţi? încheie Manolo după o bună bucată de vreme, încercând să-l convingă pe don José.

Bătrânul profesor şovăia, în timp ce Manolo nu înceta să vorbească.

— Părinţii mei vor fi încântaţi ca Pablo să petreacă o bună bucată de vreme la Horta de Sant Joan. Vă asigur că nu va fi niciun deranj; la urma urmelor, pentru tot ce aţi făcut dumneavoastră pentru mine, nici n-aş avea cum să vă răsplătesc. Ce spuneţi, don José? Dar dumneavoastră, doña María?

Cei doi soţi încuviinţară. Poate că Manolo avea dreptate şi ceea ce îi trebuia puştiului era o schimbare de atmosferă care să-i întărească trupul şi spiritul. Da, poate că nu era o idee rea să petreacă o bună bucată de timp în satul lui Pallarés.

— Bine, fiule. Sunt de acord; eşti cel mai bun prieten pe care îl poate avea Pablo.

— Mulţumesc, don José. Veţi vedea! O să vi-l aduc înapoi ca nou!

12. Lumi noi

Barcelona, 1899

Lui don José nu îi venea să creadă ce aude. Pablo, de la întoarcerea sa în februarie, nu mai era acelaşi om. Avusese timp să se acomodeze după revenirea de la Horta de Sant Joan cu prietenul său Manolo Pallarés, amânând confruntarea aceea despre care ştia că avea să se întâmple mai devreme sau mai târziu. Pablo urma să împlinească optsprezece ani, dar don José vedea cum, după acele îndelungate opt luni de absenţă, puştiul îi scăpa de sub control. Don José avea peste şaizeci de ani şi nu ştia cum să traverseze acea prăpastie care îl despărţea de fiul său şi care, în ultima vreme, începuse să se adâncească şi mai mult. Don José ştia că Pablo nu îl va mai lua niciodată în seamă.

— Cum adică refuzi să te înscrii în La Lonja? Şi ce vei face?

— Voi picta.

— Fiule, nu eşti încă format; practic, îţi lipsesc studiile şi habar n-ai cum trăieşte un adult. Eu am visat pentru tine…

— Ştiu ce aţi visat pentru mine, tată, îl întrerupse Pablo, dar asta n-are nicio legătură cu visurile mele.

— Şi care sunt acelea, Pablo? Spune-mi, cum pot să te ajut?

Nu putea. Pablo ştia că nu putea. Trebuia doar să aibă încredere în el. Dar cum să-i spună să facă asta, de vreme ce ideile sale erau atât de diferite?

— Nu te înţeleg, Pablo; nu te înţeleg, zise don José ca răspuns la tăcerea fiului său. Păstră şi el tăcerea, cu capul în jos, şi apoi adăugă: Eşti foarte înzestrat, fiule, ai un talent extraordinar; un talent care îţi va permite să amplifici sensul şi conceptul de frumuseţe.

— Frumuseţea? Pentru mine, este un cuvânt lipsit de sens, pentru că nu ştiu de unde îi vine semnificaţia şi nici încotro se duce.

— Am văzut tot ce ai făcut în ultimul timp şi, cu toate că nu înţeleg, ştiu că eşti bun, ai putea canaliza toate aceste…

— Într-un mod academic?

— Mă rog, nu ştiu. Am putea discuta; întotdeauna am discutat totul amândoi.

— Dumneavoastră aţi văzut ce se face la Barcelona?

— Te referi la ceea ce fac prietenii tăi, artiştii boemi? Nu, n-am văzut. Dar ăia nu sunt pictori, Pablo. Nu poţi să pictezi ducând o viaţă dezordonată, petrecându-ţi ziua stând la taifas prin baruri şi vizitând bordelurile. Mai mult de jumătate dintre ei sunt bogaţi care pierd timpul pictând, călătorind la Paris, amăgindu-se că sunt realizatori de afişe de proastă calitate. Asta nu-i un lucru serios, Pablo. Ei şi-o pot permite, pentru că aproape toţi sunt bogaţi. Dar tu… nu te vor accepta niciodată. Nu faci parte din lumea lor. Eşti sărac şi andaluz; acum, toţi te linguşesc şi nu mă îndoiesc de asta, pentru că pictezi mai bine decât ei toţi. Cât va dura asta? Eu cred că trebuie să te pregăteşti, să cauţi o cale cuviincioasă care să-ţi permită să trăieşti din talentul tău şi, pe de altă parte…

— Nu, tată. Asta s-a terminat. Vreau să mă desprind de tot. Eu nu pot picta ca prietenii dumneavoastră. Ceea ce vreau eu, tată, este să mă desprind de pictura care se face acum; ceea ce doresc eu este să o distrug. Vreau ceva mai direct, mai feroce, mai curajos, nu vreau să mă supun niciunei reguli.

— Şi cum se face asta? Te referi la toate acele tablouri şi desene cu zdrenţăroase, cu muribunde, cu paciente de spital, cu prostituate? Cum o să-ţi câştigi existenţa cu aşa ceva? Nu vezi că nu se poate, fiule? Ce vrei? Să fii ca acel Nonell?

— Eu nu vreau să fiu Nonell, tată. În orice caz, mi se pare cel mai bun dintre toţi. Măcar pictează viaţa. Nu vedeţi ce se întâmplă la Barcelona? În Spania?

— Ce se întâmplă, fiule?

— Se prăbuşeşte totul. Există o întreagă lume, există o întreagă masă umană care suferă şi care doreşte să fie văzută şi auzită. Eu nu vreau să pictez o realitate aparentă şi goală de conţinut. Există lumi noi, tată; există. Există viziuni noi, capacităţi noi şi nu se mai poate picta ca până acum.

— Şi cum trebuie să pictăm?

— Încă nu ştiu, tată. Dar voi găsi modalitatea.

Nu a folosit la nimic ca don José să stea de vorbă cu Pallarés ca să-l convingă pe Pablo să se înscrie în La Lonja. Fiul său luase deja o hotărâre şi nu era dispus să-i dea ascultare nici lui, nici prietenului său. Pentru prima dată, soţia sa nu a trecut de partea puştiului, dar nici de a lui. María a rămas tăcută şi nu a intervenit când don José i-a spus că nu mai era dispus să-i plătească nici studioul, şi nici să-l întreţină.

Când Pablo a anunţat că pleacă de acasă, lui don José i s-a frânt inima. Dar nu mai era cale de întoarcere.

— Unde o să te duci?

— Nu vă faceţi griji, tată, o să-mi caut un rost în viaţă.

— Dar n-ai nici măcar o pesetă, fiule.

— O s-o câştig.

Don José nu ştia cum, dar, la urma urmelor, poate era bine ca fiul său să-şi ia singur viaţa în piept. Va avea întotdeauna acasă o farfurie şi un pat.

Iar Pablo probabil că ştia asta.

13. Împărăteasa

— Şi unde locuieşti acum? îl întrebă prietenul său Santiago.

— Într-un bordel.

— Într-un bordel! Locuieşti într-o casă de târfe?

— Da, într-un bordel de pe strada Avinyó[39].

— De când? întrebă din nou Santiago care nu-şi putea stăpâni uimirea.

— De acum două săptămâni.

— Şi cum plăteşti, dacă n-ai niciun ban?

— Nu plătesc; pictez.

Prietenul său Santiago era din ce în ce mai surprins. Pablo îi relatase discuţia lui cu familia şi plecarea sa de acasă, dar faptul la care se aştepta cel mai puţin era ca prietenul său să trăiască pe cheltuiala a cinci fete care îşi câştigau existenţa prostituându-se într-un apartament de pe strada Avinyó sau Aviñon[40]. Ştia că Pablo avea mână bună la femei; că, deşi era un pitic nu foarte arătos, avea un noroc nemaipomenit cu sexul frumos, dar de aici şi până la a trăi într-un bordel fără să plătească nicio para chioară… Nu-i venea să creadă!

Pablo îi povesti că frecventa bordelul acela de ceva vreme, împreună cu prietenul său Pallarés, căci era situat aproape de prăvălia cu vopsele la care mergea când avea nevoie de materiale.

— Întotdeauna le-am dăruit desene şi ele mă apreciază foarte mult. În ziua în care am plecat de acasă, m-am întâlnit din întâmplare cu una dintre ele în bodega din apropierea bulevardului Ramblas, la Casa Matías. Aveam paisprezece duros pe care mi-i dăduse mama până găseam găzduire, aşa că, în seara aceea, m-am dus să mănânc ceva şi apoi m-am gândit să caut o pensiune. Am cerut o mâncărică de pasăre de zece centime. Când am terminat de mâncat, mi-am dat seama că ea era acolo.

— Aşteptând vreun client, spuse Santiago.

— Mă rog, nu ştiu. Cert este că s-a aşezat la masa mea şi am stat de vorbă. I-am povestit ce mi s-a întâmplat şi mi-a spus că pot să stau la bordel până când o să am bani.

— Aşa, nici una, nici două?

— Nici una, nici două, nu, Santiago. Eu m-am oferit să le pictez bordelul.

— Să le pictezi bordelul? repetă Santiago.

— Chiar aşa. Am început cu cămăruţa pe care mi-a dat-o Benigna. Este o femeie minunată! Ca o mamă!

— Da, da, ca o mamă.

— Mă rog, ştii la ce mă refer. Vreau să spun că n-avea de ce să mă ajute. Mi-a făcut o mare favoare.

— Şi ce faci toată ziua în bordel?

— Păi, ce ţi-am zis: pictez. Am început cu cămăruţa mea şi am continuat cu celelalte.

— Oi face tu şi altceva în afară de pictat!

— Mă rog, continui să fiu un client bun… când vor ele.

— Ele?

— Da, toate.

— Şi zici că sunt cinci?

— Da. Uneori, cum se spetesc atât de mult, le pregătesc ceva de mâncare câtă vreme ele muncesc. În multe nopţi, luăm cina în bucătărie, pe când ele îmi povestesc de-ale lor, şi apoi mă duc la Els Quatre Gats.

— Şi după aceea?

— Mă rog, dacă e vreuna liberă, vine la mine în pat. Dar, îţi spun, sunt nişte fete minunate.

— Nu mă îndoiesc… după cât de bine se poartă cu tine.

— De multe ori vine şi Pallarés şi atunci o facem lată.

— Ce poveste, Pablo! Ce poveste! Tu o să vii chiar acum la mine acasă!

— Şi să părăsesc bordelul? Nici prin vis să nu-ţi treacă!

Santiago Cardona reuşi până la urmă să-l convingă pe tânărul său prieten să vină să împartă studioul cu el.

— N-o să te coste niciun ban, îi spuse el.

Şi Santiago era pictor. Cei doi tineri se cunoscuseră în La Lonja, unde fratele său Josep fusese coleg de an cu tânărul Pablo. Josep se îndeletnicea cu sculptura şi îl aprecia foarte mult pe prietenul său din Málaga, aşa că atunci când fratele său i-a spus că Pablo urma să împartă studioul cu el, i s-a părut o idee excelentă.

— Cum ţi se pare? îl întrebă Santiago când îi arătă camera sa.

Era vorba despre o încăpere mică în care va putea să picteze şi să doarmă, cu o fereastră care dădea în zgomotoasa stradă numită Escudellers Blancs.

Studioul făcea parte dintr-un mezanin în care se găsea atelierul mamei prietenilor săi. Încăperea se afla la capătul unui şir de coridoare, în care dădeau celelalte camere destinate maşinilor şi lucrătoarelor însărcinate cu confecţionarea corsetelor. Împărăteasa, aşa se numea prăvălia, era o casă specializată în corsete de toate felurile, categoriile şi preţurile, cu „balene adevărate”, cum se spunea în reclamă. Unul dintre cele mai solicitate produse ale sale era cel denumit „corset igienic” care, fiind examinat de foarte ilustra Academie de Medicină şi Chirurgie din Barcelona, era făcut în mod special pentru perioada de sarcină şi pentru doamne delicate, şi care se putea găsi doar la Împărăteasa, cum îi plăcea să le amintească mereu clientelor sale patroana magazinului.

Mamei tinerilor i-a plăcut puştiul acela care părea timid, dar care a legat imediat conversaţie cu fetele care lucrau acolo şi care s-a interesat ce anume făceau acestea.

— Ei bine, nu mai avem ce discuta. Mama te simpatizează foarte mult. Poţi să-ţi aduci lucrurile şi să te instalezi chiar acum, dacă vrei, îi spuse prietenul său Santiago.

14. Şi încă ce bună, părinte!

— Nu ne aflăm aici de plăcere, Pablo, ci de foame.

Asta îi spusese Benigna Caselles în noaptea când l-a dus la bordelul ei. Benigna lucrase într-o cofetărie înainte de a se dedica acelei afaceri. Provenea dintr-un sătuc din apropiere de Tremp şi plecase la Barcelona pe când avea şaisprezece ani, în căutarea unei alte vieţi. Trecuse multă vreme de atunci, îi spuse ea, dar lucrurile nu ieşiseră cum sperase ea. Într-o zi, au venit doi bărbaţi în cofetărie care i-au propus să o prezinte unui al treilea, extraordinar de bogat, care putea să-i ofere o slujbă interesantă. Convinsă că viaţa avea să i se schimbe, l-a urmat pe bărbatul acela până la Madrid. Deodată, s-a pomenit închisă într-o casă, împreună cu alte fete obligate să se prostitueze. A lucrat doi ani sub constrângere până într-o zi când, cu ajutorul unui client, a reuşit să scape şi să se întoarcă la Barcelona.

A căutat fără succes o slujbă decentă. Atunci, şi-a dat seama că era curvă, că nu o făcea rău şi că, fie că-i plăcea sau nu, acela era un mijloc de existenţă. Avea douăzeci de ani, era frumoasă, bărbaţii îşi pierdeau minţile după ea şi, pentru prima dată, a descoperit că îşi poate alege clienţii. Era curvă, asta era clar. Dar nu o curvă de stradă, dintre cele încălecate precum căţelele pe maidane, pe digul maritim sau în orice cocioabă de mâna a doua. În Barcelona, erau mulţi orăşeni care o doreau şi o considerau pierzania bărbaţilor. Ea se gândea că aceia erau deja pierduţi, din moment ce apelau la ea. Dar avea nevoie de capital. S-a dus la preotul din parohie şi i-a cerut un împrumut.

— Îmi trebuie ca să pun pe picioare o afacere, părinte. O să vi-i dau înapoi.

Şi după patru luni i-a restituit banii, cu o dobândă de zece la sută, pe care preotul nu i-o ceruse, dar ea

s-a simţit obligată moral să i-o dea. Omul acela o făcuse o femeie liberă şi, pe deasupra, nu îi pusese decât o singură întrebare:

— Este pentru o cauză bună, fiica mea?

— Şi încă ce bună, părinte: e pentru binele meu.

„Şi se mai spune că Biserica nu vine în sprijinul săracilor!”, s-a gândit Benigna când, după ce a închiriat un apartament în strada Avinyó şi a căutat patru angajate, s-a instalat pe cont propriu.

De atunci, în fiecare miercuri dimineaţa vizita biserica Santa María del Mar şi lăsa în cutia milei echivalentul unei zile de muncă.

— În viaţă, trebuie să fii recunoscător, Pablo, îi spuse ea tânărului după ce termină de povestit cum îi mersese ei în viaţă. Toate fetele mele au o poveste asemănătoare, adăugă ea. Acum am şi eu un pictor al meu; la fel ca María Gabino, cea cu Asul de Aur.

María Gabino era una dintre cele mai renumite prostituate din Barcelona şi fusese modelul lui Isidre Nonell.

Da, Benigna Caselles avea şi ea pictorul ei, care acum pleca de la ea. Îl ajută să-şi strângă lucrurile.

— Întoarce-te curând cu prietenii tăi. O să-ţi organizez o petrecere.

Pablo îi era profund recunoscător; fusese fericit în bordelul acela. Toate îl iubeau, pe toate le cunoştea şi atât el cât şi prietenii lui petreceau de minune cu fetele. Ele se prăpădeau de râs cu acel grup de tineri pictori nebunatici, plini de viaţă şi cu poftă de zbenguială, vicioşi şi amuzanţi. Pallarés nu era foarte pricopsit, dar nu precupeţea nicio centimă pentru fete când primea ceva bani de la el din sat. În majoritatea cazurilor, Ricardo Sitwell era cel care îşi asuma nota de plată a tuturor celorlalţi. Prietenul lor englez nu ţinea seamă de cheltuieli, numai să ia parte la escapadele lor.

Pablo îi cunoştea pe mulţi dintre clienţii care veneau periodic la bordel. Ele aveau grijă să-l pună la curent şi, în bucătărie, povesteau despre particularităţile fiecăruia dintre ei. Mulţi s-ar fi crucit dacă ar fi auzit, din gura prostituatelor, ce

spuneau despre ei. Erau plângăcioşi, vicioşi, timizi, timoraţi, impotenţi, imaginativi şi cu particularităţi care nu puteau fi mărturisite, pe care ele aveau grijă să le vânture în bucătărie, pe când luau cina cu Pablo şi râdeau în hohote.

— Este cineva în camera mea care vrea să te cunoască, îi spuse într-o zi Benigna, intrând în bucătărie, după o săptămână de când locuia la bordel.

— Pe mine? Cine?

— Un client, urmează-mă!

— Şi ce vrea?

— Păi, nu ştiu; se pare că-l interesează pictura. Poate că îţi dă o comandă. Nu-i ştiu numele, spune că e medic; dar nimeni n-ar zice asta, pentru că, în ciuda hainelor elegante, pare marinar sau hamal în port. Cu siguranţă că e impotent.

— De ce spui asta?

— Se mărgineşte să se uite la fete când se dezbracă, apoi le porunceşte să se aşeze în diferite poziţii: aşază-te cu spatele, ridică din cur, desfă-ţi picioarele, stai în genunchi, apleacă-ţi capul, întinde-te în pat, pipăie-te, în timp ce el, pe un ton foarte politicos, le insultă stând într-un colţ al patului. Nu le atinge niciodată, aşa cum îţi spun, doar le priveşte cu dispreţ şi le insultă. Făcu o pauză şi adăugă: Nu este primul de acest gen. Mai vine şi un anarhist care are pretenţia să ne mântuiască, în timp ce se masturbează şi ne citeşte cărţi.

— Cărţi? Vă citeşte cărţi?

— Da, capitole întregi dintr-una care se numeşte *Nana*[41], şi alta, *Târfa Elisa*[42], cred. Îţi spun eu, gusturile nu se discută. Doctorului îi place la nebunie să le umilească pe fete, dar numai prin cuvinte. Cu toate că uneori ne e frică de el.

— Dar nici nu vă atinge.

— Nu-i nevoie. E vorba de privirea lui, Pablo. E cumplită.

— Şi de ce nu-i faci vânt?

— Plăteşte bine şi, într-adevăr, sunt alţii şi mai răi. Du-te, că te aşteaptă.

Pablo intră în camera Benignei. Medicul stătea cu spatele, privind desenele de pe pereţi. Era un tip înalt, îmbrăcat elegant, cu părul roşcat şi cârlionţat. Când se întoarse, nişte ochelari imenşi îi acopereau faţa pe jumătate.

— Dumneavoastră aţi făcut aceste desene? se limită el să întrebe.

— Da.

— Ce reprezintă acesta? spuse el, arătând o parte din perete cu bastonul pe care îl ţinea în mâna dreaptă.

— Ceea ce vedeţi.

— Dumneavoastră sunteţi?

— Da, cu Negresa.

Negresa era una dintre cele cinci prostituate care lucrau în bordel.

Desenul îl reprezenta pe tânărul Pablo, gol, aşezat pe un scaun şi fumând pipă, în vreme ce Negresa, pe genunchii lui, îi mângâia sexul, iar el îşi ducea mâna stângă la clitorisul prostituatei. Negresa purta ciorapi albaştri şi nişte cizme de culoare maro şi îşi ţinea picioarele depărtate, cel stâng fiind uşor ridicat.

— Şi silueta din dreapta?

— Un marinar aşezat pe pat, privind scena.

— De ce?

Desenul marinarului era alcătuit din patru linii, dar avea o forţă neobişnuită. O figură cumplită, care îi privea de la intrarea în cameră.

— Pentru că este impotent şi a plătit doar ca să privească, spuse Pablo.

Medicul nu zise nimic şi se limită să se uite la celelalte desene; un grup de tineri goi tăvălindu-se cu cele cinci fete din bordel. Pablo nu-şi lua ochii de la el. Benigna avea dreptate: individul avea un aer brutal care nu se potrivea unui medic.

— Sunt prieteni de-ai mei.

— Studenţi ca dumneavoastră? întrebă el şi glasul îi sună aproape ca un reproş, pe când continua să observe grupul.

— Da, foşti colegi din La Lonja.

— În ce an sunteţi?

— În niciunul. Nu m-am mai înscris.

Medicul nu spuse nimic. Urmărea desenul cu o privire fixă. Pablo înaintă ca să poată privi chipul individului, voia să vadă ce efect produceau desenele sale asupra acelui tip ciudat care nici măcar nu se prezentase şi care începuse direct cu întrebările. În privirea lui era duritate, iar pe buze, un rictus de neplăcere. Îi amintea de cineva; dacă ar fi fost mai înalt, în ciuda părului roşcat şi a ochelarilor imenşi, ar fi putut fi luat drept marinarul. Deşi acest lucru era cu neputinţă, pentru că tonul vocii nu era acelaşi şi nici mişcările sale, rapide şi scurte, ca ale unei feline. Ce vârstă o fi avut tipul? Pablo nu putea să precizeze. Se gândea la asta când medicul se întoarse, înaintă spre el şi spuse simplu, aţintindu-l cu privirea:

— Daţi-vă la o parte!

Fu un ordin pe care Pablo nu-l putu nesocoti; se dădu instinctiv la o parte, căci individul acela era dispus să-l facă praf dacă nu s-ar fi supus.

Medicul ieşi din încăpere.

Pablo rămase nemişcat, întrebându-se ce se întâmplase.

— A plecat fără să scoată un cuvânt. Ce i-ai spus? întrebă Benigna intrând în cameră.

— Cred că nimic.

— I-au plăcut desenele tale?

— Nu.

15. Colivia Catalană

Pablo îl cunoscuse pe Patas[43] la Eden Concert, un local inaugurat cu doisprezece ani în urmă şi care nu avea ce să invidieze altor music-halluri din Paris, Berlin sau Hamburg şi unde îşi dădeau întâlnire toţi libertinii din oraş. Libertatea cu care erau expuse trupurile goale îl transformaseră în localul de café-concert prin excelenţă din cartierul Raval, cu spectacole picante şi alese care făceau deliciile boemilor şi orăşenilor.

Pablo îl descoperise datorită lui Pallarés.

— O să te duc într-un loc unde o să uiţi de toate necazurile.

Pablo avea doar unul singur: Carmen. În ciuda timpului care trecuse, tânărul nu reuşise să o uite pe călcătoreasa lui. Dar asta nu îl împiedica să fie la fel de petrecăreţ ca şi ceilalţi, şi chiar să aibă un succes cu mult mai mare decât ei toţi. Fetele de la Eden Concert şi-l disputau, căci aerul său melancolic şi taciturn le atrăgea ca un magnet. Dar asta se întâmpla doar la început. După aceea, în compania fetelor, Pablo devenea alt om: amuzant, cu vorbe de duh, neruşinat şi vicios. Doar Patas îl întrecea la consumul de absint şi în ceea ce priveşte imaginaţia erotică. Patas nu era altul decât Ángel Fernández Soto[44], cel mai desfrânat dintre ei toţi, având un renume de afemeiat şi de boem pe care şi-l câştigase pe drept cuvânt. Cu un an mai tânăr decât Pablo, era un tip palid, cu urechi clăpăuge şi aspect bolnăvicios, care mergea mereu cu trupul înclinat spre stânga. Avea o privire sticloasă, dobândită graţie a sute de pahare de absint, şi un aer de dandy lipsit de griji, melancolic şi nihilist, care, din primul moment, i-a atras atenţia pictorului din Málaga. Acolo era un tablou bun, se gândise el. Şi l-a invitat în studioul său situat în magazinul Împărăteasa, atelierul de corsete al mamei prietenilor săi Santiago şi Josep Cardona.

— Într-una din zile, îţi voi picta un tablou frumos cu un pahar în mână, îi spuse Pablo lui Ángel, în vreme ce acesta poza pentru el şi se lua la întrecere cu o sticlă.

— Şi vei câştiga milioane!

— Nu poţi să nu te mai mişti, Ángel?

Nu putea. Nu degeaba i se spunea Patas. Îşi petrecea ziua cutreierând Barcelona în sus şi în jos, făcând comisioane pentru magazinul la care lucra împreună cu Ramón Raventós.

— Când o să vină prietenul tău? întrebă Pablo, desenându-l în continuare.

— Trebuie să pice, Pablo. Mi-am dat întâlnire cu el aici. I-am vorbit foarte frumos despre tine.

— Cine ştie ce i-oi fi spus!

— Adevărul, Pablo, adevărul. Că eşti un tip cu mult talent, dintre cei care merită să fie cunoscuţi. Şi prietenul meu o să-ţi placă. Este puţin cam chior, o să vezi, dar este scriitor şi poet.

— Şi cum zici că-l cheamă pe prietenul tău?

— Jaume Sabartés[45]; ţi-am mai spus: un mare poet. Probabil că l-ai văzut la Els Quatre Gats.

— Nu-mi amintesc.

Prima impresie nu a fost bună. Când Jaume Sabartés intră în atelier, lui Pablo i se păru un tip excesiv de mistic şi de introvertit. Apoi, vreo două comentarii ale tânărului de aceeaşi vârstă cu el despre desenele sale treziră interesul lui Pablo. „Da, poate că este un poet bun!”, îşi spuse el. Jaume Sabartés se simţi cucerit de Pablo din primul moment şi, cu toate că observă o oarecare reticenţă din partea pictorului, după primele clipe, amândoi purtară o conversaţie destul de însufleţită. Tânărul acela din Málaga avea multe de spus cu penelul său. Ceea ce exista în studioul acela era ceva nou, era mult talent în mâinile şi în mintea acelui băiat.

— Eu, la început, am vrut să fiu sculptor.

— Şi de ce nu eşti?

— Din cauza ochilor. Sufăr de o boală care mă împiedică să fac munci istovitoare. Iar sculptura este una dintre acestea.

Răspunsul acela i se păru o platitudine, dar nu i-l respinse. Adevărul e că purta nişte ochelari cu foarte multe dioptrii. Este într-adevăr un tip cu vedere slabă, se gândi Pablo.

— Bine, s-a făcut ora prânzului; cred că e momentul să plec, spuse Sabartés.

Şi atunci i-a venit ideea; trecând prin faţa pictorului ca să-şi ia la revedere, făcu o plecăciune, tulburat fiind de forţa magică răspândită de ochii lui Pablo.

Acesta a fost cât pe-aci să izbucnească în râs.

— Cum ţi s-a părut? întrebă Ángel când Sabartés părăsi studioul.

— Bine, bine. Este un om care recunoaşte talentul.

Ángel izbucni în râs şi spuse:

— Bine, nu mai pozez! S-a isprăvit cu munca pe ziua de azi! Mergem la curve!

Ángel îşi dăduse întâlnire cu Raventós, Pallarés şi Sitwell pe Rambla de los Estudios, în faţa marilor magazine El Siglo, un edificiu de şapte etaje care ocupa patru numere pe Rambla. Era o clădire monumentală, construită de arhitectul Leocadio Olivarría şi comandată de un fabricant de cămăşi din Lérida. Magazinul acela, specializat în cămăşi şi mănuşi, era un motiv de mândrie pentru barcelonezi, căci reprezenta un splendid simbol al spiritului mercantil al oraşului.

— Aici se editează o revistă bilunară, îi spuse Ángel de Soto lui Pablo arătând clădirea, şi adăugă: Au desenatori buni: Pellicer[{46}], Padró şi Apel les Mestres[{47}]. Nu ştiu, poate că te-ai putea oferi să colaborezi, Pablo.

— Cine o conduce?

— Eduardo Lustonó[{48}].

— Nu ştiu, poate o să-i fac o vizită.

— Eu cred că e un lucru bun. Au bani, e de-ajuns să vezi clădirea, şi cred că plătesc bine, insistă Ángel.

Aşteptară. Pablo îţi scoase caietul şi creionul.

— Nu poţi sta locului nicicând?

— Nicicând, răspunse Pablo fără ocolişuri, în timp ce, dintr-o singură trăsătură, desena doi copii care mergeau ţinuţi de mână de guvernanta lor.

— Te uiţi peste tot, de parcă ai căuta pe cineva.

— Ai nimerit-o, zise Pablo, fără să-şi ridice privirea de pe desen.

— Pe călcătoreasa ta?

— Cine ţi-a spus?

— Pallarés. Doar nu te-ai supărat.

— Nu.

— Cum era?

— Era femeia vieţii mele.

— Stai liniştit, Pablo. Vei mai avea şi altele, nu există „femeia vieţii mele”.

— Poate a vieţii tale, nu, dar a vieţii mele, există. Tu, dragul meu prieten, eşti un autentic depravat.

— Păi, nu mi se pare, Pablo. Tu ai toate femeile pe care le vrei, răspunse prietenul său, fără să ia în seamă ultima frază. Şi ce dacă era un depravat? Ce altceva puteai fi la vârsta aceea?

— Nu, nu pe toate, Ángel; nu pe toate, spuse el melancolic.

— Uite, vin prietenii noştri.

Pablo ascunse caietul.

— Şi vin cu dragul nostru Sitwell. Azi vom avea totul gratis. De unde o fi scoţând băiatul ăsta atâţia bani?

— Tatăl lui este bogat.

— Şi îşi aduce cu el dosarul, ca de obicei. Cred că ai putea să arunci o privire peste el, tu eşti idolul lui, Pablo. Vine pentru tine, poţi fi sigur de asta.

— Ştiu, ştiu. Dar e atât de prost!

— Nu-i chiar atât de prost, Pablo; nu desenează chiar aşa de rău.

— Asta-i adevărat. Desenează bine… doar că are două sute de ani de întârziere.

După ce se strânse tot grupul, se îndreptară spre o gheretă mare cu răcoritoare de pe Rambla, la Fântâna Şuvoaielor.

Ghereta era un local fără pretenţii unde se servea orjad, anason cu apă din Fântâna Şuvoaielor, băuturi alcoolice amestecate cu sifon, cafea şi ape gazoase importate din Statele Unite. Localul avea o cafetieră expres pe care patronul o adusese de la Torino şi al cărei ţiuit se auzea pe Rambla de la un capăt la altul. Agustín Pons, care luase cu chirie ghereta aceea de răcoritoare de la primărie cu treisprezece mii de pesete pe an, se lăuda că serveşte peste patru mii de cafele pe zi.

— Ţi-am adus nişte desene, ultimele, şi aş dori să le arunci o privire.

— Mai încolo, Ricardo; mai încolo. Acum mergem să ne distrăm, răspunse Pablo.

După acea primă oprire, a cărei notă a plătit-o Ricardo Sitwell, au hotărât să meargă la Paralelo.

În urmă cu cinci ani, primăria prevăzuse amenajarea unui mare bulevard care urma să se unească la un capăt cu Şantierul Naval, iar la celălalt, cu piaţa Spaniei; dar era doar un proiect şi Paralelo era, în momentul acela, o imensă terasă cu cafenele în aer liber, cu gherete de bâlci şi estrade artistice de music-hall şi café-concert răspândite haotic, unde un şuvoi de oameni se plimba într-o atmosferă de permanentă sărbătoare, veselă şi populară, spre uimirea locuitorilor din cartier, meseriaşi şi muncitori care nu aveau timp să frecventeze sutele de localuri improvizate pentru distracţie. Paralelo era un paradis pentru pierde-vară, târgoveţi, artişti şi prostituate care umblau dintr-un local într-altul, amestecându-se într-un vacarm necontenit.

— Mi s-a spus că s-a deschis un local nou, cu o estradă cu scene pentru flamenco, fete dezbrăcate, showuri picante şi un tip deghizat în femeie, un transformist, care spune bancuri ce l-ar face să se ruşineze până şi pe un marinar, zise Ángel de Soto.

— Şi cum se numeşte localul?

— Colivia Catalană.

— Asta nu-i o bodegă? întrebă Ricardo.

— A fost; dar patronul s-a săturat de marinari beţi şi de lume interlopă şi i l-a cedat unui andaluz care promite şi el chefuri. De altfel, are femei bune, frumoase şi ieftine.

— Să mergem mai întâi la Cafeneaua Circului Spaniol; e încă devreme, spuse Pallarés.

— Eu prefer să mergem la fraţii Napoleón[49], zise Pablo.

— Unde? întrebă Ángel.

— La cinematograful de pe Rambla Santa Mónica.

— Acum o să te întorci iar pe Rambla? Ca să vezi ce? Fotografii animate? O să te bagi într-o gheretă întunecoasă ca să vezi cum ies oamenii de la liturghie şi vederi cu trenuri şi cu întreg oraşul?

— Cred că sunt filme noi ale lui Lumière.

— Pablo! Cum e posibil să-ţi placă cinematograful? Nu vezi că n-are niciun viitor? Este doar o noutate ştiinţifică de care lumea se va plictisi în curând.

— Ei bine, mie îmi place, insistă Pablo.

Invenţia aceea îl entuziasma pe tânărul pictor. Pablo asistase la prima reprezentaţie de fotografii animate la teatrul Principal, la scurt timp după ce sosise la Barcelona. În mai 1895, cu cinci luni înainte de mutarea familiei sale în oraşul acela, kinetoscopul lui Edison fusese prezentat într-o construcţie improvizată din piaţa Cataloniei. Reprezentaţiile erau scurte, iar filmele, numere de magie cu oameni care apăreau şi dispăreau din fotograme, spre uimirea şi entuziasmul lui Pablo şi al publicului, vederi din interiorul unui tren şi altele cu un subiect scurt, o tramă simplă şi scene comice. Mai târziu, a fost cumpărat un lot de filme franţuzeşti care rulau de mii de ori şi pe care publicul nu se mai sătura să meargă să le vadă: *Ieşirea muncitorilor din fabrică, Sosirea unui tren,* care îi făcea pe spectatorii îngroziţi să-şi părăsească fotoliile când vedeau locomotiva aceea care părea că vrea să iasă de pe ecran şi să-i facă praf.

Invenţia nu era sigură, pentru că filmele luau foc întruna. Fraţilor Belio, care au fost, împreună cu fraţii Napoleón, primii proprietari comerciali de săli de cinematograf, le-a ars pavilionul pe care îl ridicaseră în Puerta de la Paz. Publicul a ieşit îngrozit din sala cuprinsă de flăcări. Dar noua invenţie era de neoprit şi fraţii Belio au reconstruit localul, pe care l-au transformat într-o nouă sală de mare succes: Cinematograful Belio. Acolo Pablo mergea în mod frecvent, atras de publicitatea care afirma că:

> …acea minunată descoperire stârnea admiraţie în principalele capitale ale lumii. Nimeni nu ar fi crezut până acum că s-ar putea face fotografii animate după toate scenele de viaţă, în care să se poată vedea, cu toate detaliile şi în mărime naturală, vigoarea valurilor mării spărgându-se de stânci, sosirea unui tren cu toată viteza, străzi şi alei cu o mare circulaţie de trăsuri şi trecători, dansuri, şarje de cavalerie, portrete de persoane gesticulând şi, totuşi, asta a devenit o realitate. Minunata descoperire a fotografiilor animate este în ziua de azi subiectul de conversaţie al persoanelor sensibile şi punctul de discuţie şi de studiu al oamenilor de ştiinţă al acestei minuni a secolului al XIX-lea.

Preţurile erau pentru toate gusturile şi buzunarele: loji, staluri şi primul nivel, trei pesete; gradene, staluri de la nivelul al doilea, o pesetă; jumătate de bilet, douăzeci de centime.

Uneori, şi ca reclamă publicitară, proprietarii sălilor includeau în josul programelor, următoarea completare: „Acest spectacol, care este într-adevăr un important progres ştiinţific, este foarte vizionat în toate localităţile din Spania de către membri

respectabili ai clerului şi persoane care poartă doliu”.

— Eu mă duc şi după aceea vă aştept la Colivia Catalană, insistă Pablo, care nu voia să piardă noile fotografii animate.

— Mai bine la cafeneaua Sevilla, spuse Ricardo Sitwell.

Era clar că în după-amiaza aceea nu reuşeau să se pună de acord.

— Dar la Sevilla sunt mereu cei din grupul Safrà[50], umblând ca nebunii după dansatoarele de flamenco şi după artistele lirice. Cu siguranţă că o să dăm peste Nonell şi Canals[51], în primul rând de mese, dădu replica Manolo Pallarés.

— Bine, eu mă duc la cinematograf şi îmi spuneţi voi unde ne întâlnim, zise Pablo ca să pună capăt discuţiei.

În după-amiaza aceea, Pablo nu s-a dus nici la cafeneaua Sevilla, nici la Colivia Catalană. A petrecut ore întregi în cinematograf, văzând întruna filme, până la închidere. Prietenii săi, după ce au plecat de la Colivia Catalană, şi ca să-şi omoare timpul, s-au îndreptat spre standul de Tir Naţional, unde un afiş enorm anunţa că înăuntru îşi puteau descărca nervii „trăgând asupra puilor de porumbei şi a iepurilor”. Raventós a fost cel care a nimerit cel mai bine cu puşca. Apoi, grupul l-a aşteptat pe Pablo la ieşirea de la cinematograf.

— Ţi-ai petrecut toată după-amiaza acolo, înăuntru?

Pablo era entuziasmat. Le-a povestit că văzuse bobinele de mai multe ori la rând. Nu erau imagini, ci filme scurte care povesteau istorioare, multe dintre ele într-adevăr amuzante şi ingenioase, le spuse el.

— Bine, acum mergem la *casa de barrets*[52] ca să isprăvim cheful, zise Ángel, care era deja vizibil ameţit.

Grupul se angrenă din nou într-o ceartă, căci, pe când jumătate dintre ei erau de părere să meargă să le viziteze pe fetele de la Casa Burtoasei, cealaltă jumătate prefera să-i cheltuiască banii lui Ricardo Sitwell la Els Tres Llits[53].

— Voi n-o cunoaşteţi pe Negresă; asta chiar că-ţi face nişte chestii impresionante, zise Pablo.

— Negresa? întrebă Ángel de Soto cu o privire libidinoasă.

— O fată nouă de la casa Benignei, din strada Avinyó.

— Atunci, nici vorbă de altceva! Haidem la casa Benignei care este întotdeauna o garanţie! exclamă Pallarés entuziasmat.

— Şi să n-aud scuze! spuse Ángel, dându-i un brânci lui Ricardo Sitwell. Azi participă toată lumea!

— Da, dar este încă devreme. Să trecem înainte pe la studioul lui Pablo ca să vedeţi la ce lucrează geniul, propuse Pallarés.

— Nu, mai bine nu. Îmi răscoliţi mereu peste tot.

— Ia te uită cine vorbeşte! De parcă el ar fi regele ordinii! spuse Ángel de Soto şi, adresându-se tuturor, adăugă: Pablo are calitatea de a transforma orice spaţiu într-o cocină de porci.

Râseră cu toţii.

— Eu aş vrea să văd la ce lucrezi acum, recunoscu Ricardo Sitwell, după un acces de tuse, cu un interes care îl făcuse pe pictor să se umfle în pene.

— Bine… dar să nu stăm prea mult.

— Aşa, aşa! Pentru că după aceea mergem la curve! exclamă Soto şi, adresându-i-se lui Ricardo, adăugă: Tusea asta! Să vedem dacă ţi-o vindeci! O să ne dai sifilis la toţi!

Pe Ricardo nu l-a amuzat comentariul. Tusea lui nu era de luat în glumă.

16. Lulú

Ajunseră la bordel după destul de multe pahare în plus şi făcând mare zarvă. Ángel de-abia se mai ţinea pe picioare şi se sprijinea de Ricardo Sitwell care, la rândul lui, rezista cel mai puţin la băutură.

Benigna încercă să-i liniştească.

— Azi le-o tragem toţi împreună! Le-o tragem toţi împreună! ţipa Ángel.

— Ce să le-o tragi tu, dacă nici nu te poţi ţine pe picioare, copile. Hai, calmaţi-vă!

Şi Benigna începu să-i repartizeze prin camere.

— Negresa pentru Ricardo! Să vedem dacă-i face faţă! striga din nou Ángel ca un apucat, printre hohote de râs.

— Tu intră aici şi taci din gură. Dacă faci atâta tărăboi, până la urmă or să-mi închidă localul.

Îi făcu pe toţi să intre în camere, mai puţin pe Pablo şi pe Pallarés.

— Tu vii cu mine, îi spuse ea lui Manuel.

— Splendid, Benigna; splendid, exclamă Pallarés, recunoscând prin expresia aceea rolul de maestră al Benignei. Şefa îi va reexamina aptitudinile, de asta era sigur.

— Şi eu?

— Pentru tine, Pablito, am ceva special. E vorba de o fată nouă.

— Ai o fată nouă?

— Da, María a plecat.

Ce păcat! se gândi Pablo; absenţa aceea se va face simţită în bordel. María dovedea, cel puţin cu el, o adevărată dăruire pentru munca ei.

— S-a încurcat cu un negustor de cârpe şi de articole la modă. Un client bun. Omul a rămas văduv şi a arătat întotdeauna un mare interes pentru María. A hotărât s-o scoată de aici.

— Dragostea! exclamă Pallarés.

— Şi cine-i cea nouă? întrebă Pablo.

— E o fată foarte frumoasă şi… nepricepută. E cu noi de o săptămână. O cheamă Lulú.

— Are nume de căţel.

Gluma aceea nu fu pe placul patroanei.

— Poartă-te frumos cu ea. Cum ţi-am spus, e nouă.

— Şi tânără.

— Destul de tânără, afirmă Benigna, indicându-i camera din capătul culoarului.

— Eşti o vrăjitoare; îi laşi întotdeauna lui Pablo ce-i mai bun, spuse Pallarés.

— Poţi să te plângi cât vrei! Vino, o să-ţi dau o lecţie de n-o s-o uiţi toată viaţa ta!

— Bine, dar cea nouă este pentru Pablo, insistă Manuel.

— Ştii bine că e pictorul meu preferat.

— Cât te pricepi tu la pictură! exclamă Manolo.

Şi amândoi, ţinându-se de braţ, se îndreptară spre cameră.

— Ai crescut, spuse Lulú întorcându-se cu faţa.

— Cu asta te ocupi acum?

La început, nu o recunoscuse. Tânăra era în pat, cu spatele spre uşă. Se întoarse şi, văzându-l, se ridică în picioare. Atunci el făcu afirmaţia aceea. Tânăra avea cămaşa descheiată şi Pablo admiră zborul porumbiţelor pe care nu-l uitase niciodată şi figura ei atât de frumoasă pe care nici chiar picturile acelea groteşti nu o puteau urâţi. Nu mai era costelivă, avea forme mai rotunde, iar sânii erau de o tărie neobişnuită. Fără îndoială că noua ei meserie îi asigura o mai bună alimentaţie.

— Cu asta te ocupi acum? o întrebă el din nou.

Ea îşi lăsă capul în jos, apucă poalele cămăşii şi se acoperi. Nu răspunse la întrebare.

— N-ai nimic de zis?

— Şi ce-ai vrea să-ţi zic?

— De ce-ai plecat?

— Am plecat; asta-i tot.

El aştepta alt răspuns. Aştepta în tăcere, lângă uşă. Întotdeauna a visat că o va reîntâlni, dar nu într-

un loc precum acela. Nu vânzându-şi trupul.

— Eu nu te iubeam; asta-i tot, minţi Carmen.

Dacă era adevărat, Carmen se prefăcuse foarte bine în scurta perioadă cât fuseseră împreună. Oricum, asta nu mai avea importanţă. Simţi o furie de nestăpânit. Carmen a lui, femeia la care visase zi de zi, chiar din clipa în care dispăruse din viaţa lui, femeia pe care nu şi-o putuse scoate din minte nicio clipă de atunci, lucra acum într-un bordel pentru câţiva gologani, dăruindu-se oricărui bărbat.

— Ce le spui? Ce le spui clienţilor tăi când te pipăie, când intră în tine? Ce le spui tuturor acelor nenorociţi care vin aici ca să te umilească, să se simtă importanţi când tu ţipi prefăcându-te că-ţi place? Ce le spui?

— Nimic. Nu spun nimic. Şi tocmai asta le place.

Carmen ar fi dorit să o înghită pământul. A vrut să pună distanţă între ei, iar acum, el era acolo, în faţa unei târfe. Îi putea simţi furia, îi putea simţi ranchiuna, îi putea ghici toate şi fiecare dintre gândurile care-i treceau prin minte tânărului. Şi putea să-i observe şi dispreţul. Atunci izbucni: cine e el ca să o judece, cine e el ca să o privească în felul acela. Îşi lăsase locul de muncă pentru el, se îndepărtase de viaţa lui pentru el. Da, a izbucnit pentru că nu putea suporta expresia aceea de dezgust de pe chipul singurului tânăr pe care îl iubise în toată viaţa ei.

— Şi, spune-mi, ce simţi tu când plăteşti ca să ţi-o înfigi într-o biată fată care n-are alt mijloc de a-şi câştiga existenţa? Ce simţi tu, marele pictor, geniul, când ele gem şi ţie nu-ţi pasă nici cât negru sub unghie şi vrei doar să le pipăi, să pătrunzi în ele, căutând propria plăcere şi, după aceea le arunci câteva monede şi la revedere până data viitoare? Tu ce simţi?

— O să-ţi arăt eu ce simt, spuse pictorul apropiindu-se de ea şi îmbrâncind-o pe pat. Se aruncă peste ea ca un animal rănit, întorcându-i capul ca să nu-i susţină privirea, smulgându-i chiloţii aproape brutal. Îi muşcă sânii şi gâtul; ea

voia să-l privească, dar Pablo îi dădea faţa într-o parte. Apoi, îi scormoni prin sex, aproape înfigându-şi unghiile în el. Un ţipăt de durere îi scăpă lui Carmen din gâtlej. Şi un altul, sfâşietor, îi scăpă din nou când pătrunse în ea fără menajamente, cu violenţa Minotaurului. Mişcările lui erau rapide, sălbatice şi neobişnuite, şi la fiecare asalt feroce, Carmen rămânea fără suflare. Apoi, o răsuci ca pe o păpuşă de cârpă şi se năpusti asupra ei pe la spate, ca un taur furios ieşind în arenă în căutarea bucăţii de pânză roşie. „Nu pe acolo!”, strigă ea. Dar el nu luă în seamă niciuna dintre rugăminţile ei şi, dezlănţuit şi dintr-o singură izbitură, o pătrunse până când ea crezu că se rupe în două. Carmen izbucni în plâns, dar Pablo nu părea că o aude şi continuă cu cruzime, ca un picador în arenă, care îşi înfige suliţa în greabănul animalului, dorind să-i slăbească puterile.

Se ridică asudat, în vreme ce ea plângea ca un copil, se acoperea cu cearşaful şi îşi ducea o mână la partea trupului care o durea cel mai tare. Nici măcar nu-l privi: îşi afundă capul în pernă, ascunzându-l, şi continuă să plângă.

Pablo îi aruncă pe pat câteva bancnote.

Ieşi în stradă, neştiind încotro să o apuce. Se simţea murdar, cu stomacul răvăşit şi cu senzaţie de vomă. Ce făcuse? Ce îi făcuse?

O porni fără ţintă, vrând să se piardă în mulţime.

17. Nonell

— Tocmai am săvârşit o teribilă nedreptate.

Pablo nu ştia de ce i-a spus asta lui Nonell.

Poate pentru că de ore întregi se învârtea pe străzi cu un zbucium şi o mânie care îi sfâşiau inima. Sau poate pentru că o văzuse pe scenă pe acea biată nenorocită încercând să distreze toată acea şleahtă de degeneraţi care râdeau mai mult de ea decât de glumele ei.

Cert este că, după ce a dat mai multe ture fără niciun ţel, şovăind între a se întoarce ca să-i ceară iertare lui Carmen şi a se mai dărui încă puţin degradării, hotărî să intre la Aperitivul Bursei; o speluncă oribilă în care marinari murdari, lume interlopă şi câţiva orăşeni plini de bani în căutare de emoţii tari se distrau, insultându-le şi aruncându-le nenumărate obscenităţi veştejitelor artiste. Aperitivul Bursei era o speluncă infectă, întunecoasă şi îmbâcsită cu fumul a mii de ţigări. Pe mica estradă, o cântăreaţă borţoasă vrednică de milă, îmbrăcată în jocheu şi aproape beată, încerca să dea glas, cu o voce răguşită, unui cântec dintre cele care l-ar fi făcut să roşească şi pe un sergent de carabinieri, în timp ce, clătinându-se, îşi scotea hainele de pe ea în vacarmul necontrolat al gloatei din sală.

Iar acolo era el, cel mai bun pictor din Barcelona; cu siguranţă, sosit recent de la Paris. Nu i-a fost greu să-l recunoască, stând singur la o masă pe primul rând. Cu părul său tuns în stil roman şi o cravată neagră înconjurându-i de trei ori gâtul, o jiletcă „fantezie” şi nişte pantaloni strâmţi, prinşi cu bumbi de încălţări, şi care l-ar fi înnebunit pe oricare *sportsman.* Stând acolo, Nonell avea aureola celui care fusese la Paris. Nimeni nu ar fi zis că este fiul unui fabricant de paste făinoase pentru supă, un tânăr care primea clienţii îmbrăcat în halat, vânzând fidea în prăvălia familiei, până când i-a spus tatălui

său că treaba aceea nu era pentru el, că vrea să fie pictor. Acolo se afla acum pictorul mahalalelor, cel care prefera să picteze în împrejurimile Barcelonei decât în aule; pictorul vieţii umile, al celor oropsiţi, al celor numiţi *xinxes de fàbrica*[54], al oamenilor din popor, din piaţa Boquería, al celor diformi fizic, al înapoiaţilor mintali, al cretinilor. Maestrul distorsiunii caricaturale şi cel care se opunea picturii echilibrate şi convenţionale. Cel mai bun dintre toţi pictorii.

Şi Nonell îl văzu şi îi făcu semn să se aşeze la masa lui. Cei doi se prinseră cu înflăcărare în conversaţie.

— În această privinţă, suntem la fel, Pablo. Datorită tatălui meu, şi eu sunt pictor. Amândoi am fost elevi proşti şi am pierdut orele de curs, mâzgălind cărţile şi caietele cu desene şi neacordând atenţie nesuferitelor de matematici. Amândoi i-am dezamăgit, al meu voia ca eu să mă dedic afacerii familiei, vânzând paste făinoase în prăvălia de pe Baja de San Pedro, dar eu nu eram făcut să stau în prăvălie. Trebuie să-i fiu recunoscător că a fost de acord ca eu să mă dedic desenului şi să devin un pictor bun, căci nu puteam fi comerciantul la care visase el. La doisprezece ani, îmi plătea deja lecţiile de desen la academia pe care o avea Josep Mirabent[55] pe strada Montcada.

— Eu n-am învăţat nimic în La Lonja şi încă şi mai puţin la Madrid, zise Pablo.

— Nici eu. Şi foarte puţin la academia particulară a lui Gabriel Martinez Altés[56], pe care sărmanul meu tată mi-a plătit-o. Omul acela originar din Tortosa avea ambiţia ca eu să ajung un pictor de gen, la fel ca Moreno Carbonero.

Povestea îi era cunoscută lui Pablo. Da, într-adevăr, aveau vieţi paralele.

— Graner a fost altceva, cu el chiar că am învăţat. Apoi, în La Lonja, m-au respins de trei ori. Când în sfârşit am reuşit să intru, ştii care a fost comentariul ilustrului nostru profesor Antoni Caba[57]?

— Nu.

— Că nu voi face niciodată nimic bun.

— Bine, dar ai dovedit că se înşela.

— Dar nu mi se iartă, Pablo. Toţi vor culori ţipătoare şi subiecte pe înţelesul tuturor minţilor. Pictura mea nu se vinde, se spune că sunt respingător. Îţi vine să crezi? Respingător!… De parcă pictura ar fi ceva care trebuie să fie pe placul imbecililor! Se spune că găsesc mai multă satisfacţie în teme, decât în formă. Dar eu caut, Pablo; sunt în căutare. Pentru mine, forma este tot atât de importantă ca şi tema. Ce altceva pot picta decât mizeria? Ăsta-i un oraş ca vai de lume. Uită-te la orăşenii ăştia de doi bani batjocorind-o pe nenorocita aia de pe scenă! spuse el arătând spre estradă. Şi ceilalţi de colo, zise arătând spre un grup de jerpeliţi în uniformele lor vărgate. Soldaţii ăia zdrenţăroşi, săraci lipiţi pământului, au scăpat fugind din Cuba şi acum sunt aici, uitaţi de toţi, neavând niciun căpătâi, în spelunca asta împuţită, la umbra unei sticle… Un critic a spus că nu există vreun bun orăşean care să se apropie de tablourile şi desenele mele, pentru că, deşi am o personalitate puternică, inspiraţia mea este detestabilă, din pricina insistenţei mele pentru temele respingătoare.

— Nu pictăm ca să împodobim pereţii. Pictăm stări sufleteşti. S-a isprăvit cu moda de a picta nimfe sub clar de lună sau tinere cu părul blond cântând la pian. Suntem înconjuraţi de imagini în care predomină mizeria cea mai abjectă, de fiinţe abătute, dărâmate, abrutizate. Ar trebui să pictăm într-o singură culoare. În culoarea tristeţii şi a degradării, în culoarea orbilor, a flămânzilor, a dezmoşteniţilor. Dar care este această culoare?

— Nu ştiu, Pablo. Tu caută-ţi culoarea ta. Într-una din zilele astea o să mă apuc să pictez ţigănci, dar numai aşa, de-al naibii. Aveam un profesor care repeta întruna aceeaşi prostie, că arta este creaţie de opere frumoase şi că, pentru un artist, materia şi subiectul producţiilor sale trebuie să fie doar ceea ce e măreţ, nobil şi frumos; şi nu apoteoza urâtului şi a

dezgustătorului, nu copia josnică şi care, profanând scânteia divină a inspiraţiei, se consacră preamăririi depravării şi crimei. Prostii, Pablo, prostii! Îţi spun eu, ţigănci! Voi picta ţigănci!

Doar asta-i mai lipsea, se gândi Pablo, să picteze ţigănci. Nonell era un pictor care producea o senzaţie stânjenitoare asupra unor categorii largi de oameni; publicul burghez ieşea indignat de la expoziţiile sale, din cauza insistenţei cu care prezenta modelele cele mai degradate de pe scara socială. Iar săracii nu cumpărau tablouri; era destul pentru ei să ajungă la sfârşitul zilei fără să-şi pună capăt vieţii din disperare.

— Ştii? Am o amantă ţigancă.

Mărturisirea aceea îl surprinse pe Pablo.

— O cheamă Consuelo şi este bolnavă. Dar dacă ai vedea-o! Cu coama ei de păr negru şi cu chipul şi trupul chinuite de viaţă! *Quina pobre més bonica!*[{58}]

Nu mai făcu alt comentariu despre ţigancă, doar că îi realizase câteva crochiuri şi că avea intenţia să o angajeze ca model.

Pablo îl cunoscuse pe Nonell după ce citise o cronică veche în care se spunea: „Ne pare rău că pictorul se încăpăţânează să urmeze un drum care nu îi va aduce rezultate, când ar putea foarte bine să le obţină căutând teme mai interesante, dacă ţinem seamă de faptul că stăpâneşte tehnica de execuţie”. Cine era pictorul acela? Ce făcea? S-a întâmplat la Sala Parés, în ianuarie 1896; Nonell expunea împreună cu Casas, Rusiñol, Mas i Fontdevila[{59}], Graner şi alţi artişti renumiţi. A expus două lucrări: *Tarda de primavera*[{60}] şi *Cap al tard*[{61}], despre care un critic a declarat că erau rezultatul „bunelor sale intenţii”. Dar lui Pablo i s-au părut minunate. A căutat să nu piardă nicio expoziţie în care erau prezentate unele dintre operele sale.

La 12 iunie 1897 se deschidea berăria Els Quatre Gats, condusă de Pere Romeu. După o lună, se organiza acolo o expoziţie de schiţe în creion şi mostre de culoare ale artiştilor, clienţi obişnuiţi ai

localului; printre ei, Isidre Nonell. Pablo era decis să nu o piardă. Erau incluse nouă desene ale artistului, din colecţiile particulare ale lui Raimon Casellas[62] de pe bulevardul Riera: desene aparţinând seriei lui de *Cretini* şi câteva uleiuri pe pânză: *Paisatge de Sant Martí*[63] Şi *Paisatge de Caldes*[64]. În afară de profunda compasiune care emana din lucrări, lui Pablo i s-a părut nouă maniera aceea de a desena. Pe tânăr l-a impresionat un mic desen colorat în creion al cărui titlu era: *Dona cretina amb nen demanant caritat*[65]. Tocmai descoperea un artist autentic care probabil că nu îşi câştiga existenţa cu acele lucrări, dar a cărui lume i se părea foarte cunoscută. Nonell nu a asistat la vernisaj, deoarece se afla la Paris, iar Pablo a suferit că nu a putut să-şi exprime impresiile în faţa lui.

Acum avea ocazia şi profită de ea.

— Da, eram la Paris pe vremea aceea, îi răspunse Nonell lui Pablo. I-am dus lui Camille Pissarro câteva dintre desenele mele şi cuvintele sale binevoitoare m-au îndemnat să lucrez. Trebuie să mergi la Paris, Pablo; acolo se fac lucruri importante. Nu-ţi poţi închipui ce am simţit când, acum doi ani, în primăvară, am expus la Salonul de pe Champs de Mars! Acolo erau trei tablouri ale lui Toulouse-Lautrec şi unul de Gauguin! Poţi să-ţi imaginezi aşa ceva? Eu eram alături de ei şi de Van Dongen[66]!

În glasul lui Nonell era emoţie, o emoţie pe care Pablo o percepea de parcă ar fi fost a sa. Nonell a expus la Paris!

— Apoi, eu şi Canals am expus împreună în Sala Dosbourg. O lună întreagă, Pablo! Şi cu un catalog prezentat de criticul Fabrice! Ziarele au vorbit foarte bine despre noi. Au spus că proiectul meu caricatural se înrudea cu Ribera, Velázquez şi Goya. Le-au plăcut „prăjelile” din scenele surprinse pe străzile Parisului şi în timpul şederii mele la Caldes de Bohí.

„Prăjeala” era un procedeu pe care tânărul pictor îl utiliza adesea; consta în scufundarea desenelor deja colorate într-o baie de ulei sicativ. Încercase şi Pablo, dar recunoştea că Nonell era un maestru al acestui procedeu.

Nonell îi vorbi pe larg şi cu atâta patimă despre Paris, încât Pablo putea să-i vadă străzile, lucrările lui Toulouse-Lautrec şi Gauguin, forfota de pe bulevarde. Cât de mult dorea să viziteze oraşul acela!

— Dar nu-mi câştig traiul, Pablo. În pofida expoziţiilor de la Sala Parés şi a participării la a IV-a Expoziţie de Arte Frumoase, nu-mi câştig traiul. Când au fost pierdute coloniile din Antile şi din Filipine, a trebuit să mă întorc. Eu trăiam la Paris cu puţinul pe care mi-l trimitea tatăl meu. Dar vremurile nu mai erau bune pentru afacerea lui, ştii şi tu, afurisitul ăla de război şi devalorizarea monedei m-au silit să revin în ţară. Am sosit curând după dezastrul naval de la Cavite[67]. După aceea, în ţara asta, totul a început să meargă prost. Uită-te la ei, spuse, arătând spre soldaţi, sunt mărturia vie a dezastrului. S-au întors bolnavi, învinşi, umiliţi, iar barcelonezii le întorc spatele.

> *Tornem de batalles, venim de la guerra*
> *i no portem armes, pendons ni clarins;*
> *vençuts en la mar i vençuts en la terra,*
> *som una desferra…*[68]

Aşa recită Nonell, amintindu-şi versurile acelea de Joan Maragall din al său *Cant del retorn*[69].

Da, oropsiţii aceia care se distrau la Aperitivul Bursei purtând încă ponositele lor uniforme militare vărgate, lipsiţi de mijloace să se întoarcă la casele lor, hoinărind pe străzile Barcelonei ca nişte morţi în viaţă, cântând la diferite instrumente în schimbul unor monede sau întinzând pe jos drapelul bicolor pe care îl aduseseră cu ei din teritoriile de peste mări.

Nonell vorbea cu o nesfârşită compasiune faţă de toţi aceia şi despre sărmana nefericită însărcinată care, pe o estradă, executa un număr jalnic, spre amuzamentul clienţilor necioplţi, despre târfele care aţipeau de oboseală pe tejghele şi la mesele din localul Aperitivul Bursei. O compasiune care lui îi lipsise în noaptea aceea. Pablo se întristă.

— Tocmai am săvârşit o teribilă nedreptate.

— Păi, fă în aşa fel încât să-ţi fie iertată, Pablo; dacă încă mai ai timp.

Nu răspunse, dădu paharul pe gât şi hotărî că prietenul său avea dreptate.

— Merg la Els Quatre Gats. Mă însoţeşti?

— Mai întâi, trebuie să obţin iertarea.

18. Marta Planas

Marta Planas a plecat de la bordel foarte târziu în noapte. Prima ei intenţie a fost să se îndrepte către locuinţa ei sărăcăcioasă de pe Cotoners, o străduţă îngustă în care lumina zilei ajungea cu mare greutate; dar, când ajunse pe strada Avinyó colţ cu Fernando, hotărî să se abată spre stânga. Atelierul tatălui ei era foarte aproape, la câţiva metri, tot pe o stradă îngustă şi fără lumină: Remei. Acolo se născuse ea.

Era o casă mică cu două nivele, în care, în cel de jos, se afla atelierul de confecţionat saltele, iar în cel de sus, locuia familia: tatăl şi cele cinci surori ale ei. Trei încăperi mici, două pe care şi le împărţeau fetele şi alta mai mică, ocupată de tatăl lor. Un loc minuscul unde fuseseră fericite cu foarte puţin până la moartea mamei lor, când Marta avea şase ani. Ea era copila cea mai mică din casă şi lumina ochilor tatălui ei. Dar, când mama ei a părăsit această lume, totul a mers din ce în ce mai rău.

Tatăl ei muncea întruna, scărmănând lâna, legând nodurile care ţineau umplutura să nu se deplaseze, cosând în stil englezesc cu un ac triunghiular sau făcând *ullets*[70] cu maşina manuală, muncind şi iar muncind la saltele pentru ca, până la urmă, să nu se poată ajunge cu banii aproape niciodată, cât de cât lejer, până la sfârşitul lunii. Ea şi surorile ei îl ajutau, vânturând lâna pe acoperiş, spălând-o şi fierbând-o, în timp ce dădeau adevărate lupte câmpeneşti aruncându-şi, printre hohote de râs, ghemotoace de lână sub privirea binevoitoare a tatălui lor.

— Fetelor, la treabă! O să murdăriţi lâna, spunea el.

Francisco Planas moştenise afacerea de la tatăl său, o afacere proastă. Dar nu ştia să facă altceva, prizonier într-o meserie pe care o învăţase de mic.

Dar o nenorocire nu vine niciodată singură şi, când a murit soţia lui, afacerea a început să meargă prost; primea din ce în ce mai puţine comenzi. Deşi avea renumele de a fi cel mai bun confecţioner de saltele din Barcelona, oamenii săraci nu le cumpărau sau nu le dădeau la reparat, iar orăşenii bogaţi preferau să le comande la noile prăvălii la modă din cartierul Ensanche al Barcelonei sau să le aducă din străinătate.

Când Marta a împlinit cincisprezece ani, a hotărât să nu mai sufere niciodată de foame, dar nu ştia cum să o facă.

Şi într-o zi, un bărbat a intrat în atelierul tatălui ei, cu bunele sale maniere, cu uşurinţa lui de a-şi câştiga simpatia şi cu un zâmbet permanent care a fermecat-o din prima clipă. Era bine îmbrăcat, zicea că este agent de bursă şi, de asemenea, că se îndrăgostise nebuneşte de ea.

Marta s-a lăsat cucerită de bărbatul acela minunat care o ducea la spectacole de teatru şi la cafenele.

— Nu-mi place băiatul ăsta. E ceva în zâmbetul lui care numi place. Ai grijă ce faci, Marta.

Tatăl ei avea dreptate. Flăcăul a lăsat-o însărcinată şi apoi a dispărut.

Iar ea a făcut acelaşi lucru. Şi a fost o greşeală, pentru că, era sigură, tatăl ei ar fi iertat-o. Dar ea, nu; Marta nu şi-a iertat-o şi, într-o zi, fără să-şi ia rămas-bun, şi-a strâns puţinele lucruri şi a plecat de acasă, lăsând un bilet pentru tatăl şi surorile ei.

A găsit de lucru într-o bomboneriе de pe Paseo de Gracia.

Doamna Rius era văduvă şi s-a purtat frumos cu ea. Poate prea frumos, s-a gândit Marta când a intrat ca vânzătoare în localul acela atât de distins, unde bărbaţii importanţi din oraş veneau să cumpere cutii cu bomboane pentru soţiile şi iubitele lor.

Dar Marta nu a întârziat să-şi dea seama că doamna Rius nu era femeia cucernică şi amabilă care pretindea că este. Bomboneria era paravanul unei afaceri mult mai rentabile pentru patroana ei. Rolul său consta în a furniza domnilor eleganţi

tinere pentru clipele lor de răgaz şi de relaxare. Dar, cu o fiică de câteva luni în braţe, nu mai era cale de întoarcere; ori consimţea la exigenţele doamnei Rius, ori ajungea pe drumuri.

— Este vorba de domni eleganţi şi discreţi. Asta vor şi ei, amabilitate şi discreţie, iar tu eşti o fată foarte drăguţă.

A lucrat pentru ea vreme de doi ani, suportând bătrâni băloşi sau impotenţi care îşi făceau iluzii cu o fată de optsprezece ani, timorată şi lipsită de experienţă.

— Te descurci foarte bine. Ei sunt încântaţi. Eşti atât de dulce, atât de plângăcioasă şi atât de inocentă! I-ai fermecat!

Dar ea nu voia să farmece pe nimeni. Plângea cu adevărat. Plângea pentru ceea ce devenise viaţa ei, încălzindu-le patul tuturor acelor bătrâni importanţi care, după ce se răcoreau cu ea, se îmbrăcau în haine de gală şi îşi însoţeau nevestele la Opera Liceo sau se împăunau pe la reuniunile Ministerului Dezvoltării Naţionale a Muncii sau prin consiliile de administraţie ale Băncii Hispano-Coloniale.

Într-o zi, când stătea aplecată pe o bancă de rugăciune din bazilica Santa María del Mar ca să-i ceară lui Dumnezeu să o ajute, i s-a schimbat viaţa. Femeia aceea, după ce trecuse pe la cutia milei, s-a apropiat de ea. S-a aşezat alături şi au stat de vorbă.

— Nu pot să schimb ceea ce eşti deja. Dar, dacă vrei, de-acum încolo vei lucra pentru tine.

Şi aşa a început munca ei la Casa Benigna. De acum încolo, nimeni nu mai avea să-şi însuşească şaptezeci şi cinci la sută din câştigul ei. Banii vor fi pentru ea; toţi banii, în afară de ceea ce îi revenea din cheltuielile comune ale casei.

— De altfel, toţi bărbaţii sunt la fel. Dacă ştii cum să o faci, se mulţumesc cu foarte puţin şi, pe deasupra, sunt încântaţi. Trebuie să le-o iei înainte, să nu le dai posibilitatea să aleagă ei. Pe de altă parte, e atât de neînsemnat ceea ce primesc la ei acasă din partea nevestelor lor habotnice şi

temătoare, încât or să creadă că au fost cu tine la Paris.

Benigna avea dreptate.

Marta nu se mai gândi la felul în care îşi petrecuse viaţa şi ce devenise ea. Îşi apropie mâna de uşa de la intrarea în atelierul tatălui ei şi o mângâie. Ea agonisea bani pentru fiica şi pentru toţi ai ei; după ani de muncă, dispunea de o sumă frumuşică. Încă vreo câţiva ani şi va lăsa totul baltă. Se va întoarce şi îi va cumpăra tatălui ei maşinării noi sau, şi mai bine, îl va retrage din activitate şi va căuta ca şi surorile ei să ducă o viaţă mai bună. Asta va face, îşi spuse ea, îndepărtându-se înspre locuinţa ei.

Şi atunci îl văzu.

Poate un ultim client, se gândi ea. De ce nu? Nu era încă târziu în noapte şi îi mai putea acorda o oră.

Un ultim client şi, după aceea, acasă la micuţa ei.

Ceea ce nu ştia Marta era că avea să fie ultimul din viaţa ei.

19. Un imbecil fără pereche

Pablo nu putu să-şi ceară iertare. Carmen plecase deja.

— E târziu, fiule. Du-te acasă, îi spuse Benigna somnoroasă când îi deschise uşa tânărului. Prietenii tăi au plecat deja demult, iar fetele, de asemenea. Mă rog, a rămas Negresa, dar pentru ziua de azi, ţi-o fi de-ajuns. Şi repetă: Du-te acasă.

El nu voia să fie cu Negresa; el o voia pe Carmen.

Benigna văzu neastâmpărul băiatului, dar nu îl întrebă nimic. Ceva i se întâmplase cu fata cea nouă, de asta era sigură; dar tot nu-l întrebă. Benigna voia să doarmă. Artiştii ăştia tineri nu se odihnesc, oare, niciodată?

Pablo făcu stânga împrejur şi coborî scările, fără să-şi ia la revedere. Hotărî să treacă pe la Els Quatre Gats.

— Am crezut că te-ai rătăcit. Ce s-a întâmplat? Te-a speriat cea nouă? Prietene, pari o nălucă, îi spuse Pallarés când Pablo se aşează la masă.

Nu răspunse. Erau cu toţii acolo, mai puţin Ricardo Sitwell.

— Puştiul a şters-o cu o criză de tuse care aproape că l-a dat gata. Cred că Negresa i-a făcut ce i se cuvenea, spuse Soto.

— Omul ăsta-i pe moarte; într-una din zilele astea ni se prăpădeşte, afirmă Pallarés.

— Unde-ai fost? întrebă Raventos.

— Pe-aici. Mă duc şi eu acasă.

— Te însoţesc, spuse Pallarés.

Ieşiră din local, fără să-şi ia la revedere de la nimeni. La altă masă erau cei din grupul Şofranului discutând despre El Greco. Rusiñol punea cel mai mare entuziasm în conversaţie.

— Ea era, îi spuse Pablo lui Pallarés când ieşiră în stradă.

— Călcătoreasa ta?

Pablo dădu din cap afirmativ.

— Ştiam eu că s-a întâmplat ceva… Când mi-a spus Benigna că ai plecat, am ştiut că s-a întâmplat ceva. Dar, ca să vezi, ce mai întâlnire! Pallarés rămase tăcut. Te simţi bine?

— Nu.

— Vrei să rămâi singur?

— Nu.

— Te însoţesc acasă.

Pallarés jucase întotdeauna rolul fratelui mai mare, dar, de data asta, nu ştia ce să-i spună.

— Am căutat-o atâta vreme, fără să mi-o pot scoate din cap, visând la ea şi… Pablo nu-şi continuă fraza.

— Mă rog, fata e târfă, dar asta cu ce schimbă lucrurile?

— Cum adică nu schimbă lucrurile?

— Vreau să spun… mă rog, nu ştiu ce vreau să spun, Pablo. Nu ştiu, într-adevăr, nu ştiu.

— Păi, nu mai spune nimic.

Dar Pallarés continuă:

— Bine, vreau să zic, ce ştii tu de fapt despre ea? Te-ai întrebat cu adevărat de ce o face? Crezi că toate acele biete nefericite se află acolo de plăcere? Le este foame, Pablo; foame. Poţi înţelege asta? Tuturor le este foame în afurisitul ăsta de oraş; tuturor, în afară de câţiva ticăloşi care îi ucid prin înfometare pe toţi ceilalţi, repetă Pallarés ca un pisălog. De ce pictăm, Pablo? De ce pictăm? Ca să le împodobim pereţii tuturor acelor orăşeni de rahat? Eu nu, Pablo. Dacă-i aşa, rămân la mine în sat să-l ajut pe tatăl meu, care se omoară muncind şi nimeni nu-şi va aminti de numele lui după ce nu va mai fi. Vrem să schimbăm lucrurile cu ceea ce credem într-adevăr că ştim să facem.

— Eu nu vreau să schimb nimic. Ce-or să schimbe nişte mâzgălitori ca noi?

— Atunci, de ce nu te ocupi cu ce face Carbonero? De ce nu le dăm ascultare profesorilor noştri? De ce acest neastâmpăr care ne sfâşie sufletul? O să-ţi spun eu de ce. Pentru că lumea are nevoie de o nouă perspectivă, de un ton nou, de o

culoare nouă, de o nouă geometrie. Pentru că lumea merită şi cere să fie desenată cu o altă formă, cu o linie diferită, pentru a exprima sentimente şi emoţii noi. Pentru că centrul şi alcătuirea lumii sunt în schimbare. Nu mai putem picta ca Rafael sau ca Velázquez. Revendicăm un nou mod de a vedea lumea, pentru că începe un secol nou care va fi cumplit.

— Nu ştiam că eşti teoretician şi ghicitor, spuse Pablo ironic.

— De fapt, nici eu nu ştiu ce vreau să spun. Dar ceva îmi este foarte clar din momentul în care te-am văzut, chiar din momentul în care am văzut ce eşti în stare să faci cu mâinile tale. Pablo, tu vei fi Dumnezeu, asta o ştim cu toţii. Aşa că fă bine şi nu o mai judeca pe acea biată târfă care sunt sigur că te iubeşte. Fă bine şi priveşte lumea sub toate înfăţişările ei şi picteaz-o, cu tot ce are ea mai cumplit şi mai omenesc, ca să putem vedea cu toţii. Exaltarea pusese stăpânire pe chipul lui Pallarés, care îşi ieşise complet din fire. Şi acum, mă duc acasă, pentru că sunt supărat foc pe tine, şi tu, descurcă-te cum poţi! Uneori mi se pare că eşti un imbecil fără pereche!

Şi Pallarés îi întoarse spatele şi se îndepărtă, lăsându-l pe Pablo singur, în mijlocul străzii.

20. Un măcel

Trupul Martei Planas a fost găsit fără suflare în piaţa Milans, secătuit de sânge după douăzeci şi cinci de lovituri de pumnal. Cel care a anunţat crima a fost un tânăr care muncea ca barcagiu pe cheiul pescarilor din Barceloneta. Tânărul, Emilio Bordons, se trezise la ora obişnuită, foarte devreme, şi se îndrepta spre locul lui de muncă când, ajungând în piaţă, a dat peste cadavru.

Abel Fonte, şeful poliţiei, însoţit de doi agenţi şi de un medic legist, se înfăţişă la locul faptei.

Crima, după spusele medicului legist, se produsese pe la două dimineaţa. Trupul victimei fusese ciuruit cu lovituri de cuţit. Emilio Cabot, medicul, nu mai văzuse niciodată ceva asemănător. Femeia, de vreo douăzeci de ani, purta o fustă liliachie, jupon alb, o haină largă neagră şi nişte cizme uzate, cu şireturi de aceeaşi culoare. Era moartă de vreo patru ore. Au dus cadavrul fetei cu o cotigă de mână până la cea mai apropiată secţie de poliţie. Acolo, medicul a procedat pe îndelete la examinarea cadavrului.

Inspectorul Abel Fonte era tăcut, în vreme ce medicul îşi făcea treaba. Fonte era un om circumspect, la vreo cincizeci de ani şi, ca urmare a trecutului său de militar în Cuba, era familiarizat cu moartea. Văzuse mulţi soldaţi murind, dar niciodată aşa ceva.

— Este posibil ca fata să fi murit din cauza sângelui pierdut, dar nu în locul în care am găsit-o. Are o rană în inimă şi cinci în plămânul stâng. Nu prezintă răni defensive; vreau să spun tăieturi şi răni la mâini sau pe braţe, care se produc atunci când victima încearcă să se apere. Bănuiesc că prima lovitură a fost la gât; asasinul i-a tăiat beregata şi după aceea, fiind de-acum prăbuşită, a înjunghiat-o cu sălbăticie: am numărat douăzeci şi cinci de lovituri. În afară de cele pe care vi le-am menţionat

deja, prezintă o rană pe stern şi cinci pe sex. A măcelărit-o la… mă rog, ştiţi unde vreau să spun. Niciodată n-am mai văzut ceva asemănător, i-a sfâşiat şi i-a tăiat îmbrăcămintea şi şi-a revărsat ura asupra ei. Loviturile de pumnal în organele genitale sunt cumplite, o adevărată sălbăticie. Această tăietură curată… i-a smuls ficatul!

— Ficatul?

— Asta am spus, inspectore. Asasinul i-a scos ficatul, repetă medicul legist.

Scormoni înăuntrul rănii.

— Ce se întâmplă?

— Se pare că… da… un moment.

Medicul scoase ceva sângerând şi i-l arătă inspectorului.

— Ce sunt astea?

— Nu sunt sigur, dar par seminţe sau sâmburi de rodie.

Medicul aşeză fructul pe masă. Inspectorul îl întoarse cu o pensă.

— Ce sens are? Îi smulge ficatul şi lasă asta înăuntru?

Medicul nu răspunse. Nu ştia ce să creadă.

— A fost violată? întrebă inspectorul.

— Nu pare.

— De ce spuneţi că n-a fost ucisă în locul în care a fost găsită?

— Din cauza sângelui. Presiunea arterială ar fi mânjit pereţii din locul unde a fost găsită. Când este tăiată o arteră, sângele nu picură, ci ţâşneşte; cu siguranţă că asasinul şi-a mânjit mâinile, hainele şi încălţările.

— Presupunând că a rănit-o din faţă.

— Desigur. Dar eu cred că tăietura indică faptul că aşa a fost. Apoi, odată căzută la pământ, a înjunghiat-o şi s-a pornit să-i extragă organul. A fost o treabă care i-a luat ceva timp şi de aceea cred că s-a întâmplat în altă parte; apoi, a transportat cadavrul până la locul unde l-am găsit.

— Ce fel de asasin operează în felul ăsta?

— Din puţinele mele cunoştinţe, un nebun şi un însetat de sânge.

— O crimă pasională?

— Am văzut crime de tot felul, dar niciuna ca asta. Nu cred să fi fost o crimă pasională. A făcut-o ca să se distreze, inspectore. Niciun soţ sau amant gelos nu pierde atâta vreme şi apoi lasă asta înăuntru, spuse el arătând seminţele. Nu, asta-i altceva. Asasinul şi-a ieşit din fire; asta e clar, dar apoi… nu, nu cred să fi fost o crimă pasională.

— Ce tip de armă a folosit?

— După cum sunt rănile, aş zice că e vorba de un fel de cuţit cu o lamă cu vârful ascuţit şi un mâner solid.

— Asasinul trebuie să fie o persoană foarte puternică.

— Nu neapărat, inspectore; cu o armă tăioasă şi cu vârful ascuţit, e uşor de realizat, ca să zic aşa… această treabă. Până şi un copil ar fi putut s-o facă.

— Bine, avem de lucru. Mai întâi, trebuie să aflăm cine este fata şi apoi să facem cercetări în anturajul ei apropiat, spuse inspectorul.

21. La fel ca în 1890

Ştirea a ajuns curând în redacţiile ziarelor. Liberto Manent, unul dintre subdirectorii adjuncţi ai ziarului *La Vanguardia,* care îşi începuse activitatea la ziar ca desenator, a primit ştirea: o prostituată fusese găsită moartă într-o piaţă din Barcelona, mutilată înfiorător.

Îl chemă în biroul său pe responsabilul cu faptele diverse şi îi ceru toate informaţiile de care dispunea. Potrivit poliţiei, tânăra găsită moartă răspundea la numele de Marta Planas şi îşi exercita meseria într-un apartament din strada Avinyó. Apoi, îi relată toate amănuntele.

O crimă aidoma celei din ’90, se gândi Manent, făcând apel la memorie. Da, şi-o amintea perfect. Intrase de curând la ziarul *La Vanguardia* şi directorul le dăduse sarcina, lui şi colegului său Osorio, să investigheze o crimă: o prostituată fusese ucisă în mod sălbatic. Ştirea despre acea oribilă întâmplare fusese publicată, dar nu şi celelalte două asasinate care se produsese după câteva zile, având caracteristici similare. Cineva dăduse ordin să nu li se facă publicitate. Trei prostituate ucise în mod sălbatic. Şi de atunci trecuseră nouă ani.

Ştirea aceea trebuia să ocupe prima pagină din ediţia de a doua zi. Povestea, se gândi el, se întâmpla din nou.

Liberto Manent hotărî să meargă personal la secţia de poliţie cu un fotograf de la ziar, ca să culeagă mai multe informaţii despre întâmplarea aceea.

Fonte încercă să scape de el, dar jurnalistul acela era greu de dat la o parte. Îi răspunse la fiecare întrebare cu informaţiile de care dispunea şi care nu erau prea multe.

— V-aş fi recunoscător dacă aţi da ştirea cu obiectivitate şi fără comentarii alarmante, îi atrase inspectorul atenţia.

— Nu vă faceţi griji. Lucrez la un ziar care tratează ştirile cu seriozitate şi numai după ce au fost verificate, răspunse Manent, vârându-şi însemnările în buzunar.

— Nu ştim nimic despre asasin; facem cercetări în anturajul fetei, răspunse Fonte atunci când Manent îl întrebă dacă au vreo idee în această privinţă.

22. Cutia

În dimineaţa aceea, Pablo se trezi târziu şi se apucă să deseneze o scenă portuară de pe cheiul cărbunelui: cargoboturile erau ancorate la dană, cu muntele Montjuic drept fundal; îşi petrecu timpul încercând să dea umbre şi să înzestreze desenul cu perspectivă.

Înainte de asta, îşi căută cuţitul şi nu îl găsi. Răscoli pe masă, unde dracu' lăsase cuţitul? Nu găsi niciunul dintre caietele sale pregătitoare pentru un tablou mare a cărui temă era bordelul Benignei. Ideea i se învârtea de ceva vreme în cap şi le făcuse destul de multe schiţe fetelor. Dimineaţa începe prost, se gândi el. Afurisiţii lui de prieteni îi răscoleau mereu peste tot şi cine ştie unde or fi băgat, în toată harababura aceea de tablouri, hârtii, pensule şi troace, lucrurile pe care le căuta el acum.

Una dintre fetele de la atelier bătu la uşa studioului său şi Pablo îi dădu permisiunea să intre.

— Cineva a adus cutia asta pentru tine.

— O cutie?

— Da. Era un copil şi, după cum se pare, i-a dat-o un marinar, cerându-i să ţi-o aducă.

— Las-o pe pat; o s-o deschid mai târziu.

— Ce faci?

— Un desen pornind de la nişte schiţe pe care le aveam în caietul meu.

— E foarte frumos, dar puţin cam întunecat.

— Tu aşa crezi?

— Da, dar, bineînţeles, eu nu înţeleg nimic.

— Ştii? Cred că ai dreptate… Cum ţi se par astea? spuse el arătându-i alte desene pe care le avea într-un dosar.

Era o serie de desene având ca temă litoralul Barcelonei, dana şi scene cotidiene ale vieţii din port.

— Ţi-am mai spus, foarte frumoase, dar întunecate.

— Atunci, aşa o să le numesc: desene întunecate, hotărî Pablo.

Fata zâmbi şi apoi ieşi, lăsându-l să-şi termine desenul.

Pablo îl isprăvi după o jumătate de oră. Era mulţumit. Era un desen bun. Tocmai voia să plece să ia micul dejun, când îşi aminti de cutia pe care i-o lăsase fata pe pat.

Era mică şi învelită într-o hârtie ordinară, maro. O deschise curios.

Pablo se sperie văzând conţinutul şi când mâinile i se umplură de sânge. Tresărind, lăsă să-i cadă cutia, răsturnând fără să vrea conţinutul pe podea. Ce era asta? Părea un organ. Îl ridică agitat şi îl puse la loc în cutie. Dacă asta era o glumă, i se păru de cel mai prost gust. Cine putea să-i trimită aşa ceva? Apoi, cercetă cutia. Chestia aia nu aparţinea unui animal. Era un organ uman! Părea o bucată de ficat sau rinichiul unei fiinţe umane!

Ieşi pe culoar şi se îndreptă spre atelier.

— Cine zici că a adus cutia?

Fata se sperie văzându-l pe tânăr atât de zbuciumat şi de nervos.

— Un copil.

— De multă vreme?

— Mă rog, ţi-am adus-o de cum am primit-o. S-a întâmplat ceva?

— Încotro a apucat-o copilul? Cum arăta?

— Nu ştiu încotro a luat-o. Mi-a spus că e pentru Pablo, pictorul, şi mi-a lăsat cutia. Eu am întrebat din partea cui şi mi-a răspuns că de la un marinar, că o să ştii tu de la cine. Asta-i tot. Copilul a deschis poarta şi a plecat. S-a întâmplat ceva, Pablo?

— Nimic, nimic. Nu se întâmplă nimic.

— Parcă ai fi văzut o nălucă.

Pablo ieşi în stradă fără să spună nimic. Înaintă câţiva metri pe strada Escudellers, îndepărtându-se de atelier. La ora aceea, era ceva forfotă pe stradă, dar niciun copil. Ce spera el să găsească?

— Ce faci, Pablo?

— Dar tu?

— Veneam să te iau ca să mergem să desenăm, când am aflat ceva oribil, spuse Pallarés. Cauţi pe cineva? Ai pierdut ceva? Parcă ţi-ai ieşit din fire, ce ţi s-a întâmplat?

— Vino, să mergem la mine în studio; vreau să-ţi arăt ceva.

— Şi eu vreau să-ţi spun ceva. S-a întâmplat ceva înspăimântător, Pablo; oribil.

Pallarés îi relată ştirea. Nu se vorbea despre altceva în toată zona veche a oraşului.

— Şi e vorba despre Marta, Pablo. A fost ucisă aşa cum ţi-am spus. O barbarie! Cine a putut săvârşi o crimă atât de înfiorătoare?

— Şi zici că-i lipsea un organ?

— Aşa se spune, Pablo. Mă rog, oamenii comentează multe lucruri. Ştii bine că atunci când se întâmplă ceva asemănător, tuturor li se trezeşte imaginaţia.

— Nu e imaginaţie, Manolo.

— Ce vrei să spui?

Pablo îi arătă cutia pe care o lăsase lângă instrumentele de pictură.

— Uită-te înăuntru, Manolo. Uită-te înăuntru, zise Pablo cu glas scăzut şi adăugă, în vreme ce prietenul său se apropia de cutie: Tocmai mi-a fost adusă în urmă cu aproape o oră. Un necunoscut i-a dat-o unui puşti pentru mine.

— Ce-i asta?

— Cred că este al Martei. Cred că este…

— Sfinte Dumnezeule! Ce oroare! Dar… cum?… Cine a fost în stare…? Nu îşi găsea cuvintele.

— Se pare că un marinar i-a dat-o unui copil să mi-o predea mie.

— Un marinar?

— Da, şi cred că ştiu cine este.

Pablo îi spuse povestea marinarului.

— Trebuie să te duci la poliţie.

— Şi ce să le spun? Că am cunoscut cândva un marinar şi că…

— E fata care a primit cutia. Ea poate confirma povestea ta.

— Mai e ceva, Manolo; mi-a dispărut cuţitul şi un bloc de desen.

— Şi ce legătură are cu povestea asta?

— Nu ştiu; dar e foarte ciudat totul.

— Le-ai întrebat pe fetele de la atelier?

— Nu intră în studioul meu dacă eu nu sunt. Nu, sunt convins că n-a fost niciuna dintre ele.

— Atunci, a fost unul dintre noi; ţicnitul de Soto, ca să-ţi facă o glumă. Aici intrăm doar noi, prietenii tăi, Raventós, Ricardo, Sabartés, chiar şi eu…

— Nu, n-a fost Soto. A fost asasinul.

— Asasinul? Pablo, te-ai ţicnit! Cadoul ăsta afurisit te-a făcut să-ţi ieşi din minţi.

— Spune-mi atunci, ce sens are treaba asta, dacă nu faptul că asasinul Martei vrea să mă implice în crimă? Întrebarea este: de ce?

— Tocmai de aceea trebuie să te duci la poliţie.

— Nu; ăsta-i motivul ca să nu mă duc; cel puţin, deocamdată.

— Şi ce-o să faci cu…? spuse Manolo, arătând spre cutie.

— O s-o arunc.

— O să distrugi o dovadă?

— O să câştig timp.

23. Deznădejde

— Poliţia a fost aici şi n-a încetat să-mi pună întrebări. Sunt făcută praf, Pablo. Cine a putut să facă aşa ceva? Marta era o fată bună.

Benigna era imaginea deznădejdii.

Pablo, însoţit de Pallarés, venise să o vadă de îndată ce prietenul său îi dăduse îngrozitoarea veste.

— Dacă nu i-aş fi cerut să vină să lucreze cu mine, poate că acum ar mai fi încă în viaţă.

— Nu te mai frământa. Tu n-ai nicio vină, spuse Pablo, îmbrăţişând-o.

— Avea o fetiţă mică. Ce se va întâmpla acum cu copila aceea?

— N-avea familie? întrebă Pallarés.

— Ba da, un tată şi cinci surori. Are un atelier foarte aproape de aici.

— Păi, atunci ştii unde trebuie să fie dusă copila, zise Pallarés.

— Unde-i Carmen? întrebă Pablo.

— Acasă la ea. Nu cred să ştie ceva, nici ea, nici vreuna dintre fete.

— Nu se vorbeşte despre altceva, spuse Pallarés.

— Aş vrea s-o văd. Îi ştii adresa? întrebă Pablo.

Benigna i-o dădu.

24. O reuniune

Sir Richard Sitwell, ca în multe seri, ajunse la reuniunea de la Cerc. Trăsura îl lăsă la numărul zece de pe Rambla Santa Mónica.

Primarul, marchizul de Santa Isabel, câteva personaje de vază ale oraşului şi noul guvernator civil, pe care nu-l cunoştea încă, îl aşteptau. I-a fost prezentat guvernatorul, un bărbat în vârstă, neafectat şi spontan, şi şi-au strâns mâinile.

Ştirea zilei era pe buzele tuturor.

— Mâine, când ştirea va fi publicată în presă, nu se va vorbi în oraş despre altceva, spuse primarul.

Sitwell încercă să se alăture conversaţiei începute deja. Îi ascultă cu atenţie, pe când se instala într-unul dintre fotoliile confortabile pe care le plătise tatăl său.

Cercul Ecvestru, sub auspiciile părintelui său şi ale altor iluştri domni barcelonezi amatori de echitaţie, fusese înfiinţat la data de 26 noiembrie 1856. Acesta era cel de-al doilea sediu al său. Primul amplasament a fost pe strada San Pablo până când, datorită succesului acestei iniţiative şi a creşterii numărului de membri, după patru ani, a fost mutat pe Rambla Santa Mónica. Prietenul său, marchizul de Santa Isabel şi preşedinte al asociaţiei, era un om plin de idei şi dezvoltase activităţi sociale şi recreative.

Un chelner le servi cafea şi fursecuri.

— Şi poliţia? întrebă Ernesto Pla, reprezentant al industriei textile şi membru marcant al consiliului de conducere al asociaţiei.

— Este descumpănită şi nu ştie de unde s-o apuce. Adevărul e că n-au multe informaţii ca să înceapă, spuse primarul.

— Să sperăm că totul va rămâne aici şi că se va da uitării întreaga poveste. La urma urmelor, e vorba de o simplă prostituată, declară Pla.

— Am mai avut aşa ceva în ’90: trei crime oribile, foarte asemănătoare cu aceasta, afirmă primarul.

— Eu aş zice identice, sublinie Sitwell.

— Vreţi să spuneţi că e vorba despre acelaşi asasin care s-a întors? După atâţia ani? întrebă guvernatorul care până atunci păstrase tăcerea.

— Dar crimele au încetat. Au fost ucise trei prostituate şi… afirmă Pla, fiind întrerupt de către Sitwell.

— N-a fost descoperit niciodată criminalul care le-a săvârşit.

— Credeţi că este vorba de acelaşi asasin? Că după nouă ani a hotărât să ucidă din nou? întrebă primarul.

— Da, aşa cred. Sunt convins că această poveste este doar începutul şi că ar trebui să solicităm ajutor, îşi completă Sitwell discursul.

— Ajutor? Din partea cui? întrebă primarul, extrem de interesat de noul element introdus în conversaţie.

— Cu mult timp în urmă, în ţara mea, la Londra, s-au comis o serie de crime identice cu acestea. Cinci prostituate au fost asasinate în două luni şi jumătate. Asasinul le tăia beregata şi apoi… în sfârşit, ceva cumplit. A fost un adevărat măcel care a înspăimântat tot oraşul. Lumea nu mai îndrăznea să iasă singură noaptea. Apoi, crimele au încetat şi, la fel ca în ’90 la Barcelona, asasinul n-a fost descoperit niciodată.

— Da, îmi amintesc cazul. Asasinului i se spunea Jack Spintecătorul, pentru că asta făcea, îşi spinteca victimele, interveni guvernatorul.

— Sugeraţi că ar exista un spintecător liber pe străzile Barcelonei? întrebă primarul, nevenindu-i să-i dea crezare lui Sitwell.

— Sunt convins.

— Aceste crime le poate săvârşi doar un străin; niciun catalan n-ar face aşa ceva, afirmă Pla, lăsându-se dus de avântul său patriotic.

— Catalan sau nu, străin sau nu, ne aflăm într-o adevărată încurcătură, continuă Sitwell.

— Şi dumneavoastră credeţi că ar trebui să cerem ajutor? insistă primarul.

— Asta am spus. Cine conduce ancheta? întrebă Sitwell în cele din urmă.

— Acelaşi comisar general, în persoană, răspunse primarul.

— Un om foarte calificat. Un militar din Cuba numit direct de către ministru, completă Pla.

— De fapt, a fost cooptat în corpul poliţiei în vederea aplicării legii din septembrie 1896, continuă primarul.

— Ce lege e asta? întrebă Sitwell, foarte interesat.

— Legea pentru combaterea anarhismului. În baza unui ordin regal din 19 septembrie a aceluiaşi an, a fost creat un corp al poliţiei judiciare la Madrid şi Barcelona, însărcinat cu descoperirea şi urmărirea delictelor săvârşite prin mijlocirea explozibililor. Acolo a fost încorporat Abel Fonte, un militar expert în represiune în insula Cuba, cum v-am spus, numit direct de către ministru. Un om foarte calificat, sublinie guvernatorul.

— Dar nu-i poliţist, interveni Sitwell.

— Acum este, afirmă guvernatorul.

— Ce propuneţi? îl întrebă primarul pe Sitwell, interesat de opiniile acestuia despre o chestiune atât de neplăcută.

Sitwell întârzie cu răspunsul, dar, când o făcu, fu categoric.

— Nu mă îndoiesc de capacitatea lui Abel Fonte, dar calcă pe un teren pe care nu-l cunoaşte. Avem nevoie de un poliţist autentic, cineva înzestrat cu mult spirit de observaţie şi de deducţie, care să cunoască mintea criminală, căile reci şi întortocheate ale acesteia. Cineva care să considere investigaţia poliţienească drept o ştiinţă exactă şi care să cunoască cele mai moderne metode poliţieneşti. Cineva care să nu facă speculaţii fără să deţină informaţii concrete şi care să nu socotească exaltarea minţii drept o armă de luptă împotriva

crimei, care să considere ca fiind de cea mai mare importanţă faptul de a nu lăsa ca datele inutile să ia locul celor utile; un observator capabil să facă un examen just şi sistematic a tot ce îl înconjoară.

— Şi avem o astfel de persoană? întrebă Ernesto Pla, extrem de interesat de argumentele lui Sitwell.

— O avem: pe Steven Arrow.

— Cum aţi spus că se numeşte? întrebă primarul.

— Steven Arrow; singurul detectiv consultant particular.

— Un detectiv consultant? Ce înseamnă asta? întrebă, uimit, guvernatorul.

— Nu ştiu. Arrow şi-a creat propria meserie.

— Dumneavoastră îl cunoaşteţi?

— Nu personal, dar îi cunosc activitatea. Arrow a fost asistentul inspectorului Abberline, de la Scotland Yard, în cazul despre care v-am vorbit în legătură cu crimele de la Londra. Un om de o inteligenţă superioară.

— Dar care n-a descoperit nimic; chiar dumneavoastră aţi spus că asasinatele acelui Jack Spintecătorul au rămas nepedepsite, adăugă primarul.

— Asta-i adevărat. Ca şi faptul că, de când a părăsit corpul poliţiştilor, a rezolvat toate cazurile la care a lucrat, vreo trei sute la număr, şi că acordă asistenţă şi colaborează cu poliţia din Londra. Să nu vă îndoiţi, domnilor: Arrow este omul nostru.

— Avem două mii opt sute patruzeci şi şapte de elemente în corpul de poliţie alcătuit din comisari, inspectori, agenţi, aspiranţi, supraveghetori şi ordonanţe. Credeţi dumneavoastră că, dispunând de toate aceste efective, mai avem nevoie de un…? Cum l-aţi numit?… Consilier particular detectiv? spuse primarul, care nu era foarte convins de tezele lui Sitwell.

— Da, eu chiar cred.

— Nu ştiu ce părere o să aibă Abel Fonte, dar nu cred să-i facă mare plăcere că punem pe cineva peste el, interveni Ernesto Pla.

— Eu n-am spus asta. Ar fi vorba despre cineva care va colabora cu el, ca de la egal la egal, într-un caz care, aşa cum v-am spus, este de-abia la început. Asasinul, vă asigur, va ucide din nou.

— Bine, putem studia problema… dar nu-i nevoie să ne pripim, conchise primarul.

Conversaţia alunecă spre alte subiecte. Au adus în discuţie două iniţiative ale lui Sitwell, care se străduia, împreună cu alţi doi amatori, să pună bazele unui club de tenis şi, în plus, altuia consacrat jocului de minge cu piciorul.

— În legătură cu primul subiect, m-am întâlnit cu nişte prieteni foarte interesaţi de acest proiect: Ernesto Witty[71], Alfonso Macaya[72] şi Udo Steinberg[73]. Am stabilit contacte şi cu Lawn Tennis Association, din Londra.

— Şi în legătură cu jocul de minge cu piciorul? întrebă primarul, care nu credea în entuziasmul lui sir Richard pentru sporturi.

— Acest subiect este foarte avansat, domnii John şi William Parsons[74] şi negustorul Hans Gamper[75] sunt foarte interesaţi. La drept vorbind, ideea a fost a lui Gamper, eu doar îl sprijin.

— De unde găsiţi timp pentru atâtea iniţiative? întrebă primarul cu admiraţie.

— Este o chestiune de organizare. Am putea avea chiar o arenă pentru şase mii de spectatori.

— Şase mii?… Treaba asta nu va funcţiona. Jocul de *foot-ball* este bun pentru dumneavoastră, englezii. În ţara asta, n-avem conştiinţă de echipă; suntem oameni individualişti, afirmă industriaşul cu profundă convingere.

— Barcelona este altceva; vă pot garanta asta.

25. Pictorul şi modelul

— De ce-ai venit?

— Pot să intru?

Carmen se dădu la o parte şi îl lăsă să treacă înăuntru. Pablo intră. Era o locuinţă mică, având o singură încăpere.

— Este…?

— Da, un copil. Dar nu-ţi face griji, nu-i al tău. Îi dădeam să mănânce când ai bătut la uşă.

Pablo rămase în mijlocul camerei, neştiind ce să facă.

— Aşază-te.

Carmen luă copilul din leagăn şi continuă să-i dea să mănânce terciul.

— Şi soţul tău?

— N-am soţ. Locuiesc singură… cu fiul meu.

— Ce vârstă are?

— Un an.

— E foarte drăguţ.

— Ai venit să-mi spui că fiul meu e drăguţ?

— Nu, am venit să-ţi cer iertare.

— Eşti iertat de-acum. O femeie ca mine trebuie să se adapteze la gusturile şi înclinaţiile clienţilor; iartă-mă tu că n-am înţeles asta în noaptea trecută.

— Asta sunt eu pentru tine? Un client?

— Ce vrei, Pablo?… Sunt foarte obosită şi la noapte trebuie să lucrez.

— Azi nu vei lucra, mi-a spus Benigna. Ea mi-a dat adresa ta.

Carmen nu înţelese.

— S-a întâmplat ceva îngrozitor. Marta a fost ucisă.

— Ce tot spui acolo?

— Exact ce ai auzit. A fost găsită azvârlită în stradă, cu beregata tăiată şi spintecată de lovituri de pumnal. De aceea nu vei lucra azi. Benigna e distrusă. Niciuna dintre voi nu va lucra azi.

Pablo îi povesti tot ce ştia despre moartea Martei.

— Dar nu-i cu putinţă. Cine ar fi vrut să-i facă rău Martei şi într-un mod atât de oribil?

— Asta încearcă şi poliţia să afle. Au interogat-o pe Benigna… dacă Marta avea vreun prieten, vreun logodnic, vreun client care… Poliţia e ca la început, n-au niciun indiciu. Şi e posibil ca treaba să nu se rezolve niciodată. Pe cine poate interesa moartea unei prostituate?

— Nu vorbi aşa. Pe mine mă interesează, era prietena mea.

— Şi pe mine; era şi prietena mea.

— O să culc copilul.

Îl duse pe copil în leagăn, îl înveli şi luă loc lângă Pablo.

— Ai venit să-mi povesteşti asta?

— Şi să-ţi spun că te iubesc şi că nu pot trăi fără tine. Că n-am încetat să mă gândesc la tine din ziua în care ai dispărut şi că nu înţeleg de ce-ai făcut-o.

„Ce-i pot spune?” se gândi Carmen. Hotărî să-şi deschidă sufletul.

— Am făcut-o pentru tine. Am făcut-o pentru că şi eu te iubesc, dar ştiu că povestea asta nu va merge între noi, pentru că aparţinem unor lumi diferite. Nu te uiţi la mine? Sunt o târfă cu un copil şi care de-abia ştie să scrie şi să citească. Ce-ţi pot oferi eu ţie?

— Nu trebuie să-mi oferi nimic. Eu nu ţi-am cerut nimic. Vreau doar să fim împreună, pentru că ne iubim. E atât de greu de înţeles?

— Dar tu eşti altceva; tu eşti un artist. Va veni o zi când toţi îşi vor da seama cât de mult valorezi şi, atunci, spune-mi, ce-o să fac eu lângă tine, dacă nu ştiu nici măcar să ţin o furculiţă în mână?

— Vei fi iubita şi modelul meu.

— Şi între timp, din ce vom trăi şi unde? În studioul pe care ţi l-au lăsat prietenii tăi? Într-un bordel?… Nu vezi că nu-i cu putinţă? Tu nu te poţi încurca cu mine şi cu un copil mic, care nici măcar nu-i al tău. Tu ai nevoie să zbori, Pablo. O văd în ochii tăi. Îţi aminteşti când visai să mergi la Paris? Acum ai uitat de Paris?

— O să mergem împreună.

Conversaţia o epuiza. Era clar că Pablo nu vedea realitatea. Dar ar fi atât de frumos să trăiască cu el… cu un visător care era incapabil să vadă problemele vieţii, să-şi împartă existenţa cu… un copil, la urma urmelor. Pablo era un copil, copilul ei, asta nu avea să se schimbe căci aşa era firea lui. Pablo era un copil obişnuit să-şi atingă întotdeauna scopul. Carmen văzu doar un singur mod de a pune capăt acelei poveşti.

— Iar eu te voi întreţine până când o să reuşeşti să-ţi vinzi tablourile.

— Tu? în ce fel?

— Cu munca mea, aminteşte-ţi că sunt o târfă foarte bună.

— Nu ştiu dacă eşti bună, dar eu m-am gândit că ţi-ai putea schimba meseria.

— Şi să mă ocup din nou de călcatul rufelor până când fiul meu o să moară de foame? Nu, acum sunt liberă, independentă şi câştig un ban frumos.

— Numeşti a fi liberă faptul că eşti în slujba primului bărbat care-ţi bate la uşă?

— Eu aleg cine-mi trece pragul, să nu uiţi asta.

— Bine, nu vreau să mă cert cu tine. Despre asta vom vorbi mai târziu.

— Ba o să vorbim acum… Vezi că nu-i cu putinţă, Pablo? Amândoi suntem legaţi, fiecare de propriul destin.

26. Culoarea

Pablo izbuti până la urmă să o convingă să-l însoţească la studioul lui de pe strada Escudellers Blancs. Lăsă copilul în grija unei vecine.

— Doar puţin timp; copilul are nevoie de mine.

— Ce faci cu el când lucrezi?

— Ca şi acum; îl las în grija vecinei mele. E o femeie în vârstă, văduvă şi fără copii. Se ocupă de el în schimbul unei sume pe care i-o plătesc în fiecare lună. La început, nu voia nimic în schimb, dar ştiu că biata femeie are nevoie de bani. Câteodată vine la mine acasă şi o invit la masă.

— Ea ştie cu ce te ocupi?

— Nu, dar îşi închipuie. Şi ea a fost târfă.

— De unde ştii?

— Nu ştiu, bănuiesc. Lucrurile astea se ştiu fără să le ştii.

— Văd că îţi petreci viaţa închipuindu-ţi diferite lucruri!

— De foame, Pablo. Foamea îţi dă acest tip de cunoaştere; dar tu n-o poţi înţelege.

Au ajuns la studio şi au făcut dragoste pe când se lăsa înserarea. Carmen se schimbase fizic. Ultima dată, Pablo, mânat de furie, nu fusese în stare să-şi dea seama. Dar acum, da; trupul lui Carmen era o nouă geografie pe care a explorat-o până când amândoi au rămas satisfăcuţi. Nu mai era copila sfrijită, fragilă şi plăpândă pe care o cunoscuse. Trupul ei avea un trecut şi, în plus, dăduse naştere unei noi vieţi.

— Ce-ai făcut în tot acest timp… în afară de faptul că ai pictat, bineînţeles?

— Am fost la Madrid şi acolo m-am îmbolnăvit. Ca să mă fac bine, Pallarés m-a invitat la el în sat. Am petrecut o jumătate de an acolo.

— Nu mi te închipui trăind la ţară; dar am putut constata că ţi-ai revenit destul de bine, glumi

Carmen.

— Şederea acolo, printre oameni simpli, a fost o adevărată experienţă.

— Dar ai şi pictat, afirmă Carmen.

— Da, bineînţeles; ştii că nu pot înceta să o fac. Am locuit o vreme într-o peşteră unde ne-am dus uneltele de lucru, vopselele, pânzele, cărându-le pe un catâr. Am trăit în peşteră ca oamenii primitivi, doar cu ajutorul unui cuţit pe care mi l-a dăruit Pallarés. Fratele lui ne aducea de mâncare pe catâr. Şi stăteam acolo, eu şi Pallarés, singuri în mijlocul naturii. Până când o furtună a făcut să se isprăvească totul. Ştii că era să mor?

Afirmaţia aceea o nelinişti pe Carmen.

— Dar nu ţi s-a întâmplat nimic; eşti aici.

— Da, sunt aici datorită lui Pallarés; el m-a salvat. Am căzut într-un torent, apa mă târa cu toată forţa, şi eu nu ştiu să înot. Manolo a fost cel care m-a scos din apă. Este prima dată când povestesc asta.

Pablo făcu o pauză, Carmen îi aştepta cuvintele cu interes. Pictorul continuă:

— Într-o noapte, la întoarcerea în sat, am fost chemaţi să asistăm la o autopsie. O fetiţă şi bunica ei fuseseră trăsnite de un fulger. Ne-am dus la cimitir şi am asistat la spectacol. Medicul legist fuma, în timp ce groparul îl ajuta să-şi desfăşoare activitatea. I-au tăiat copilei capul cu ferăstrăul până când au făcut din el trei capete, apoi au despicat-o de sus până jos. Eu şi Manolo n-am putut suporta şi am plecat vomitând, pe când medicul legist şi groparul râdeau de slaba noastră rezistenţă. Pablo se opri; privirea i se afundă în amintiri, de parcă ar fi asistat din nou la ceea ce îi descrisese pe scurt lui Carmen.

— Dumnezeule, ce întâmplare!

— Mă rog, n-a fost totul atât de cumplit. Viaţa în sat a avut şi momentele ei frumoase. Dădeam ajutor la muncile câmpului, la oloiniţa familiei lui Manolo. Au fost luni în care mi-am dat seama cum luptă oamenii ca să supravieţuiască într-un sat izolat; cum muncesc, cum mănâncă, cum mor. Oameni simpli,

care duc o viaţă cu adevărat grea, dar cu un chef impresionant de a trăi şi de a o scoate la capăt. Horta m-a schimbat; oamenii săi, peisajul său, muntele său. Horta m-a schimbat, spuse din nou şi adăugă: Dar nu o voi uita niciodată pe acea sărmană copilă aruncată pe tărâmul întunericului şi cu capul crăpat în trei bucăţi.

Povestirea o impresionă pe Carmen. Ştia că acum era rândul ei să povestească, dar nu avea chef să o facă şi hotărî să schimbe firul conversaţiei.

— Nu-mi arăţi nimic din ce ai lucrat?

Pablo începu să-i arate noile sale tablouri şi desene.

— Te-ai schimbat, Pablo. Şi desenele tale.

— Cum ţi se par?

— Nu înţeleg nimic.

— De acord, dar cum ţi se par?

— Mie-mi plac, sunt triste, dar îmi plac. Pe astea, cum le numeşti?

— Autoportrete.

— Sunt pline de melancolie şi de tristeţe.

— Nu-i de mirare; le-am pictat când te-am pierdut.

— Cele dinainte erau mai…

— Academice.

— Presupun că da. Astea sunt mai naturale, mai libere. Dar cele care-mi plac mult sunt tablourile tale cu ferestre.

— Dar cum ţi se pare ăsta? spuse el, ridicându-se din pat şi dând la o parte cârpa care acoperea şevaletul.

Era un tablou mic, de vreo douăzeci şi cinci de centimetri pe treizeci. Un bărbat şi o femeie erau înfăţişaţi într-un bar, aşezaţi la o masă pe care se afla o sticlă. Bărbatul îşi apropia mâna dreaptă de pieptul tinerei brunete.

— E… diferit. Nu e dragoste între ei, nici măcar patimă. Piciorul lui stâng pare copita unui cal, iar chipul fetei, cu acea nuanţă de culoare roşiatică sub ochi, ne indică faptul că e bolnavă, obosită şi singură în viaţă. Bărbatul este o namilă neagră care

se năpusteşte asupra ei fără pasiune; cu desfrâul steril al beţivului. Este o brută, un biet nenorocit fără slujbă şi ameţit de alcool. E atât de negru, încât te sperie. Ea este târfă şi îşi va petrece noaptea cu el pentru foarte puţini bani. Îmi plac tonurile verzui şi portocalii care îi învăluie. Sunt două personaje…

— Din locurile rău famate ale oraşului, din mizeria morală şi fizică; doi marginali. Cunosc un pictor care a fost în stare să recunoască frumuseţea în înfăţişarea cretinilor, a celor vrednici de milă, a tuturor nenorociţilor ascunşi în vechea Barcelonă şi pe care locuitorii conservatori ai acestui oraş nu vor să-i vadă, deşi uneori se amestecă printre ei.

— Se amestecă printre ei? Asta-i imposibil.

— Ba da, în antractele de la teatrul Liceo; atunci, intră în localuri ca ăsta, unde dormitează fiinţe precum cele din tabloul meu. Intră la Eden Concert, o speluncă în stil franţuzesc cu cântece frivole, şi se amestecă unii cu alţii pentru scurtă vreme. O porcărie, Carmen, o porcărie. Dacă i-ai vedea pe toţi împreună! Artişti, târfe, beţivi, orăşeni, anarhişti!

— Nu cred că vei putea vinde multe tablouri de genul ăsta; şi nici prietenul tău. Dar tabloul ăsta are energie, vitalitate.

— Nonell, se numeşte Nonell, a expus la Paris împreună cu Toulouse-Lautrec. Eu am învăţat mult din curajul penelului, al liniei şi al culorii lui. Trebuie să caut o culoare!

— Care?

— Nu ştiu. O culoare care să-mi permită să pictez viaţa subterană a acestui oraş.

— O să-ţi găseşti culoarea, Pablo. Dar nu asta te îngrijorează, nu-i aşa?

— Sunt într-un bucluc, spuse el mâhnit.

— Pot să te ajut?

— Nu, nu poţi. Nimeni nu mă poate ajuta.

— De ce nu-mi spui despre ce e vorba?

Carmen se înspăimântă când Pablo îi povesti ce primise într-o cutie din carton.

— Şi asta nu-i tot. Mi s-a furat cuţitul şi un caiet.

— Ce era în caiet?

— Voi toate. V-am desenat pe toate şi, fără să vreau, şi pe asasinul Martei.

— Pe asasin? Dar ce vrei să spui? Cum aşa?

— Nu ştiu. E o intuiţie. Îţi aminteşti de marinarul ăla de care ţi-am vorbit mai demult? De acelaşi care vă observa în atelier şi pe care prietena ta Ana l-a înfruntat?

— Da.

— Eu l-am desenat, Carmen. L-am desenat în caietul meu. L-am desenat pe asasinul Martei deghizat în marinar şi, de asemenea, în medic.

Şi îi povesti conversaţia din bordelul Benignei cu presupusul medic.

— Erau una şi aceeaşi persoană; acum sunt convins. Toată ziua am întors această idee pe toate feţele. Ştiu că este el şi, dintr-un motiv obscur care îmi scapă, vrea să mă implice în această crimă oribilă. Mi-a spus-o în noaptea aceea la bodegă şi atunci nu l-am înţeles.

Carmen nu ştia ce să creadă.

— Trebuie să mergi la poliţie şi să le spui toate astea.

— Şi tu crezi că mă vor lua în seamă? Nu, nu o vor face. Dacă m-aş duce la poliţie, vor închide cazul; îl vor avea atunci pe asasin. Cine sunt eu? Fiul unui amărât de profesor de desen, care frecventează anarhişti, spelunci rău famate, care a locuit în acelaşi bordel în care îşi desfăşura activitatea fata ucisă şi care zice că e pictor. Nu, Carmen; n-or să mă creadă.

— Tu nu eşti un asasin.

— Dar ei nu ştiu asta.

27. Cu drag, Jack

Printre scrisorile pe care Liberto Manent le-a găsit în dimineaţa aceea pe masa din biroul său, se afla una fără adresa expeditorului.

> Le voi ucide pe toate acele femei stricate, una câte una. Acesta-i doar începutul. Îmi face mare plăcere.
>
> Prindeţi-mă dacă puteţi!
>
> Cu drag,
> JACK

Manent rămase încremenit citind scrisoarea. Asasinul Martei Planas îi scrisese la ziar! Şi culmea culmilor, anunţa că va continua să ucidă. Aceea era o bombă căreia nu îi putea da crezare. Citi scurta notă de mai multe ori, cu atenţie. Erau doar cinci fraze, dar cumplite. Cinci fraze notate cu un scris impecabil, cu o mână sigură, aproape comercială şi care nu părea executat de un dezechilibrat. I-a atras atenţia acea tuşă macabră de umor cu care îşi încheia scurta notă. „Cu drag”, scrisese el.

Ieşi din biroul său cu scrisoarea în mână şi întrebă dacă a sosit directorul; nici măcar nu aşteptă un răspuns: străbătu culoarul aproape în trombă şi deschise cu hotărâre uşa de la biroul lui Modesto Sánchez.

— Ce s-a întâmplat? Parcă l-ai văzut pe dracu’ în persoană.

— Chiar aşa şi este.

Directorul era într-o reuniune cu redactorul-şef şi cu încă doi angajaţi la ziar, definitivând ediţia din ziua următoare.

— Pot să vorbesc cu tine?

— Nu poţi să aştepţi?

— Nu.

— Bine; despre ce-i vorba?

— Între patru ochi, spuse Manent.

Modesto Sánchez le făcu un semn scurt celor trei colaboratori ai săi, care se ridicară şi părăsiră biroul, puţin cam deranjaţi de acea subită intervenţie. Ceva i se întâmpla lui Manent; era alb ca varul.

— Bine, ia loc.

— Nu; prefer să stau în picioare. Uită-te, citeşte asta, îi spuse el, oferindu-i scrisoarea.

Sánchez o luă intrigat. Probabil că era o ştire importantă şi, judecând după înfăţişarea jalnică a lui Manent, cutremurătoare. Manent nu era un tip impresionabil sau care să-şi piardă calmul cu una, cu două.

— Doar n-o fi căzut guvernul?

Manent nu îi răspunse.

De cum citi scrisoarea, Sánchez mirosi ştirea. Dar trebuia să fie prudent şi căută să nu-şi arate tulburarea în faţa lui Manent. În orice caz, se gândi el, *La Vanguardia* era un ziar serios şi cinstit şi nu puteau să calce în strâchini.

— Când a venit asta?

— Azi. Era pe masa mea.

— Fir-ar să fie! spuse Sánchez, care nu se prea pricepea la înjurături. Poate fi vorba de o glumă, de o glumă macabră. Sunt mulţi nebuni care umblă liberi şi nu-i prima dată când primim anonime.

— Dar nu de genul ăsta. Cred că a scris-o asasinul.

— Ticălosul are un scris frumos.

— Da, aşa este. O publicăm?

— Primul lucru pe care trebuie să-l facem este să informăm poliţia.

— Pot să mă ocup eu?

— Ar trebui să i-o pasăm lui Octavio, de la secţiunea fapte diverse.

— Dar nota îmi era adresată mie.

— Da; asta nu reuşesc să înţeleg. În mod logic…

— Ar fi trebuit să ţi-o trimită ţie; eşti directorul, i-o reteză Manent.

— Vorbeşte cu poliţia. După aceea, mă informezi şi o să vedem ce facem. Eu trebuie mai întâi să mă consult cu cineva.

— Cu cine?

— Cu proprietarii. Familia Godó[76]. trebuie să afle toate astea.

„Ce vremuri!” se gândi Sánchez; dacă povestea era adevărată, catastrofa era doar la început. Ticălosul ăla măcar alesese un ziar bun, ca să atragă atenţia asupra lui.

Abel Fonte îl făcuse să aştepte ceva vreme până să-l poftească să intre la el în birou.

— Vă rog să-mi spuneţi ce doriţi? îi zise Fonte, făcându-i semn să ia loc.

Manent îi relată mai întâi cele întâmplate şi apoi îi arătă scrisoarea.

— Un asasin nebun n-are un scris atât de frumos. Nota este falsă.

Lui Manent nu îi venea să creadă. S-ar fi aşteptat la orice alt comentariu, poate la o urmă de emoţie pe chipul şefului poliţiei când a citit scrisoarea. Dar nimic, se mărginise să lase să-i cadă biletul pe masă şi să-i facă acel scurt comentariu.

— Atunci, o publicăm?

— Ce să publicaţi?… O anonimă? De când obişnuieşte ziarul dumneavoastră să dea ştiri fără să le verifice?

— Dar scrisoarea e semnată. Zice că se numeşte Jack, ca acel…

— Da, ştiu, îl întrerupse Fonte, ca asasinul acela care a ucis cinci prostituate la Londra acum zece ani. Îmi amintesc perfect.

— Unsprezece, precizează Manent.

Fonte trecu observaţia cu vederea.

— Aici nu este Londra. Suntem la Barcelona. Credeţi cumva că asasinul acela, după unsprezece ani, a hotărât să ucidă în oraşul nostru? Treziţi-vă! Sunteţi jurnalist, nu literat.

— Dar a fost comisă o crimă cu aceleaşi caracteristici; nu vreau să spun că e vorba despre acelaşi asasin, ci despre cineva care acţionează la fel ca acela. De altfel, inspectore, nu este prima dată.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Acum nouă ani, au fost comise în oraş trei crime, exact la fel ca a Martei Planas. Au fost asasinate şi spintecate trei prostituate. Eu am informat despre prima dintre ele în ziarul meu. Tocmai intrasem în redacţia ziarului *La Vanguardia,* când mi-a fost încredinţat cazul. Am cercetat cele trei asasinate, dar a fost publicată doar prima crimă. Dintr-un anumit motiv ciudat, nu ni s-a permis să publicăm nimic despre celelalte două.

— Mă rog, asta nu-i ciudat; aceste fapte nu trebuie să fie date publicităţii. Se stârneşte o alarmă socială de care nu este nevoie. Ziarul a făcut ceea ce se cuvenea.

— Nu ştiu dacă am făcut ceea ce se cuvenea. Ceea ce ştiu este că cele trei crime au rămas nerezolvate. Autorul n-a fost niciodată descoperit.

— Aşa se întâmplă în majoritatea cazurilor.

— Ce vreţi să spuneţi?

— V-aţi mira de numărul mare de crime rămase nerezolvate. Cauzele pentru care n-au continuat crimele pot fi multiple: ca asasinul să fi murit, că a fost vorba de un străin care s-a întors la el în ţară. Chiar şi că n-ar fi fost un asasin, ci trei. Soţi geloşi, clienţi degeneraţi. Nu uitaţi că era vorba despre trei nenorocite şi cu cine umblă acele scursuri? Cu nişte gunoaie având aceleaşi caracteristici; cu beţivi, cu perverşi, cu tipi josnici, cu proxeneţi.

Vorbea cu o asemenea lipsă de milă şi de compasiune faţă de cele trei nefericite, încât provocă indignare în sufletul lui Manent. Cum putea fi şef al poliţiei individul acela demn de dispreţ? Ce drept avea el să folosească tonul acela de cazarmă când vorbea despre bietele fete?

— Şi cei trei asasini s-au pus de acord să ucidă în acelaşi mod? Nu, inspectore. Cred că a fost vorba de un singur asasin.

— Ceea ce credeţi dumneavoastră nu este relevant; nu sunteţi poliţist. Dumneavoastră nu cunoaşteţi toată spurcăciunea care ajunge zilnic la această secţie de poliţie.

— Ba o cunosc, inspectore; o cunosc. Ani de zile am colindat comisariatele informând la ziar tot felul de întâmplări oribile. Le cunosc; o ştiu foarte bine, repetă Manent pentru ca inspectorul să nu aibă nicio îndoială.

— Bine, să admitem că a fost vorba de un singur asasin. Acesta nu putea fi decât un străin. Niciun cetăţean al acestui oraş, oricât de degenerat, n-ar fi fost în stare să comită crimele atât de oribile pe care le menţionaţi. Statistica dovedeşte că delincvenţa nu sporeşte în ţările în care credinţele religioase îşi păstrează întreaga lor forţă. Instrucţia neîntemeiată pe principii religioase şi morale este cea care produce indivizi atât de ticăloşi. S-a demonstrat în Franţa: acolo se observă clar că nebunia şi sinuciderea, precum şi criminalitatea, în general, sporesc paralel cu progresele învăţământului primar. Criminalul n-a putut fi decât un străin, repetă el.

Manent nu dădea crezare acelui şir nesfârşit de prostii.

— Ei bine, străinul dumneavoastră s-a întors şi n-are de gând să se stăpânească, spuse Manent pe un ton care lăsa să se vadă clar cât de prost dispus se simţea la întâlnirea aceea cu un şef de poliţie care – se gândi el – n-ar fi în stare să găsească nici masa de scris din propriul birou.

Ieşi aproape fără să-şi ia la revedere. Trebuia să-l informeze pe Sánchez despre cum s-au desfăşurat lucrurile cu neghiobul acela. Dacă Dumnezeu nu îndrepta situaţia, vânătoarea bietelor fete începuse din nou.

28. Vrăjitorie

Benigna şi-a ţinut casa închisă timp de o săptămână. Decesul Martei a cufundat-o într-un cumplit sentiment de vinovăţie. Dacă nu s-ar fi apropiat de ea în biserică, poate că tânăra ar mai fi încă în viaţă. Benigna se simţea vinovată pentru crima aceea oribilă.

Negresa hotărî că nu o să piardă o săptămână de lucru din cauza morţii unei prietene. Marta o va înţelege. I se spunea Negresa pentru că era neagră ca fumul de tăciune; se născuse la Santiago de Cuba, sclavă pe o plantaţie de trestie de zahăr. Cu toate că negoţul cu sclavi fusese abolit în 1820, părinţii ei fuseseră aduşi prin contrabandă pe insulă de pe o îndepărtată coastă a Africii la bordul unei corăbii de traficanţi de sclavi negri, proprietate a lui Antonio López. În teorie, nu exista sclavie nici pe insulă, dar ea, ca şi părinţii ei şi mulţi alţi negri, muncea ca sclavă, culegând trestie de zahăr.

Avea doisprezece ani când i-a căzut cu tronc unui general venit din peninsulă să facă ordine în insulă. Ferma la care muncea copila aparţinea unui indian din Arenys de Mar care i-a dăruit-o spre desfătare, ca recompensă pentru că militarul a închis ochii la neregulile găsite. A trăit cu el vreme de doi ani, urmându-l în toate războaiele, până când a fost destituit şi obligat să revină în patrie. Atunci, a vândut-o.

— Copila asta face vrăji, i-a spus el celui care a cumpărat-o.

Într-adevăr, făcea vrăji, a confirmat noul proprietar când fata l-a dus vreo două nopţi într-al nouălea cer cu mâinile ei de înger. Dar cum era bătrân pentru fapte amoroase vitejeşti şi presimţea că încă o noapte ca acelea i-ar pune capăt vieţii, hotărî să scoată bani frumoşi de pe urma ei: copila avea să facă deliciile clienţilor în orice bordel din peninsulă.

Benigna a aflat de talentele erotice ale Negresei de la guvernatorul civil al Barcelonei.

Guvernatorul era un om cumsecade care nu avea prea mari pretenţii. Era unul dintre clienţii ei cei mai vechi şi mai buni şi un entuziast propagandist al îndeletnicirilor bine făcute la bordelul ei, printre cunoscuţi şi prieteni apropiaţi care, asemenea lui, doreau să-şi petreacă timpul în mod plăcut, uitând de neveste şi de afaceri. Guvernatorul a adus prosperitatea pentru afacerea ei; oameni de vază solvabili care nu doreau altceva decât curăţenie, discreţie, fantezie şi divertisment. Cu toate că el ar fi dorit mult mai mult, pentru că era îndrăgostit de Benigna; însă era cam bătrân pentru a avea pretenţii şi, nedorind să-şi expună inima şi să fie respins, a păstrat tăcerea. Dar o iubea cu o dragoste îngăduitoare, generoasă, detaşată şi şi-ar fi dat şi viaţa pentru ea.

De altfel, Benigna învăţa şi râdea mult împreună cu el. Îi aducea fraze scrise în italiană pentru ca ea să le rostească în pat.

— Te iubesc, Giovanni. Eşti cel mai grozav bărbat din lume. Nimeni nu face dragoste cu mine cum faci tu. Dragostea mea, dragostea mea, dragostea mea! îi şoptea Benigna la ureche în italiană, în vreme ce guvernatorul, care nu se numea Giovanni, îşi dădea drumul în aşternuturi.

— De ce insişti să-ţi spun Giovanni?

— Pentru că sună mai poetic, Benigna. Foarte poetic. Şi pentru că atunci când îl rosteşti, mă topesc. Ce bine vorbeşti italiana! Parc-ai fi născută acolo!

— Ai fost vreodată în Italia?

— Niciodată, spunea guvernatorul cu nostalgie.

Şi atunci îi povestea despre paradisul său pierdut.

— Unde chiar am trăit a fost în Puerto Rico şi în Cuba. Perla Antilelor! Ce loc minunat şi ce femei! Acolo mi-a rămas inima.

Guvernatorul îi povestea atât de amănunţit trecutul său în Antile, încât Benigna putea să străbată insula urmărindu-i cuvintele.

— Cuba a fost pierdută din avariţie şi din pricina incompetenţei. Acum se dă vina pe guvern! Noi am fost de vină! Ştii că cea mai mare parte din insulă era în mâinile noastre. Am fost exploatatori, Benigna; nişte neguţători de sclavi negri. Dacă, la momentul potrivit, am fi făcut câteva reforme, insula ar mai fi încă a noastră. O mulţime de războaie şi o mulţime de morţi în zadar; ăsta a fost preţul Cubei. Şi n-am vrut să vedem realitatea. Sigur că da, cum nu mergeau acolo fiii lor, niciun ticălos de burghez nu şi-a pierdut o singură odraslă în insulă. Şi cine se luptau, Benigna? Oropsiţii sorţii; soldaţii aceia erau cei mai săraci din Spania. Două sute de mii de oameni trimişi la moarte sigură, prost echipaţi, şi mai prost hrăniţi, trimişi să moară de febră galbenă pe terenurile mlăştinoase, pe când cei înstăriţi îi scuteau pe fiii lor de serviciul militar, plătind o mie cinci sute de pesete, iar ei jucau în cafenele jocuri de strategie. „Spania va face să curgă sângele ultimului său om, va trage ultimul său cartuş şi va cheltui ultima sa centimă ca să păstreze acele provincii”, a spus afurisitul de Cánovas[77]. Şi pentru ce? Insurgenţii îşi părăseau colibele de la ţară şi o porneau pe munte ca să ne vâneze. Şi între timp, Cánovas continua să spună tâmpenii; tâmpenii ca asta: că negrii sunt liberi în Cuba, că pot lua singuri decizii, ca de pildă, să muncească sau să nu muncească. Zicea că pentru ei sclavia era preferabilă acelei libertăţi de care n-au ştiut să profite decât ca să nu facă nimic şi să alcătuiască mase de şomeri. Toţi cei care îi cunosc pe negri, continua să vorbească imbecilul ăla, vor spune că în Madagascar, ca şi în Congo şi în Cuba, sunt leneşi, sălbatici, înclinaţi să lucreze prost, că trebuie să fie struniţi cu autoritate şi fermitate pentru a obţine ceva de la ei. Sălbaticii ăia n-au alţi stăpâni decât instinctele şi poftele lor primitive. Şi i-a spus-o unui jurnalist francez!… Auzi, leneşi!… Cum crede el că ne-am obţinut averile? Şi doar asta a mai lipsit: ca imbecilul de Cánovas să-l destituie pe Martínez

Campos[78] şi să-l trimită pe acel sângeros Weyler[79]. Benigna, avem onoarea de a fi inventat lagărele de concentrare! Acolo am ucis femei şi copii şi am folosit teroarea ca armă de război.

— Nu te necăji, Giovanni, nu te necăji, iubitule.

— Cum să nu mă necăjesc! Le-am predat insula americanilor şi le-am vândut Filipinele pe o nimica toată. Am devenit o ţară de mâna a doua şi la cheremul investiţiilor oligopolurilor străine. Asta este acum Spania!

Benigna nu ştia ce este un „oligopeţiol" sau cum s-o fi pronunţând cuvântul ăla ciudat, dar dacă o spunea Giovanni, probabil că era ceva foarte rău.

— O să te înviorez puţin; doar n-ai venit aici ca să vorbeşti despre politică.

Şi asta a făcut Benigna, după ce i-a scos pălăria şi costumul pe care ea i-l dăruise mai demult. „Pentru prinţul meu", i-a spus ea cu acel prilej, când guvernatorul a deschis cadoul. Apoi, s-a purtat cu el cu o asemenea pricepere, încât, încetul cu încetul, bărbatului i s-a şters Cuba din minte.

Guvernatorul civil, după ce se răcori, se uită la ceas. Mai avea încă timp până la reuniune. Începu să vorbească din nou.

— Ştii că închide Antoñita Carnivora?

Añtonita era patroana de la Cele Patru Roze, unul dintre cele mai renumite bordeluri din Barcelona. Añtonita era poreclită „carnivora" pentru că era o adevărată devoratoare de bărbaţi.

— Cum de închide? Doar e plină de bani!

— Păi, tocmai de-asta; pentru că e plină de bani. Şi-a cumpărat o fermă şi se retrage la ţară.

— Şi de unde ştii tu asta? Doar nu-ţi cheltuieşti banii la concurenţă?

— Ştii bine că mă duc ca să spionez; spionez pentru tine. Are o fată… Negresa!… Ce copilă!… Şi face nişte chestii!

— Ce chestii?

— Nici nu se pot explica. Ceva nemaivăzut! Ar trebui s-o angajezi la bordelul tău; acum, că închide, ai putea să ajungi la o înţelegere cu Añtonita.

Benigna i-a ascultat sfatul. A cumpărat-o pe Negresă cu două mii cinci sute de pesete; o grămadă de bani. Dar nu i-a părut rău pentru investiţia aceea.

— Acum eşti liberă. Fetele mele sunt libere. Cât despre banii pe care i-am plătit pentru tine, o să mi-i dai înapoi pe măsură ce o să poţi, i-a spus Benigna. I-a căutat copilei şi un loc unde să trăiască, o mică locuinţă de pe strada Tapias.

Negresa a constatat că nu era nimic necurat în înţelegerea aceea. Benigna era o femeie cumsecade care se îngrijea de bunăstarea fetelor ei. Nimeni nu o tratase aşa, nici măcar propria mamă care, chinuită fiind de viaţă, nu a avut niciodată timp pentru un simplu gest de afecţiune.

„Biata fată! E încă o copilă!” s-a gândit Benigna prima dată când a văzut-o, după ce a încheiat acordul cu Añtonita.

Benigna a constatat că făcuse o afacere bună, pentru că Negresa nu a întârziat mult timp până să-i restituie investiţia. Câştiga adevărate averi pe care, date fiind abilităţile ei, toţi orăşenii i le plăteau cu sfinţenie şi fără să crâcnească. Fata aceea urcă precum bursa, i-a spus odată un client recunoscător.

— Cum faci, copila mea? Cum de ţi se plăteşte atât de mult?

Benigna a putut să-i observe abilităţile şi să participe la ele.

S-a întâmplat în noaptea în care Javier Galiana Meix, colonel de cavalerie detaşat la cazarma din Docuri, a plătit şase sute de pesete ca să-şi petreacă noaptea cu două târfe.

Bătrânul militar era să nu mai apuce răsăritul soarelui a doua zi. Negresa nici nu l-a atins. A început cu o scurtă litanie, în timp ce colonelul se dezbrăca şi se întindea cât era de lung pe pat. Negresa şi-a vârât nişte ierburi în gură şi, pe când le mesteca, nu înceta să recite surprinzătoarea ei litanie. Şubrezita spadă a colonelului a început să se înalţe şi, atunci, Negresa i-a suflat peste vârf, şi un praf negru a acoperit membrul colonelului, lipindu-se de el ca o a doua piele.

— Mi s-a povestit! Mi s-a povestit! Dar nu-mi venea să cred! Nu-mi venea să cred! exclama bătrânul colonel de cavalerie văzând cum mădularul căpăta mărimea unui antebraţ de-al său. Fă-mi ceva, Benigna! Fă-mi ceva! striga colonelul mânat de un entuziasm pe care nu-l mai simţise de la ultima sa şarjă de cavalerie.

Benigna s-a suit peste el şi l-a călărit ore întregi până când a început să simtă durere în şale.

— La trap! La galop! La trap! La galop! ordona întruna colonelul, lăsându-se în voia acelei nestăvilite ardori juvenile pe care o cumpărase cu şase sute de pesete.

Benigna s-a dat jos de pe măgarul acela, pentru că era un măgar, un catâr, un neobosit animal de povară cel care o străpungea fără milă. Simţea că inima îi exploda în piept.

Atunci, Negresa a levitat până s-a aşezat paralel peste trupul înfierbântat al colonelului. Se mişca prin aer fără să-l atingă, doar la câţiva centimetri de militar, care murea de plăcere văzând sânii aceia tari legănându-se în neant, coapsele acelea, formele acelea negre ca tăciunele, acel chip, acele buze cărnoase care recitau întruna litania. Negresa plutea, iar Benignei nu-i venea să creadă. Deasupra patului, la doar câţiva centimetri peste trupul colonelului, Negresa sfida gravitaţia într-un du-te-vino lent şi continuu, înainte, înapoi, înainte, înapoi, în vreme ce mădularul militarului urmărea întocmai ritmul pe care îl impunea vrăjitoarea aceea, aşa cum acul magnetic al unei busole orientat către polul magnetic caută Nordul.

Se crăpa de ziuă când organul bătrânului a explodat. A fost ca un jet, ca un gheizer al cărui fluid a inundat trupul Negresei în aer, şi mare parte din tavanul încăperii, care s-a umplut cu o asemenea cantitate de aburi, încât cei trei au dispărut într-o ceaţă nemaipomenită.

Benigna s-a ridicat pe bâjbâite şi s-a îndreptat spre uşa încăperii, a deschis-o; aburii au înaintat pe

culoar şi au pătruns prin crăpăturile tuturor şi a fiecăreia dintre încăperile bordelului.

Fetele şi clienţii lor au ieşit speriaţi din odăi.

— Nu-i nimic, nu se întâmplă nimic! Puţină ceaţă, asta-i tot! Haideţi, fiecare la locul ei! a strigat Benigna, intrând din nou în camera ei şi închizând uşa.

Când aburii s-au risipit, a văzut pe pat, unul lângă altul, trupurile dezgolite al Negresei şi al colonelului. Dormeau cu faţa în sus, liniştiţi ca doi bebeluşi hrăniţi şi îmbăiaţi de curând. Colonelul, mic de statură şi îndesat, crescuse cu aproape 21 de centimetri şi slăbise cu aproximativ 23 de kilograme.

— Ei drăcie! Şi eu care credeam că am văzut tot!

S-a dus la bucătărie şi, cu toate că nu avea obiceiul, şi-a turnat un pahar de gin. Şi-a dus mâna la sex; era încă foarte umedă. S-a aşezat pe scaun, cu un zâmbet angelic pe chip.

— Ah, ce mult mi-a plăcut! Pentru numele lui Dumnezeu! şi-a spus ea, recăpătându-şi bucuria de a trăi care o părăsise de multă vreme.

Negresa îmbrăcă rochia ei în culori vesele şi strălucitoare şi ieşi în stradă. În jurul gâtului purta punguţa ei cu ierburi. O pură păcăleală, pentru că, de fapt, vrăjitoria consta în vorbele pe care le folosea cu clienţii ei.

Cupeul înainta încet şi se opri lângă ea.

Nu văzu chipul persoanei care mergea înăuntru, doar braţul se întinse prin ferestruică, oferindu-i nişte bancnote şi o rodie.

Negresa le luă şi numără banii. Necunoscutul era foarte generos. Iar amănuntul cu rodia, deşi o descumpăni, sfârşi prin a-i face plăcere. Se uită înăuntru, dar nu reuşi să-l vadă pe pasager. Negresa îşi făcu o idee despre interiorul vehiculului; nu era mult loc pentru levitaţie, îşi spuse ea.

— Intră. După aceea, o să-ţi dau şi mai mult.

— O s-o facem aici?

— Intră, îi porunci din nou vocea.

Iar Negresa se supuse.

29. O problemă

— Ce i-au făcut acestei fete e strigător la cer, spuse medicul legist.

Liberto Manent nu răspunse, nici Abel Fonte, şeful poliţiei. Manent ceru permisiunea să o fotografieze în continuare pe Negresă la morgă.

Făcuse o mulţime de fotografii la locul crimei: bietei copile şi mai multor persoane care, la câţiva metri de poliţie, se înghesuiau, unii, din curiozitate bolnăvicioasă, alţii, înspăimântaţi şi derutaţi.

— Monstrul ăsta n-are nici sentimente, nici conştiinţă, spuse Manent în cele din urmă, cuprins de o senzaţie de neputinţă şi de repulsie.

— A străpuns-o de parcă ar fi fost făcută din unt. Am numărat treizeci şi două de lovituri de cuţit. Individul ăsta însetat de sânge este din ce în ce mai nebun. I-a crăpat sternul şi i-a perforat plămânul drept, pericardul şi aorta. I-a tăiat beregata ca şi celeilalte fete; şi, de asemenea, i-a scos ficatul. Pentru ce mama mă-sii o fi vrând sălbaticul ăsta ficatul? Are cinci tăieturi de pumnal în organele genitale.

Când a fost găsită, medicul a trebuit să introducă intestinele fetei în cavitatea abdominală înainte de a o duce la morgă; asasinul îi despicase abdomenul şi îi aşezase intestinele, în chip macabru, pe umărul stâng.

— Închideţi-i ochii! spuse şeful poliţiei. Parcă s-ar uita la noi. Negresa avea ochii mari deschişi, de parcă ar fi vrut să soarbă lumea înainte de a intra în întuneric, în timp ce viaţa se scurgea din ea sau încerca să-şi întipărească pe retină chipul asasinului. Medicul îi închise ochii.

— Ce zi nenorocită am avut, şefule!… Asta este…! Medicul nu-şi găsea cuvintele şi, de când aşezase intestinele la locul lor, nu încetase să vomite. N-o să fac faţă, şefule. N-o să pot. Este

lucrarea diavolului! Nicio fiinţă omenească nu-i atât de nebună să facă aşa ceva… este…

— Liniştiţi-vă! îi porunci Fonte. Ieşiţi afară şi luaţi puţin aer.

Abel Fonte căută să nu-şi încrucişeze privirea cu Liberto Manent, care părea să-l întrebe ce naiba face ca să rezolve cazul. Nu putea înfrunta privirea aceea iscoditoare.

— Luaţi asta, spuse Manent, întinzându-i poliţistului o notă. Am primit-o azi-dimineaţă.

> Ah, ultima treabă a fost atât de distractivă! Azi i-am practicat o cezariană unei femei stricate.
>
> Cred că la poliţie au adormit cu toţii.
>
> Sărutări,
> JACK

Fonte o citi. Dacă n-ar fi fost o dovadă, ar fi mototolit-o în mâini.

— Cadavrul a fost descoperit la ora cinci.

— Eu eram deja la ziar când am fost înştiinţaţi; nu puteam dormi. Nu mă puteam întoarce acasă. Atunci, am găsit nota. Ticălosul ăla a ucis-o şi, apoi mi-a lăsat o scrisoare. Se amuză provocându-ne şi bătându-şi joc de noi.

Trecuse o săptămână între cele două crime, puţin timp, dar, chiar şi aşa, Manent îl întrebă pe şeful poliţiei dacă aveau deja vreo pistă.

Fonte era supărat pe el şi, cu toate că încercase să se prefacă întreaga dimineaţă, de când venise Manent la locul crimei cu afurisita aceea de aparatură fotografică a lui, nu a mai putut să se stăpânească multă vreme.

— Nu, n-avem nimic! Dar dumneavoastră aţi obţinut deja ce doreaţi!

— Ce vreţi să spuneţi? Ce anume doream eu?

— În scurt timp, va veni un englez dat naibii să mă ajute ori să preia investigaţia.

— Eu n-am nicio legătură cu asta, se apără Manent.

— Nu? Vreţi să mă faceţi să cred că dumneavoastră şi ziarul dumneavoastră nu i-aţi forţat pe cei de la conducere să ceară ajutor în străinătate?

— Nu ştiu despre ce vorbiţi. Singurul lucru despre care v-am întrebat este în legătură cu stadiul anchetei poliţieneşti.

— O să vă spun eu cum merge ancheta poliţienească! urlă Fonte scos din minţi. Am analizat sute de fişe antropometrice şi am interogat şi i-am pus sub supraveghere pe cei care ni se par suspecţi; am poliţişti antrenaţi în fiziognomonie care lucrează la acest caz, zeci de agenţi deghizaţi ca să se amestece prin lumea interlopă în localuri dubioase, copoi adulmecând străzile. Medicul legist, şi aţi putut vedea asta, nu mi-a furnizat nicio dovadă sau vreo pistă oarecare. Nici locul crimei, pentru că, după toate aparenţele, asasinul nu le-a ucis acolo unde le-am găsit pe nefericitele alea. Deocamdată, n-am putut obţine nici cel mai vag indiciu. Nu putem face o reconstituire a crimei şi nici portretul asasinului. I-am interogat pe toţi informatorii noştri, dar n-avem martori care să poată să ne înlesnească o descriere bună sau proastă a posibilului criminal. Şi chiar aşa stând lucrurile, să-i mulţumim Domnului că ne-a ajutat să găsim persoane în stare să identifice victimele. Fonte se opri; era extrem de iritat, trase aer în piept şi încheie, spunând: Ştiţi de câţi oameni dispun? Ştiţi câţi locuitori sunt în acest oraş?… Nu, de unde să ştiţi dumneavoastră! Am un agent la fiecare şaptesprezece mii de locuitori. Am mai puţin de trei mii de oameni care să urmărească peste două sute de tipuri diferite de delicte, să-i supravegheze pe anarhişti, pe derbedei, pe hoţi şi pe asasini. Ăsta nu-i un sat în care toţi cei care atentează împotriva legii sunt controlaţi, iar noi ştim cine sunt ei. Barcelona este un oraş imens în care ne este imposibil să-l deosebim pe delincventul experimentat de cel începător. Aici, delincvenţii adoptă nume false şi astfel evită să-i punem în legătură cu fărădelegile lor din trecut. În plus, n-

avem niciun mijloc de identificare demn de încredere şi eficace. Mulţimea este cel mai rău duşman al poliţiei. Cum putem să-i împiedicăm pe delincvenţi să-şi asume identităţi false ca să nu fie descoperiţi sau ca să nu-i putem pune în legătură cu fărădelegile lor din trecut?

Văzând astfel lucrurile, se gândi Manent, Abel Fonte avea o adevărată problemă. Fonte păru că îi ghiceşte gândurile jurnalistului şi adăugă:

— Dar nu asta-i adevărata mea problemă. Problema mea sunteţi voi, jurnaliştii şi informaţiile voastre. Voi aţi creat o adevărată alarmă socială făcând cunoscut cazul unei târfe asasinate şi lăsând populaţia să creadă că este în mare pericol; că nicio fată cinstită nu este la adăpost de un asasin sângeros care colindă străzile. Dumneavoastră băgaţi frica în oameni şi asta ne îngreunează munca. Oamenii cred că suntem nişte incapabili, mulţimea presează, mulţimea pune la îndoială capacitatea poliţiei; mulţimea crede că suntem nişte adevăraţi incompetenţi şi nişte imbecili nemaipomeniţi. Asta obţineţi cu scrierile voastre!

— Datoria noastră este să informăm, se apără Manent şi adăugă: iar a dumneavoastră este aceea de a nu face deosebiri între o prostituată şi o „fată bună” asasinată. Toate crimele sunt la fel de reprobabile. Ceea ce lăsaţi dumneavoastră să se întrevadă prin cuvinte este faptul că există femei care merită să fie asasinate şi altele care nu merită. Că „nenorocitele”, cum spuneţi dumneavoastră, merită, în fond, acel sfârşit oribil.

— Duceţi-vă dracului! urlă Fonte.

30. Altă cutie

— Trebuie să te prezinţi la poliţie, îi spuse Pallarés când Pablo, înspăimântat, îi arătă cea de-a doua cutie pe care o primise.

O găsise în dimineaţa aceea lângă uşa studioului său. Un al doilea cadou macabru. Un al doilea organ.

— Era alt băiat. A spus că trebuie să-ţi predea personal un pachet şi l-am lăsat să treacă. S-a întâmplat ceva, Pablo? îl întrebară fetele de la atelier.

Pablo nu răspunse. Cadoul cel nou rămăsese lângă uşă timp de două ore. Băiatul nu bătuse la uşă; se mărginise să-l lase pe jos. Pablo se îndreptă spre atelierul prietenului său Manolo Pallarés cu sinistrul pachet arzându-i mâinile.

Îi povesti tot.

— Nu mă pot prezenta la poliţie, Manolo, nu vezi că asta vrea şi asasinul?

— Dar trebuie să le spui tot; ei te vor crede. Manolo insistă: Trebuie să le spui ce mi-ai spus mie şi lui Carmen. Nu ziceai că ai un portret al asasinului?

— Aveam.

— Dar poţi să-l desenezi din nou. Asta-i o dovadă, Pablo; exact ce caută acum poliţia.

— Nu, ce caută ei este un vinovat şi, dacă eu mă prezint şi le aduc la cunoştinţă povestea asta, vor avea exact ce-şi doresc: vor avea asasinul. Eu am cunoscut-o pe Marta, eu am locuit la bordel. Ei vor pune faptele cap la cap până când vor obţine o poveste aşa cum vor ei şi o să ajung după gratii.

— Şi dacă asasinul va ucide din nou? Dacă eşti la închisoare, nu poţi săvârşi noi asasinate.

— Şi dacă n-o va mai face? Nu, Manolo. Asasinul umblă după mine; asta-i clar.

— Ai luat-o razna. Cine te poate urî atât de mult încât să urzească aşa ceva? Ce cred eu este că

trebuie să i-o iei înainte. Şi dacă poliţia, în cercetările ei, ajunge la tine? Şi dacă poliţia descoperă… asta? spuse Manolo, arătând spre cutie. Ce le vei spune atunci? Că le-ai primit prin poştă? Că cineva ţi-a trimis două cutii cu bucăţi din victimă? Dacă poliţia strânge cercul, va fi foarte greu ca, după aceea, să te mai creadă.

Pablo era adâncit într-o mulţime de gânduri confuze şi contradictorii. Poate că Pallarés avea dreptate şi cu cât va întârzia mai mult, cu atât va fi mai rău. El nu era un asasin; nimeni nu putea crede aşa ceva… sau poate că da? Timp de o săptămână nu a încetat să întoarcă povestea pe toate feţele. Ar fi de-ajuns ca două persoane să depună mărturie că îl văzuseră la locul crimei, ca să fie băgat la puşcărie sau spânzurat. Şi existau oameni – aflase el – dispuşi să depună orice mărturie în schimbul câtorva monede. Cât valora viaţa lui? Cât valora viaţa unui tânăr emigrant andaluz, fără niciun căpătâi, care frecventează bordelurile şi zice că e pictor?

— Părinţii tăi ştiu? întrebă Pallarés şi, în momentul în care o formulă, ştiu că era o întrebare stupidă.

— Nu, spuse Pablo. Şi nu vreau să afle nimic; ar muri.

— Mă rog, în principiu este mai bine aşa, până când se va mai limpezi situaţia. Ce-ai hotărât? Te duci la poliţie?

Pablo şovăi, dar ştia că, în fond, Manolo avea dreptate. Avea să se ducă şi facă-se voia Domnului!

— Mă vei însoţi?

— E o întrebare stupidă. Bineînţeles că te voi însoţi. Eşti prietenul meu cel mai bun. Singurul meu prieten, sublinie Manolo.

PARTEA A DOUA

ÎNCEPE JOCUL

31. O telegramă

— Interesant, dragul meu Sherrinford.

— Ce-aveţi acolo?

— O telegramă.

— O telegramă?

Detectivul Arrow o întoarse şi pe faţă, şi pe dos, examină hârtia şi apoi mi-o oferi.

— Da, o telegramă pe care tocmai am primit-o şi, dragă Sherrinford, ori greşesc eu foarte mult, ori acesta promite să fie unul dintre cazurile cele mai extraordinare în care ne vom vedea implicaţi.

De multă vreme nu-l mai văzusem pe Arrow atât de entuziasmat. Am luat hârtia şi am citit-o. În telegrama aceea ni se comunica faptul că se solicitau serviciile noastre pentru a elucida o serie de asasinate ce avuseseră loc pe continent.

— Este din străinătate!

— Mai precis, de la Barcelona, cum aţi putut observa. De ce vă miraţi, Sherrinford? Vinovatul nu este altcineva decât dumneavoastră şi acel nefast doctor Doyle. Scrierile sale au făcut ca faima mea să se întindă mult mai departe de îndrăgita mea Anglie. Dumneavoastră sunteţi de vină, repetă el şi apoi adăugă: Ar fi trebuit să mă lăsaţi să mor, cum voia Doyle, şi acum nu ne-am mai pomeni în această situaţie.

— Trebuie să înţeleg că veţi accepta cazul?

— Şi ce altceva putem face, dragul meu Sherrinford? Aveţi exact timpul necesar ca să vă împachetaţi câteva lucruri. Am luat bilete pentru trenul care pleacă din gara Victoria. Arrow îşi consultă ceasul. Dacă nu greşesc, avem exact patruzeci şi cinci de minute. Grăbiţi-vă, Sherrinford! Pe drum, vă voi pune în temă.

— V-aţi apucat deja de lucru?

— Mi-am luat libertatea de a-mi nota câte ceva în minte în legătură cu acest caz, după ce am consultat anumite informaţii care au apărut la vremea

respectivă în ziarul *Times.* Un caz interesant, fără îndoială.

La preţul de patruzeci şi doi de şilingi şi şase penny, am luat trenul care leagă Londra de Brighton. Am făcut cei optzeci de kilometri care despart cele două oraşe în două ore şi treizeci de minute.

Pe drum, Arrow îşi petrecu timpul citind cartea *Memoriile lui Sherlock Holmes,* publicată la Londra în urmă cu cinci ani, de către George Newnes.

— Ce citiţi, Arrow? am întrebat eu, nerăbdător să mă pună la curent cu acel caz.

— „Interpretul grec", o povestire care, după cum probabil vă amintiţi, a fost publicată independent în *The Strand Magazine,* în numărul din septembrie 1893, dacă nu mă înşală memoria.

— Nu vă înşală, Arrow; memoria dumneavoastră nu vă înşală niciodată.

— Imaginaţia dumneavoastră este extraordinară, dragul meu Sherrinford.

— La ce vă referiţi?

— Nu numai că aţi născocit un frate pe care nu l-am avut niciodată, un anume Mycroft, ci îl informaţi pe cititorul îngăduitor cu privire la anumite antecedente familiale absolut false, bineînţeles, care mă înrudesc cu o familie nobilă de la ţară şi că descind dintr-un pictor francez, un anume Vernet. Să nu vă scape amănuntul, dragul meu Sherrinford, că detest peisajul de ţară… priveliştea unui munte mă deprimă. Crimele cele mai brutale se săvârşesc întotdeauna la ţară.

— Ce spuneţi, Arrow? am zis eu, izbucnind în râs.

— Ce auziţi. Prefer Londra, cu cele cinci milioane de locuitori ai ei. Acolo, crima este mai greu de înfăptuit. Peisajul de ţară, dragul meu prieten, este locul potrivit pentru dezordinea morală şi pentru întâmplările cele mai înspăimântătoare. Priviţi aceste mari întinderi… niciun suflet, Sherrinford!… în afară, poate, de criminal şi de victima sa. Viaţa la ţară e un lucru rău, v-o spun eu.

Nu am vrut să aprofundez mai mult acel subiect, dar am luat la cunoştinţă, ca să includ acel scurt dialog într-o viitoare aventură şi i-am cerut prietenului şi maestrului meu să mă pună la curent.

— Observ, Sherrinford, că aveţi cutezanţa să-mi atribuiţi cinci ani mai mult. Ştiţi perfect că aveam douăzeci şi nouă de ani, şi nu treizeci şi patru, când am soluţionat cazul interpretului grec!

— Şi ce importanţă are?

— Nu e acelaşi lucru să rezolvi un caz de o asemenea dificultate la o vârstă, în loc de alta. Îmi amintesc că primul meu caz, de altfel o bagatelă, l-am rezolvat la zece ani. Vă imaginaţi că aţi fi scris că aveam cincisprezece ani? Nu e acelaşi lucru să rezolvi un caz fiind un copil, nu un adolescent.

— N-am fost eu cel care a scris, ci doctorul Doyle. Şi acum, mă veţi pune la curent cu acest caz?

— În ceea ce priveşte originile nobile ale familiei mele, şi permiteţi-mi să insist pe această temă, dumneavoastră ştiţi perfect că mi-am petrecut primii cinci ani din viaţă la Foundling, spitalul pentru copii de pripas de pe London Road, unde, după cum se pare, mama mea m-a abandonat. Apoi, am fost dat spre adopţie unei familii bune din Edinburgh.

— Da, ştiu; dar domnul Doyle m-a convins să schimb povestea; acele triste începuturi funcţionează doar în romanele domnului Dickens.

— Dacă veţi continua să-i daţi atenţie doctorului Doyle, veţi sfârşi prin a distruge personajul.

După ce am discutat o vreme, am trecut la chestiunea care motivase călătoria noastră precipitată. M-a pus la curent scurt şi concis, trăsături atât de caracteristice pentru Arrow, şi trebuie să atrag atenţia că mi s-a zbârlit părul când mi-a descris crimele acelor fete oropsite de soartă.

— Care sunt primele deducţii la care aţi ajuns?

— Este o mare greşeală să faci speculaţii fără informaţii concrete. Dar, în principiu, văd o oarecare asemănare cu o serie de crime petrecute la Londra acum câţiva ani.

— Doar nu vă referiţi la cele comise de Jack Spintecătorul! Asta nu-i cu putinţă! După atâţia ani şi la atâţia kilometri distanţă.

Arrow nu răspunse.

— Mă urmăriţi, Steven?

— Dragul meu Sherrinford, lăsând deoparte imposibilul, improbabilul, oricât de ciudat ar părea, acesta trebuie să fie adevărul.

— Da, mă rog… asta am scris şi eu înainte… vreau să spun, Doyle; după dictare, bineînţeles, am spus eu stânjenit.

Trenul se opri în staţie.

— Trenul nostru a ajuns la destinaţie. Avem exact timpul necesar ca să ne îndreptăm spre feribotul care trebuie să ne ducă pe continent.

32. O pasiune molipsitoare

Nu voi trece la relatarea numeroaselor mele aventuri, ci doar a acelor fapte care au făcut posibilă întâlnirea cu omul înzestrat cu cea mai ascuţită minte pe care l-am cunoscut vreodată: stimatul meu prieten Steven Arrow.

Cititorului binevoitor îi va fi de-ajuns să ştie că în februarie 1880, după ce am absolvit facultatea de Medicină, mă aflam în Japonia lucrând la ordinele unui misionar scoţian a cărui iscusinţă va avea mare legătură cu prietenia ce urma să mă lege pe viaţă de prietenul şi maestrul meu.

Întotdeauna mi-am spus despre Imperiul britanic al Graţioasei Sale Majestăţi, aşa cum se zice în popor: ce mică-i lumea! M-am născut la Beith, un sătuc din sud-vestul Scoţiei, iar cel mai bun prieten al meu din copilărie a fost Henry Fauld, al cărui tată deţinea o prosperă firmă de transport. Eu şi Henry ne-am cunoscut la colegiul particular din localitate şi am devenit foarte buni prieteni. Henry a fost nevoit să părăsească şcoala la treisprezece ani, când o regretabilă lovitură a sorţii l-a lăsat pe tatăl lui fără o para chioară şi a fost cât pe-aci ca sărmanul om să ajungă în închisoarea datornicilor. Bietul meu prieten a obţinut o tristă slujbă de funcţionar de birou într-o afacere cu bumbac, ceai şi cafea a unui unchi al său, slujbă cu care a putut să-şi ajute financiar familia. Mai târziu, când unchiul său şi-a mutat afacerea la Londra, Henry a rămas la Glasgow, unde i-am pierdut urma şi drumurile noastre s-au despărţit, iar el a ajuns funcţionar administrativ într-o fabrică de şaluri şi îmbrăcăminte. Serile, când ieşea de la serviciu, lua lecţii particulare. Pe vremea aceea, tatăl său îşi revenise financiar şi îl înscrisese pe prietenul meu la Facultatea de Arte de la Universitatea din Glasgow. A absolvit-o cu o sârguinţă remarcabilă şi, imediat după aceea, a început studiile de Medicină la

Anderson College. După ce a obţinut diploma, a plecat la Londra şi a studiat chirurgia în spitalul St. Thomas, unde ne-am reîntâlnit şi am reînnodat vechea noastră prietenie. Dar prietenul meu avea nevoie de noi stimulente pentru a-şi alimenta vocaţia ştiinţifică, motiv pentru care intra mereu în conflict cu tatăl său, care a vrut să-l educe în spiritul Bibliei. Henry era o fire neastâmpărată, adept al lui Darwin şi atent la toate cuceririle ştiinţifice şi tehnice care au făcut din secolul nostru perioada cea mai decisivă din istoria omenirii. Fapt pentru care lumea trebuie să-i fie recunoscătoare Angliei. Niciodată, nici măcar în viitor, nu va mai exista o etapă atât de decisivă pentru cunoaşterea şi progresul pe toate planurile intelectului şi îi mulţumesc lui Dumnezeu că mi-a permis să mă nasc într-o epocă atât de glorioasă şi de stimulantă. Dar revenind la prietenul meu, acesta s-a întors la Glasgow cu intenţia de a face practică la the Royal Infirmary sub conducerea şi îndrumarea lui Joseph Lister[180], responsabilul secţiei de chirurgie. Lister tocmai descoperise o metodă revoluţionară care reducea mortalitatea din rândul celor amputaţi de la cincizeci la zece la sută; pur şi simplu, sterilizând sala de operaţie şi tot instrumentarul.

În 1871, prietenul meu a plecat în India ca medic al misiunilor Bisericii Scoţiene în provincia Darjeeling. Ne-am întâlnit din nou pentru că, pe vremea aceea, eu lucram ca asistent chirurg în cel de-al Cincilea Regiment de Puşcaşi din Northumberland, încartiruit pe atunci în India. Henry mi-a povestit necazurile lui cu pastorul evanghelic care conducea misiunea, din cauza pledoariei sale înflăcărate în favoarea lui Charles Darwin, pe care îl admira, şi a noilor cuceriri ale ştiinţei. În cele din urmă, a fost nevoit să-şi dea demisia, dat fiind că ceea ce se aştepta din partea lui, fie că ar fi fost un slujitor hirotonisit sau nu, era să se mărginească la predarea doctrinei creştine potrivit normelor Bisericii.

În septembrie 1873, s-a însurat cu o fată din Beith, frumoasa Isabella Wilson, o prietenă din copilăria şi prima noastră tinereţe, de care fusese mereu îndrăgostit. Peste trei luni, tânăra familie a ridicat ancora în drum spre Japonia, ca să instaleze prima Misiune Medicală Scoţiană. Clinica era la Tsukiji, foarte aproape de Tokyo; de fapt, era vorba despre o veche cazarmă din lemn care, cu puţin timp înainte de venirea lui, se aflase în dotarea soldaţilor francezi. O invazie de broaşte a năpădit cazarma care, la puţin timp după aceea, a fost mutată în altă clădire, iar pe cea veche a cumpărat-o Misiunea Medicală Scoţiană.

Activitatea prietenului meu a fost colosală şi aş zice chiar supraomenească: se ocupa de spital, le ţinea lecţii de medicină studenţilor japonezi, pe care îi învăţa metodele antiseptice ale lui Joseph Lister, pe care îl admira atât de mult, pătrundea adânc în satele de munte ca să vadă de bolnavii care nu puteau veni la spital, a organizat posturi de prim-ajutor în văile din munţi, a stârpit un focar de rabie care făcea ravagii în rândurile copiilor, al căror unic amuzament era să se joace cu şoareci contaminaţi şi, pe deasupra, a mai avut timp şi să stăvilească o virulentă epidemie de holeră. Henry a reuşit să îngrijească peste cincisprezece mii de pacienţi pe an. Dar, pe de altă parte, nu înceta să aibă probleme cu Comitetul Misiunii, care îi amintea întruna că se afla acolo ca trimis al lui Cristos şi că trebuia să „câştige suflete” pentru Mântuitor. Henry era copleşit de necazuri şi atunci mi-a cerut ajutorul.

Când am primit scrisoarea lui, mă aflam la Londra într-o iremediabilă stare de ruină fizică; beneficiam de o permisie de nouă luni ce îmi fusese aprobată şi acordată de către guvernul Majestăţii Sale ca să mă străduiesc să mă refac. Motivul epuizării mele a fost rana pricinuită de un glonţ exploziv care mi-a distrus zona subclaviculară, atingând artera. Acea regretabilă nenorocire s-a produs în bătălia nefastă de la Maiwand, în Kandahar, şi aş fi căzut în mâinile asasinilor *ghazi*[81].

dacă nu aş fi avut parte de curajul şi loialitatea lui Murray, ordonanţa mea, care, pe spinarea calului său şi rănit cum mă aflam, a reuşit să mă ducă până la liniile britanice.

După vreo şapte luni de convalescenţă la Londra, cum am mai spus, am primit scrisoarea prietenului meu. Mesajul său a avut un efect deosebit asupra mea, căci mi-a grăbit vindecarea. Nu fusesem niciodată în Japonia şi, când mi-am revenit complet, le-am solicitat superiorilor mei transferul la acea îndepărtată misiune. Eram sătul de India şi, de la sosirea mea acolo, am bănuit că, mai devreme sau mai târziu, Imperiul avea să piardă bijuteria Coroanei, aşa cum numeam noi acele vaste teritorii atât de greu de guvernat.

Am sosit în Japonia într-un moment în care prietenul meu era afundat într-o temă de cercetare care avea să-l obsedeze toată viaţa şi din care, fără ca eu să fi vrut, aveam să fac parte. În clipele sale libere, care nu erau multe, prietenul meu participa la nişte săpături arheologice de lângă linia Căilor Ferate Imperiale, la nouă kilometri de Tokyo. Cel care se afla în fruntea săpăturilor era Edward Morse[82], un zoolog care ţinea cursuri la universitatea din Tokyo. Datorită admiraţiei pe care cei doi o aveau pentru Darwin şi pentru teoriile acestuia, nu au întârziat să devină prieteni buni.

Puţine astfel de momente atât de plăcute îmi amintesc să fi petrecut, cum a fost reîntâlnirea mea cu Henry şi amabila lui soţie. S-a arătat ospitalier, m-a pus la curent şi, imediat după aceea, mi-a exprimat preocupările sale în legătură cu noua sa pasiune, care nu a întârziat să mă molipsească şi pe mine. Henry, în urmă cu multe luni de zile, pe când examina nişte bucăţi de ceramică antică găsite la locul săpăturilor, a constatat că pe argilă erau imprimate nişte desene minuscule, realizate din linii paralele. Cu câteva zile înainte, le ţinuse o serie de conferinţe despre cele cinci simţuri studenţilor japonezi şi, pe când o pregătea pe cea referitoare la simţul tactil, a observat că are pe buricele degetelor

nişte creste învârtejite. Henry a avut un moment de inspiraţie şi a făcut legătura între două fapte: şi-a dat seama că urmele pe care le vedea în lut şi care erau vechi de vreo două mii de ani reprezentau crestele de pe buricele degetelor olarilor din antichitate. Mi-a spus toate astea cu un entuziasm exacerbat.

— Vrei să spui că olarii din ziua de azi lasă şi ei aceleaşi urme?

— Asta trebuie să verificăm, răspunse el.

Din momentul acela, am cercetat amândoi pieţele din Tokyo ca să studiem alte mostre de ceramică. Uimirea noastră creştea pe măsură ce constatam că existau urme peste tot. În atelierul unui olar ne-am dat seama că pe serviciile sale de ceai se repeta acelaşi desen realizat din linii.

— Este ca şi cum meşteşugarul şi-ar fi aplicat semnătura pe lucrare, i-am spus eu, pe când examinam una dintre piese.

În clipa aceea, am văzut pe chipul său flacăra geniului care se iveşte doar în minţile deschise şi dăruite observaţiei şi analizei.

— Şi dacă desenele de pe degete sunt exclusive pentru fiecare individ?

La început, nu am înţeles semnificaţia transcendentă a acelei întrebări, dar am putut vedea într-adevăr pe chipul său importanţa răspunsului pe care avea să mi-l dea după o clipă.

— Dacă aşa stau lucrurile, dragul meu prieten, e posibil să fi găsit o metodă fiabilă de identificare.

Din momentul acela, când activitatea din spital ne permitea, am început să examinăm amprentele tuturor: ale soţiei sale, ale bolnavilor, ale negustorilor, ale lucrătorilor şi ale prietenilor. Iniţial, le studiam direct şi făceam schiţe sumare pentru arhiva pe care o începuserăm.

— Şi dacă le-am imprima în ceară? i-am spus eu odată.

Aşa am făcut timp de câteva săptămâni, până când prietenului meu i-a venit ideea unei metode mult mai bune: consta în mânjirea cu cerneală a buricelor de la degetele uimiţilor noştri cobai şi,

ulterior, aplicarea impresiunii digitale pe hârtie. Am făcut-o aşa cu cele zece degete ale fiecăruia dintre voluntarii noştri. Am reuşit să strângem mii de mostre pe care le examinam întruna; aşa am băgat de seamă că niciuna nu era identică alteia. Dar am ajuns la concluzia că aveam nevoie de o mai mare varietate de mostre, căci dispuneam doar de amprente ale degetelor europene şi japoneze. Ne-a venit ideea să trimitem nişte fişe, pe care le-am creat cu acest prilej, unor oameni de ştiinţă din toată lumea, amăgindu-ne cu ideea că aceştia vor răspunde cu entuziasm la solicitarea noastră. Am scris mai mult de o sută de scrisori, incluzând şi mostrele, dar dezamăgirea noastră a fost groaznică atunci când am constatat că foarte puţini dintre ei s-au deranjat să ne trimită răspuns. Am primit chiar şi o misivă în care eram practic acuzaţi că suntem chiromanţi şi că îi făceam să-şi piardă timpul.

— Nu mai avem coniac. Cineva dă iama prin rezervele noastre, i-am spus eu la un moment dat prietenului meu, când mi-am dat seama că băutura din sticlele noastre se împuţina în mod scandalos.

— Atunci, ar trebui să descoperim cine îl bea, zise Henry.

Henry a examinat una dintre sticle şi a descoperit o mostră de amprente asudate. După aceea, a consultat arhiva noastră şi, numaidecât, a descoperit că urmele de pe sticlă corespundeau cu mostrele obţinute de la unul dintre studenţii săi la Medicină.

Tânărul a fost dat în vileag. Jocul acela ne-a amuzat mult pe Henry şi pe mine.

Luna următoare a avut loc o încercare de jaf la spital. Cineva s-a căţărat pe un zid şi a intrat pe o fereastră. Poliţia locală, în urma declaraţiei unui martor, l-a arestat pe unul dintre asistenţii noştri, un băiat japonez eficient şi cinstit, după părerea noastră. Dar poliţia nu voia să se lase păgubaşă: aveau un martor.

Henry a găsit pe peretele cu fereastră o pată de funingine şi, pe ea, o amprentă. Consultând arhiva noastră, şi-a dat seama că amprenta aceea nu

aparţinea celui acuzat, ci aşa-zisului martor. A arătat dovezile la poliţie, care l-au eliberat pe asistentul nostru japonez şi l-au reţinut pe delatorul acestuia.

În momentul acela, amândoi am avut o revelaţie: cercetările noastre aveau o finalitate practică. Eram nespus de emoţionaţi, dar, înainte, trebuia să verificăm două lucruri.

Eu şi Henry ne-am răzuit cu un cuţit crestele de la degetele unei mâini. După o vreme, amprentele au apărut din nou. Am repetat operaţiunea cu anumiţi compuşi caustici şi, din nou, după o vreme, urmele au reapărut pe degetele noastre.

Cea de-a doua verificare a noastră era aceea de a controla amprentele copiilor luate în diverse faze ale creşterii lor.

Atât într-un caz, cât şi în celălalt, rezultatele au fost mereu aceleaşi. În cazul copiilor, ale căror mostre erau cuprinse între cinci şi zece ani, amprentele nu se modificau. Iar în ceea ce priveşte amprentele noastre, şterse de mai multe ori, apăreau mereu aceleaşi; fără niciun fel de variaţie.

Găsisem cheia: caracterul invariabil, permanent şi unic al amprentelor digitale.

— Henry, asta e o mare descoperire şi trebuie s-o facem publică, i-am spus eu.

— Îţi dai seama ce avem?

— O metodă de identificare unică şi fiabilă. O metodă prin care poliţiile din toată lumea vor putea să-i identifice pe hoţi şi pe criminali.

Henry m-a convins că primul lucru pe care trebuia să-l facem era să-i trimitem o scrisoare celui mai mare om de ştiinţă al momentului, care nu era nimeni altul decât mult stimatul său Charles Darwin. Eu nu păream prea convins, pentru că eram de părere că cea mai bună alegere era aceea de a publica într-o revistă ştiinţifică un articol cu concluziile noastre. Până la urmă, am fost de acord şi Henry i-a scris:

„Mult stimate domnule Charles Darwin,
am studiat cu pasiune opera

dumneavoastră şi îmi permit să mă adresez Domniei Voastre pentru o problemă de cel mai mare interes. Mă refer la rugozităţile şi crăpăturile de pe mâini…”

Aşa începea scrisoarea, în care îi expunea proiectul nostru de studiu comparativ al amprentelor şi în care ne plângeam că avem puţine mostre din alte părţi ale lumii, dar că, poate, câteva cuvinte din partea sa îi vor stimula şi pe alţi oameni de ştiinţă şi cercetători de pe întreaga planetă, dat fiind că făcuserăm o descoperire de maximă importanţă, după cum reieşea din restul scrisorii.

Darwin ne-a trimis o scurtă scrisoare prin care îşi cerea scuze şi în care ne spunea, de asemenea, că va transmite mai departe scrisoarea noastră vărului său Francis Galton[83], un reputat om de ştiinţă şi discipol entuziast al teoriilor sale, interesat de aplicarea lor pentru îmbunătăţirea rasei umane.

Darwin nu numai că îşi lua de pe cap problema noastră, dar, pe deasupra, aducea la cunoştinţa altui savant, fără consimţământul nostru, rodul cercetărilor noastre.

Trebuia să acţionăm rapid. Henry, în colaborare cu mine, a scris un articol pentru revista *Nature,* care a fost publicat în numărul apărut la data de 28 octombrie 1880 şi în care încheia cu propunerea de a se utiliza amprentele digitale pentru identificarea ştiinţifică a criminalilor.

Răspunsul a fost o tăcere teribilă. Niciun savant nu a trimis nicio mostră, niciun şef de poliţie nu a luat legătura cu noi ca să se intereseze de metoda noastră. Singurul răspuns a fost numărul din 25 noiembrie al revistei *Nature* în care un anume William Herschel[84] explica întrebuinţarea birocratică pe care o dăduse el amprentelor în India.

Am scris celor mai importante corpuri de poliţie din lume, dar am primit doar dovezi de curtoazie. De la Paris ni s-a scris că Alphonse Bertillon[85], un

tânăr funcţionar, crease un sistem de investigaţie poliţienească pe care începeau să o pună în practică.

A fost ca un duş rece care ne-a cufundat în deznădejde.

33. Steven Arrow, detectiv consultant

Prima şi neobişnuita mea întâlnire cu domnul Steven Arrow a avut loc în ianuarie 1881. Întâlnire pe care Arthur Conan Doyle o va relata, în mod magistral şi cu câteva modificări importante, în lucrarea sa *Un studiu în roşu.* Cititorului nu-i va scăpa din vedere uimirea mea când, printr-o deducţie sclipitoare, domnul Arrow a ştiut, de cum m-a văzut şi fără a avea vreo cunoştinţă anterioară, că fusesem în Afganistan. Mai târziu, şi pe măsură ce ne cunoşteam mai bine, am putut vedea în el cât de multe poate învăţa un om cu spirit de observaţie în urma unei examinări corecte şi sistematice a tot ce îl înconjoară. Dar să nu anticipăm evenimentele şi să păstrăm ordinea în expunerea noastră.

Pe la sfârşitul anului anterior au început din nou necazurile cu piciorul{86} meu, din cauza rănilor pe care le-am menţionat deja în capitolele anterioare. Acest fapt a prilejuit retragerea mea definitivă din armată şi întoarcerea la Londra, după ce îmi luasem adio de la bunul meu prieten Henry, nu înainte de a-i fi promis că voi face tot ce îmi va sta în putinţă ca să aduc la cunoştinţă în metropolă şi tuturor celor care ar dori să mă asculte, roadele cercetărilor noastre în legătură cu metoda de identificare prin amprente, pe care o descoperiserăm împreună.

Tribunalul militar care a aprobat retragerea mea din armată mi-a acordat o pensie modestă, atât de insuficientă pentru întreţinerea mea, încât m-am văzut obligat să caut un tovarăş cu care să împart chiria unei locuinţe câtă vreme încercam să-mi revin, să mă organizez şi să deschid un cabinet de consultaţii medicale care să-mi permită să-mi sporesc redusele venituri. Am profitat de şederea mea la Londra ca să o vizitez pe sora mea Selina, rămasă văduvă de puţină vreme şi mamă a unui băiat de şapte ani pe care ea era dispusă, în viitor, să-l facă doctor în Medicină. Defunctul soţ al surorii

mele, William Cobbett, fusese un avocat renumit şi îi lăsase o rentă de opt sute de lire pe an. Cobbett, cu o săptămână înainte de oficierea nunţii, a încercat să scape de biata mea soră şi chiar a căutat să-i ofere o mică avere în schimbul desfacerii logodnei. Sora mea a refuzat şi Cobbett nu a reuşit niciodată să înţeleagă motivul. În felul acesta, cum ar spune Wilkie Collins[87], s-au scurs şapte ani de neînţelegeri matrimoniale până când William a părăsit această lume.

După ce am vizitat-o pe sora mea, norocul a făcut să mă întâlnesc în barul Criterion cu Stamford, un tânăr practician care lucrase sub conducerea mea în spitalul St. Barthelemy. A fost o întâlnire plăcută. După ce ne-am povestit unul altuia viaţa, i-am împărtăşit problema mea.

— Caut o cameră confortabilă la un preţ rezonabil.

— E ciudat, observă însoţitorul meu. Sunteţi a doua persoană care îmi vorbeşte azi despre asta.

— Cine a fost primul? l-am întrebat.

— Un domn care, apropo, a citit articolul din *Nature* pe care mi l-aţi menţionat acum o clipă şi care, fără îndoială, va fi încântat să vă cunoască şi să-i vorbiţi despre metodele acelea de identificare.

— E vorba de un medic? Dacă într-adevăr caut pe cineva cu care să împart locuinţa şi cheltuielile, aş prefera să fie un confrate de profesie. Nu mai încape îndoială, eu sunt omul potrivit.

— Dumneavoastră nu-l cunoaşteţi pe domnul Arrow; poate că nu o să vă intereseze să-l aveţi permanent drept colocatar.

— De ce? Există ceva împotriva lui?

— Eu n-am spus că ar exista ceva împotriva lui. Este un om cu idei ciudate. Îl entuziasmează anumite ramuri ale ştiinţei, dar nu e medic, ci detectiv consultant şi, din câte ştiu eu, este o persoană destul de acceptabilă.

— Detectiv consultant? Este poliţist?

— Îşi doreşte să fie şi-i ajută frecvent pe cei de la Scotland Yard. De fapt, i-ar plăcea să intre în corpul

poliţiştilor.

— Aş vrea să-l văd, i-am spus eu. Există posibilitatea de a-l cunoaşte pe acel prieten al dumneavoastră?

— Cu siguranţă că se află chiar acum la Clubul Diogene în compania prietenului său, doctorul Doyle. Putem merge împreună într-acolo cu trăsura, dacă doriţi.

— Bineînţeles că doresc, i-am răspuns.

Pe când ne îndreptam spre Clubul Diogene, după ce am părăsit barul, Stamford mi-a mai oferit câteva mici amănunte despre gentlemanul pe care intenţionam să-l iau drept colocatar.

— Nu trebuie să daţi vina pe mine dacă nu vă veţi înţelege bine cu el. Ce ştiu eu despre el este că i-am dat îngrijiri cândva la club… dar trebuie să vă spun că membrii clubului nu vorbesc mult între ei. Dumneavoastră sunteţi cel care mi-a propus această treabă şi nu trebuie să mă faceţi răspunzător.

— Mi se pare, Stamford, că aveţi un oarecare motiv pentru a dori să vă spălaţi pe mâini în ceea ce priveşte această chestiune, am adăugat eu, aţintindu-mi privirea asupra însoţitorului meu.

— Nu-mi vine uşor să exprim ceea ce nu poate fi exprimat, mi-a răspuns el, râzând.

— Povestiţi-mi despre clubul acela atât de ciudat în care se pare că membrii asociaţi nu vorbesc mult şi despre prietenul prietenului dumneavoastră, doctorul Doyle.

Nu auzisem niciodată vorbindu-se despre o astfel de societate şi chipul meu a exprimat probabil această ignoranţă, căci Stamford spuse:

— Clubul Diogene? Mă rog, nu este un loc obişnuit, aşa cum veţi constata numaidecât. Să zicem că este cel mai ciudat din câte există la Londra. Sunt mulţi oameni care, unii din timiditate, iar alţii din mizantropie, evită să aibă de-a face cu ceilalţi. Cu toate acestea, nu sunt refractari nici în ceea ce priveşte fotoliile comode sau lectura ultimelor ziare. Pentru aceste persoane a fost înfiinţat Clubul Diogene şi, în prezent, îi cuprinde

pe bărbaţii cei mai nesociabili şi mai porniţi împotriva cluburilor din capitală. Niciunuia dintre membrii săi nu i se permite să lase să se înţeleagă câtuşi de puţin că ar observa prezenţa celorlalţi. În afară de Sala Străinilor, sub niciun motiv nu este permisă conversaţia, iar cel care comite de trei ori această greşeală, dacă aceste fapte sunt aduse la cunoştinţa comitetului, poate fi pedepsit cu excluderea.

— Şi cine a fost întemeietorul unui loc atât de ciudat?

— Doctorul Doyle, desigur, secondat de viitorul nostru prieten comun Steven Arrow.

Stamford începu să-mi vorbească despre domnul Conan Doyle.

— Un tip foarte ciudat, acest doctor Doyle. Din câte ştiu, este născut la Edinburgh. Mama lui era de origine irlandeză şi, după spusele lui, strămoşii lui se trag din neamul Plantageneţilor[88]. Tatăl lui era funcţionar, iar mama lui trebuia să facă minuni ca să întindă de cele două sute patruzeci de lire pe an pentru a-şi creşte cei zece copii. Doyle şi Arrow s-au cunoscut la şcoala secundară din Stonyhurst, condusă de iezuiţi şi care, după cum ştiţi, se dau în vânt după pedepsele corporale, după disciplina de fier şi un regim strict spartan. E posibil ca acest lucru să-i fi marcat pe cei doi tineri care, la terminarea şcolii, au respins credinţele religioase pe care preoţii li le imprimaseră prin severitate de-a lungul acelor ani aspri. După toate aparenţele, tânărul Doyle era extrem de impresionat de nemaipomenitele abilităţi ale condiscipolului şi prietenului său. Un tânăr înzestrat cu extraordinare însuşiri pentru observaţie, deducţie şi sinteză logică. Arrow se făIea că ghiceşte modul de a fi al unei persoane după felul acesteia de a se îmbrăca. Era în stare să scoată la iveală sufletul profesorilor lor dintr-o singură privire. Amândoi şi-au câştigat antipatia lui James Moriarty[89], profesorul de matematică, dat fiind că acesta nu înţelegea cum de

puteau cei doi tineri să ia note atât de excelente la materia lui, depunând atât de puţin efort. „Asta-i proba de mâine”, îi spunea Arrow lui Doyle, înmânându-i o foaie de hârtie cu problemele examenului de a doua zi. „Asta-i proba?” întreba Doyle. „Dragul meu Doyle, asta va fi proba de mâine cu o marjă de eroare de zece la sută, ceea ce ne asigură o notă mai mult decât remarcabilă”, răspundea Arrow. „Cum ai reuşit? Le-ai furat din servieta lui?” „Să spunem că… din mintea lui, dragul meu Doyle. De altfel, este… elementar”. Oare cum putea să o facă? Cum putea prietenul său Arrow să deducă întrebările de a doua zi, doar aţintindu-şi privirea pe chipul lui Moriarty? Pentru tânărul Doyle, dragul meu Sherrinford, era un adevărat mister.

Arthur era realmente fascinat de Steven, care îi relata cel mai mic amănunt al fiecărei orori săvârşite de-a lungul secolului. Tânărul său prieten cunoştea ca nimeni altul istoria crimei, precum şi literatura de senzaţie. Interesele sale se învârteau în jurul chimiei, scrimei, pistoalelor şi deghizărilor. Făcea zilnic exerciţii cu bastonul şi, pe deasupra, devenea un expert pugilist, antrenându-se de unul singur.

— Unde o să ajungi cu toate astea, Steven? Te pricepi la crime mai bine chiar decât Scodand Yardul.

— Vreau să fiu poliţist, Arthur. Asta este ceea ce vreau să fiu. Îmi antrenez zilnic trupul şi mintea pentru ca, într-o zi nu foarte îndepărtată, să ajung să nu-i las răului nicio clipă de răgaz. Sunt un creier, Arthur; restul e un apendice.

— Eu vreau să fiu scriitor, Steven. Un mare scriitor de romane istorice. Un scriitor la fel de bun ca Walter Scott. Pe mine nu mă interesează crima şi nici tehnicile tale deductive care, uneori mi se par o simplă vrăjitorie.

— Niciodată să nu mai spui niciodată, Arthur. Nu ştim ce anume ne va aduce faima şi averea.

— În cazul meu, nu cred să fie romanul poliţist. Pe ăsta ţi-l las ţie.

— Poate că, în viitor, chiar tu vei rezolva vreun caz poliţist, spuse Steven pe un ton sentenţios.

Acea ultimă consideraţie a fost interpretată cu scepticism chiar şi de către Doyle.

Arthur s-a întors la Edinburgh să studieze Medicina la universitate. Acolo, l-a cunoscut pe profesorul Joseph Bell[90], ale cărui nemaipomenite înzestrări pentru deducţie în ceea ce îi privea pe pacienţi i-au reamintit de abilităţile prietenului său Steven Arrow. Cu scopul de a-şi ajuta mama în economia familiei, deoarece, după toate aparenţele, tatăl său căzuse în patima beţiei, Arthur a lucrat ca asistent în comitatele Sheffield, Shropshire şi Birmingham. A călătorit chiar şi în Arctica, servind pe un vapor care l-a dus până în Groenlanda. După terminarea studiilor, a găsit de lucru ca medic la bordul unui cargou în drum spre coasta Africii Occidentale.

Arthur şi Steven s-au reîntâlnit la Londra unde, cu alţi gentlemani, au întemeiat Clubul Diogene, loc pe care doctorul Doyle îl vizita în mod frecvent între două traversări pe mare. În prezent, are intenţia de a se asocia cu doctorul George Turnavine[91] şi de a deschide un cabinet de consultaţii la Plymouth.

Când a avut loc prima noastră întâlnire la Clubul Diogene, Doyle era un tânăr de douăzeci şi doi de ani care tocmai se întorsese din Africa Occidentală şi, în ceea ce îl priveşte pe domnul Steven Arrow, acesta îşi începuse cariera de detectiv consultant cu trei ani înainte şi spera să fie cooptat în Scotland Yard.

Stamford avea dreptate: Clubul Diogene părea un cimitir plin de cadavre aşezate în fotolii comode, cufundate în lectură şi fără să-şi acorde unii altora nici cea mai mică atenţie. Ne-am dus direct la Sala Străinilor, unde se aflau domnii Doyle şi Arrow, angrenaţi într-o interesantă conversaţie despre diferitele tipuri de cenuşă lăsată de ţigările de foi,

temă despre care, aşa cum am aflat mai târziu, Arrow tocmai terminase de scris o interesantă monografie.

— Doctoral Raymond Sherrinford; domnii Arthur Conan Doyle şi Steven Arrow, spuse Stamford, făcând prezentările.

— Ce mai faceţi? zise Arrow cu amabilitate, strângându-mi mâna cu o forţă pe care eram departe de a o fi bănuit din partea lui. După cum văd, aţi fost în Afganistan.

Am putut observa un zâmbet de satisfacţie pe chipul tânărului doctor Doyle care, după ce m-a salutat, păru să ia notă în mintea lui de acea primă întâlnire a noastră.

— Nu vă faceţi griji, spuse Arrow, râzând în sinea lui; ceea ce ne interesează acum este acel articol publicat de dumneavoastră şi de domnul Fauld în revista *Nature* şi pe care am avut privilegiul de a-l citi acum câteva luni. Şi spuneţi că nicio poliţie din lume nu s-a interesat de o descoperire atât de importantă?

Eu nu spusesem nimic despre asta, dar omul acela dat naibii părea că ghiceşte tot, doar privind oamenii. Am început să-i fac un scurt rezumat al chestiunii, răspunzându-i în acelaşi timp la interesantele şi pătrunzătoarele sale întrebări.

— Meritaţi toate felicitările, a fost observaţia pe care a făcut-o; l-a bucurat entuziasmul pe care l-am arătat faţă de acea apreciere a sa. Arrow adăugă: De azi înainte, ştiinţa poliţienească dispune de o dovadă definitivă pentru a vâna criminali şi delincvenţi fără nicio dificultate… cu condiţia ca ticălosul să nu poarte mănuşi.

— Mănuşi? am întrebat.

— Fără îndoială, dragul meu Sherrinford, nu v-a scăpat faptul că aceasta e o metodă simplă şi practică de a nu lăsa nicio urmă.

— Nu mi-a trecut prin minte… şi nici colegului meu, am spus.

— Să sperăm că nici criminalilor, dragul meu Sherrinford.

Adăugarea acelei expresii „dragul meu Sherrinford” m-a deranjat la început, dar până la urmă, cu vârsta, te obişnuieşti cu toate şi trebuie să mărturisesc că, uneori, o aşteptam din tot sufletul.

— Am venit să discutăm despre o afacere, spuse Stamford, aşezându-se pe un taburet înalt cu trei picioare şi împingând altul spre mine. Acest prieten al meu îşi caută o locuinţă şi cum dumneavoastră v-aţi plâns că nu găsiţi pe cineva cu care să închiriaţi un apartament, mi-a venit ideea că cel mai bun lucru pe care îl puteam face era acela de a vă pune pe amândoi în legătură.

Lui Steven Arrow părea că îi face plăcere ideea de a-şi împărţi locuinţa cu mine. Prietenul său, doctorul Doyle, care până în momentul acela se mărginise să ne observe, ne-a atras atenţia:

— Am pus ochii pe o locuinţă în Baker Street care, fără îndoială, v-ar conveni de minune amândurora.

— Şi cum s-a întâmplat asta? am întrebat eu, uimit de interesul doctorului pentru această chestiune.

— Cum aveam timp şi cunoscând problemele lui Steven, mi-am luat libertatea de a vizita şi de a mă interesa de încăperile menţionate. Este, desigur, o iniţiativă personală, făcută cu cea mai bună intenţie şi care nu vă angajează absolut deloc. Cu toate acestea, trebuie să vă atrag atenţia că doamna Marta Hudson, proprietara imobilului, mi s-a părut o femeie cumsecade, tăcută şi îndatoritoare şi care pregăteşte un minunat mic dejun. Şi doar ştiţi, dragii mei prieteni, că ţara în care nu se ia un mic dejun cum se cuvine nu merită să fie un imperiu.

— Bine, dragul meu Doyle, văd că vă străduiţi în continuare să mergeţi pe urmele mele.

— Am unele idei despre dumneavoastră ce se pot extinde, desigur, şi asupra doctorului Sherrinford, şi dacă relaţia dintre domniile voastre dă roade, mi-ar plăcea să vă fac în scurt timp o propunere amândurora. Ar fi vorba despre o chestiune… comercială.

— Toate la timpul lor, dragul meu Doyle; mai întâi, numărul unu şi, apoi, numărul doi. Ordine şi metodă. A repetat ultima frază şi, adresându-mi-se, a spus: Nu vă deranjează fumul de tutun tare, nu-i aşa?

— Eu însumi nu fumez altceva decât tutun care scoate fum ca de *vapor,* i-am răspuns.

Afirmaţia aceea păru să-l satisfacă; chiar şi aşa, adăugă:

— Când două persoane se învoiesc să locuiască împreună, se cuvine să cunoască reciproc ce-i mai rău la fiecare din ele.

Am început să ne povestim ciudăţeniile şi particularităţile şi, după aceea, Arrow a conchis:

— Atunci, nu văd niciun inconvenient. Propun să mergem să vedem camerele acelea din Baker Street pe care prietenul nostru Doyle a binevoit să le viziteze pentru noi. M-am săturat de apartamentul meu zgomotos şi deloc ieftin din Montague Street! Şi chiar dacă este foarte aproape de mult îndrăgitul meu Muzeu Britanic, nu-i voi simţi lipsa.

Am stabilit o oră rezonabilă pentru a doua zi, i-am lăsat la Clubul Diogene, iar eu şi Stamford ne-am îndreptat pe jos către hotelul meu.

— Apropo, cum naiba o fi ştiut că am fost în Afganistan?

Însoţitorul meu schiţă un zâmbet enigmatic şi spuse:

— Sunt foarte multe persoane care s-au întrebat cum de reuşeşte să descopere diverse lucruri. Aveţi aici o dovadă a firii neobişnuite a lui Arrow.

— Este ceva foarte surprinzător; trebuie să fac cercetări.

— Fac prinsoare că el va cerceta mai mult despre dumneavoastră decât dumneavoastră despre el. La revedere.

— La revedere, i-am răspuns.

Şi mi-am continuat drumul fără să mă grăbesc către hotelul meu, foarte interesat de omul pe care tocmai îl cunoscusem şi, de asemenea, dar într-o măsură mai mică, de prietenul său, doctorul Doyle.

Aşa cum ne înţeleseserăm, ne-am văzut a doua zi şi am inspectat încăperile de la numărul 221B de pe Baker Street, pe care ni le oferise atât de amabil domnul Conan Doyle. De ce atâta amabilitate? Ce interes putea avea pentru noi?

A fost ceva ce aveam să descopăr câţiva ani mai târziu.

34. Începuturi

Am intrat în istoria literaturii poliţiste, dar cu alt nume, în calitate de cronicar şi colaborator al lui Steven Arrow în ceea ce priveşte rezolvarea unor cazuri de care cititorul binevoitor îşi va aduce, fără îndoială, aminte.

Vreme de mulţi ani am împărţit viaţa, ocupaţia şi locuinţa cu Steven, în afară de câteva perioade în care am părăsit Baker Street. În 1884, la trei ani după ce rezolvaserăm câteva cazuri complicate, am călătorit în Statele Unite, unde am deschis un cabinet de consultaţii la San Francisco, am cunoscut-o pe domnişoara Constance Adams, i-am cerut mâna şi ne-am întors împreună la Londra, unde ne-am căsătorit la 1 noiembrie 1886. Din nefericire, soţia mea avea să moară un an mai târziu, la sfârşitul lui decembrie. În toată perioada aceea, cum am mai spus, am părăsit Baker Street şi am deschis un cabinet tot în Kensington, dar am avut totuşi răgazul să colaborez la câteva cazuri cu prietenul meu Arrow.

Aceasta a fost perioada în care am primit o vizită ciudată. Este vorba despre prietenul nostru comun, doctorul Doyle, care, în timpul unei călătorii la Londra, şi-a dat întâlnire cu noi la Clubul Diogene.

După ce ne-am salutat cu multă căldură, doctorul Doyle ne-a arătat numărul anual al revistei *Beeton's Christmas,* în care tocmai publicase povestirea poliţistă intitulată *Un studiu în roşu* şi ai cărei protagonişti, cu alte nume, eram noi doi. După toate aparenţele şi aşa cum ne-a şi spus, era într-o situaţie economică foarte proastă atunci când s-a hotărât să scrie acea povestioară cu detectivi pentru care primise douăzeci şi cinci de lire.

Uimirea noastră a fost nemaipomenită când, cu mici diferenţe, eu şi Arrow ne-am pomenit oglindiţi în povestirea aceea care, de altfel, relata unul dintre cele mai interesante cazuri ale noastre.

— Văd că în lucrarea dumneavoastră aţi hotărât să-l transformaţi pe doctorul Sherrinford în cronicarul aventurilor noastre, spuse Arrow, după ce citi cu deosebit interes câteva pagini.

— Intenţia mea, dragul meu Arrow, dacă nu vedeţi nimic rău în asta, este aceea de a povesti în continuare cazurile dumneavoastră poliţiste. Am primit o ofertă de la o revistă nord-americană din Philadelphia, numită *Lippincott's Magazine.*

— Şi cum se intitulează această nouă povestire?

— Este vorba despre un caz pe care mi l-aţi relatat mai demult şi al cărui titlu, dacă vi se pare potrivit, va fi *Semnul celor patru.* E de la sine înţeles că aş putea să vă dau o parte din câştigurile obţinute în urma publicării.

Arrow, în numele amândurora, a refuzat oferta în privinţa onorariilor, dar nu şi faptul că doctorul Doyle putea să-şi continue proiectul, desigur cu discreţia cuvenită care, după părerea lui, consta în schimbarea numelor personajelor sale şi în disimularea întâmplărilor reale. Doctorul Doyle şi-a dat cuvântul.

— Reprezentantul la Londra al revistei s-a pus deja în legătură cu mine. Se pare că are de gând să publice această lucrare, precum şi un roman al lui Oscar Wilde.

— Autorul dramatic? Un om foarte interesant. Dialogurile sale sunt de o isteţime neobişnuită, spuse Arrow şi apoi întrebă: Şi care este titlul romanului scris de domnul Wilde?

— *Portretul lui Dorian Gray.* Este un roman excelent. Am avut prilejul să-l cunosc pe autor acum câteva zile la un dineu pe care l-a organizat editorul nostru.

Am stat toţi trei de vorbă ca nişte buni prieteni, în vreme ce doctorul Doyle nota câteva cazuri la care ori lucraserăm împreună, ori numai Arrow pe cont propriu. Amândoi am căzut la învoială cu doctorul Doyle.

Şi acesta a fost începutul aventurilor noastre tipărite.

Am mai lucrat la câteva cazuri până în 1888, când Arrow a fost admis în Scotland Yard, ca asistent al inspectorului Abberline, pentru elucidarea unor crime care au terorizat Londra: enigmaticul caz al lui Jack Spintecătorul.

Chestiunea aceea, singura pe care prietenul meu nu a fost în stare să o rezolve, l-a întristat foarte mult şi, de atunci, Arrow nu a mai fost acelaşi om. Ce s-a întâmplat? Despre ce discutase cu regina când a fost chemat la Palat? De ce a părăsit Scotland Yardul? Răspunsurile la aceste întrebări aveam să le aflu mult mai târziu.

35. Crimele

Whitechapel, de la 31 august
până la 9 noiembrie 1888

Totul a început la sfârşitul verii şi începutul toamnei lui 1888, când o serie de asasinate brutale au semănat panică şi teroare pe străzile vechii Londre. Cum am mai spus, Steven Arrow tocmai fusese admis în Scotland Yard ca asistent al inspectorului Abberline, însărcinat cu rezolvarea acelor fapte atât de regretabile. Crimele au avut loc în mizerabilul cartier Whitechapel, locuit de cerşetori, borfaşi mărunţi, muncitori fără slujbă, alcoolici, dependenţi de opiu, prostituate îmbătrânite înainte de vreme şi oameni fără ocupaţie.

Din 31 august până pe 9 noiembrie, cinci prostituate au fost găsite în zori de zi căsăpite cu brutalitate.

Nu a fost niciodată descoperit acel asasin înfiorător.

Primul cadavru, acoperit de sânge şi mutilat cu violenţă, era al lui Mary Ann Nichols, o târfă de patruzeci şi doi de ani care lucra pe străzi. Avea patruzeci de lovituri de pumnal în piept, în pântece şi în gât. Asasinul i-a tăiat mai întâi beregata şi apoi a înjunghiat-o sălbatic, lăsându-i viscerele la vedere. În noaptea aceea, nimeni nu a auzit-o ţipând, nimeni nu a văzut nimic. Cadavrul a fost găsit pe ulicioara Buck’s Row. Cu siguranţă că ochii ei căprui nu au văzut chipul asasinului său, care a atacat-o pe la spate, i-a astupat gura şi i-a tăiat gâtul. Mary fusese părăsită de soţul său în urmă cu şapte ani din cauza înclinaţiei ei pentru băutură şi acum trăia ca vai de lume, adăpostindu-se în azilurile pentru săraci, precum cel din Lambeth, îndeletnicindu-se cu mici furtişaguri şi preferând prostituţia pentru câţiva penny, bătând străzile în căutarea clienţilor, înfofolită într-un vechi palton maro. Cu siguranţă că în noaptea când urma să fie omorâtă, era beată.

Prietena ei Nelly Holland a fost ultima persoană care a văzut-o în noaptea aceea, pe Osborn Street colţ cu Whitechapel Road. Nu a vrut să o însoţească pe prietena ei, avea nevoie să câştige câţiva penny ca să-şi plătească adăpostul şi s-a pierdut pe străzile întunecate din cartierul Whitechapel în căutarea unui ultim client.

Trupul i-a fost găsit fără viaţă de către vizitiul Charles Cross, pe la ora patru fără un sfert dimineaţa.

Abberline şi Arrow i-au predat primul raport al cazului superintendentului Warren la data de 6 septembrie. Informau în scris că investigaţia nu avea să fie uşoară. Notau în acel raport că excludeau mobilul jafului, căci trupul, mutilat atât de sălbatic, sugera nebunia sau răzbunarea. Au făcut cercetări în anturajul victimei, căutând printre relaţiile acesteia pe cineva cu suficiente motive pentru a comite o asemenea atrocitate. Dar investigaţia i-a condus pe un drum fără ieşire: nu au dat peste nicio rudă sau cunoştinţă asupra căreia să se poată răsfrânge bănuielile, iar cât despre clienţii victimei, aceştia erau puţini şi anonimi. Au recurs la informatorii obişnuiţi, căutând indicii care să-i pună pe o anumită pistă. Nimic. Autopsia le-a dezvăluit faptul că asasinul putea să aibă cunoştinţe de anatomie.

Cadavrul lui Annie Bruneta a fost găsit după şapte zile, de către un vânzător speriat din piaţa din cartierul Spitalfields, într-o curte interioară de pe strada Hanbury.

Abberline şi Arrow s-au îndreptat către locul crimei.

Era vorba despre o femeie la vreo patruzeci şi şapte de ani, de un metru şi cincizeci şi cinci de centimetri înălţime, obeză, cu păr şaten închis, scurt şi creţ, cu ochi albaştri şi căreia îi lipseau dinţii incisivi de sus.

Annie rămăsese singură şi trăia într-o sărăcie lucie de când bărbatul ei, decedat într-o zi de Crăciun, a încetat să-i mai dea câte zece şilingi pe săptămână ca să-l lase în pace. Avea un fiu care trăia

într-un azil de infirmi şi pe care aproape că nu-l vedea şi o fiică stabilită în Franţa. Annie trăia de azi pe mâine vânzând flori şi lucruri croşetate de mână, dar alcoolul o băgase în spital. Cu ce câştiga ca prostituată plătea un pat prin pensiuni mizerabile din Spitalfields. John Donovan, ultima sa gazdă, i-a cerut să achite cei opt penny pe care i-i datora dacă mai voia patul din Dorset Street. Annie i-a spus că e bolnavă, că tocmai ieşise din nou din spital şi să-i păstreze patul până când avea să se întoarcă aducând banii; că în noaptea aceea o să-i aibă. Annie Chapman nu avea să se mai întoarcă niciodată să doarmă în patul acela mizerabil. Annie, cu trei inele de tinichea pe mâna dreaptă şi un mic pieptene în buzunarul interior al fustei sale soioase, a ieşit pe stradă, hotărâtă să caute un client.

Când Abberline şi Arrow au sosit la locul faptei, doctorul Phillips i-a informat că Annie era moartă de două ore, că fusese strangulată şi, după aceea, i se retezase beregata. Apoi, asasinul s-a amuzat spintecându-i abdomenul, scoţându-i intestinele şi tăindu-i nasul şi o ureche. Tăietura de la gât aproape că îi desprinsese capul de trup. Mulţimea se îmbulzea în jurul cadavrului. Abberline a dat ordin să fie eliberată zona. În zilele ulterioare crimei au fost arestate multe persoane, dar poliţia a fost nevoită să-i elibereze pe suspecţi, deoarece s-au dovedit cu toţii nevinovaţi.

Abberline şi Arrow şi-au orientat căutările către un medic sau un student la Medicină cu antecedente penale sau psihiatrice. I-au interogat pe responsabilii spitalelor căutând un indiciu care să-i ducă spre vreun vechi pacient capabil să comită acte atât de violente. Au urmărit câteva piste care i-au condus spre un avocat paranoic, John Druitt, al cărui văr primar avea o clinică şi era chirurg pe strada Minories din cartierul Whitechapel, la mai puţin de zece minute de mers pe jos până la locul în care fuseseră comise crimele. Mama lui Druitt era nebună şi nici acesta nu era foarte întreg la minte, dar avea un alibi bun şi l-au exclus de pe lista

suspecţilor. Alte piste i-au condus spre un anume Komanski, un evreu polonez care ura femeile, şi spre doctorul Hedor Ostrog, care se lăuda că a ucis prostituate. Motivul, după toate aparenţele, era faptul că fiul său contractase o boală venerică care îi provocase moartea şi tatăl jurase să se răzbune. Dar şi această pistă fusese abandonată, deoarece, la momentul celei de-a doua crime, doctorul Ostrog era de gardă la spitalul de pe King's Road.

Abberline şi Arrow, din nou, nu aveau nimic…

Cazul s-a complicat şi mai mult când două noi asasinate s-au adăugat celor deja existente. Crimele fuseseră săvârşite la un interval de nici o oră între ele. S-au petrecut în noaptea de 29 spre 30 septembrie, după douăzeci şi una de zile de la brutalul asasinat al lui Annie Chapman. Prima victimă a fost Elizabeth Stride, o târfa de patruzeci şi cinci de ani, al cărei cadavru a fost găsit în grădina unui club de pe Berner Street, un local frecventat de anarhişti. Ancheta ulterioară efectuată de Abberline şi Arrow le-a confirmat faptul că era vorba despre o cetăţeană suedeză care sosise la Londra de foarte tânără şi care trăise cu un hamal din port, un oarecare Michael Kidney. Când l-au interogat pe Kidney, acesta a confirmat că relaţia dintre ei se răcise cu mult timp înainte, din cauza înclinaţiei spre băutură şi a vieţii ei destrăbălate. Continuau să se vadă din când în când, dar ea dispărea din nou, de câte ori avea chef. Îşi câştiga existenţa din prostituţie şi făcând ocazional curăţenie prin locuinţe. Când i s-a tăiat beregata, avea un pachet cu bomboane în mâna stângă. Elizabeth nu prezenta niciun fel de mutilare, nefericita de ea pierduse tot sângele la câţiva metri de intrarea în club. După toate aparenţele, aşa cum au confirmat Abberline şi Arrow, asasinul fusese surprins după ce o agresase pe femeie şi a fugit fără să-şi poată isprăvi treaba.

Abberline şi Arrow nu şi-au încheiat misiunea în noaptea aceea. Primiseră altă înştiinţare: o a doua victimă zăcea fără viaţă în piaţa Mitre, o zonă cu

case nelocuite, vechi depozite dărăpănate şi câteva prăvălii care, la ora aceea, îşi închiseseră porţile. În acest caz, asasinul avusese timp să se delecteze cu îndeletnicirea sa macabră. Hainele victimei erau îngrămădite pe pieptul ei, îi fusese spintecat abdomenul de la stern până la organele genitale, iar intestinele fuseseră aşezate pe umărul ei drept.

— Doamne, Dumnezeule! exclamă Abberline văzând măcelul acela.

Victima avea faţa desfigurată.

— I-a tăiat până şi coapsele, de parcă ar fi avut de gând să-i amputeze picioarele, a spus Arrow.

— Şi vaginul, i-a smuls vaginul, zise Abberline, astupându-şi gura cu o batistă.

— Mai întâi i-a tăiat beregata, apoi i-a sfâşiat şi i-a ridicat hainele, după aceea i-a despicat abdomenul, i-a smuls intestinele şi i le-a aşezat pe umăr, desigur cu intenţia de a-i scormoni printre organele care îl interesau, i-a smuls vaginul, desprinzându-l cu minuţiozitate de ţesuturi, apoi i-a făcut praf picioarele până la nivelul şoldului, i-a smuls câteva organe interne, spuse el, arătând tăietura lungă din dreptul ficatului, şi apoi s-a distrat făcându-i zob chipul cu meticulozitate. Ce minte criminală se poate amuza în felul ăsta?

Au transportat cadavrul într-o ambulanţă până la morga de pe Golden Lane.

Peste câteva ore, Abberline s-a întâlnit cu prietenul meu, care făcuse unele cercetări în privinţa victimei.

— Numele ei era Catherine Eddowes, avea patruzeci şi trei de ani şi noaptea dinaintea morţii sale a petrecut-o într-un azil pentru săraci de pe Whitechapel Road. Trăia cu un oarecare John Kelly, un tip care se ocupa cu vânzarea ambulantă a unor mărunţişuri ieftine.

— Avea copii nefericita asta?

— Da, dar nu cu el. Înainte trăise cu Thomas Conway, tatăl celor trei copii ai ei, doi băieţi de cincisprezece şi douăzeci de ani şi o tânără pe nume

Anna, de vreo douăzeci şi doi sau douăzeci şi trei de ani, măritată cu un coşar.

— Se prostitua pentru el? Mă refer la acel Kelly.

— El afirmă că nu. O consideră nevasta lui şi, potrivit mărturiei sale, nu i-ar fi îngăduit să fie şi cu alţi bărbaţi. Se pare că locuiau împreună în pensiunea de pe Flower colţ cu Dean Street. Sâmbătă, ea s-a oferit să-şi amaneteze câteva lucruri ca să poată plăti cei opt penny cât costa pensiunea şi să cumpere ceva de mâncare. Kelly i-a dat şi ghetele lui, şi ea le-a amanetat pentru o jumătate de coroană. Au cheltuit toţi banii în aceeaşi dimineaţă. Pe seară, Catherine s-a îmbrăcat cu toate hainele pe care le avea: o vestă neagră din lână, două jachete, o cămaşă din bumbac cu volane, un pieptar maro, un jupon gri şi două fuste, una verde şi alta albastră, destul de jerpelită. Aşa era îmbrăcată când am găsit-o cincisprezece ore mai târziu cu tot sângele scurs şi mutilată oribil.

A urmat o tăcere scurtă şi încordată.

— Suntem într-un impas, nu-i aşa?

— Din câte ştim, da, domnule, spuse Arrow şi continuă: în numai două luni, avem cadavrele a patru prostituate mutilate oribil şi unele dintre ele, decapitate. Tuturor le lipseşte ficatul; este ca un fel de semn distinctiv al asasinului. Înverşunarea faţă de victime este de o cruzime cum n-am mai văzut până acum. Am făcut cercetări, domnule, şi am ajuns la concluzia că cele patru victime se cunoşteau între ele, lucrau în aceeaşi zonă şi să zicem că erau prietene.

— Prietene?

— Chiar aşa, domnule.

— Şi cum aţi ajuns la această concluzie?

— Prin cea de-a cincea victimă.

— Avem o a cincea victimă?

— O vom avea, domnule; dacă Dumnezeu nu se va împotrivi.

— Fiţi mai explicit, Arrow.

— Numele ei este Mary Jane Kelly; am fost la ea şi mi-a spus care este legătura dintre victime. E o

fată bună, tânără, atrăgătoare, inteligentă.

— Şi târfă.

— Da, domnule. Câteodată, femeile n-au alt mijloc de supravieţuire. Li s-a întâmplat acelor patru oropsite ale sorţii. Sunt unele care se nasc cu ghinion.

— Vă mai vedeţi cu ea, Arrow?

— I-am asigurat protecţie de la poliţie.

— Nu asta-i întrebarea pe care v-am pus-o.

— Vă spun din nou că e vorba de o fată bună. Dacă îmi permiteţi, domnule. Această afacere, după cum am aflat, indică spre mai sus.

— Cât de sus?

Privirea lui Arrow se îndreptă spre fotografia reginei din mijlocul biroului lui Abberline.

— Aveţi grijă, Arrow. Vă puteţi prăbuşi.

— Este unul dintre ei, domnule. Sunt convins. Dacă îmi permiteţi…

— Dar nu vă permit, Arrow. Ştiţi ce vorbiţi?

— Pot s-o dovedesc, domnule.

— Nu mă îndoiesc, Arrow. Problema este dacă trebuie s-o facem fără s-o aducem la cunoştinţa superiorilor noştri.

— Vă este frică, domnule?

— Dumneavoastră, nu?

Arrow nu răspunse.

— Să nu vă implicaţi emoţional în povestea asta. Nu veţi ieşi basma curată.

— Aţi fost atent la această ultimă crimă? Asasinul şi-a sporit agresivitatea. Dispreţul său faţă de victimă a fost atât de brutal, de parcă ar fi ştiut că, nici dacă am reuşi să-l prindem, tot nu-l poate atinge nimic. Asasinul s-a delectat, s-a înverşunat într-un mod neobişnuit, cu o sălbăticie şi o îndrăzneală nemăsurate.

— Iar dumneavoastră vă temeţi că prietenei dumneavoastră i s-ar putea întâmpla acelaşi lucru.

— Va fi şi mai rău, domnule, vă garantez. În afară de cazul în care l-am aresta.

— O să văd ce pot face.

Abberline nu a ajuns la timp.

Mary Kelly se născuse la Limerick, era fiica unui fierar şi avea şase fraţi. Mary s-a măritat la şaisprezece ani cu un miner care a murit după trei ani într-un accident produs de o explozie în mină. A plecat la Londra, a căutat de lucru şi, până la urmă, după o depresie, s-a apucat de băutură. Într-o noapte, când ieşea clătinându-se dintr-o bodegă, a fost siluită de un marinar în mijlocul unei ulicioare mizerabile şi lângă câteva cadavre de copii abandonaţi pe trotuarele jegoase. Nimeni nu i-a dat o mână de ajutor când a încercat, clătinându-se de beată ce era, să se apere de marinar. Acesta a lovit-o, a azvârlit-o la pământ, i-a apăsat capul de pietrele din pavaj şi, cu cealaltă mână, i-a scotocit printre haine. A văzut cum sângele de pe chipul său se amesteca cu urina şi cu noroiul de pe jos, simţind cum un animal sălbatic şi înfierbântat o pătrundea prin spate, între coapse. A durat puţin timp, Mary nu s-a mişcat. Apoi presiunea a cedat şi a simţit doar un pumn în ceafă, după care cineva îi urina pe umeri, îmbibându-i jacheta maro şi părul negru încâlcit. Apoi, a pătruns în ea încă unul. A ştiut că este altcineva după răsuflarea mirosind a alcool pe care i-a aruncat-o în obraz, după lipsa de vigoare a membrului, după ce a răsucit-o cu faţa în sus ca pe o păpuşă stricată şi i-a desfăcut picioarele cu lovituri de pumn.

După aceea, a petrecut opt luni într-un sanatoriu de boli venerice. Nu a aflat niciodată dacă boala i-o dăduse marinarul ori beţivul cel scârbos care, văzând-o căzută la pământ, a găsit prilejul de a-şi vărsa focul asupra trupului ei.

Singurul om care se purtase frumos cu ea în toată viaţa ei a fost acel tânăr detectiv care s-a apropiat de ea într-o noapte, a întrebat-o de tovarăşele ei şi a încercat să stabilească o legătură între victime. Ea i-a povestit tot.

Acum nu o va mai putea face niciodată.

Trupul său zăcea ciopârţit, pe spate, pe patul din odaia aceea închiriată, cu uterul, ficatul şi rinichii

extirpaţi. I se tăiaseră sânii, i se făcuse zob chipul, i se tăiase capul şi i se jupuise pielea.

Se spunea că avea un fiu de şapte ani.

Dacă acest copil a existat, prietenul meu Arrow nu l-a întâlnit niciodată.

După o săptămână, Abberline s-a dus să-l caute pe asistentul său. L-a găsit într-o stare jalnică, într-un fumoar clandestin de opiu, pierdut printre străduţele murdare de pe cheiurile vechii Londre. L-a dus acasă, l-a pus la punct, l-a lăsat să doarmă şi, a doua zi, s-au întâlnit cu regina într-o audienţă privată şi secretă.

Iar crimele au încetat.

36. O dependenţă nesănătoasă

În perioada aceea, prietenul şi maestrul meu s-a iniţiat în acea dependenţă bolnăvicioasă care avea să devină motivul numeroaselor certuri dintre noi. Dacă Arrow m-a asigurat că o ţinea sub control, mie mi-a intrat în cap bănuiala că mai devreme sau mai târziu, avea să-i înceţoşeze mintea, cea strălucită şi să-l ucidă până la urmă.

Nu l-am putut ajuta prea mult pe prietenul meu în perioada aceea atât de regretabilă pentru el, pentru că întâmplarea a făcut ca în luna mai 1889 să mă însor din nou. De data aceasta, cu domnişoara Mary Morstan, pe care o cunoscusem pe vremea când eu şi Arrow lucram la cazul prezentat în *Semnul celor patru.*

În vreme ce viaţa personală şi profesională a prietenului meu se afundau din ce în ce mai mult, devenea renumit pe hârtia tipărită, unde faima lui creştea, aducându-i mari câştiguri doctorului Doyle.

Au existat două fapte care au avut o mare însemnătate personală în epoca aceea. Primul a fost că în 1892 a murit soţia mea din cauza unui stop cardiac. Biata mea Mary avea treizeci şi unu de ani când bunul Dumnezeu a hotărât să o ia la El. Celălalt fapt a fost că doctorul Doyle, sătul de personajul său, a hotărât să-l lichideze şi a făcut-o la sfârşitul anului 1893, într-o povestire intitulată *Ultima problemă.* Eu m-am înfuriat şi m-am dus să-i fac o vizită pe cont propriu doctorului Doyle. Cum îndrăznea să facă aşa ceva? Unde era afurisita lui recunoştinţă? Oare chiar nu ţinea cont deloc de situaţia tristă a lui Arrow?

— Sunt sătul de el, dragul meu Sherrinford. Cred că sunt pregătit să mă dedic unor lucrări de o mai mare anvergură, îmi spuse el.

S-a mai pomenit vreodată o mai mare lipsă de consideraţie? După ce că îşi însuşise o idee care nu-i aparţinea, cu consimţământul bunului meu prieten

Arrow şi al meu, şi după ce că îi inspiraserăm tot ce a scris până a obţinut faimă şi avuţie pe seama noastră, încă mai avea îndrăzneala să spună că vrea să se dedice „unor lucrări de o mai mare anvergură”. El care, până să apărem noi, nu reuşise să atragă câtuşi de puţin atenţia marelui public cu niciuna dintre lucrările sale anterioare!

Doctorul Doyle nu a luat în considerare faptul că toată Londra gândea la fel ca mine. Nu i-a mai rămas altceva de făcut decât să învie personajul. Intervenţia mamei sale a fost deosebit de importantă în această chestiune: „Ai mare grijă să nu-i faci vreun rău unei persoane atât de simpatice şi de plăcute ca domnul Holmes”. Aceea a fost fraza decisivă.

— Am nevoie de ajutor, doctore Sherrinford.

— De ajutor?

— O nouă poveste… cu cincizeci la sută din câştiguri?

— Şi ale lui?

Doyle nu răspunse. Era rănit în orgoliul său şi eu nu am vrut să-l mai râcâi.

— Bine; nu-l deranjaţi pe Arrow. Eu o să vă relatez altă poveste şi dumneavoastră o veţi semna, ca de obicei. Înţelegerea e înţelegere şi cu toate că dumneavoastră nu sunteţi un om de cuvânt, eu îl respect întotdeauna pe al meu.

Şi astfel, cu ajutorul meu din umbră, l-am readus la viaţă pe cel mai mare detectiv al tuturor timpurilor.

Am reapărut la 5 aprilie 1894, într-una dintre cele mai renumite povestiri ale noastre: *Casa pustie.* În ea i-am povestit doctorului Doyle că, după ce a supravieţuit duelului cu Moriarty, hotărâse să-şi ia un răgaz pentru odihnă.

Jocul reîncepea.

De la întoarcerea noastră la activitatea profesională, în 1894, nu l-am mai părăsit pe Arrow.

37. O întâlnire furtunoasă

Când am ajuns în portul Barcelona, răspunzând telegramei pe care am primit-o în urmă cu câteva zile, ne aşteptau câţiva reprezentanţi ai oraşului. Un hamal ne-a coborât bagajele cât timp au avut loc prezentările de rigoare.

— Încântat să vă cunosc. Sperăm că aţi avut o călătorie plăcută, spuse locţiitorul primarului, care era însoţit de un membru al poliţiei.

— O călătorie excelentă, spuse Arrow şi adăugă: Colegul şi prietenul meu, doctorul Sherrinford.

— Numele meu este Eduardo Vidal, iar acesta este sergentul Contreras. Vreau să vă urez bun venit în numele oraşului. Suntem încântaţi că aţi acceptat să colaboraţi cu noi.

O trăsură ne aştepta ca să ne conducă la hotel.

— Puteţi să vă odihniţi, iar după-amiază, dacă sunteţi de acord, vă voi duce la comisariat, unde inspectorul-şef va fi încântat să vă cunoască şi să vă pună în temă.

— Să ne odihnim? Nu există o odihnă mai bună decât munca. Cred că cel mai nimerit ar fi să ne lăsăm lucrurile la hotel şi să ne îndreptăm, imediat după aceea, către secţia de poliţie.

— Atunci, nu doriţi…?

— Nu, i-o tăie Arrow cu amabilitate. Sherrinford şi eu însumi vom fi încântaţi să ne prezentăm numaidecât la poliţie. Nu-i aşa, Sherrinford?

Ce puteam spune? Arrow hotărâse deja pentru amândoi.

— Cum doriţi dumneavoastră. Îl voi trimite pe sergentul Contreras la comisariat ca să-l anunţe pe inspectorul-şef şi, dacă sunteţi de acord, eu vă voi însoţi la hotel.

Ne-am lăsat lucrurile în camere, pe când tânărul ne aştepta în hol. Apoi, cu aceeaşi trăsură, ne-am îndreptat către secţia de poliţie. Eduardo Vidal era un tânăr agreabil care ne-a delectat pe drum cu o

conversaţie plăcută despre oraş. Arrow răspundea la toate explicaţiile, dar eu puteam intui că mintea lui era în altă parte.

— Cum de aţi hotărât să apelaţi la serviciile noastre? întrebă el.

— Primarul a fost cel care a luat hotărârea, fiind sfătuit de câteva personalităţi de vază ale oraşului. Se pare că sunteţi foarte renumit.

— Mă rog, pentru asta trebuie să-i fiu recunoscător doctorului Sherrinford.

— Şi doctorului Doyle, am adăugat eu.

— În ceea ce priveşte cazul, inspectorul-şef vă va pune la curent.

— Aveţi vreun indiciu? insistă el.

— Se pare că poliţia are un suspect, un pictor. Dar, după cum v-am spus, prefer ca Abel Fonte să vă dea toate amănuntele.

— Despre cine e vorba?

— Despre un tânăr pictor. Un fluşturatic. Vorbiţi foarte bine spaniola, deşi sunteţi…

— Englez? spuse Arrow.

— Domnul Steven Arrow stăpâneşte şase limbi, am adăugat eu.

— Nici dumneavoastră nu sunteţi mai prejos, adăugă Eduardo Vidal.

— Pentru asta trebuie să-i fiu recunoscător tatălui meu. A fost diplomat.

Am intuit că Eduardo Vidal schimbase firul conservaţiei ca să nu mai vorbească despre caz până când nu aveam să fim în prezenţa inspectorului-şef. Am continuat conversaţia povestindu-i despre locurile în care, datorită profesiei tatălui meu, trăisem şi care mi-au permis să am anumite cunoştinţe de limbă spaniolă.

Peste cincisprezece minute, trăsura se opri în faţa comisariatului de poliţie.

Ne-au lăsat să aşteptăm într-o sală în care am fost prezentaţi câtorva membri ai poliţiei. După douăzeci de minute de aşteptare, faptul acela mi s-a părut o lipsă de politeţe, dar Arrow nu spunea nimic. Ne

aflam în faţa uşii de la biroul inspectorului-şef aşteptând să fim primiţi.

Un poliţist s-a apropiat de mine şi mi-a cerut foc. S-a prezentat. Îl chema Amadeu Centelles şi era un om vorbăreţ şi extravertit care, în câteva minute, mi-a făcut un rezumat al biografiei sale şi mi-a expus interesul său pentru sexul frumos. Nici prin minte nu-mi trecea că această primă întâlnire avea să fie prima şi ultima dată când îl vedeam în viaţă şi că va trebui să vorbesc despre împrejurările morţii sale.

După douăzeci de minute, un poliţist ne-a poftit în biroul inspectorului-şef. Înăuntru erau trei inspectori, în picioare. Fonte stătea în spatele mesei sale de scris fără să le acorde nici cea mai mică atenţie, pe când revizuia nişte hârtii; fără să-şi ridice privirea de pe ele, îşi duse mâna dreaptă spre interiorul vestei cu un gest mecanic. Arrow îl observa cu ochi scrutători. Nu mi-a făcut o impresie prea bună. Fonte era un bărbat de vreo cincizeci de ani, obişnuit să comande şi să i se dea ascultare, ceea ce am putut deduce din expresia severă şi aproape crâncenă de pe chipul său. Nu era un bărbat foarte înalt. Avea nişte mâini puternice, nişte umeri vânjoşi şi un cap voluminos, cu un păr tuns foarte scurt, aproape zero, care îi dădea un aspect rustic şi primitiv.

Îşi ridică privirea, lăsă hârtiile pe un colţ al mesei, se ridică din jilţ şi se îndreptă spre noi.

— Domnul Steven Arrow, presupun, spuse el pe un ton nu foarte amabil.

— Şi asistentul meu, doctorul Sherrinford, zise Arrow, întinzându-i mâna.

— Aceştia sunt asistenţii mei, inspectorii Cifuentes, Prats şi Domènech.

Arrow le întinse mâna, iar eu am făcut acelaşi lucru.

— Şi acum, vă rog să ne prezentaţi tot ceea ce ne-ar putea fi de folos ca să ne facem o părere despre acest caz, spuse Arrow.

— Îmi pare rău că aţi făcut drumul de pomană. Am rezolvat deja cazul, zise Fonte.

— Îl aveţi pe asasin?

— Îl avem.

— În acest caz, nu veţi avea nimic împotrivă să-l interoghez.

Fraza aceea nu i-a plăcut deloc lui Fonte.

— De ce? După cum v-am spus, cazul este rezolvat. N-avem nevoie de ajutor din afară ca să ne rezolvăm propriile treburi.

— Nu vreau să vă supăr, dar acum două zile nu asta era ceea ce am înţeles eu. Dumneavoastră ne-aţi chemat, ne-aţi solicitat serviciile şi cred că, după o călătorie atât de lungă, ar fi un gest de politeţe din partea dumneavoastră să ne permiteţi să-l interogăm pe deţinut.

— Pentru ce? repetă el. Ce ştiţi dumneavoastră despre această poveste? Ce ştiţi dumneavoastră despre cum lucrăm noi? Ce ştiţi dumneavoastră despre mine şi despre munca mea? Nimic!

Aruncase frazele pe un ton dispreţuitor care, cunoscându-l pe Arrow, probabil că îl atinsese la coarda sensibilă. Am putut observa un oarecare aer amuzat la cei trei inspectori care erau de faţă.

— În ceea ce priveşte ultima întrebare, aveţi dreptate: nu ştiu multe despre dumneavoastră, cu excepţia lucrurilor evidente.

— Ce vreţi să spuneţi?

M-am temut de ce era mai rău şi mi-am aţintit privirea asupra maestrului meu.

— Că aţi fost luat prizonier în Cuba de către o bandă de fugari, că aţi ucis un om cu propriile dumneavoastră mâini şi că asta v-a readus libertatea, că în ultimul timp v-aţi certat cu soţia dumneavoastră, că tocmai vi s-a furat ceasul, că aveţi o amantă, că vă strâng foarte tare pantofii, că nu vă place ziarul *La Vanguardia* şi, pe deasupra, că aţi rămas fără tutun.

Am putut observa pe chipul lui Fonte o expresie de mânie pe care încerca să o stăpânească. Acum, subordonaţii săi râdeau de el pe furiş. Desigur, nu era cel mai bun mod de a-şi face prieteni, m-am gândit eu pe când îi aruncam lui Arrow o privire ca

să se stăpânească. Pe de altă parte, individul acela o merita cu vârf şi îndesat.

— Bine, ce părere aveţi dacă am intra în chestiuni mai substanţiale? Ce părere aveţi dacă mi-aţi furniza toate informaţiile care au motivat călătoria noastră? Sau o să mă văd obligat să mă întâlnesc cu superiorii dumneavoastră? Aş vrea să rezolv această chestiune cât mai curând cu putinţă.

— Luaţi loc, aproape că ne-a ordonat Fonte şi, cu un gest, le ceru subordonaţilor săi să iasă din birou.

Două prostituate fuseseră asasinate şi spintecate într-un timp foarte scurt. Se primiseră scrisori anonime din partea asasinului care dădea asigurări că povestea aceea nu se încheiase încă. Pe de altă parte, un tânăr care zicea că este pictor se prezentase la sediul poliţiei cu un organ al uneia din victime. Era evident că tânărul le cunoştea pe cele două fete asasinate, chiar mărturisise că, pentru un timp, locuise la bordel. Patroana stabilimentului, interogată ulterior, a dat informaţii precise despre victime, a intervenit pentru tânăr, spunând că este incapabil să omoare o muscă şi că este un mare artist. Pentru Fonte, cazul era clar. Era vorba despre un tânăr cu o viaţă destrăbălată şi care, fiind cu siguranţă motivat de alcool sau de gelozie, le omorâse pe cele două nenorocite. Caz rezolvat. Asta a fost, pe scurt, ceea ce ne-a spus Abel Fonte într-un răstimp destul de mare, în care maestrul şi prietenul meu nu încetase să-l întrerupă cu întrebări.

— L-aţi atins?

— Ce vreţi să spuneţi? Pe tânăr? Dar drept cine ne luaţi? Aici nu torturăm pe nimeni… i-am dat chiar şi hârtie şi creion ca să-i treacă timpul.

— A mărturisit?

— Nu. Zice că-i nevinovat.

— Îl pot vedea pe tânăr?

— Acum?

— Acum.

38. Suspectul

Când am intrat amândoi în celulă, băiatul, nu foarte înalt, cu părul scurt, cu bretonul dat pe frunte şi care nu avea mai mult de şaisprezece sau şaptesprezece ani, stătea la picioarele patului omorându-şi timpul cu o hârtie şi un creion. Zgomotul puternic al zăvorului nici măcar nu l-a îndemnat să se ridice. Era o celulă strâmtă, prost luminată şi deloc ventilată. Totul mirosea a excremente. Deţinutul avea doar un pat.

— Numele meu este Arrow, Steven Arrow.

— Picasso, domnule; Pablo Picasso, spuse tânărul şi adăugă: Voi ieşi curând de aici?

— De cât timp eşti în această celulă?

— De trei zile, cred.

— A venit cineva să te viziteze?

— Nu… părinţii mei nu ştiu.

Era nelinişte şi teamă pe chipul băiatului care, bineînţeles, nu părea să fie al unui asasin. Dar asupra acestei ultime aprecieri, eu şi Arrow nu reuşeam niciodată să ne punem de acord; Arrow era de părere, contrar convingerii generale, că asasinii puteau fi nişte tipi agreabili, afabili şi chiar chipeşi. „Degenerarea se află înăuntrul lor, Sherrinford; să nu uitaţi asta niciodată. Cea mai frumoasă femeie pe care am cunoscut-o era o tânără din înalta societate care şi-a otrăvit soţul şi pe cei trei copii pentru că gălăgia făcută de ei îi dădea migrene”.

— Să ieşim afară, fiule; aici duhneşte.

Ne-am îndreptat pe culoarul întunecat către ieşire. Pe măsură ce înaintam, şi lumina devenea mai intensă. Când am ajuns la ieşire, Arrow îi spuse:

— Nu ieşi încă; lumina îţi va vătăma ochii.

Noi doi am ieşit în curtea interioară şi l-am lăsat pe puşti lângă uşă ca să se obişnuiască încetul cu încetul. Eu ardeam de nerăbdare să-l întreb de unde a ştiut toate acele amănunte despre inspectorul-şef, dar nu era momentul.

— Ce părere aveţi despre tânărul acesta? Probabil că v-aţi făcut deja o primă impresie, având în vedere că, după toate aparenţele, ştiţi tot dintr-o simplă privire?

Arrow nu răspunse. Spre deosebire de personajul pe care îl creaserăm eu şi Doyle, Steven nu era o persoană arogantă, nici cu un glas repezit, ferm sau strident. Arrow era un om calm şi metodic; uneori, când vedea lucruri pe care noi, ceilalţi, încă nici nu le ghiciserăm, expresia lui nu era triumfătoare, ci de indispoziţie. De parcă l-ar fi deranjat să descopere atâta josnicie în sufletul omenesc. Uneori, îmi dădea impresia că i-ar fi plăcut să se înşele măcar o dată, să vadă vreo umbră de omenie în fiinţele cele mai ticăloase.

Arrow îi făcu tânărului pictor un semn să se apropie.

— Bine, fiule; să vedem ce îmi poţi spune despre această poveste.

— Cine sunteţi dumneavoastră?

— Ţi-am spus deja: mă numesc Steven Arrow.

— Dar ce sunteţi dumneavoastră? Sunteţi străin.

— Mi s-au solicitat serviciile ca să ajut la cercetări, eşti mulţumit? Acum, spune-mi: ce făceai cu o bucată din rinichiul fetei ucise?

— Inspectorul Fonte a zis că-i un ficat.

— Sunt medic, băiete, şi te pot asigura că a fost vorba de o bucată din rinichiul stâng, am zis eu, intervenind în discuţie, cu scopul de a întări spusele prietenului meu.

— Nu ştiu. Mi-a fost trimis. Nu era pentru prima dată.

— Ce vrei să spui?

— I-am spus deja comisarului; cu câteva zile înainte, am primit o altă bucată asemănătoare în altă. Cutie. Fetele de la atelier pot să confirme acest lucru, dacă o să le întrebaţi.

— Am făcut-o deja, minţi Arrow şi adăugă: Dar tu însuţi puteai să ţi-l fi trimis.

— N-are sens.

— Ba are. Tu o cunoşteai pe fată, ai locuit la bordel şi ştiai că, mai devreme sau mai târziu, poliţia va afla, aşa că puteai să fi urzit perfect această stratagemă ca să scapi de bănuieli. Şi ai ucis-o pe iubita ta.

— Dintre toate fetele, nu Marta era iubita mea.

— Trebuie să deduc că una dintre ele chiar este?

Picasso zăbovi cu răspunsul.

— S-ar putea spune că da, afirmă el.

— Eşti iubitul unei prostituate? am întrebat eu.

Întrebarea aceea îl înfurie pe puşti. Mi-am putut da seama că este un tânăr cu un temperament exploziv, impulsiv, care îşi pierde cu uşurinţă cumpătul.

— Este de puţină vreme, răspunse el supărat.

— Iubita ta? am întrebat eu din nou.

— Nu, prostituată.

— Bine, după cum deduc, a avut loc o ceartă între ele din cauza geloziei şi tu i-ai pus capăt, eliminând-o pe Marta.

— Nu, domnule. Şi n-o amestecaţi pe Carmen în povestea asta… Eu eram prieten cu Marta şi vă jur că… Nu mi-ar fi trecut niciodată prin cap aşa ceva!… Cineva încearcă să mă implice în povestea asta şi încep să cred că biata Marta n-avea nimic de-a face… vreau să spun că a fost ucisă pentru… că a fost aleasă ca să vă facă să credeţi că sunt un asasin. Mi s-a furat un cuţit şi un bloc de desen şi, dacă veţi căuta bine, sunt sigur că vor apărea printre lucrurile Martei.

— Un cuţit?

— Şi un bloc de desen. Au dispărut din studioul meu înainte de comiterea crimei şi nu le-am mai găsit.

— Linişteşte-te, băiete. Poţi să-mi descrii cuţitul?

Pablo a făcut-o cu lux de amănunte şi i-a spus întreaga istorie a obiectului.

— Şi cine crezi tu că vrea să te implice în ceva atât de cumplit?

— Ăsta! spuse el întinzându-i hârtiile pe care le ţinea în mâna dreaptă.

Pe când Arrow observa desenul, Pablo îi povesti întâlnirea lui cu marinarul, conversaţia violentă din bar şi cum credea el că doctorul de la bordel nu era altcineva decât acelaşi individ sub o deghizare diferită. I-a redat şi scena pe care Carmen i-o povestise, cu marinarul de la fereastra atelierului călcătoreselor.

— Cine sunt persoanele care au acces în studioul tău?

— Doar prietenii.

Arrow îi ceru numele acestora şi-l îndemnă să-i vorbească despre ei. Tânărul se supuse, în timp ce el nota câteva informaţii în carnetul său.

— Ai putea să-mi faci un desen al cuţitului tău? Un desen realist, cu toate detaliile pe care ţi le aminteşti şi cât mai aproape de dimensiunea lui reală.

Puştiul se întinse pe jos, aşeză hârtia pe podea şi dintr-o singură trăsătură, desenă cuţitul. Apoi se ocupă de detalii. După aceea, i-l oferi lui Arrow.

— Eşti un foarte bun desenator.

— Cel mai bun după Rafael, afirmă Pablo cu mândrie.

Arrow zâmbi.

— O să păstrez desenele.

39. Primele deducţii

— Ce concluzii aţi tras după această întrevedere? l-am întrebat eu după ce un angajat al închisorii îl luă pe băiat şi am rămas singuri în curtea interioară.

— Care sunt ale dumneavoastră, Sherrinford?

— Că băiatul este nevinovat.

— Şi eu cred acelaşi lucru. Şi mai e ceva, habar n-are de a doua crimă.

— Cum aţi dedus asta?

— Puştiul crede că cele două „cadouri" pe care le-a primit aparţin aceleiaşi victime. Pentru asta trebuie să-i mulţumim lui Fonte; l-a ţinut izolat pe băiat timp de trei zile. S-a prezentat la poliţie în dimineaţa celei de-a doua crime şi Fonte, care avea deja un asasin, nu a mai considerat necesar să aprofundeze investigaţia.

— Pe lângă amănuntul de a confunda doi ficaţi cu două bucăţi de rinichi. Şi ce îmi spuneţi despre furtul cuţitului şi al blocului de desen?

— Că vor apărea curând.

— Unde? Presupun că aveţi deja o idee în această privinţă.

— La următoarele victime. Ăsta e doar începutul.

— Şi aveţi idee cine va fi următoarea?

— Să vă explic, dragul meu Sherrinford. Ce avem până acum? Două prostituate ucise cu brutalitate. Cele două se cunoşteau, lucrau în aceeaşi casă şi, din câte ştim, mai sunt încă trei. Ceea ce ne dă un număr de cinci. Asasinul are intenţia de a le lichida şi pe celelalte trei, iar noi avem datoria să-l împiedicăm şi să aflăm de ce. Altă chestiune este: ce le uneşte pe cele cinci femei?

— Puştiul? A locuit cu ele la bordel şi le cunoaşte.

— Exact.

— Şi sunteţi de părere că asasinul vrea să ne facă să credem că el a fost?

— Exact.

— Şi care este motivul? Cine îl poate urî atât de mult pe un tânăr pictor care moare de foame?

— Asta-i altă chestiune interesantă pe care trebuie să o cercetăm.

— Mai sunt şi alte lucruri, nu-i aşa?

— Da. Teribila asemănare între aceste două crime şi cele din cartierul Whitechapel din anul 1888.

Mi-am amintit că nu era prima dată când punea accentul pe acest fapt.

— Şi asta încotro ne duce? Doar nu credeţi că e vorba de însuşi Jack Spintecătorul? Dumneavoastră încercaţi de ani de zile să aflaţi cine este. Dar asta s-a întâmplat…

— Da, acum unsprezece ani şi în altă ţară. De necrezut, nu-i aşa? Întrebarea este următoarea: e vorba de acelaşi Jack ori de vreun admirator care îi copiază în mod magistral metoda de lucru?

— E o nebunie, Arrow! Puştiul ăsta nu se născuse când a acţionat Jack pentru prima dată.

— Ba se născuse, dar avea şapte ani. În toată această poveste e interesantă conversaţia tânărului cu marinarul. „Eu o să-ţi pricinuiesc coşmaruri. Ce ştii tu cum este lumea? Ştii că lumea nu-i altceva decât o scârnăvie? Lumea-i un infern. Sunt aici ca să te fac să vezi altă lume. Acelaşi sânge curge prin venele noastre; acelaşi foc. Am venit din infern ca să-ţi arăt măruntaiele lumii. Suntem legaţi, băiete. Să nu uiţi asta. N-o să mă despart niciodată de tine. Va veni o zi când vei picta lumea văzută cu ochii mei şi nu vei reuşi niciodată să ieşi în evidenţă”; asta a fost pe scurt ceea ce i-a spus. Pe lângă afirmaţia că târfele sunt ca nişte animale şi ce ar trebui să li se facă atunci când se îngraşă şi îmbătrânesc. O adevărată declaraţie de principii, de un calibru pe care băiatul n-a fost în stare să-l măsoare, deoarece credea că are de-a face cu un nebun.

— Şi, de fapt…

— Îl anunţa despre tot ce avea să se întâmple.

— Ei drăcie, Arrow! Cred că ne vom confrunta cu unul dintre cele mai interesante cazuri ale noastre.

— Şi mai cumplite, dacă nu-l vom rezolva la timp.

— Dar dumneavoastră aţi dedus deja câteva cuvinte-cheie din spusele marinarului.

— Da, a dat multe indicii. Primul este acela că asasinul se crede un artist. „Acelaşi sânge curge prin venele noastre, acelaşi foc”, a spus el.

— Credeţi că e vorba despre un pictor?

— Nu neapărat. Dar este cineva care se consideră într-adevăr un artist; un artist al răului, desigur. Observaţi că a adăugat că a venit din infern ca să-i arate măruntaiele lumii, şi ce altceva face decât să ne arate măruntaiele victimelor sale? În asta constă arta lui macabră.

— Şi al doilea indiciu?

— Aici, trebuie să întrerup judecata până voi avea mai multe date. Am nevoie să ştiu ce anume pictează băiatul ăsta şi, mai ales, nu avem decât versiunea marinarului. Se opri şi afirmă din nou: Trebuie să ştiu ce pictează băiatul.

— De ce?

— V-am spus, din cauza afirmaţiei marinarului când i-a zis: „Ştii că lumea nu-i altceva decât o scârnăvie?”

— Nu vă înţeleg.

— Închipuiţi-vă că băiatul pictează teme neplăcute, dar cu inima întoarsă către cei lipsiţi de apărare, denunţând mizeria lucie cu o preocupare umanistă pentru lumea celor obidiţi. Şi ce-i spune marinarul? Zice aşa: „Ce ştii tu? Dormi, după ce ai desenat nişte chestii pe care le crezi minunate despre persoane anonime care ţi se par interesante. Aşa trăieşti tu, un filfizon de căcat nutrind visuri care nu valorează nici cât un căcat”. Asta i-a spus: „Caietele tale sunt un gunoi; sunt aici ca să te fac să vezi altă lume”, a adăugat el.

— De unde se deduce că marinarul nostru cunoaşte bine opera tânărului.

— A treia chestiune, şi nu mai puţin interesantă, este faptul că asasinul nostru are obscura pretenţie

de a-i schimba stilul băiatului. A devenit un teoretician al artei.

— Acum, chiar că nu vă mai înţeleg.

— Este ca şi cum ar vrea ca băiatul să picteze în acelaşi fel în care el ucide.

— Tot nu vă înţeleg.

— Spintecând realitatea, dar fără urmă de omenie.

— Dumneavoastră credeţi că gândeşte atât de mult? Să fim serioşi, Arrow! Asta nu-i altceva decât o *boutade*[92] de-a dumneavoastră.

— E posibil. Dar chestiunea ar fi: s-ar putea ajunge la o artă dezumanizată? O artă care să nu aibă milă faţă de fiinţa umană?

— Şi dumneavoastră ce credeţi?

— L-am observat pe băiat şi cred că poate face lucruri măreţe. Lucruri care nu s-au mai văzut vreodată. Dar cred, de asemenea, că ochii lui vor vedea până în străfundul omenescului. Este posibil ca marinarul să ştie că a pierdut această luptă şi de aceea vrea să-l distrugă.

Nu am înţeles foarte bine ultimele consideraţii ale colegului şi prietenului meu, dar am presupus că, pe măsură ce vor avansa investigaţiile, Arrow va arunca o lumină nouă asupra acestora.

— Care este primul pas? am întrebat.

— Ca puştiul să fie pus în libertate; e nevinovat.

— Şi după aceea?

— Informaţii despre acest caz şi un loc unde să lucrăm. Trebuie să vă rog să cercetaţi lista pe care ne-a pus-o băiatul la dispoziţie; asta va fi sarcina dumneavoastră.

— Bine. Nu vă va fi uşor să-l convingeţi pe Fonte să-l pună în libertate.

— De asta mă voi ocupa eu. Începe jocul, Sherrinford, şi trebuie să ne punem în mişcare.

— Spuneţi-mi, de unde aţi ştiut toate acele amănunte despre inspectorul-şef?

— Prin observaţie şi deducţie, dragul meu prieten.

— Trebuie să vă atrag atenţia că unele dintre deducţiile dumneavoastră le descoperisem şi eu.

— Ca de exemplu?

— Că nu-i place *La Vanguardia.* Asta a fost uşor. Când am intrat, am văzut exemplarul de azi mototolit în coşul de hârtii.

— Şi?

— Ţinând seamă de faptul că, aşa cum v-am spus, era exemplarul de azi, întrebarea este: ce l-a făcut să-l arunce la coşul de hârtii? Evident, era o anumită informaţie care nu i-a plăcut lui Fonte şi, după ce a citit-o, a aruncat ziarul.

— Tot asta cred şi eu.

— Dar de unde aţi ştiut că a rămas fără tutun?

— Când am intrat în biroul lui, am putut observa că atmosfera era foarte încărcată. Era a unui fumător împătimit. Tot biroul lui duhnea a tutun. Când mi-am scos pipa, Fonte m-a privit cu încordarea tipică a fumătorului. Întrevederea n-a durat mult, dar îndeajuns ca să-şi aprindă şi el o ţigară, lucru pe care nu l-a făcut, şi de aici am dedus că rămăsese fără tutun… pe lângă petele de nicotină de pe degete şi resturi de scrum pe haine.

— Şi ceasul?

— Fonte şi-a dus mâna dreaptă în mod mecanic spre buzunarul vestei de două ori. Micul buzunar avea uzura tipică dată de greutatea unui obiect şi, în plus, nasturele de care atârna lănţişorul era puţin cam decolorat, în comparaţie cu ceilalţi nasturi. De aici, am dedus că ori îl uitase acasă, ori îl pierduse. Expresia de neplăcere când şi-a dus mâna spre locul unde trebuia să fie ceasul mi-a indicat faptul că era vorba de cea de-a doua ipoteză.

— Sunteţi un foarte bun observator. Dar ce indiciu v-a sugerat că este certat cu soţia sa?

— Cămaşa.

— Cămaşa?

— Uzura gulerului şi a manşetelor; precum şi aspectul general ponosit al costumului său. Dumneavoastră aţi fost militar, dragul meu prieten, şi veţi fi de acord cu mine că una dintre regulile din

armată, mai ales la militarii cu grad înalt, este aceea de a avea întotdeauna o ţinută impecabilă pentru trecerea în revistă.

— E adevărat, ordonanţa mea avea grijă ca lucrurile mele să fie întotdeauna impecabile.

— În acest caz, „ordonanţa” nu-şi face datoria.

— Soţia lui, desigur.

— Evident.

— De unde deduceţi că…

— Dacă soţiei sale nu-i pasă de „perfecta ţinută impecabilă pentru trecerea în revistă”, este pentru că ceva nu funcţionează bine în această căsnicie.

— Şi de ce îl strângeau pantofii?

— Era singurul lucru impecabil în îmbrăcămintea lui.

— Da, ghetele foarte curate şi lustruite sunt o adevărată obsesie în armată; în această privinţă, vă dau dreptate.

— Ceea ce contrasta cu starea generală a îmbrăcăminţii sale. De aici, am tras concluzia că sunt noi. Pe lângă faptul că, atunci când s-a ridicat în picioare, îşi muta greutatea de pe un picior pe celălalt, pentru că îl strângeau pantofii.

— Bineînţeles că o femeie care n-are grijă de cămăşile lui cu greu şi-ar face de lucru să-i cureţe pantofii. Dar povestea cu amanta îmi scapă. Ce indiciu v-a făcut să presupuneţi aşa ceva?

— Rama de pe masă.

— Nu-mi amintesc să fi fost vreuna.

— Pentru că nici nu era.

— Atunci?

— Cu toate acestea, dragul meu Sherrinford, am putut observa o urmă fină de praf pe masă; cea lăsată de rama unei fotografii care fusese dată la o parte.

— Nu vă înţeleg.

— Este elementar. Dacă ar fi fost vorba de portretul soţiei sale, nu l-ar fi îndepărtat.

— De unde se deduce…?

— Că omul nostru, când rămâne singur, scoate fotografia amantei sale şi o aşază pe masă şi, când

intră cineva în birou, o dă la o parte.

— O explicaţie puţin trasă de păr.

— Dar posibilă, la urma urmelor.

— Şi despre faptul că a fost luat prizonier de o bandă de fugari şi a ucis un om cu propriile mâini? Cum naiba aţi putut şti asta?

— După semnul de pe gât.

— Semnul de pe gât?

— După semnul în formă de ic de pe gât. A fost marcat cu fierul roşu ca la vite. Să vă explic. Fugarii… După cum ştiţi, de când a apărut sclavia în Cuba, a început fuga amerindienilor şi a negrilor făcuţi sclavi. Fugeau de pe plantaţii şi se refugiau în munţi sau în locuri puţin circulate. Şi-au construit sate, un conglomerat de colibe răzleţite care se numeau *palenques*[93]. Cuvântul vine din latinescul *pallanca,* băţ sau ţăruş, şi se foloseşte pentru a denumi o împrejmuire de lemn sau o palisadă care se construieşte pentru apărarea unui loc sau pentru a închide un teren. Aceste sate sau aşezări din munţi au început să se umple cu negri fugari, scăpaţi de la stăpânii lor, organizându-se sub comanda unui căpitan sau a unui şef care orânduia întreaga viaţă din partea locului şi acţiona ca patron şi stăpân peste ei. Conduceau atacuri asupra plantaţiilor cu scopul de a obţine provizii, praf de puşcă şi arme. Au devenit o adevărată problemă pentru autorităţile coloniale ale insulei care organizau cete înarmate pentru a-i combate. Dar fugarii au devenit puternici şi şi-au reluat obiceiurile şi legile ancestrale aduse din Africa. În mlaştina din provincia Zapata se afla majoritatea unui trib african, aşa-numiţii *djuki,* al căror ritual caracteristic al „spiritelor răzbunătoare” consta în a pune un prizonier să înfrunte un membru al tribului. Dacă prizonierul iese învingător, rămâne liber, deoarece spiritul celui învins, al persoanei moarte în luptă, intră în capul învingătorului. Semnele de pe gâtul învingătorului arată locul spiritului moştenit, denumit *kunu.* Fonte poartă *kunu*-ul unui *djuki* mort în luptă şi care se va întoarce la casa lui când inspectorul nostru şef va

părăsi această lume. De aceea am ştiut că Fonte a fost luat prizonier de un grup de fugari şi că a ucis un membru al aşa-numiţilor *djuki.*

— Ce lucruri extraordinare ştiţi! Explicat de dumneavoastră, totul pare simplu.

— Orice problemă pare simplă odată ce ne-a fost explicată. Logica, prietene Sherrinford. În orice chestiune, trebuie să aplicăm cele mai elementare principii ale logicii.

Discursul caracteristic al lui Arrow, cu profunda sa observare a detaliilor şi puterea sa subtilă de deducţie, îmi întreţinea buna dispoziţie şi mă captiva, pe când ne îndreptam spre ieşirea din închisoare.

— Acum, dragul meu prieten, trebuie să ne concentrăm pe această treabă.

— Îmi este foarte clar ce trebuie să fac: să caut informaţii despre prietenii pictorului, dar care este sarcina dumneavoastră?

— Mai întâi, trebuie să obţinem un exemplar din *La Vanguardia,* ca să aflăm ce ştire l-a deranjat pe Fonte. Altă chestiune este aceea de a şti cine ne-a recomandat pentru cazul ăsta.

— De ce?

— Pentru că ştiu tot atât cât ştiţi şi dumneavoastră despre cazul ăsta şi am nevoie de date. În orice investigaţie, circumstanţele specifice sunt cele care trebuie să ne atragă atenţia şi asta este una dintre ele. Şi, pe de altă parte, trebuie să examinăm cadavrele celor două femei asasinate. Iar dumneavoastră, cu siguranţă, vă veţi întreba de ce.

— Este exact ceea ce aveam de gând să fac.

— Pentru că morţii vorbesc, dragul meu Sherrinford. Fetele doresc să ne dea informaţii.

40. Ce ruşine!

După ce petrecuse trei zile în temniţă, cel mai rău lucru a fost să-l vadă pe tatăl său. Nu i-a spus adevăratul motiv, dar minciuna lui nu a liniştit familia. Trei zile fără să ştie nimic despre el, pentru că fusese arestat într-o razie efectuată într-o speluncă infectă; trei zile închis cu anarhişti şi oameni din lumea interlopă, în vreme ce mama lui era disperată, neştiind nimic despre el.

— Chiar ai înnebunit? Nu ştii ce se întâmplă în oraşul ăsta? Mama ta se dădea de ceasul morţii pentru că nu mai ştia nimic despre tine. Şi acum vii acasă şi ne spui că ai stat la închisoare pentru că poliţia s-a zăpăcit şi te-a băgat în aceeaşi oală cu oamenii ăia care pun bombe peste tot.

— Am fost la locul nepotrivit în momentul nepotrivit, spuse Pablo.

— Asta-i tot ce ai de zis? Nimeni din familia noastră n-a stat vreodată la închisoare. Ce ruşine!

Pablo nu îl văzuse niciodată pe tatăl său scos din sărite; firea sa discretă şi sufletul său blajin şi cumpătat cedaseră. Ar fi fost şi mai rău dacă le-ar fi spus adevărul; şi anume, că fusese închis ca suspect de crimă.

Mama lui interveni ca să destindă atmosfera.

— Bine, important este că te afli acasă şi că totul a fost o neînţelegere. Nu-i aşa, Pablo, că tu n-ai nimic de-a face cu oamenii ăia?

— N-am, mamă, vă asigur.

În noaptea aceea, Pablo nu a dormit, a rămas acasă la părinţii săi şi nu a îndrăznit să plece.

În dimineaţa următoare, trebuia să se întoarcă la studio. Trebuia să găsească acel bloc de desen şi afurisitul de cuţit.

41. Morţii vorbesc

Cadavrul prezenta o desfigurare brutală care, împreună cu starea lui avansată de descompunere, m-a silit să mă ţin departe de el. Am fost medic militar şi, în război, am văzut răni cumplite şi soldaţi morţi în luptă cu un aspect înspăimântător, dar nu am văzut niciodată ceea ce se prezenta în faţa mea atunci când, după ce a fost deshumat cadavrul tinerei, am început să-l examinăm. Ce minte ascundea în el asasinul acela atât de nemilos şi de violent? Cum erau cu putinţă atâta sadism şi ură faţă de acea biată femeie? Acolo, în faţa noastră, era un tablou îngrijorător şi cutremurător. Am văzut o biată fată extrem de vulnerabilă care căzuse în mâinile unui tip diabolic şi fără urmă de milă. Dacă în vreun moment al vieţii mele am avut deplina conştiinţă a răului, asta s-a întâmplat în clipa aceea şi nu am putut să-l suport.

— Aţi păţit ceva, Sherrinford? întrebă Arrow.

— Este cumplit. Dacă mă scuzaţi… am spus eu, apropiindu-mă de uşă ca să ies să iau aer curat.

Stomacul lui Arrow era mai obişnuit decât al meu. Chiar şi aşa, nu mă înşelam: dincolo de expresia lui împietrită, pe când examina cadavrul şi asculta explicaţiile medicului legist, am putut vedea o compasiune ce lipsea din ochii lui Fonte, prezent şi el acolo.

— Şi ziceţi că fata avea înăuntrul ei nişte seminţe de rodie?

— În locul ficatului. I-a fost scos şi, v-am mai spus, în locul lui au fost puse seminţele. Acelaşi lucru i s-a făcut şi celeilalte femei. Presupun că este o glumă macabră a acelei bestii afurisite.

— La ce vă referiţi?

— Noi le folosim în medicină împotriva afecţiunilor laringelui.

Medicul legist avea dreptate. Noi, medicii, le folosim pentru a alina durerile, ca şi alte tipuri de

plante.

— Ei bine? întrebă Arrow cu dorinţa ca medicul legist să-şi încheie explicaţia.

— Fetelor li s-a tăiat beregata înainte de a fi mutilate. Ca glumă, mi se pare destul de macabră; asta voiam să spun.

— Este o explicaţie. Dar nu cred că este cea corectă.

— Ce vreţi să spuneţi? Ce aţi vrea să găsiţi când scormoniţi în rămăşiţele pământeşti ale unei femei moarte? Avem la secţie un raport legist complet, precum şi toate datele strânse până în ziua de azi, spuse Fonte.

Inspectorul-şef era într-adevăr supărat. Să-l cheme pe medicul legist la o oră atât de nepotrivită, să meargă la afurisitul de cimitir şi să exhumeze cadavrul unei târfe nenorocite, aflat în putrefacţie, ciuruit cu lovituri de cuţit şi spintecat mai rău decât dacă ar fi fost un viţel, nu i se părea un mod înţelept de a începe o investigaţie. Dar străinii, cum am aflat mai târziu, i s-au părut întotdeauna nişte perverşi şi acela nu era mai puţin pervers decât alţii, trecându-şi lupa peste moartă, pipăind-o cu mănuşi, apropiindu-şi faţa de acele rămăşiţe pământeşti şi privind nu se ştie ce. Pentru Dumnezeu, ce scârbos! Dar primise ordine şi încă foarte clare: să-l ajute în tot ce i se va năzări pe măscăriciul acela care zice că e detectiv consultant. Asta îmi închipuiam eu că-i trecea prin minte individului aceluia, pe când nu înceta să-l observe.

— Ce dracu’ căutaţi? întrebă din nou Fonte.

Arrow nu răspunse la întrebare. Continua să inspecteze îmbrăcămintea fetei, când ceva îi atrase atenţia: în unele locuri erau nişte pete negre. Ridică o mână şi îi examină palma, apoi făcu acelaşi lucru cu cealaltă: erau înnegrite.

— Funingine, zise medicul legist. Fata nu era foarte curată.

Arrow îi râcâi hainele şi luă mostre de praf negricios, pe care le puse în interiorul unui plic.

— Presupun că aveţi un laborator de chimie. Şi fără să aştepte răspunsul, adăugă: Aş vrea să analizez asta, spuse el arătându-i plicul lui Fonte.

— Bineînţeles că avem, dar nu înţeleg ce vreţi să constataţi. Să nu-mi spuneţi că am venit până aici şi am organizat totul pentru nişte pete.

— Să zicem că petele au fost o surpriză plăcută. Am venit aici pentru că aveam nevoie ca fata să-mi vorbească despre asasinul ei, să-mi furnizeze informaţii.

— Şi v-a vorbit? Vi le-a dat? întrebă Abel Fonte ironic, cu un ton de neîncredere în glas, căutând cu privirea complicitatea celor prezenţi. Cei doi poliţişti care ne însoţeau începură să râdă discret.

Amănuntul acela nu a trecut neobservat pentru Arrow, dar, ca întotdeauna, şi-a rezervat pentru mai târziu răspunsul nimicitor; va mai avea prilejul să-l facă de râs şi să-l pună la punct pe inspectorul-şef.

— Având în vedere starea ei jalnică, biata Marta Planas a vorbit îndeajuns. Iar în ceea ce priveşte întrebarea dumneavoastră anterioară referitoare la seminţele de rodie, nu e vorba de o glumă macabră.

Arrow făcu o pauză, îndeajuns de lungă ca să trezească interesul micului auditoriu şi să-mi dea timp să părăsesc cadrul uşii de la intrare şi să mă apropii de grup. Arrow conchise:

— Este elementar: asasinul nostru are o remarcabilă pregătire clasică.

Niciunul dintre cei prezenţi nu am înţeles afirmaţia aceea şi, potrivit următoarelor sale cuvinte, Arrow nu era dispus, pentru moment, să dea mai multe explicaţii.

— Acum, dacă nu vă deranjează, aş dori să merg în biroul meu şi să examinez fotografiile, notele prietenului nostru şi, în sfârşit, tot ce aveţi dumneavoastră despre acest caz până în momentul de faţă.

42. Am venit din infern

— Ce le-ai spus părinţilor tăi? întrebă Pallarés când ajunse la studioul tânărului pictor.

— Că am fost arestat într-o razie, fiind confundat cu un anarhist. Şi că mai târziu, după câteva verificări, mi-au dat drumul. Că sunt curat şi liber de suspiciuni. Voiam să câştig timp, Manolo; nu le puteam spune adevărul, aş fi ucis-o pe mama.

— Şi e adevărat că eşti în afara oricărei bănuieli?

— Nu ştiu. Cred că inspectorul-şef m-a eliberat împotriva voinţei sale. Sunt liber, graţie unui englez.

Şi Pablo îi relată conversaţia pe care o avusese cu Arrow şi cu asistentul acestuia în curtea interioară a închisorii.

— Se pare că i-au cerut ajutorul pentru rezolvarea cazului, încheie el.

— A fost ucisă Negresa, Pablo.

— Negresa?

— Da, cu o noapte înainte de a te fi dus tu la poliţie.

— Inspectorul nu mi-a spus nimic, adăugă el uimit.

— O crimă cumplită. A fost ucisă la fel ca Marta Planas. Au spintecat-o, de parcă ar fi fost un porc. Ce se întâmplă, Pablo? Ce sens au toate astea? De ce aceste două fete sărmane?

Vestea aceea îl făcu pe Pablo să-şi piardă optimismul. Alt asasinat cumplit şi lipsit de sens. El nu era suspect de una, ci de două crime sălbatice.

— Nu ştiam. Englezul nu mi-a spus nimic despre asasinarea Negresei. Nici Fonte, când i-am dus cutia, repetă Pablo.

— Poate că ăsta e unul dintre motivele pentru care eşti liber; nu aveai de unde să ştii. Probabil că asta a dedus englezul tău. Cât despre Fonte… mă rog, avea deja un suspect, de ce să te mai informeze?

— M-a băgat la închisoare nici una, nici două; de parcă aş fi fost un… Pablo nu îşi încheie fraza. Cel de-al doilea organ nu-i aparţinea Martei. Era al Negresei, fu concluzia la care ajunse tânărul pictor.

Manolo îşi dădu seama de imensa dezordine care domnea în studio. Pablo lăsase totul cu susul în jos. Îşi petrecuse ore întregi căutând peste tot cele două obiecte.

— Continui să-ţi cauţi caietul şi cuţitul? Cel pe care ţi l-am dăruit la Horta?

— Da, nu le găsesc pe nicăieri.

— I-am întrebat pe toţi prietenii noştri. Le-am spus că e vorba de o treabă foarte serioasă şi că nu-ţi arde de glume. N-a făcut-o niciunul, Pablo. Nici Raventós, nici Patas, nici Santiago… niciunul, Pablo, niciunul. De altfel, dacă ar fi aşa, ar însemna că vreunul dintre ei ar putea avea legătură cu asasinul şi asta, Pablo, e de neconceput. Asociezi două fapte care n-au nicio legătură între ele. Furtul ăsta n-are nicio legătură cu cele două crime.

— Da, poate că ai dreptate şi am luat-o razna. Pablo rămase o clipă tăcut, pentru ca după aceea să întrebe: Şi Ricardo Sitwell? L-ai întrebat?

— Nu. Nu l-a văzut nimeni zilele astea. Nu s-a întâlnit cu noi nici la Els Quatre Gats şi nici în altă parte.

— Asta-i foarte ciudat.

— O fi bolnav. Cel pe care într-adevăr l-am văzut a fost asistentul investigatorului tău englez. Ne-a zăpăcit cu întrebările.

— Şi ce voia?

— Informaţii despre noi; despre toţi prietenii tăi.

— Pentru ce?

— Presupun că fac investigaţii. E un tip ciudat. Lui Ramón Casas i-a fost foarte simpatic; s-a interesat mult de pictura lui şi asta i-a plăcut bătrânului.

Pablo părea absorbit de gânduri, ca şi cum mintea i-ar fi fost în altă parte.

— Mă auzi, Pablo?… Ce era în caiet?

— Ele, Manolo. Erau ele; le-am desenat.

— Pe Marta şi pe Negresă?

— Şi pe franţuzoaică, şi pe Benigna, şi pe Carmen. Le-am desenat pe toate cinci. Caietul era plin de desene, de schiţe şi crochiuri ale tuturor, înţelegi acum de ce-mi fac griji? Şi dacă asasinul o fi pus mâna pe caietul ăla? De ce îl vrea?

— Doar nu crezi că vreunul dintre noi…?

— Nu, nu cred. Spun doar că îl poate avea asasinul.

— Cum? Nimeni n-are acces în studioul tău, cu excepţia câtorva prieteni şi a fetelor care lucrează în atelier.

— Ştiu, ştiu…

— Le-ai întrebat pe fete?

— Da, şi n-a intrat niciun necunoscut. Cel puţin, nu l-a văzut nimeni.

— Nu ştiu ce să zic, dar este evident că cineva a făcut-o.

— În caiet mai era ceva.

— Mai era ceva?

— Era el.

— Cine? Vrei să spui că l-ai desenat pe monstrul care le-a ucis pe prietenele noastre?

— Da, asta am făcut.

— Şi ai spus la poliţie?

— Lui Fonte? Nu mi-a dat prilejul; pur şi simplu, m-a închis.

— Dar lui Arrow?

— Da, i-am relatat cele trei întâlniri ale mele cu asasinul şi i-am făcut un desen al cuţitului.

— L-ai văzut de trei ori pe asasin?

— Da, dar atunci nu ştiam. După aceea, am început să pun lucrurile cap la cap.

— Bine, să sperăm că Arrow le va pune şi pe cele care lipsesc şi, spre binele tău, va rezolva cazul ăsta cât mai curând cu putinţă.

— Şi spre binele fetelor.

— Ce vrei să spui?

— Că am senzaţia că fetele sunt în primejdie. Umblă după ele, sunt convins, dar nu ştiu de ce. Dar

aş muri dacă, din vina mea, i s-ar întâmpla ceva lui Carmen.

— Asta nu se va întâmpla. Şi în plus, de ce zici că este din vina ta? Tu nu eşti vinovat de nimic. E vorba de un nebun însetat de sânge, asta-i tot.

— Un monstru care, dintr-un motiv ciudat, mă urăşte până într-acolo încât să ucidă cinci biete fete. El mi-a spus-o şi, la momentul acela, n-am înţeles: „Am venit din infern ca să te arunc în el”. Aşa a spus.

43. Hades şi Marsyas

Niciodată, în cei şaptesprezece ani de când îl cunosc pe prietenul meu Steven Arrow, nu l-am văzut atât de dăruit străduaniei de a rezolva un caz. Inspectorul Fonte îi amenajase un mic birou lângă al său, cu intenţia – presupun eu – de a nu-l scăpa din ochi şi, din prima zi, se închise înăuntru pentru a examina minuţios tot ce exista până în momentul acela în legătură cu oribilele crime.

Pe biroul lui se îngrămădeau rapoartele poliţiei şi ale medicului legist. A tapetat pereţii cu table pe care a lipit fotografiile victimelor, o hartă a oraşului la scară mare, marcând locurile unde fuseseră găsite cadavrele bietelor femei, precum şi câteva însemnări cu cretă. În plus, avea pe o masă un mic laborator de chimie care îi servea pentru experienţele sale. A cerut să nu fie deranjat decât dacă era vorba de ceva important care să aibă legătură cu cercetările sale.

Când în dimineaţa următoare sosirii noastre am intrat în biroul lui, l-am găsit privind pe fereastră. Eu ştiam ce înseamnă asta, căci îl văzusem astfel de nenumărate ori: mintea lui lucra. Acolo, pe când stătea liniştit ca o vrăbiuţă, ţinându-se cu o mână de bărbie, ştiam că gândurile îl chinuiau. „Sunt un creier, Sherrinford; restul e un apendice”, îmi spusese el în repetate rânduri. Dar pe chipul său se citea durerea; o expresie pe care nu i-o văzusem niciodată, căci era un om cu o mare stăpânire de sine şi obişnuit să-şi ascundă emoţiile. Dar, de data aceasta, nu mă putea înşela.

— Aţi plecat foarte devreme de la hotel în dimineaţa asta; nu mi-am dat seama de absenţa dumneavoastră.

— Aveam de lucru.

— Ce aţi făcut azi-noapte? Nici când v-aţi întors nu v-am auzit.

— Când am terminat experimentele din laboratorul de chimie am colindat străzile din oraş

unde au avut loc evenimentele. Aveam nevoie să revăd zona.

— Şi aţi descoperit ceva în laborator?

— Păi, o să vă răspund că da, dragul meu Sherrinford; am descoperit lucruri cu adevărat interesante, dar permiteţi-mi să nu vă împărtăşesc încă descoperirile mele. Totul la timpul potrivit.

— Cum doriţi, dar trebuie să vă mărturisesc că m-aţi făcut curios.

— Încă două verificări şi, ca de obicei, veţi fi primul care află. Deocamdată, mulţumiţi-vă să ştiţi că suntem pe cale de a rezolva cazul.

— Atât de repede?

— Eu n-aş zice asta. Din păcate, dacă nu reuşim să-l împiedicăm pe asasin, va avea loc altă crimă. Posibil la noapte sau poate mâine.

— Mă speriaţi, Arrow.

— Nu de mine trebuie să vă speriaţi, ci de afurisitul ăla de nemernic pe care trebuie să-l înhăţăm cât mai repede cu putinţă.

— Dumneavoastră ştiţi cine-i asasinul.

— Nu cu o certitudine absolută, dar ştiu cum se mişcă, şi vă pot asigura că cea de-a treia crimă va avea loc la noapte. Dumneavoastră ce-aţi aflat?

Am început prin a-l informa despre roadele investigaţiilor mele. I-am făcut un raport amănunţit despre toţi prietenii tânărului pictor şi, cu toate că părea că nu mă aude, ştiu că nu a pierdut nici măcar un detaliu. Apoi, i-am arătat un exemplar din ediţia zilei precedente a ziarului *La Vanguardia* şi i-am citit articolul care îl deranjase atât de mult pe inspectorul Fonte. Articolul era semnat de un anume Liberto Manent şi în el se informa că ni se solicitase ajutorul pentru soluţionarea cazului. Restul articolului se referea la lipsa de competenţă a lui Fonte în conducerea poliţiei oraşului, cuprinzând şi un panegiric foarte bine documentat despre activitatea noastră profesională. Articolul se încheia elogiindu-l pe Arrow ca pe un adevărat lider al luptei împotriva crimei.

— Nu mă miră primirea puţin călduroasă pe care ne-a făcut-o inspectorul Fonte.

— Da, este evident că articolul trebuie să-l fi deranjat.

M-am apropiat de perete şi am inspectat tablele. Scrisese câteva consideraţii despre asasin, o mică schiţă despre persoana pe care o aveam de înfruntat.

— Văd că aţi trasat o mică schemă a monstrului.

Arrow nu răspunse, iar eu am continuat să-i citesc însemnările. Existau câteva nume pe care le cunoşteam deja, dar despre care, la început, nu am văzut ce legătură puteau avea cu cazul nostru: Gilles de Rais, Erzsébet Báthory, doctorul Holmes, Walter Gein. Era vorba despre asasini celebri cărora, împreună cu alţi câţiva, Arrow le consacrase una dintre renumitele sale monografii. Arrow, scriitor ocazional, avea publicate câteva studii interesante, precum cel pe care l-a scris despre influenţa meseriei asupra formei mâinii, şi altul, într-adevăr remarcabil, despre diferitele tipuri de cenuşă; studii, după părerea lui, deosebit de semnificative pentru a pătrunde în mintea unui asasin. Arrow, şi nu ştiu dacă am mai spus-o, era un adevărat specialist în istoria crimei, în literatura de senzaţie, şi cunoştea fiecare amănunt al oricărei grozăvii săvârşite în secolul nostru.

Dacă cititorul nu este familiarizat cu aceste nume, îi voi spune că Gilles de Rais a fost un nobil francez care a luptat în Războiul de 100 de Ani alături de Jeanne d'Arc. Dar nu pentru asta a ajuns celebru, ci pentru sutele de copii pe care i-a ucis în castelul său, fiind înconjurat de o curte macabră de alchimişti, vrăjitori şi adoratori ai diavolului. Cât despre Erzsébet Báthory, mai cunoscută sub porecla de „Contesa Sângeroasă", era o nobilă maghiară care, obsedată fiind de menţinerea frumuseţii sale, nu a şovăit să supună la cazne şi să ucidă tinere fete, ca să facă baie în sângele lor. Când a fost arestată, s-a găsit o grămadă de cadavre atât în castelul ei, cât şi în împrejurimi. Doctorul Holmes se numea, de fapt, Herman Webster; specialitatea lui erau femeile

bogate. Mai întâi se însura cu ele şi apoi le ucidea. A strâns o mare avere cu care şi-a construit o reşedinţă la Chicago. Acolo, le ucidea pe femeile pe care le răpea şi, ca să facă să le dispară trupurile, vindea cadavrele facultăţilor de Medicină. Ultimul dintre numele de pe tablă, Walter Gein, era un individ din New Hampshire care, între 1870 şi 1875, a ucis paisprezece femei. Prima era angajată la o fierărie din oraşul său. Toate apăreau cu pielea jupuită şi atârnate de un copac. Mai târziu, s-a descoperit că ceea ce unea victimele era muzica.

Două nume scrise pe tablă mi-au atras atenţia: Hades şi Marsyas.

Eram nerăbdător să-l întreb pe Arrow ce legătură aveau numele acelea cu cazul pe care încercam să-l rezolvăm. Prietenul meu probabil că a ghicit ce îmi trecea prin minte, aşa cum se întâmpla de multe ori, căci îmi spuse:

— Vă veţi întreba ce caută aceste nume pe tablă. Bine, adevărata chestiune este ce anume le înfrăţeşte cu asasinul nostru. Ce idei trec prin capul asasinilor în serie când se hotărăsc să ucidă? Dorinţa arzătoare de a deţine controlul, ura, răzbunarea?

— Bine, dar după părerea dumneavoastră, care ar fi legătura care le uneşte?

— Toţi acţionează cu o răceală inexplicabilă, provoacă băi de sânge din pură plăcere. Plăcerea, Sherrinford, este cea care îi uneşte pe toţi monştrii aceia de Jack al nostru.

— Dar sunteţi absolut sigur că este vorba de Jack Spintecătorul?

— Da, dragul meu prieten, şi s-a întors, nu ca să pun eu mâna pe el, ci ca să se joace cu mine. Niciuna dintre aceste bestii nu doreşte să fie prins. Dar acesta e ţelul nostru: să-l înlăturăm din societate până când va plăti pentru crimele sale.

Făcu o scurtă paranteză în expunerea sa, ca să încheie în cele din urmă:

— Jack al nostru, la fel ca toţi ceilalţi, n-are nici cea mai mică remuşcare pentru crimele pe care le

săvârşeşte. Care este adevăratul şi cel mai înspăimântător mobil al său?

— Spuneţi-mi dumneavoastră, am răspuns eu.

— Acela de a poseda puterea absolută: puterea de a hotărî asupra vieţii şi a morţii acelor persoane care devin obiectivul lui. Este sadism şi o bolnăvicioasă plăcere sexuală.

— Dar nici măcar nu le atinge; vreau să spun…

— Ştiu ce vreţi să spuneţi. Dar este alt tip de plăcere sexuală; asasinul este dominat de dorinţa arzătoare de a trăi încă o dată ce se simte atunci când ucizi: ură, dispreţ, o nesănătoasă plenitudine fizică şi psihologică; acestea sunt emoţiile care îl atrag să-şi comită crimele fără simţământul vinovăţiei, fără ca remuşcările să-l împiedice. Şi totul, cu o violenţă dusă la extrem, care sporeşte cu fiecare nouă victimă. Monstrul acesta le câştigă încrederea; în general, cum v-am spus, se bizuie pe încrederea victimei şi apoi acţionează conştient şi cu premeditare. Poate că îi face plăcere să audă hohotele de plâns şi rugăminţile victimei, suferinţa ei.

— Şi de ce prostituate?

— Există în el un resentiment visceral faţă de această categorie de nenorocite. Provenind, poate, de la ceva ce i s-a întâmplat lui, dar acesta nu-i un lucru semnificativ. Nu trebuie să căutăm niciodată motive care să-l justifice. Nu uitaţi că, aşa cum v-am mai spus, ucide din plăcerea de a ucide.

Îşi accentuă ultima afirmaţie într-un mod categoric. Pentru Arrow, era vorba despre un monstru şi nu era dispus să ia în consideraţie nimic, nici măcar ceva nejustificabil din punct de vedere moral, care ar fi putut să treacă de partea monstrului. De data aceasta, Arrow era de neclintit. „Vânăm monştri şi îi dăm pe mâna justiţiei; asta-i meseria noastră. Acestui scop am dorit întotdeauna să-mi dedic viaţa”, mi-a spus el de mai multe ori.

— Şi în privinţa celorlalte nume?

— Vă referiţi la Marsyas şi Hades?

— Şi ce legătură au Marsyas şi Hades cu investigaţia noastră?

— Aş zice că sunt esenţiale, căci ne permit să completăm profilul asasinului nostru.

Termenul acela, „profil”, era tipic pentru el; făcea parte din metoda sa de investigaţie şi consta în cercetarea particularităţilor specifice ale asasinului, ca să-şi facă o imagine cât mai exactă despre trăsăturile fizice, precum şi psihologice, ale monstrului. În acest scop, se folosea de memoria sa colosală în privinţa istoriei crimei, de propriile noastre arhive, precum şi de toate indiciile de la locul faptei şi cele pe care ni le-ar putea furniza medicul legist şi victima însăşi. Cu toate aceste elemente, Arrow alcătuia profilul.

— După cum ştiţi, continuă Arrow, în mitologie, Marsyas a fost un satir muzicant care a cules de pe jos flautul aruncat de către zeiţa Minerva. Nu i-a venit altă idee decât să-l provoace pe însuşi Apollo la un concurs muzical, în urma căruia cel învins avea să rămână la bunul plac al rivalului său. Apollo, după ce a câştigat întrecerea cu ajutorul lirei sale, l-a legat de un copac şi l-a jupuit de viu. Este exact ceea ce făcea asasinul nostru în serie Walter Gein, după cum sigur vă veţi aminti; toate victimele sale erau muzicieni sau iubitori ai muzicii, iar Walter Gein n-a reuşit niciodată să treacă de primii trei ani la Conservator. Bun, Jack al nostru are şi el o extraordinară pregătire clasică. Aşa cum ştiţi, când am examinat cadavrele primelor două victime, amândouă aveau în interiorul trupurilor nişte seminţe de rodie. Medicul legist a precizat că era vorba de o glumă macabră a bestiei.

— Iar dumneavoastră nu credeaţi că aceasta este explicaţia corectă.

— Într-adevăr. Hades, stăpânul infernului, după ce a răpit-o pe Persefona şi la rugăminţile mamei acesteia de a-i permite fiicei sale să părăsească infernul, a admis să o lase să plece pentru o vreme, dar Persefona trebuia să-i promită că se va întoarce.

Cum Hades nu avea încredere în Persefona, a făcut-o să mănânce nişte rodii.

— Cu ce intenţie?

— Pentru că cei care au gustat un fruct din infern nu îl părăsesc niciodată de tot, ci se întorc întotdeauna acolo. În felul acesta, cu seminţele de rodie, Hades a legat-o de regatul său, pentru că cel care ar fi luat ceva de pe tărâmul umbrelor nu ar mai fi putut să părăsească niciodată locul acela. Asasinul nostru ne arată că le-a trimis pe fetele acelea în infern. Avem trupurile lor, mutilate îngrozitor, dar sufletele lor ard în infern. Acesta e mesajul pe care Jack ni l-a trimis. Un mesaj care, după cum veţi înţelege, nu poate exista în mintea unui marinar vulgar şi incult, a unui stivuitor din port, a unui hamal, a unui geamgiu sau a unui cizmar. Nu, omul nostru e o persoană cultă. Este vorba de un orăşean sau de o persoană înstărită şi cu o excelentă educaţie.

Deducţiile lui Arrow nu încetau să-mi provoace admiraţie. De-a lungul anilor, încetasem să mai fiu surprins ca la început de strălucitele sale raţionamente, această uimire fiind înlocuită de un respect crescând, de consideraţie şi înflăcărare faţă de judecata sa lucidă.

— Apropo, Sherrinford, aţi dat curs celor două note pe care vi le-am înmânat?

— Bineînţeles. M-am uitat la ceas şi am spus: Domnul Liberto Manent ne aşteaptă în biroul său de la ziarul *La Vanguardia* peste o jumătate de oră. În ceea ce priveşte a doua, am primit răspuns din partea domnului Sitwell; ne va primi mâine.

— Bine, atunci cred că nu trebuie să mai zăbovim; niciodată nu mi-a plăcut să întârzii la o întrevedere.

Tocmai ieşeam, când inspectorul Fonte intră în biroul lui Arrow fără să anunţe şi fără să bată la uşă. Primul lucru pe care îl făcu fu acela de a rămâne cu gura căscată privind tablele.

— Doriţi ceva? întrebă Arrow.

— Poate că ar trebui să ne întrunim şi dumneavoastră să ne orientaţi în legătură cu interesantele dumneavoastră investigaţii, spuse Fonte cu o oarecare făţărnicie în glas.

— Azi după-amiază la ora cinci, inspectore Fonte. V-aş fi recunoscător dacă i-aţi strânge pe toţi oamenii care participă la acest caz.

— Pe toţi agenţii?

— Asta am spus. Iar acum, vă rog să ne scuzaţi, trebuie să ne continuăm cercetările.

— Bine, atunci ne vedem la ora cinci, spuse Fonte care, fără îndoială, aştepta vreo informaţie în legătură cu viitoarea reuniune.

Ne-am luat la revedere şi am ieşit din birou.

— Închideţi când plecaţi, îi zise Arrow pe un ton amabil.

44. Un ziar modern

Liberto Manent ne-a primit foarte cordial şi în spirit jurnalistic. A ieşit să ne întâmpine de cum am sosit la sediul ziarului. Manent era un om binevoitor şi deschis.

— Sunt încântat să vă cunosc şi, desigur, şi pe dumneavoastră, spuse el, întinzându-ne mâna. Dacă îmi permiteţi, vă voi arăta sediul ziarului.

Pe când ne conducea prin diferitele departamente, prezentându-ne la toată lumea şi spunând: „Este Steven Arrow, renumitul detectiv, şi asistentul său, doctorul Sherrinford", ne dădea unele explicaţii despre ziar.

— După cum vedeţi, este vorba de un ziar modern. Acesta este cel de-al treilea sediu al nostru. Ne-am mutat aici, pe Rambla de los Estudios, în septembrie 1892. După cum aţi putut observa, dispunem de lumină electrică în toate sectoarele şi, bineînţeles, de telefon. Lumina electrică iradiază puţină căldură şi nu consumă oxigen, fapt prin care am ameliorat condiţiile de lucru ale tuturor redactorilor şi angajaţilor noştri. Adevărul este că localul din strada Barberà devenise prea mic şi demodat. Vă aflaţi în sediul celui mai modern ziar din Europa.

Spuse această ultimă frază foarte mândru, de parcă el ar fi fost, şi nu domnii Godó, adevăratul proprietar al ziarului. Arrow era încântat de amfitrionul nostru şi îi punea o mulţime de întrebări, interesându-se, cum obişnuia el, de tot ce era nou şi modern.

— Aţi văzut parterul?

— Nu, dar bănuiesc că ardeţi de nerăbdare să ni-l arătaţi, spuse Arrow cu amabilitate.

Şi aşa a fost. L-am urmat pe Manent până la parter, ascultându-i explicaţiile, după ce am vizitat compartimentele redacţiei, administraţia, tipografia

cu maşinile sale, prezentându-ne pe toţi angajaţii pe care îi întâlneam în drumul nostru.

Parterul era splendid, un spaţiu rezervat expoziţiilor de artă. Spaţiul era încărcat de o ornamentaţie modernistă realizată de renumitul scenograf Soler y Rovirosa[{94}], pe care Manent ne-a explicat-o cu lux de amănunte. În colţurile tavanului încasetat, cum a binevoit să ne atragă el atenţia, apăreau încastrate portretele a patru maeştri ai jurnalismului: Larra[{95}], Piferrer[{96}], Mañé y Flaquer[{97}] şi Álvarez Lorenzana[{98}].

— Acest salon nu are scopuri lucrative. Ideea este aceea de a presta un serviciu cultural oraşului, fără să-l coste nicio centimă nici pe vizitator, şi nici pe artistul care îşi expune lucrările. În plus, este vorba de un loc de întâlnire pentru toţi cetăţenii şi artiştii, aşa cum au făcut unele dintre cele mai importante ziare din lume. Nu expunem doar tablouri, ci şi incunabule, tot felul de documente care prezintă interes artistic actual, fotografii ale personajelor importante pe care, din motive tehnice, nu le putem reproduce în ziar. Vitrinele noastre sunt deschise tuturor acelor evenimente susceptibile de a fi expuse curiozităţii vizitatorilor noştri. Ştiţi că le dăruim abonaţilor noştri chiar şi audiţii telefonice de muzică de operă?

— Desigur, aveţi dreptate; aş îndrăzni să afirm că nici măcar ziarul *Times* nu vă poate eclipsa, spuse Arrow.

Comentariul acela îl încântă pe amfitrionul nostru şi mi-am putut da seama că prin asta se simţi recompensat.

Apoi am mers în biroul său, cu intenţia de a intra direct în subiect.

— Am urmărit cu adevărată pasiune, prin pana domnului Doyle, în colaborare cu doctorul Sherrinford, toate cazurile pe care le-aţi încredinţat tiparului.

— Mă rog, să spunem că de multe ori există în ele un exces de literatură care le face să nu

corespundă în totalitate cu realitatea. Dar, în general, aşa s-au întâmplat lucrurile.

— Dintre toate cazurile dumneavoastră, cel pe care îl prefer este *Aventura rubinului albastru.* Ştiu că nu este un caz de crimă, dar e vorba într-adevăr despre o întâmplare de o originalitate neobişnuită şi pe care o rezolvaţi cu o luciditate impresionantă. Ca să nu mai vorbim de faptul că este unul dintre cazurile şi povestirile dumneavoastră cele mai amuzante.

Dacă memoria nu mă înşela, era vorba despre o poveste petrecută în ziua de marţi, 21 decembrie 1887. După ce i-am relatat întâmplarea aceea doctorului Doyle, aceasta a fost publicată în *Strand Magazine* în numărul din ianuarie 1892. Doyle a strâns mai multe astfel de cazuri într-o carte intitulată *Aventurile lui Sherlock Holmes,* şi a predat-o tipografiei lui George Newnes în acelaşi an. Îmi amintesc acest caz pentru că iubita mea soţie Constance a murit la sfârşitul aceleiaşi luni, la puţin timp după rezolvarea misterului. Trecuseră de-abia treisprezece luni de când ne căsătoriserăm.

— Mi s-a părut genial numărul de indicii pe care, plecând de la observarea unei pălării, aţi fost în stare să le deduceţi despre proprietarul acesteia.

— Mă rog, după cum probabil că vă amintiţi şi cum bine aţi spus, a fost o simplă observaţie şi o deducţie, adăugă Arrow reducându-şi cu modestie meritul.

— Compasiunea dumneavoastră pentru sărmanul hoţ a fost lăudabilă.

— Dacă l-aş fi trimis la puşcărie, ar fi putrezit în închisoare tot restul vieţii sale. În profesia mea, încerc să fac distincţie între un delincvent ocazional şi altul recidivist.

— Ceea ce nu v-a împiedicat să vă creaţi probleme cu unii dintre colegii dumneavoastră, de exemplu, la Congresul de Criminologie de la Geneva.

Manent a reuşit să mă impresioneze. Era într-adevăr un admirator înflăcărat nu numai al

aventurilor prietenului meu, ci şi al avatarurilor sale profesionale. Congresul acela, care a avut loc în anul 1896, s-a încheiat cu un scandal atunci când Arrow a anulat câteva idei care, la momentul acela al secolului nostru, i se păreau inadmisibile, în special, ideile şi teoriile lui Lombroso[{99}]. Subiectul a apărut în presă, iar prietenul meu ieşise foarte şifonat, pentru că îşi apărase poziţia inovatoare.

— Mă rog, toate acestea au fost puse din nou în discuţie în anul următor la Asociaţia Internaţională a Criminaliştilor, al cărei fondator am fost, după cum ştiţi, împreună cu Liszt[{100}], Prins[{101}] şi Van Hamel[{102}]. Polemica a dus la reforma regimului juridic, datorită studiului meu privind distincţia între delincvenţi ocazionali şi recidivişti, pedepse şi circumstanţe. Arrow făcu o pauză şi adăugă pe un ton care denota o mare indulgenţă: în prezent, nu mai putem trimite un om la spânzurătoare pentru că a furat o bucată de pâine. Uneori, este necesar şi licit din punct de vedere moral să trecem de partea tuturor celor asemenea lui Jean Valjean[{103}].

Manent prinse din zbor referinţa literară. Am observat la el o înnoită admiraţie faţă de Arrow, ca şi cum ar fi descoperit aspecte pe care nici măcar nu le bănuise până în momentul acela.

— Ştiţi ceva? Nu-mi imaginam că sunteţi aşa. Personajul dumneavoastră vă prezintă în chip nedrept. Dumneavoastră nu sunteţi o persoană atotputernică şi nici orgolioasă, cu glas repezit, ferm şi strident, cum se spune în cărţi. Am impresia că, uneori, v-ar plăcea să vă înşelaţi. Înfăţişarea şi firea dumneavoastră nu corespund cu ale personajului dumneavoastră. Există în dumneavoastră o voinţă de fier, ăsta-i un lucru cert, şi o metodă de lucru care sunt într-adevăr cele despre care ni se spune, dar, pe de altă parte, dumneavoastră prindeţi monştri nu din arzătoarea dorinţă animalică de a vâna, ci pentru că acesta vă este destinul. Într-o oarecare privinţă, sunteţi ca Ahile, hărăzit marilor fapte de vitejie, dar cu nostalgia de a fi fost un om obişnuit.

Dumneavoastră v-aţi hotărât destinul, acela de a vă pune calităţile în slujba eliberării noastre de toţi acei monştri care ne ameninţă. Şi nu puteţi să fugiţi de el.

— Nu luaţi în seamă tot ce citiţi, nici măcar tot ce vedeţi; câteodată, ceea ce vedem nu este adevărat.

Cu fraza aceea, Arrow încercă să încheie conversaţia; trecuse deja prea mult timp de când tot vorbea despre el şi asta era ceva ce îl stânjenea. Pe de altă parte, mi-am dat seama că ultimele cuvinte ale lui Manent pătrunseseră în sufletul lui Arrow, potrivindu-se unui portret pe care eu, datorită timpului pe care îl petrecusem cu maestrul şi prietenul meu, îl cunoşteam deja. Dar nu a încetat să mă impresioneze capacitatea de deducţie a acelui jurnalist versat care a fost în stare să traseze un profil atât de potrivit personalităţii şi motivaţiilor lui Steven.

— Cu ce vă pot fi de folos? întrebă Manent, dându-şi seama că sosise momentul de a se referi la motivul vizitei noastre.

— Dumneavoastră şi ziarul la care lucraţi aţi urmărit cazul fetelor asasinate şi aş dori să-mi furnizaţi material pentru cercetările mele.

— Vă referiţi la fotografii?

— Şi la orice informaţie pe care o socotiţi relevantă pentru acest caz. După cum se pare, n-aveţi nişte relaţii foarte cordiale cu inspectorul Fonte.

— Nu e o chestiune personală. Cred doar că un militar din războiul Cubei nu este persoana cea mai indicată nici pentru a conduce poliţia, nici pentru a investiga acest caz şi nici oricare altul.

— Nu sunteţi prea aspru cu el?

— N-am îndoieli în privinţa valorii sale ca soldat, dar ca detectiv, da; asta-i tot. Din fericire, aţi venit dumneavoastră.

Arrow trecu ultima parte a frazei cu vederea şi începură conversaţia despre cele două crime. Din dialogul dintre jurnalist şi detectiv, mi-am putut da seama că erau de aceeaşi părere asupra unor aspecte

pe care le cunoşteam deja în legătură cu natura asasinatelor şi a monstrului.

— Nu se va opri şi îşi va spori violenţa cu fiecare crimă, sfârşi jurnalistul prin a spune.

— Da, suntem de acord şi în această privinţă.

— Să vă explic, spuse jurnalistul scoţând un dosar gros dintr-unul din sertarele mesei. Am aici zeci de fotografii care v-ar putea fi de folos. N-am publicat fotografiile, pentru că tehnica nu o permite încă, deoarece calitatea hârtiei ne împiedică să obţinem reproduceri bune. Dar căutăm să punem la punct un sistem care să ne permită, în viitor, să îmbunătăţim calitatea fotografiilor tipărite.

— Atunci, de ce le faceţi?

— Pentru că le folosim ca material pentru desenatorii noştri. O fotografie nu admite greşeli, captează clipa, iar directorul nostru artistic, Josep de Passos, le distribuie ilustratorilor noştri ca să realizeze desene fidele ale realităţii şi acestea sunt publicate în ziar.

— Este o idee excelentă.

Mi-am putut da seama că Arrow, care se lăuda că poate recunoaşte după forma diferită a literei tipografice întreaga presă londoneză, nu avea cunoştinţă despre acel detaliu tehnic referitor la fotografii.

— Din pricina imaginilor lor şocante, pe unele dintre ele n-am îndrăznit să le reproducem. Judecaţi şi dumneavoastră, spuse Manent, înmânându-i dosarul.

Într-adevăr, fotografiile erau înspăimântătoare. Dar nu numai că prezentau trupurile victimelor, ci şi cadrul înconjurător. Unele dintre ele erau cu adevărat ilustrative, deoarece reproduceau mulţimea de oameni şi privirile de teroare şi de panică ale curioşilor care se apropiaseră de locul faptelor. Aspectul acela, mi-am putut da seama, i-a atras atenţia lui Arrow.

— Aveţi o lupă? întrebă el.

— Bineînţeles, răspunse Manent oferindu-i una de mari dimensiuni, pe care o păstra în sertarul din

mijloc al biroului său.

Spre uimirea noastră, Arrow îşi plimbă lupa pe câteva fotografii în care o mare mulţime de oameni stânjenea munca agenţilor de ordine şi încerca să treacă dincolo de cordonul poliţiei.

— Ce căutaţi?

— Ceea ce căutam am găsit deja, spuse Arrow, şi am putut observa pe chipul său satisfacţia celui care a dat peste un detaliu fundamental.

Mi-a oferit lupa şi fotografia pe care tocmai o examinase, spunându-mi:

— Aruncaţi o privire, Sherrinford.

Aşa am făcut şi, după câteva clipe, am înţeles expresia de satisfacţie care încolţea pe chipul prietenului meu.

— Marinarul?

— Exact, dragul meu Sherrinford. Asasinul se întoarce întotdeauna la locul crimei.

— Nu cred că ne foloseşte prea mult. Nu i se vede chipul şi, de altfel, este vorba, cu siguranţă, de o deghizare.

— Asta-i evident. Dar, graţie fotografiei, putem deduce câteva aspecte ale monstrului, precum înălţimea şi constituţia sa. Pentru asta ne ajută şi silueta care se află în rând cu el, două capete mai la stânga.

Am cercetat fotografia cu lupa, aşa cum îmi indicase Arrow.

— Un copil?

— Da, un copil de vreo nouă sau zece ani şi care probabil că măsoară un metru şi douăzeci de centimetri. Fapt din care deduc că monstrul nostru măsoară unu optzeci, şi dată fiind constituţia sa, cântăreşte în jur de vreo optzeci de kilograme. Vom avea confirmarea de la tânărul pictor.

— Mi-aţi putea indica ce anume aţi găsit? întrebă jurnalistul care era deosebit de intrigat.

Arrow îi dădu fotografia şi, în timp ce Manent o examina, Arrow îi spunea tot ce aflasem despre marinar. Apoi, îi arătă desenul pe care îl făcuse tânărul Picasso. Asemănarea era perfectă.

— Ce ştiţi despre tânărul ăsta?

— Despre pictor? Un băiat de mare valoare şi hărăzit, fără îndoială, să facă lucruri măreţe. Acum pregăteşte o expoziţie de desene pentru Els Quatre Gats. L-am cunoscut în octombrie 1896, cu ocazia expoziţiei pictorului Nonell; o serie de lucrări tulburătoare pe care le realizase avându-i ca model pe cretinii de la Bohí şi pe care le-am expus în sala pe care v-am arătat-o înainte. Picasso era însoţit de o tânără ceva mai mare decât el, o fată foarte frumoasă, dar de o fragilitate uimitoare.

— Carmen?

— Nu ştiu. Dar pot să vă asigur că nu era o artistă şi nu numai asta, ci şi că n-avea habar despre lumea artistică. Era de-ajuns să te uiţi la ea ca să-ţi dai seama. Era de-ajuns să o urmăreşti prin sală ca să-i înţelegi buimăceala şi încântarea. Avea o privire albastră.

Expresia aceea, „o privire albastră”, îl uimi pe Arrow; dar îi plăcu. Fără îndoială, jurnalistul avea ochi buni ca să surprindă esenţialul unei fiinţe umane.

— Nici eu nu cred că tânărul Picasso are vreo legătură cu crimele, încheie jurnalistul. Şi spuneţi că asasinul revine întotdeauna la locul crimei?

— Nu întotdeauna, dar, în cazul acesta, sunt sigur. Uneori, criminalii se delectează cu treaba pe care au făcut-o şi se întorc în momentul descoperirii, amestecându-se printre oameni, ca să vadă ce efect au produs asupra celor prezenţi şi a poliţiei. Fără îndoială, o altă perversiune care le sporeşte senzaţia de putere.

— Aspectul cel mai ciudat al acestui caz este extraordinara lui asemănare cu cele întâmplate în anul 1890.

Afirmaţia aceea ne-a descumpănit pe amândoi.

— La ce vă referiţi? întrebă repede Arrow.

— Nu ştiţi? Nu v-a informat Fonte? Manent văzu uimirea de pe chipurile noastre şi deduse că nu; nu fuseserăm informaţi. Mă refer la cele trei fete asasinate şi spintecate între lunile august şi

septembrie de acum opt ani. Eu tocmai intrasem să lucrez la ziar şi mi s-a dat sarcina de a informa, împreună cu un alt coleg, despre cele întâmplate. Cum v-am spus, au fost săvârşite trei crime, dar am dat informaţii doar despre prima.

— Din ce motiv?

— Nu ştiu. Dar am primit instrucţiuni şi n-am publicat nimic despre celelalte două crime. Apoi, acestea au încetat şi asasinul n-a fost niciodată descoperit.

— Puteţi să ne relataţi tot ce vă amintiţi, fără să omiteţi niciun amănunt, oricât de neînsemnat vi s-ar părea?

Începând din clipa aceea, Manent trecu la relatarea tuturor amănuntelor pe care şi le amintea despre intervenţia sa în povestea aceea.

— În dimineaţa aceea, am plecat de la redacţia ziarului în mare viteză. Mă însoţea Ramón Osorio, un bun fotograf. Ştirea fusese primită de câteva minute şi directorul, Modesto Sánchez, ne-a trimis la locul faptei. În afară de a fi desenator, pare-se foarte bun după părerea colegilor mei, mă ocupam şi de prezentarea faptelor. Ramón, colegul meu fotograf, era îndrăgostit de acel dispozitiv mecanic pe care îl plimba prin toată Barcelona, adeverind prin fotografii tot ce vedea. Eram amândoi încântaţi să lucrăm la un ziar nou, dinamic şi modern care era devorat pe piaţă, datorită unei excelente echipe de gazetari. *La Vanguardia* împlinise zece ani şi depăşea deja un tiraj de cinci mii de exemplare; ceva ce nu era deloc rău pentru un ziar nou şi care, pe deasupra, trebuia să se ia la întrecere cu gazete importante precum *El Diari de Barcelona, Diari Català, La Renaixença* şi alte douăzeci de ziare care se vindeau în toată Catalonia, ţinând seamă în plus de faptul că cincizeci la sută dintre locuitori erau analfabeţi. Dar erau vremuri bune pentru presă, deoarece unul din fiecare zece mii de cetăţeni era dispus să cheltuiască nişte bănuţi pe un ziar. Şeful era o persoană cu adevărat ageră la minte, reuşise să adune un grup bun de colaboratori: Ixart, Sardà,

Coroleu, Maragall, Masso i Torrents, Caselles, Soler şi Miquel Rahola. Modesto Sánchez, un andaluz vorbăreţ şi isteţ, pe lângă faptul că a obţinut colaborarea unor importanţi intelectuali, a introdus în *La Vanguardia* rubrici atrăgătoare pentru marele public: ştiri de agenţie, necrologuri, meteorologie, seismologie, transporturi terestre şi maritime, tribunale. Carlos şi Bartolomé Godó, fondatorii ziarului, puteau fi foarte mulţumiţi de conducerea lui Modesto Sánchez, deoarece mai mult de treizeci la sută din spaţiu era ocupat de anunţurile publicitare, cu corespunzătoarele beneficii financiare pentru un ziar care, spre deosebire de celelalte gazete, avea chiar şi telegraf propriu; o minune a ştiinţei şi un progres tehnologic care ne permitea să avem acces la ştiri cu o rapiditate superioară în comparaţie cu ceilalţi concurenţi ai noştri. *La Vanguardia* se născuse ca expresie a Partidului Liberal, dar în 1888, cu ocazia Expoziţiei Universale de la Barcelona, Modesto Sánchez l-a transformat într-un ziar independent, neafiliat niciunui partid politic. Deviza lui era să fie respectuos şi critic cu guvernul de la cârma ţării şi să nu aparţină niciunui partid.

— Vă rog, limitaţi-vă la caz, îi ceru Arrow.

— Eu şi Osorio am părăsit sediul ziarului de pe strada Barberà, am luat-o pe strada Unión şi am traversat pe Rambla de Capuchinos până în Plaza Real. Trupul nenorocitei zăcea pe caldarâm, pe strada Obradors colţ cu Escudellers, în mijlocul unei bălţi de sânge. O mulţime de curioşi se bulucea în jurul ei. Osorio şi-a făcut loc printre oameni, şi-a instalat aparatul de fotografiat şi a început să facă poze.

„— Ce grozăvie! a exclamat el.

— Au făcut-o strecurătoare, am spus eu.”

— Pe când colegul meu îşi făcea treaba, eu mi-am deschis carneţelul şi am pus întrebări curioşilor, şefului poliţiei, medicului legist şi, în câteva minute, dispuneam de multe informaţii despre caz. Vrând să-mi completez însemnările, i-am spus colegului meu:

„— O să mă îndrept spre strada Avinyó! Mă însoţeşti?

— Pentru ce?

— Acolo locuia victima.

— O să stai multă vreme?

— O jumătate de oră.

— Te aştept în Plaza Real bând o bere.”

Am întârziat zece minute la întâlnirea cu colegul meu faţă de cât prevăzusem. L-am informat. Victima se numea Conchita Montes şi avea douăzeci şi cinci de ani. Îşi câştiga existenţa practicând prostituţia pe străzile oraşului vechi şi prin împrejurimile Şantierului Naval Regal, unde îşi ducea clienţii. Potrivit vecinilor, era o fată bună care avusese ghinion în viaţă. A emigrat din Sud, a muncit o vreme ca servitoare în casa unei familii bune de pe strada Princesa până când, fără vreun motiv aparent, a fost dată afară. Bărbatul ei, Rafael Gómez, era o secătură care îşi schimba meseria toată ziua bună ziua; nestatornic şi scandalagiu, era un pierde-vară care nu rezista mult într-o slujbă. Rafael ştia cu ce se ocupa nevastă-sa, dar nu-i păsa, atâta timp cât găsea pe masă o farfurie lângă o sticlă de vin ieftin. În noaptea când avea să fie ucisă, Conchita Montes şi-a lăsat cei doi copii, unul având cinci ani şi celălalt, patru, acasă la vecina ei. Rafael nu se întorsese încă. A părăsit minuscula ei locuinţă, presupun că după ce se gătise puţin pentru ocazie, ca în fiecare noapte. S-a boit cum a dat Dumnezeu, s-a înfofolit într-o broboadă de culoare maro şi şi-a pus nişte fleacuri la gât şi pe braţul drept; bărbaţilor le plăcea sunetul metalic al zorzoanelor ei pe când îi pregătea de asalt. A ieşit în stradă cu sufletul înnegurat şi inima grea, visând la altă viaţă pentru ea şi copiii ei, departe de trândavul acela şi de existenţa aceea de mizerie care o afunda din ce în ce mai mult într-o mocirlă lipsită de viitor. Conchita a plâns, oprindu-se la colţul cu strada Cervantes. Şi-a şters lacrimile cu un capăt al broboadei, a respirat adânc şi şi-a continuat drumul. Nu şi-a dat seama că o urmărea un bărbat.

Arrow îl întrerupse. Era evident că Manent nu putea şti ce îi trecea fetei prin minte în noaptea când a fost ucisă. Manent avea talent de scriitor, m-am gândit eu.

— Şi atunci vi s-a sugerat să nu mai faceţi cercetări şi nici să mai publicaţi ceva.

— Aşa a fost… dar mai e ceva.

— La ce vă referiţi?

— La sosirea ducelui de Clarence[104] la Barcelona.

Fraza aceea ne-a lăsat înmărmuriţi. Eu nu am reacţionat imediat; nu i s-a întâmplat acelaşi lucru şi lui Arrow care, fără să-şi ascundă uimirea, întrebă:

— Vă referiţi la nepotul reginei Angliei?

— În persoană. Nici acestui fapt nu i-am făcut publicitate. Dar ştiţi cum suntem noi, jurnaliştii, nu ne scapă nimic.

— Continuaţi.

— Ducele a rămas la Barcelona aproape un an, în cel mai deplin secret. Locuia într-un mic palat închiriat pe Paseo de Gracia. Presupun că nu era ca reşedinţa sa din Anglia, dar s-a instalat comod şi era servit de un număr mare de slujitori pe care cineva s-a ocupat să-i angajeze. Din câte am putut afla, era bolnav şi, cum boala i s-a agravat, a hotărât să se întoarcă în Anglia. Cineva l-a însoţit… dar exact în perioada aceea, mă refer la şederea sa la Barcelona, au fost comise crimele. Nu vi se pare ciudat?

Arrow nu răspunse. Acea ultimă revelaţie, de altfel cu totul neaşteptată, îl făcu să cadă pe gânduri. Manent mă privea, parcă aşteptând un gest din partea mea care să-i spună ce anume îi trecea prin minte lui Arrow. Dar, în momentul acela, nu eram în stare să ştiu nici ce îmi trecea mie prin cap.

— Aş vrea să ştiu unde au fost găsite cele trei cadavre, zise Arrow în cele din urmă.

— Asta pot să v-o spun chiar acum. Din câte îmi amintesc, n-au fost ucise la locul unde au fost găsite, la fel ca şi acum.

După această ultimă apreciere, Manent făcu o mică schemă pe o hârtie pe care notă numele celor trei victime şi străzile unde fuseseră găsite trupurile.

— Am impresia că asasinul nu şi-a terminat treaba. Dintr-un anumit motiv ciudat s-a oprit… iar acum s-a întors, spuse el.

— Şi credeţi că este acelaşi? am întrebat eu.

— Eu aş spune că atât mobilul cât şi *modus operandi* sunt identice. Păstrez însemnările pe care le-am luat la vremea aceea. Dacă doriţi, le pot căuta şi vi le pot trimite, spuse în încheiere, adresându-i-se lui Arrow.

— V-aş fi foarte recunoscător. Ne-aţi fost de mare ajutor.

— Eu vă sunt recunoscător. Nu şovăiţi să-mi puneţi orice întrebare; cum v-am mai spus, vă voi trimite însemnările mele.

— Mai este vreun amănunt pe care aţi dori să-l adăugaţi?

— Da. Cu acel prilej, n-am primit nicio anonimă. Nimic din obişnuita sa corespondenţă batjocoritoare. Apropo, de ce o face cu cerneală roşie?

— Da, cele două anonime pe care le-a trimis până acum sunt asemănătoare cu cele pe care Abberline şi eu însumi le-am primit cu ocazia crimelor din cartierul Whitechapel. Îmi amintesc că, într-una dintre ele, ne-a explicat chiar şi motivul. După cum spunea într-una dintre scrisorile de pe vremea aceea, le scria cu cerneală roşie pentru că încercase să le scrie cu sânge, dar se coagula numaidecât.

— Aşa a scris?

— Împreună cu alte drăgălăşenii, ca de exemplu: „Din infern vă trimit o jumătate de rinichi pe care l-am luat de la o femeie stricată şi pe care l-am conservat pentru dumneavoastră după ce l-am fript pe celălalt. A fost foarte bun, într-adevăr. Puteţi să-mi spuneţi pe numele meu artistic. Al dumneavoastră, cu toată dragostea, Jack Spintecătorul”.

— Prindeţi-l, Arrow, spuse Manent cu convingerea că, de data asta, aşa va fi.

— O voi face, să n-aveţi nici cea mai mică îndoială.

45. Profilul

Inspectorul-şef Fonte şi-a strâns colaboratorii într-o vastă sală a poliţiei. Comisari, inspectori, agenţi şi supraveghetori, numărul lor era mai mare de cincizeci. „O risipă şi o pierdere de timp”, am putut citi pe chipul inspectorului-şef, care era extrem de stânjenit pentru că se vedea silit să-i acorde celui pe care îl considera adversarul său tot acel sprijin logistic pentru nişte simple târfe.

Şi Arrow era furios după ce aflaserăm că acesta nu a considerat necesar să ne informeze în legătură cu cele întâmplate în 1890. Dar Arrow şi-a păstrat furia pentru un prilej mai bun; acum, trebuia să se adreseze acelui public şi să-l pună în temă.

Primul care a vorbit a fost Fonte, care l-a prezentat pe Arrow auditoriului şi, după aceea, a ţinut un discurs fără nicio legătură cu delictul pe care îl cercetam. Pentru el, delincvenţii constituiau o rasă degenerată fizic şi moral. După părerea lui, delincvenţii ori sufereau de o puternică debilitate intelectuală, ori erau produsul decăderii sociale. Clima, băutura sau predominanţa originii semite, precum şi capacitatea inferioară a circumferinţei craniene la hoţi şi ucigaşi, în comparaţie cu oamenii normali, erau determinante pentru dezvoltarea unei minţi criminale.

Arrow îl privea, nevenindu-i să creadă o asemenea acumulare de nerozii care nu aveau nimic de-a face cu motivul acelei reuniuni. Dar Fonte continuă:

— Domnilor, tendinţa spre dolihocefalie este proprie criminalilor, ale căror proporţii ale feţei sunt mai mari şi mai exagerate. Aceştia au fruntea îngustă şi cutată; arcadele sprâncenelor sunt proeminente, cu cavităţi oculare foarte mari. Şi mandibulele sunt proeminente şi puternice, şi au urechi depărtate de craniu şi lungi, în formă de toartă. Şi ce să mai spunem despre privirea

asasinului? El o are neclintită, rece şi fixă; dar piezişă, neliniştită şi rătăcitoare este cea a hoţului. Din punct de vedere anatomic, criminalul este, în general, mare şi greoi şi, prin înălţime, iese în evidenţă faţă de media persoanelor onorabile. Şi în încheiere, adăugă: De aceea, toţi delincvenţii seamănă între ei, fie că sunt francezi, italieni sau germani.

Eu îl observam pe Arrow care stătea liniştit, privind în jos şi amuzându-se făcând un desen.

— Ce faceţi? l-am întrebat cu voce joasă.

Arrow îmi oferi desenul. L-am privit şi aproape că mi-a venit să râd. Desenase un individ cu toate caracteristicile descrise de Fonte. Monstrul acela, dacă exista în realitate, avea să fie uşor de arestat: nu exista altul la fel. I-am înapoiat desenul prietenului meu, care l-a împăturit şi l-a vârât în buzunar.

Fonte îşi încheie discursul şi îi dădu cuvântul lui Arrow, care se ridică şi începu să spună:

— Bine, după interesantele cuvinte ale inspectorului-şef Fonte, aş dori să trec de la general la particular. În definitiv, cu ce ne confruntăm? Bineînţeles că puteţi să mă întrerupeţi şi să-mi puneţi întrebările pe care le consideraţi pertinente. Cum v-am spus, ne confruntăm cu ceea ce numim un asasin în serie.

— Un ce? întrebă unul dintre poliţiştii care se aflau pe al treilea rând de scaune.

— Un asasin care ucide de trei sau de mai multe ori şi la un interval de timp între fiecare crimă.

— Nu pot fi mai mulţi asasini? întrebă altul dintre cei adunaţi acolo.

— Nu, fu răspunsul scurt al lui Arrow, care nu se simţi obligat să şi-l dezvolte.

— Vorbim despre un asasin plătit? a fost cea de-a treia întrebare.

— Nu, domnilor, vorbim despre un asasin care se ascunde sub o mantie de normalitate sau, dacă preferaţi, sub o mască de seriozitate şi echilibru. Oricare dintre noi ar putea fi asasinul, acesta e cel

mai bun atu al său: aparenţa de chibzuinţă şi de înţelepciune.

Am putut vedea oarecare neplăcere pe chipul lui Fonte. Discursul acela nu avea nicio legătură cu expunerea sa.

— Dar este vorba de un om bolnav, afirmă el.

— Este adevărat că majoritatea acestor asasini au antecedente psihiatrice, dar ei ştiu foarte bine ce fac, am adăugat la rândul meu, cu dorinţa de a contracara afirmaţia inspectorului-şef.

— Ei pot comite crimele mânaţi de o mulţime de impulsuri, să zicem, psihologice. Dar eu cred că există două motive fundamentale: dorinţa arzătoare de putere şi comportamentul sexual compulsiv, spuse Arrow făcând o pauză.

Toţi aşteptau ca Arrow să se explice.

— Când asasinează, o fac dintr-o dorinţă de putere sau de răzbunare, iar cauzele trebuie să le căutăm în faptul că au în mod frecvent sentimente de inadaptabilitate şi inutilitate, poate pentru că în copilărie au fost umiliţi sau au fost, la rândul lor, victime ale abuzurilor de tot felul. De aceea, am ajuns la concluzia că aceste motivaţii îi deosebesc de asasinii plătiţi sau de alt tip de asasini ale căror acţiuni sunt motivate de câştigurile materiale.

— Atunci, ar trebui să-l căutăm pe asasinul nostru în straturile sociale cele mai defavorizate sau printre oamenii cu o viaţă dezordonată, precum pictori, artişti, oameni de teatru, insistă Fonte.

— Asta ar fi o greşeală. Aţi fi uimit să aflaţi cât de multe persoane din înalta societate din ţara mea au suferit de mici copii acest tip de umilinţe. Nu, să nu căutăm pe cineva sărac sau defavorizat de soartă. Să căutăm pe cineva extrem de brutal, incapabil să simtă ceva din suferinţa vreunui semen al său. Un psihopat care obţine plăcere, să zicem, sexuală şi care are un anumit comportament desfrânat, bucurându-se să tortureze, să umilească şi să ucidă. Care poate chiar să-şi mutileze lent victima, să o ucidă într-un interval mare de timp, prelungindu-i

suferinţa pentru că, aşa cum am mai spus, acest fapt îi oferă plăcere şi un sentiment de infinită putere.

— Un nebun, un nebun! Ce spuneam şi eu, afirmă Fonte.

— Dacă aşa preferaţi… Dar ceea ce cred cu adevărat nu este că ar fi vorba de un individ prezentând toate simptomele disfuncţionale pe care le-am descris şi care, pe deasupra, posedă o fantezie extrem de dezvoltată. Omul nostru se crede un artist.

— De exemplu, un pictor, interveni din nou Fonte, cu intenţia de a-i cânta în strună. El avea deja un vinovat şi era evident că nu era dispus să-şi abandoneze prada.

— Fantezia nu este o trăsătură exclusivă a pictorilor. Nu, fantezia omului nostru este o fantezie axată pe rău, am adăugat eu, susţinând argumentele prietenului meu.

— În adolescenţă, ei îşi închipuie că ucid. Visează cu ochii deschişi, într-un mod compulsiv, imagini de dominaţie, supunere şi asasinat. Şi când se hotărăsc să o facă, elementele pe care le-au manevrat în visele lor apar de obicei în crimele lor reale, argumentă Arrow.

— Potrivit experienţei noastre, am spus eu, aceşti indivizi, de mici copii, obişnuiesc să săvârşească incendii sau să distrugă lucruri, doar pentru emoţia şi plăcerea pe care le-o produc aceste fapte. De asemenea, chinuiesc animale, pentru că găsesc satisfacţie în această acţiune; nu vorbesc de smulgerea picioruşelor la păianjeni sau de strivirea furnicilor, ci de uciderea şi chinuirea animalelor mult mai mari, precum câinii sau pisicile. Şi, în plus, urinează în pat.

Acest ultim amănunt a provocat ilaritate în rândul agenţilor care, pe de altă parte, urmăreau cu atenţie argumentările noastre.

— Să nu râdeţi; enurezisul, dincolo de ceea ce este considerat normal în educaţia şi controlul unui copil, apare frecvent în copilăria acestor asasini. Şi

cu siguranţă că atrage după sine o oarecare impotenţă sau probleme cu femeile.

— Şi nu poate fi vorba despre o femeie? întrebă unul dintre inspectori.

— Nu trebuie să excludem nimic. Dar femeile reprezintă o minoritate în acest gen de crime. Femeile se remarcă prin utilizarea otrăvurilor sau prin instigarea la crime. Femeile, dacă îmi permiteţi expresia, acţionează, ca să zic aşa, în chestiuni de familie. Vreau să spun că acţionează aproape întotdeauna împotriva rudelor, a persoanelor apropiate sau a celor cunoscute şi lipsite de apărare, precum copiii. Spre deosebire de bărbaţii asasini, care sunt mai impulsivi şi preferă strangularea, armele albe sau de foc şi se desfată la vederea agoniei victimelor lor, o femeie îşi plănuieşte crima la perfecţie şi preferă să ucidă în linişte, lent şi în siguranţă. Am cunoscut cazurile unor femei care au fost în stare să-şi ucidă propriii copii, numai ca să-i facă cel mai mare rău posibil soţului sau familiei sale. De multe ori, acţionează din răzbunare. Dimpotrivă, bărbatul asasin o face din dorinţa de a-şi domina victima, de a se simţi puternic şi de a vedea cum o persoană mai debilă se teme de el şi cedează în faţa lui până îşi dă sufletul. Mama care îşi ucide copiii o face aproape întotdeauna sub efectul alcoolului sau pentru că suferă de o tulburare mintală.

— Dar aici nu vorbim despre copii.

— Nu, nu vorbim despre copii. Ceea ce vreau să spun este că, cel puţin în ceea ce priveşte experienţa mea, motivaţiile femeilor tind către dorinţa de control, către ură, dispreţ, dragoste sau răzbunare. O femeie poate ucide utilizând de exemplu o secure, dar în niciun caz nu este atât de violentă sau de însetată de sânge ca un bărbat; deşi e adevărat că poate acţiona cu aceeaşi răceală. Ca în orice, domnilor, există şi excepţii. Şi Arrow, făcând apel la extraordinara lui memorie, le-a prezentat acest aspect. Sunt cazuri foarte interesante, precum cel al lui lady Olympia Guilford, o femeie frumoasă şi

discretă care a acţionat la Paris în anul 1672. Lady Olympia invita la ea acasă domni cu o bună poziţie materială, pe care mai întâi îi jefuia, iar apoi îi făcea să dispară. Lecoq, un tânăr poliţist, a fost cel care a reuşit să o prindă. S-a dat drept una dintre victime şi s-a prezentat acasă la doamnă. Lecoq a fost cât pe-aci să piară în mâinile ucigaşilor plătiţi de lady Olympia, dar a reuşit până la urmă să o demaşte şi să o aresteze. Poliţistul a găsit douăzeci şi şase de capete ascunse într-o cămară; acolo le păstra Olympia Guilford, ca pe nişte trofee de vânătoare.

Arrow făcu o pauză care mi s-a părut cam lungă. Observa auditoriul ca să vadă ce efect produceau cuvintele sale.

— Şi ce s-a întâmplat? A fost condamnată? întrebă cu interes unul dintre agenţi.

— A fost condamnată la moarte prin spânzurare, dar asasina noastră a reuşit să evadeze din închisoarea Bastilia şi, după cum se pare, a fugit de pe continent. N-a mai fost văzută niciodată. Avem cazul lui Erzsébet Báthory, o nobilă maghiară care, între 1575 şi 1610, a torturat şi a ucis mai mult de cinci sute de tinere. A făcut-o din plăcerea ei sexuală, din sadism şi pentru că era obsedată de căutarea tinereţii veşnice şi se scălda în sângele victimelor sale. Dar, cum v-am mai spus, cele două, precum şi alte femei, sunt excepţii monstruoase. În general, asasinul în serie este bărbat. Iar în cazul nostru, este vorba, în plus, de un om cult, cu o poziţie bună socială, poate simpatic, binevoitor, dar incapabil să-şi controleze impulsurile ucigaşe. Pe scurt, nu se poate opri.

— Atunci, îl vom prinde. Va face o greşeală şi îl vom prinde, spuse un inspector, pe nume Contreras.

— Nu-i atât de uşor să fie arestat. De altfel, nu-i un asasin dezorganizat. Este metodic.

— În această privinţă, îi dau dreptate colegului meu, am intervenit eu şi am adăugat: Dacă ar fi un asasin cu o inteligenţă redusă şi care săvârşeşte crimele în mod compulsiv, ar face-o când i s-ar ivi prilejul, n-ar considera necesar să se debaraseze de

cadavru şi l-ar lăsa la locul faptei. În cazul unui asasinat dezorganizat, atacurile sunt făcute prin surprindere, fără nicio planificare. Aceşti indivizi au puţini prieteni, pot avea chiar şi antecedente psihiatrice şi sunt socotiţi de către cunoscuţii lor drept nişte tipi ciudaţi şi oarecum excentrici. Sunt asasini care n-au conştiinţa crimelor lor şi tind chiar să le uite. Nu, nu vorbim despre un asasin cu aceste caracteristici. După cum vedeţi, profilul său este diametral opus faţă de cel al criminalului pe care îl căutăm.

Am văzut o oarecare satisfacţie pe chipul lui Arrow pentru explicaţiile pe care le-am prezentat. Cuvintele mele l-au făcut să adauge numaidecât:

— Asasinul nostru, domnilor, este extrem de inteligent. Îşi planifică metodic crimele. Cu siguranţă că îşi sechestrează victimele, înşelându-le încrederea, pentru că este un om atrăgător şi simpatic, şi le ucide în altă parte. În cazul prostituatelor, este posibil ca ele să meargă cu el de bunăvoie, crezând că e vorba de un client. Aceşti asasini controlează locul unde comit crimele, aleg scenariul şi sunt încântaţi să-şi regizeze crima. Se simt foarte mândri de acţiunile lor, citesc presa, sperând să găsească ştiri despre delictele lor, îşi spun părerea despre ele în faţa cunoscuţilor şi, în mod frecvent, iau legătura cu poliţia prin note şi anonime, jucându-se de-a şoarecele cu pisica. Crimele lor sunt un proiect măreţ care le umple viaţa. Sunt de obicei tipi foarte sociabili, au prieteni, soţie şi copii, posibil şi o amantă, o poziţie socială bună şi sunt descrişi ca persoane agreabile şi incapabile să ucidă o muscă. Uneori, se bucură de ajutorul unei fiinţe debile şi supuse.

— Dar e vorba de un nebun, insistă din nou Fonte, căruia părea să-i placă ideea aceea.

— Nu-i genul de nebun pe care îl credeţi dumneavoastră. Ei nu sunt victime ale halucinaţiilor, nici nu aud în minte voci care le dictează acţiunile pe care trebuie să le săvârşească. Eu nu i-aş închide pentru restul vieţii lor într-un aşezământ de boli

mintale, dacă la asta vă referiţi. Asasinul nostru poate să creadă că actele sale sunt justificate, că se debarasează de persoane indezirabile şi că, într-un fel, fac un serviciu societăţii. Dar nu cred ca asta să fie cauza principală a acţiunilor sale. O face din simpla plăcere de a o face şi scopul său principal pentru a ucide este obţinerea şi exercitarea controlului asupra victimei. Poate chiar să abuzeze sexual de ele, dar nu în cazul nostru, sublinie el, iar violul nu este motivat de desfrâu, ci de un alt fel de dominaţie asupra victimei. Vă amintiţi câteva dintre frazele ultimei scrisori? A scris aşa: „Am control asupra vieţii şi a morţii. Sunt o fiinţă superioară şi le ucid pe acele femei stricate din plăcerea de a exercita puterea cea de pe urmă: aceea de a le controla viaţa şi moartea”, repetă el. Făcu o pauză şi apoi continuă: Se delectează prin căutare, planificare, dorinţă de tortură şi abuz. Există un puternic aspect sexual în crimele sale, o excitaţie care îi produce senzaţii tari. Unii dintre ei obişnuiesc să se recompenseze prin acte de necrofilie, mutilare şi canibalism.

— De ce afirmaţi că e vorba de un om cult?

Arrow începu să le explice concluziile la care ajunsese pornind de la seminţele de rodie şi încheie:

— După cum vedeţi, omul nostru are o excelentă pregătire clasică. Şi, pe de altă parte, sunt şi notele sale. Şi nu mă refer la caligrafia lui, de altfel, excelentă, chiar dacă este modificată, căci nu e vorba de scrisul său obişnuit, sau la hârtie, pe care am analizat-o, pe de altă parte, şi este de o calitate ce nu se află la îndemâna oricărui buzunar. Nu, mă refer la anumite expresii pe care un om cu o pregătire slabă nu le-ar folosi. În ultima sa anonimă n-a scris *putas*[105], ci *mujerzuelas*[106]. Ceea ce, fiind un termen mai cult, îşi precizează obiectivul.

— Aţi putea să vă explicaţi? Cred că n-am reuşit să înţelegem ultima dumneavoastră apreciere, îl întrerupse Fonte cu dorinţa de a se face remarcat, căci îşi dădea seama că interesul oamenilor săi creştea odată cu fiecare argumentaţie a lui Arrow.

— Bineînţeles. *Puta,* un termen vulgar pentru a le defini pe aceste nefericite, vine din latinescul *putida,* adică împuţită, stricată, iar definiţia ar fi prostituată, târfa sau femeie de stradă. Bun, în cea de-a doua sa scrisoare, nu mai foloseşte acest termen ci, utilizându-l pe cel de *mujerzuela,* după cum v-am spus, asasinul îşi precizează obiectivul. Ce vreau să spun prin asta? *Mujerzuela* derivă de la *mujer,* care este un termen comun tuturor limbilor romanice vechi, şi fie în limba spaniolă, portugheză sau română, a fost redus peste tot la sensul de „muiere", „nevastă". Între accepţiunile sale figurează faptul că prezintă dispoziţie şi sârguinţă pentru gospodărirea şi îndeplinirea treburilor casnice. Bun, termenul de *mujerzuela,* cel folosit de asasinul nostru în cel de-al doilea mesaj al său, derivă de la muiere şi înseamnă sau se referă la o femeie puţin stimată, la o femeie pierdută sau la o femeie stricată, de moravuri uşoare. Or, tocmai acesta este obiectivul asasinului nostru: nu vânează simple târfe, ci pe acele femei pe care le consideră ca fiind total lipsite de valoare: cele care au degradat şi mai mult termenul de femei pierdute.

— Şi credeţi că această concluzie a dumneavoastră este semnificativă? Nu ştiam că printre abilităţile dumneavoastră se numără şi cea de expert în gramatică, îl întrerupse Fonte din nou.

— În lingvistică, aţi vrut să spuneţi lingvistică, preciză Arrow, corectându-l, şi adăugă: întăreşte profilul monstrului nostru. Nimic din ceea ce face sau din ceea ce scrie nu este întâmplător şi, pe de altă parte, îi conferă un anumit nivel intelectual pe care, desigur, nu-l are un asasin analfabet.

— Şi ce ne spuneţi despre faimoasele pete de pe victime? Aţi ajuns la altă concluzie pitorească?

— Huilă, dragul meu inspector. E vorba de huilă.

— Cărbune? Şi ce legătură are asta cu cazul nostru?

— Are mare legătură, inspectore. După cum ştiţi, huila este o fosilă de provenienţă minerală; o piatră

neagră, friabilă, stratificată şi lucioasă, compusă în mare parte din carbon.

— Ştiu ce este huila, dar n-aţi răspuns încă la întrebarea mea.

— Victimele erau pătate de cărbune. Ce vă sugerează acest fapt?

— Spuneţi-ne dumneavoastră.

— Că au fost asasinate într-un loc în care ori se găseşte cărbunele acela, ori este depozitat.

— Asta ar însemna să căutăm acul în carul cu fân. Acesta e un oraş industrial şi, în plus, există un port cu mare trafic comercial. Există zeci de locuri unde le-ar fi putut ucide şi, în cazul în care s-ar găsi locul acela, o sarcină imposibilă de altfel, mă îndoiesc foarte tare că asta ne-ar conduce la asasin.

După murmurul auditoriului, argumentaţia aceea părea că se bucură de încuviinţarea agenţilor şi inspectorilor adunaţi acolo. Arrow aşteptă să înceteze comentariile, iar eu, la rândul meu, am aşteptat o lovitură de efect, pentru că, dacă Arrow ajunsese până aici, era pentru că avea ceva mai mult. Aşa a şi fost.

— Aşa ar sta lucrurile dacă n-am dispune de o metodă pentru a strânge cercul. După cum ştiţi, valoarea cărbunilor naturali se măsoară prin conţinutul lor în apă, cantitatea de cenuşă, proporţia carbonului, hidrogenului şi sulfului şi, mai ales, prin culoarea sa de combustie. Bun, pentru determinarea acestor date, am analizat mostrele găsite pe victime. Şi, desigur, am deja rezultatele.

— Unde vreţi să ajungeţi?

— Al doilea pas ar fi compararea compoziţiei chimice a mostrelor cu altele luate din diferite zăcăminte. Dacă vom găsi zăcământul, vom fi mult mai aproape de asasinul nostru.

— Cum?

— Dacă îl vom găsi, vom şti unde este depozitat, ca să zicem aşa, pentru a fi exportat.

— Şi l-aţi găsit deja?

— Să zicem că sunt la un pas, că mai am nevoie de două pipe.

Expresia „două pipe” îl descumpăni atât pe Fonte, cât şi pe restul auditoriului. Dar eu ştiam la ce se referă. După ce strângea toate dovezile despre un caz, Arrow îşi lua răgazul să fumeze două pipe ca să ajungă la strălucitele sale concluzii şi la soluţia finală.

— Acum, trebuie să ne concentrăm să evităm asasinatul din această noapte.

Arrow merse la tablă şi trasă o mică hartă pe care situă locul unde fuseseră găsite cele două victime. Apoi, stabili o arie printr-un cerc şi spuse:

— Probabil că asta va fi zona în care va acţiona din nou monstrul nostru. Vreau ca la noapte să-i trimiteţi pe oamenii disponibili în această arie, în grupuri de câte doi, îi spuse el în cele din urmă inspectorului-şef. Omul nostru e înalt, de un metru optzeci, având o constituţie robustă, cu siguranţă amator al vreunui sport, şi cântăreşte vreo optzeci de kilograme.

— De unde ştiţi că va fi în zona aceea?

— Ar fi prea mult de explicat şi n-avem timp. Dar ceea ce vreau cu adevărat să vă spun este că nu mă ghidez după intuiţie, ci după date. Va fi în această zonă şi, cum v-am spus, probabil la noapte sau mâine.

— Ne-am făcut deja o idee cu ce tip de monstru ne confruntăm, dar o să punem mâna pe el? întrebă inspectorul Contreras, pe care nu am încetat să-l observ de la început, pentru că mi-a atras extrem de mult atenţia interesul pe care l-a arătat faţă de toate explicaţiile lui Arrow. Agentul era într-adevăr captivat.

— Numai dacă vom fi în stare să ne îndepărtăm de anumite idei preconcepute. Poliţia nu trebuie să fie principalul obstacol în calea unei investigaţii.

Afirmaţia aceea îi descumpăni pe cei prezenţi acolo; mai ales pe inspectorul-şef Fonte, care a considerat acele cuvinte ca pe un atac direct. Arrow se explică:

— În primul rând, un asasin în serie nu doreşte niciodată să fie prins. În al doilea rând, nu trebuie să

ne lăsăm derutaţi de el, urmărind piste false. În al treilea rând, ei sunt experţi în disimularea propriei personalităţi sub o aparenţă fermecătoare; este posibil ca monstrul nostru să fie un maestru al deghizării. În al patrulea rând, are legături foarte slabe cu victimele sale; ceea ce vreau să spun este că nu există o legătură între el, cunoscuţii săi obişnuiţi şi fete. În al cincilea rând, trebuie să fugim de incompetenţă, de prejudecăţi şi de antecedentele altor asasini cunoscuţi: oricare dintre noi poate fi asasinul şi nu trebuie să excludem pe nimeni. Nici măcar pe mine sau pe primar, sublinie el, trecând în continuare la a şasea recomandare, scoţând-o într-adevăr mai mult în evidenţă decât toate punctele anterioare. Şi în al şaselea rând şi poate cel mai important, un asasin în serie nu este un erou de roman, niciun individ pentru care să simţim vreun fel de fascinaţie. Este un monstru, o jivină, o fiinţă demnă de dispreţ, lipsită de orice fel de justificare şi pentru care nu trebuie să simţim milă sau îndurare. Domnilor, munca noastră este aceea de a-l închide ca să fie pedepsit şi să nu mai poată face rău şi altă dată. Vorbim despre un asasin. Să nu uitaţi asta niciodată.

Era atâta putere de convingere în cuvintele de pe urmă ale lui Arrow, încât reuşi să stârnească şi să înflăcăreze auditoriul, îi mâncau din palmă şi erau dispuşi să facă o treabă bună. Fonte îşi dădu seama de entuziasmul sălii; ceva ce el nu reuşise niciodată să obţină de la oamenii săi.

— Câţi asasini în serie aţi prins de-a lungul carierei dumneavoastră?

Fonte se aştepta la un răspuns negativ; aştepta cuvintele „niciunul”, aşa cum era de fapt. Dar Arrow nu era dispus să i le servească.

— Acesta va fi primul. Cu ajutorul dumneavoastră al tuturor, îl vom prinde. Îl vom înhăţa cu toţii împreună. Puteţi fi siguri de acest lucru.

46. O afacere tenebroasă

Pasul următor a fost acela de a o vizita pe patroana bordelului şi într-acolo ne-am îndreptat după ce am plecat de la reuniune.

Arrow nu a rostit niciun cuvânt tot drumul; mergea cugetând şi nu părea dornic să răspundă la toate încercările de conversaţie pe care le-am făcut. Eram nerăbdător să-l întreb ce părere are despre ceea ce ne fusese dezvăluit în legătură cu ducele de Clarence şi misterioasa lui şedere la Barcelona; îndelunga tăcere păstrată de Arrow despre această afacere m-a uimit. Nici măcar un comentariu. De ce prietenul şi maestrul meu părăsise Scotland Yardul, visul întregii sale vieţi? Această hotărâre avusese oare vreo legătură cu întrevederea pe care o avusese pe vremea aceea cu regina? Despre ce au vorbit? Fără îndoială că, mai devreme sau mai târziu, îmi va povesti.

— Ce vă îngrijorează, Arrow? Reuniunea a decurs bine, nu-i aşa? Aţi fost strălucit, ca de obicei.

— Da, a decurs bine. Dar nu asta mă preocupă. Ci aceste vremuri noi, Sherrinford.

— Nu vă înţeleg. Doar n-o să faceţi acum filosofie?

— Problema este, dragul meu Sherrinford, că îi transformăm pe asasini în eroi; asta mă îngrijorează. Îi facem celebri.

Arrow rămase tăcut, iar eu, la rândul meu, am aşteptat să dezvolte acea idee care îi absorbea gândurile.

— Ceea ce vreau să spun este că, rezumându-ne la detaliile crimei, Jack al nostru este la fel de monstruos ca şi atâţia alţii care n-au trecut în memoria colectivă.

— În memoria colectivă? Asta-i ceva nou şi nu înţeleg unde vreţi să ajungeţi.

— Vă amintiţi cazul lui Javed Zamanin, de exemplu? Un monstru la fel de înspăimântător ca şi

Jack al nostru, dar pe care nu şi-l aminteşte nimeni.

Am revăzut în gând afacerea aceea şi i-am spus:

— Da, monstrul din Lahore, în regiunea Punjab din India. A abuzat de o sută de copii, pe care i-a tăiat în bucăţi ca să-i facă să dispară.

— Dar mai avem şi alţii. Ca să nu mergem prea departe, aici, în Europa, îl avem pe austriacul Max Mann. Acum zece ani, tipul colinda ţara ca reprezentant al unei case de lichioruri.

— Nu e cel care a ucis douăzeci şi două de femei?

— Exact, Sherrinford. Intra în legătură cu victimele sale prin anunţuri şi, după ce le ucidea, le azvârlea cadavrele în vreun râu, după ce, mai întâi, abuza sexual de ele. Era un fetişist recunoscut şi lua de la victime obiecte de lenjerie intimă. Şi aşa am putea continua, dragul meu prieten, cu alte cazuri la fel de înfiorătoare. Precum cel al lui Ed Armstrong, asasinul necrofil. Când a fost arestat, potrivit raportului, poliţia din New York l-a descris ca pe un tip mic de statură şi timid, cu o constituţie plăpândă şi cu aspect inofensiv şi care locuia cu mama lui într-o casă de lemn în afara oraşului. Inofensiv! De-a lungul a paisprezece ani, încă nu se cunoaşte numărul femeilor pe care a reuşit să le ucidă şi care semănau toate cu mama sa. În cazul lui, era vorba de voyerism, de mania travestirii, de fetişism şi necrofilie. Potrivit propriei mărturisiri, a vrut întotdeauna să împlinească idealul mamei sale, o fanatică religioasă, ca să nu devină niciodată unul dintre acei oameni demni de dispreţ, senzuali, atei şi alcoolici. Şi vă amintiţi ce s-a găsit în şopronul de la ferma sa?

— Perfect. Când a intrat poliţia, primul lucru pe care l-a văzut a fost un trup decapitat agăţat de tavan, care atârna de un cârlig prins de gleznă. Era spintecat de la piept până la abdomen, iar intestinele fuseseră scoase şi spălate.

Nu am mai putut urmări capitolul ororilor, pentru că, doar amintindu-mi-le, îmi făcea greaţă. Dar Arrow vorbi în continuare:

— S-au găsit cranii omeneşti pe care ticălosul acela le utiliza în chip de străchini ca să bea din ele sau ca podoabe. Unul dintre scaune era tapiţat cu piele de la o fiinţă omenească şi confecţionase abajururi pentru lămpi, din acelaşi material. Din resturi umane, îşi făcuse un costum cu care se deghiza în femeie; îmi amintesc, de exemplu, că poliţia a spus că găsise o vestă cu mamele mari care atârnau de pe piept şi o centură împodobită cu sfârcuri. În cămară, păstra inima şi capul retezat al unei victime, iar într-un dulap înzidit, avea măşti confecţionate din piele omenească şi împodobite cu păr smuls. Au găsit cadavrul mamei în camera ei; era moartă de mai mulţi ani. Încăperea era intactă, conservată aşa cum fusese pe vremea ei. În timpul interogatoriilor, Armstrong a mărturisit poliţiei că mama lui, după ce a murit, a păstrat legătura cu el. Şi acum, acest monstru este închis în continuare într-un aşezământ pentru bolnavi mintal.

— Unde vreţi să ajungeţi cu toate astea? De ce vă gândiţi la aceste crime atât de înspăimântătoare?

— Pentru că Jack al nostru, pe lângă toţi ceilalţi, pare un simplu ucenic. Nu mă interpretaţi greşit, Sherrinford.

— Nu, nu, desigur; ştiu ce vreţi să spuneţi. Dar continuaţi, vă rog.

— Monstrul nostru, în două luni şi jumătate, a ucis şi a mutilat cel puţin cinci femei în cartierul Whitechapel, dar sunt şi alte crime nerezolvate pe care, de-a lungul timpului, presa n-a şovăit să i le atribuie. Cu toate acestea, datorită ziarelor, a devenit asasinul cel mai renumit din istorie şi, când spun că a intrat în memoria colectivă, mă refer exact la asta. L-au făcut celebru, Sherrinford, şi tocmai asta este ceea ce mă îngrijorează. Această atracţie pentru morbid, această apariţie permanentă în ziare… Încotro vrem să ducem publicul şi ce vrem să facem cu el? Mă îngrijorează noile mijloace de comunicare în masă.

— Presa? Romanele ieftine?

— Nu, Sherrinford. Fotografia.

— Fotografia?

— Cinematograful şi noile mijloace care, fără îndoială, sunt pe cale să apară.

— Şi care sunt, după părerea dumneavoastră, aceste mijloace de comunicare în masă?

— Nu ştiu, Sherrinford; sunt detectiv consultant, nu inventator. Dar să fiţi sigur că acesta-i doar începutul. Se apropie vremuri fascinante şi, cu siguranţă, îngrijorătoare. Ceea ce mă preocupă este calitatea informaţiei. Vă imaginaţi un lucrător sau un burghez din Londra hrănindu-se toată ziua cu ştiri cumplite, văzând cum îi intră în casă tot felul de fiinţe monstruoase care ne povestesc mizeriile lor?

— Dar asta înseamnă informare, Arrow. Publicul merită să fie informat. Vă consideram un om cu idei liberale.

— Dar asta nu înseamnă cultură. Gunoiul atrofiază mintea şi apoi oamenii cer din ce în ce mai mult gunoi, până devin nişte porci, la fel ca tovarăşii lui Ulise.

— Aţi luat-o razna, dragul meu prieten. Din câte am înţeles, afirmaţi că gunoiul poate deveni divertisment prin nu ştiţi foarte bine ce fel de mijloace viitoare. Asta e o simplă anticipare şi vă amintesc că dumneavoastră nu faceţi niciodată predicţii; dumneavoastră lucraţi şi ajungeţi la concluzii pertinente pe baza datelor.

— Asta-i foarte adevărat, dragul meu prieten, dar îmi veţi permite să fac uneori pe propriul avocat al diavolului.

— Vă voi face eu altă predicţie asupra viitorului. Încheiem un secol al cărui sfârşit ne-a oferit mari progrese. Cel mai bun secol din istorie şi mă îndoiesc că va mai fi altul la fel în viitor. Cel care se deschide în faţa noastră va primi acest legat. Ne aşteaptă un secol XX plin de pace şi de armonie, departe de atrocităţi şi de războaie sângeroase, nesăbuite şi crâncene. Departe de fanatism şi fără loc pentru iluminaţi[{107}]. Un secol în care va străluci armonia, dreptatea şi lumea va fi o singură şi mare naţiune de oameni liberi, unde va prisosi pâinea,

demnitatea şi munca. Aşa va fi secolul XX, vă pot garanta.

Arrow se opri brusc. Am presupus că era efectul pe care vorbele mele îl provocaseră asupra cugetului său.

— V-aţi oprit, să nu-mi spuneţi că v-am convins.

— M-am oprit, dragul meu prieten, pentru că tocmai am ajuns.

47. Benigna

După prezentări, Benigna, patroana bordelului, ne-a poftit într-o încăpere mai mare cu fotolii de jur împrejur; am presupus că era un fel de sală în care clienţii aşteptau să fie primiţi de către fete. Benigna nu era o femeie tânără, să tot fi avut în jur de patruzeci sau patruzeci şi doi de ani, dar încă era o femeie frumoasă, cu forme rotunde, cu o coamă lungă şi îngrijită de păr negru care îi cădea pe umeri. Chipul ei dovedea o adevărată tărie de caracter, iar ochii ei imenşi şi negri, de o mare vioiciune, păreau obosiţi şi trişti, cuprinşi parcă de deznădejde. Era îmbrăcată simplu şi cuviincios, ceea ce nu a scăpat atenţiei mele, şi cred că ea a observat asta:

— Nu este îmbrăcămintea mea de lucru. Şi fără să aştepte răspunsul meu şi adresându-i-se lui Arrow, adăugă: Nu sunteţi foarte înalt pentru un englez.

— Am făcut şi eu ce-am putut, glumi Steven.

— Vă rog să-mi spuneţi cu ce vă pot fi de folos; după cum mi s-a spus, conduceţi investigaţiile.

Arrow îi făcu o scurtă prezentare în legătură cu stadiul cercetărilor noastre, omiţând toate acele detalii pe care nu le-a considerat pertinente.

— Vă voi ajuta cu tot ce îmi stă în putinţă; dar nu ştiu foarte bine ce aşteptaţi de la mine. Totul este cumplit; este…

Glasul i se stinse şi nu mai putu să continue. Benigna era deosebit de afectată; biata femeie nu înţelegea nimic din cele întâmplate, motivul pentru care două dintre fetele sale fuseseră asasinate într-un mod atât de brutal şi inuman.

— Vorbiţi-mi despre ele. Spuneţi-mi tot ce ştiţi; orice amănunt, oricât de mărunt ar fi sau oricât vi s-ar părea de lipsit de importanţă, ne poate fi de folos.

Benigna aşa făcu. Ne spuse toată povestea ei, cum pusese pe picioare afacerea aceea cu ajutorul unui preot, amănunt care nu a încetat să mă

surprindă, şi cum le cunoscuse pe cele două fete decedate. Ne-a vorbit despre ele cu o mare abundenţă de detalii pe care, ulterior, le-am utilizat pentru a umple golurile acestei istorii la care nu fusesem martor. Precum şi despre faptul că, după asasinarea Martei Planas, se îngrijise de fetiţa acesteia.

— Ar fi sfârşit într-un orfelinat. Eu am luat-o de la locuinţa Martei şi am dus-o la bunicul ei, un biet om care confecţionează saltele. Am strâns şi economiile pe care Marta le ţinea acasă şi i le-am înmânat.

Benigna plătise înmormântarea Martei, precum şi a Negresei. Povestea celei din urmă m-a luat prin surprindere. Negresa nu avea pe nimeni pe lume.

— Banii Negresei i-am dat tot tatălui Martei; nimeni n-avea să-i reclame. Biata de ea era singură; asta era casa ei; îşi făcea datoria, era o fată grozavă, aproape o copilă, sortită de la naştere să se aleagă praful de ea. Mă rog, v-am mai spus povestea ei.

— Cine este cealaltă prostituată?

— Christianne. E franţuzoaică. O fată deosebită, care nu şi-a depăşit încă resentimentul.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Că lucrează din ură. Ea face nişte chestii care nouă, celorlalte, nici nu ne-ar trece prin minte. Se ocupă de clienţii speciali.

— Ce înţelegeţi prin clienţi speciali?

— Cei cărora le place să fie bătuţi, să fie făcuţi să sufere, să fie umiliţi. Şi, după cum se pare, Christianne face foarte bine asta; vă spun, are mare succes la perverşi.

— Şi cum sunt clienţii aceia?

— Nişte domni ca dumneavoastră. Aici nu primim gunoaie. Clientela noastră e selectă; oameni de afaceri, burghezi înstăriţi, câte un artist.

— Şi ea se ocupă şi de artişti? am întrebat eu.

— Nu. V-am spus deja că se dedică perverşilor. Clienţii ei sunt, de preferinţă, oameni maturi, cu posibilităţi materiale şi discreţi.

— Ce înţelegeţi prin discreţi?

— Care îşi primesc bătaia şi umilinţele fără să facă tărăboi. Adevărul e că sunt foarte satisfăcuţi şi se întorc mereu şi o cer pe ea. Are puţini clienţi, dar stabili şi solvabili. Mie nu-mi plac, dar în viaţă trebuie să te obişnuieşti cu orice şi, bineînţeles, plătesc foarte bine.

— Şi îi fac şi ei ceva? Vreau să spun…

— Ştiu ce vreţi să spuneţi, zise Benigna, întrerupându-l pe Arrow. Nu, Christianne este cea care porunceşte, iar ei îi dau ascultare. Este singura dintre noi care se desfată cu munca ei. Celorlalte nu ne rămâne altceva de făcut; de aceea îi lăsăm ei clienţii speciali. Vreţi să-i vedeţi instrumentele de lucru? Vă atrag atenţia că prezintă un oarecare interes.

— Mai târziu, spuse Arrow. Continuaţi, vă rog.

— Christianne este, ca să zic aşa, fata cea mai enigmatică. Vreau să spun că ştiu foarte puţine lucruri despre ea. E alsaciană, dintr-un oraş numit Rique… Riq…

— Riquewihr, preciză Arrow.

— Exact!… Doamne sfinte, ce nume întortocheat!… Se pare că e de familie bună, oameni cu podgorii, şi are ceva studii.

— Ce fel de studii?

— Ştie engleză. În afară de germană şi franceză, bineînţeles.

— Vreţi să spuneţi că a studiat literatura?

— Vreau să spun că ştie engleză; eu, de literatură, nu ştiu nimic, sublinie ea şi apoi adăugă: A lucrat o vreme la o editură din Paris.

— La o editură? am întrebat eu, rămas cu gura căscată.

— Asta am zis. Vreau să spun, într-una dintre fabricile alea care fac cărţi… se numeşte editură, nu-i aşa?

— Desigur, spuse Arrow.

— Să nu vă simţiţi ofensată, dar cum se face că o femeie care a avut acest tip de slujbă sfârşeşte prin a se prostitua în altă ţară? am întrebat eu, căci

povestea acelei tinere reuşise să-mi capteze tot interesul.

— Se pare că a fost din vina tatălui ei. A obligat-o să se întoarcă şi să se mărite cu un bărbat mult mai în vârstă decât ea; un potentat al industriei vinului cu care avea de gând să intre în afaceri. A fost o căsnicie de formă, care s-a terminat prost. Soţul ei era mai bătrân cu douăzeci şi cinci de ani. Un autentic boşorog, dar putred de bogat. Christianne l-a părăsit şi a venit la Barcelona. Eu am cunoscut-o pe stradă, unde se dedica meseriei, şi am invitat-o să ni se alăture. De atunci, se ocupă de babalâci. Se poartă urât cu ei şi asta le face plăcere. Iar ea se delectează făcându-i să sufere şi luându-le banii.

— Ştiind puţine lucruri despre ea, nu e rău deloc tot ce ne-aţi povestit, am spus eu uluit de acea relatare interesantă.

— Şi ce îmi spuneţi despre dumneavoastră?

— Despre mine? Ce vreţi să vă spun? V-am povestit deja istoria mea când aţi intrat pe uşă, nu mai sunt multe de adăugat. Conduc o afacere cinstită, cu o clientelă selectă, am grijă de fetele mele şi de independenţa noastră şi, la vârsta mea, nu lucrez decât pentru un bărbat, pentru că acum mi-o pot permite. Un domn amabil şi respectuos, un adevărat cavaler care se poartă frumos cu mine, căruia consider că îi sunt prietenă şi al cărui nume, din respect, nu-l voi spune, deoarece nu cred să aibă vreo legătură cu această poveste. V-am spus deja, lucrez doar pentru el şi, până de curând, pentru micul meu pictor.

— Vă referiţi la tânărul Picasso?

— Da. Ştiu că a fost închis, dar n-are nimic de-a face cu povestea asta. Cred că dumneavoastră ar trebui să căutaţi în altă parte.

— Ce ştiţi despre Pablo?

— Că e un băiat bun, puţin cam egolatru, destul de dezorientat şi mereu trist, dar un băiat bun, repetă ea, apoi adăugă: El şi ţicniţii ăia de prietenii lui umplu această casă de veselie când vin să ne viziteze. Sunt tineri, zăpăciţi şi cu chef să

cucerească lumea, dar niciunul nu valorează nici pe jumătate cât Pablo.

Explicaţia aceea, pentru moment, îi era de-ajuns lui Arrow, dar eu ştiam că va reveni mai târziu asupra acestui subiect.

— Şi de ce nu vă mai ocupaţi acum de el?

— Pentru că s-a îndrăgostit de una dintre fetele mele şi n-are ochi decât pentru ea.

— Carmen?

— Da, Carmen. Ea nu e ca noi, e o fată bună.

— Nu cred că voi sunteţi rele, am intervenit eu.

Comentariul meu îi făcu plăcere Benignei.

— Dumneavoastră ştiţi ce-am vrut să spun. Când spun că nu e ca noi, mă refer la faptul că n-are obrazul gros. Iar pentru munca asta trebuie să-l ai gros şi să strângi din dinţi, dragi prieteni. Mai ales să strângi din dinţi. Eu cred că se află aici din întâmplare şi, într-un fel, din vina lui Pablo.

Acea ultimă frază ne intrigă atât pe Arrow, cât şi pe mine. Benigna îşi dezvoltă ideea aceea, făcându-ne un rezumat a tot ce ştia până atunci despre viaţa acelei fete.

— N-ar fi trebuit să părăsească niciodată atelierul de călcat; nu e bună pentru meseria asta, încheie ea.

— Şi spuneţi că are un fiu foarte mic?

— Da, un copilaş minunat, de vreo paisprezece luni, aşa cred. Pentru el practică această meserie. O greşeală, dar nu-i atât de uşor să găseşti o slujbă…

Voia să adauge cinstită, dar se stăpâni.

— Dumneavoastră mă înţelegeţi.

Am înţeles-o.

— Cum se înţelege tânărul Picasso cu călcătoreasa lui?

— Acum, mai bine. Dar reîntâlnirea lor a fost teribilă; nu se aştepta şi pentru el a fost o adevărată surpriză. Credea că a pierdut-o şi, printr-una dintre acele coincidenţe ale vieţii, o reîntâlneşte aici ca târfă. Pablo este foarte viril, foarte bărbat pentru vârsta lui. Vreau să spun că, deşi e un om bun, e posesiv, gelos şi obişnuit să aibă întotdeauna câştig de cauză. Dacă ar fi un oarecare în cercul de amici

care îl înconjoară, vă asigur că n-ar umbla cu ei. El simte nevoia să fie în centrul atenţiei şi, într-un fel, conduce grupul. Aş zice că are în jurul lui o curte redusă de tineri smintiţi, exaltaţi şi capricioşi, care ţin isonul geniului său, şi asta îi place.

— Nu-l zugrăviţi în culori foarte frumoase.

— Nu asta a fost intenţia mea. Eu ţin la puştiul ăsta, dar asta e: doar un băieţaş care, după toate cele întâmplate, este destul de speriat.

— Credeţi că ar fi în stare să comită acte atât de cumplite doar din dorinţa de a avea notorietate? Mi-a părut rău că am pus întrebarea aceea, dar o rostisem deja.

Benigna m-a fulgerat cu privirea şi am putut observa în expresia de pe chipul lui Arrow o totală descumpănire.

— Sunteţi nebun? Pablo al meu, un asasin! Căutaţi în altă parte! Doar n-aţi venit până aici să mă zăpăciţi cu întrebările, ca să ajungeţi la aşa ceva! Benigna intrase în defensivă, iar Arrow încercă să o calmeze.

— Doctorul Sherrinford n-a vrut să spună că Pablo este asasinul.

— Dar a făcut-o; sau, cel puţin, a dat de înţeles. Nu-mi place prietenul dumneavoastră şi nu-mi place acest gen de întrebări.

— Scuzaţi-mă; în ceea ce mă priveşte, nu cred nici măcar că ar fi un suspect demn de luat în seamă. Dar înţelegeţi şi dumneavoastră că trebuie să pun întrebări ca să descopăr adevărul. Cum v-aţi putut da seama din explicaţiile domnului Arrow la sosirea noastră, ceea ce credem cu adevărat este că asasinul vrea să-l implice pe Pablo şi să creeze o oarecare confuzie în rândul poliţiei.

— Dumneavoastră nu credeţi asta? îl întreabă ea pe Arrow.

— Nu, nu cred. Dar este implicat până-n gât în această afacere şi eu trebuie să ştiu de ce. După aceste cuvinte, Arrow încercă să reia discuţia. Vorbeam despre Carmen şi tânăr. Acum se pare că sunt împreună, nu-i aşa?

— Aşa se pare; dar nu cred că o să dureze mult.

— La ce vă referiţi?

— La faptul că Pablo, după tot ce v-am spus despre el, nu va putea suporta multă vreme această situaţie. Fata se bucură de mult succes, datorită aerului ei timid şi nevinovat. Craii bătrâni mor după ea; unii o plătesc doar ca s-o privească, iar alţii vor să o scoată de aici ca să se ocupe doar de ei. Dar sunt şi unii care i-o trag doar din dorinţa de a-i ultragia inocenţa. Există scursuri dispuse la orice. Dar, în general, se poartă bine cu ea. Nu, nu va renunţa la meseria asta, cel puţin până când nu o să strângă destui bani ca să se întreţină pe ea şi pe copil, fără să depindă de nimeni; nici măcar de Pablo. De asta vă spun că situaţia dintre ei nu poate dura.

— Situaţia, doamna mea, se poate termina şi altfel, dacă nu oprim lucrurile.

— Ce vreţi să spuneţi? Că fata este în pericol?

— La fel şi dumneavoastră. Ideea mea este că asasinul nu va înceta până nu vă va lichida pe toate cinci. Ceea ce nu ştiu încă este de ce. Ăsta-i şi motivul pentru care am venit să vă văd.

— Aţi reuşit să mă speriaţi.

— Ei bine, nu trebuie; mă aflu aici ca să vă ajut. Mi-aţi putea arăta casa, în timp ce îmi vorbiţi despre clienţii dumneavoastră? Nu vreau nume, ci să ştiu doar ce fel de tipi sunt.

— Îi veţi putea vedea pe toţi la intrarea în teatrul Liceo, într-o seară de premieră, spuse Benigna.

— Asta o ştiam deja, afirmă Arrow.

Ne-a arătat diferitele încăperi ale casei, pe când ne comenta particularităţile tuturor clienţilor ei. După aceea, am trecut în camerele în care lucrau fetele. Benigna avea dreptate, instrumentele Christiannei erau cu adevărat înfiorătoare. Doar un dezaxat putea fi în stare să plătească pentru a petrece câteva ore cu femeia aceea.

— Fiecare dintre ele are propria cameră, restul casei este comun, spuse Benigna.

— Mi-aţi putea arăta camera pe care o ocupă Pablo?

— Pe care o ocupa; acum locuieşte în casa unui prieten. Şi-a strâns lucrurile şi n-a mai rămas nimic de la el… în afară de pereţi.

Şi aşa era. Tânărul le pictase pe toate fetele, făcându-le zeci de desene, multe dintre ele în culori.

— V-am spus că e un mare pictor, zise Benigna cu mândrie. După aceea, o să vă arăt camera mea; tot el a decorat-o, dar nu-i place prea mult acest cuvânt.

Arrow îşi plimbă atent privirea asupra fiecăruia dintre desenele trasate în creion negru şi în cărbune. Multe dintre ele erau simple schiţe trasate cu mare abilitate şi dădeau impresia de mişcare; în ele, ieşeau în evidenţă zonele haşurate şi deformările foarte libere şi răzleţe, dar care păstrau o mare unitate în compoziţie. Unele posturi, deşi erau forţate şi imposibile din punct de vedere anatomic, prezentau o mare armonie. O armonie tulburătoare, se gândi Arrow. Tema tuturor desenelor pe care tânărul le pictase pe pereţi nu era alta decât bordelul. Una dintre compoziţii îi atrase atenţia: şapte siluete, cinci femei şi doi bărbaţi; unul din ei apărea stând la o masă, în faţă având un urcior şi o farfurie plină cu fructe, şi era îmbrăcat ca un marinar. La dreapta lui, trei siluete feminine goale şi două la stânga, cinci femei care degajau o sexualitate tensionată. Figura masculină din stânga era cea mai enigmatică: avea un craniu în mâna dreaptă, iar cu stânga, ţinea perdeaua; părea că o dă la o parte, de parcă tocmai ar fi intrat în încăpere.

— Suntem noi, cele cinci, spuse Benigna.

Tema se repeta de-a lungul peretelui, dar, în celelalte desene, cei doi bărbaţi dispăruseră din compoziţie şi erau doar cele cinci fete goale şi un fragment din masă, în josul compoziţiei şi în centru. Unghiul mesei ţintea direct sexul uneia dintre fete care, pictată din faţă şi cu braţele ridicate la spatele capului, era înconjurată de celelalte femei. Prima din dreapta era aşezată într-o manieră imposibilă, cu

spatele la spectator, dar cu chipul întors spre el, reprezentat din faţă, privindu-l cu o îndrăzneală ieşită din comun.

— Asta-i Christianne. Picasso a pictat-o exact aşa cum este.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Mă rog, eu nu mă pricep la asta, dar ştiu cum e Christianne. În tablou, nu-şi arată sexul, dar postura ei este cea mai lascivă.

— De fapt, nu toate îl arată, în afară de cea din mijloc şi cea de-a doua siluetă din stânga.

— Asta sunt eu. Toate cinci ne-am încurcat într-o perdea. Eu şi Carmen, la mijloc, suntem în picioare, cu faţa, cu braţele ridicate şi arătându-ne vădit sânii şi sexul. Marta este din profil, ţinând perdeaua cu braţul ridicat. Iar Negresei, dacă sunteţi atenţi, pare că picioarele nu-i ating podeaua, parcă ar fi în aer, ascunsă de la talie în jos de Christianne, care stă pe vine, cu spatele, dar privind înainte. Asta pare că e prost pictată, e o poziţie imposibilă, nu credeţi? Dar eu cred că Pablo a făcut-o dinadins aşa. Niciun client nu i-a văzut vreodată sexul Christiannei. După cum v-am spus, ea are alt stil de lucru.

Arrow nu răspunse. Îşi petrecu următoarele zece minute de parcă în camera aceea nu ar fi existat decât el şi tablourile. Trecea de la o figură la alta, de la un desen la altul, analizând fiecare trăsătură, ca şi cum ar fi vrut să şi le întipărească în minte. Pentru Steven Arrow, nici Benigna, nici eu nu mai existam în momentul acela.

— Ce face? mă întrebă Benigna.

— Observă.

— Cine-i marinarul? întrebă Arrow în cele din urmă.

— Care marinar?

— Acesta, spuse el arătând spre figura centrală a unui desen.

— Nu ştiu; noi nu-i primim pe marinari.

— Şi doctorul?

— Vă referiţi la silueta cu craniul în mână? De unde ştiţi că e medic?

Arrow îi relată conversaţia pe care o avusese cu tânărul pictor în legătură cu personajul acela.

— De multă vreme n-a mai venit pe aici. Era un client ciudat. Nu se atingea niciodată de vreuna dintre fete, se limita să le privească pe când le cerea anumite poziţii şi apoi le insulta. Dar, într-adevăr, plătea bine.

— Şi spuneţi că n-a mai venit?

— Exact.

Benigna ne arătă camera ei. Pablo, cum spunea ea, îi decorase pereţii. Aici, tehnica era mai variată; pe pereţi se amestecau peisaje din Barcelona, terase, cupole de biserici şi scene de stradă, cu portrete ale Benignei şi scene de bordel cât se poate de indecente, în care patroana, făcându-şi meseria, şi Pablo erau unii dintre protagonişti. Toate imaginile având o mişcare, nişte vibraţii şi o veselie care nu aveau nicio legătură cu lucrările din camera precedentă.

— V-am spus că este un mare artist, dar un neruşinat şi jumătate, zise Benigna.

Eu nu am scos niciun cuvânt, dar trebuie să mărturisesc că mi-a părut rău că nu eram protagonistul niciuneia dintre acele scene atât de savuroase. Cred că Arrow mi-a ghicit gândul lasciv şi am încercat să-mi păstrez cumpătul.

— Unde locuieşte Carmen? Aş vrea să-i fac o vizită, spuse Arrow, când am ieşit din cameră.

Benigna ne dădu adresa fetei.

— Aş dori să fiţi prudentă şi să nu deschideţi uşa decât acelor clienţi în care aveţi cu adevărat încredere, spuse Arrow în cele din urmă.

— Credeţi că monstrul acela vrea să ne ucidă pe toate, nu-i aşa?

— O să pun oameni care să vă protejeze. Veţi avea un poliţist la uşă până când voi pune mâna pe asasin.

— Mă speriaţi.

— Păi, nu trebuie, sublinie Arrow. Dacă mă ascultaţi, n-aveţi de ce să vă temeţi. Eu, în locul

dumneavoastră, l-aş primi doar pe bunul dumneavoastră prieten, guvernatorul.

— Cum aţi aflat?

— Este elementar… dar nu vă faceţi griji, secretul nu va ieşi din gura mea şi, bineînţeles, nici din cea a prietenului meu. Nu-i aşa, Sherrinford?

— Desigur, desigur, am spus eu, care eram la fel de uluit ca şi Benigna.

Voi avea timp să-l întreb cum de aflase numele unui domn atât de important şi de relaţia lui cu acea femeie cumsecade.

48. Carmen

Tot drumul până la locuinţa călcătoresei, Arrow rămase căzut pe gânduri. Fără îndoială că excepţionalul său creier pritocea toate informaţiile de care dispuneam până în momentul acela. Întotdeauna mă impresionaseră bunătatea şi fermitatea pe care le transmitea întreaga sa fiinţă. Dar, pe drum, simţeam ceva neliniştitor în ochii săi vii şi negri şi în expresia lui meditativă şi concentrată.

— Aveţi o privire fatalistă, dragul meu prieten. Nu vă faceţi griji, veţi curma această nebunie nemaipomenită; aşa cum faceţi întotdeauna, am spus eu cu intenţia de a-l îmbărbăta.

— Asta îmi place la dumneavoastră, Sherrinford.

— La ce vă referiţi?

— Ştiţi de ce ne înţelegem atât de bine? De ce suntem prieteni?

Nu am răspuns. În ceea ce mă priveşte, îmi era foarte clar de ce eram prietenul lui.

— Prietenia, spre deosebire de ceea ce cred cei mai mulţi oameni, n-ar putea exista între două fiinţe perfect identice. Amândoi posedăm calităţi şi aptitudini diferite şi un temperament distinct. Aici este secretul.

— Cred că ăsta-i un paradox; firile diferite sfârşesc prin a intra în conflict, am afirmat.

— Nu, Sherrinford, nu-i vorba despre fire, ci despre modul de a înţelege viaţa şi relaţiile. Noi funcţionăm la cincizeci la sută. Încredinţaţi-i unui nemernic cincizeci la sută şi, mai devreme sau mai târziu, va sfârşi prin a-şi da arama pe faţă. Aveţi mare grijă cui îi faceţi o favoare; sunt oameni care nu o merită şi, pe deasupra, vă vor taxa pentru că i-aţi ajutat.

— În ceea ce mă priveşte, am spus eu, recunosc în dumneavoastră un om sincer, hotărât şi dârz. Asta, şi nu surprinzătoarele dumneavoastră, calităţi

puse în slujba muncii noastre, este ceea ce am descoperit în persoana dumneavoastră.

— Iar dumneavoastră sunteţi un optimist, cu mare încredere în viitor şi în bunătatea speciei umane. Aţi fi avut un mare viitor în profesia dumneavoastră şi, cu toate astea, funcţionăm şi trăim amândoi cu o singură inimă.

— Ce părere aţi avea dacă, în loc să ne spunem vorbe amabile, am analiza ultimele evenimente? am întrebat. Cum de-aţi ştiut că amantul Benignei este guvernatorul civil? Şi să nu-mi spuneţi că aţi dedus-o după îmbrăcămintea femeii, după vreun obiect uitat în camera ei sau după oricare alt indiciu. Eu n-am văzut nimic.

— Pe perete.

— Pe perete?

— Tânărul Picasso îl desenase pe pereţi; simplu ca bună ziua.

— Drace, Arrow! Câteodată îmi scapă ce-i mai evident şi mai simplu… Pe perete! am repetat eu.

— Vă amintiţi exemplarul din *La Vanguardia* în care a fost publicat articolul care l-a supărat pe Fonte?

— Bineînţeles, dar ce legătură are asta cu guvernatorul?

— Nicio legătură, doar că răsfoind ziarul, am citit o ştire despre o inaugurare. Era ilustrată cu un desen, iar sub ilustraţie se menţionau numele personalităţilor de vază care asistaseră la actul acela. Între ei, prietenul nostru guvernatorul; al treilea din stânga, dacă nu mă înşală memoria.

— Sunteţi imbatabil.

— Mai era ceva. Era şi Richard Sitwell, pe care trebuie să-l, vizităm mâine.

Pentru mine, lucrurile erau clare, dar mai era un subiect pe care doream să îl discut cu Arrow.

— De ce nu ne-a informat Fonte despre crimele din ’90? Nu credeţi că sunt hotărâtoare pentru cazul nostru?

— Ba aşa cred şi eu, Sherrinford. A fost, fără îndoială, o tăinuire deliberată al cărei motiv trebuie

să-l clarificăm. De data aceea, prietenul nostru a încetat să mai ucidă. Nu şi-a terminat treaba.

— Sunteţi sigur de asta?

— Mai mult decât sigur, sunt convins. Şi trebuie să aflăm, de asemenea, de ce.

— Şi ce-mi spuneţi despre Benigna? E o femeie admirabilă, nu vi se pare?

— Cu siguranţă, Sherrinford. Dar cunoaşteţi vreuna care să nu fie aşa? Dumneavoastră şi Doyle m-aţi zugrăvit întotdeauna ca un tip cam misogin, când ştiţi foarte bine câtă consideraţie am pentru femei.

— Trebuie să mă scuzaţi pentru asta. Chestiuni literare. Doyle a crezut mereu că asta avea să vândă mai bine.

— Să vândă mai bine! Ce obsesie are omul acela pentru vânzări! spuse Arrow dezgustat.

— Pe de altă parte, şi scuzaţi-mă dacă mă amestec în treburi care nu mă privesc, dar în tot timpul cât am locuit împreună, nu v-am cunoscut, ca să zic aşa… – am căutat cuvântul potrivit ca să nu-l stânjenesc prea mult pe prietenul meu, dar el mi-a luat-o înainte.

— Vreo aventură amoroasă?… Femeia mea ideală nu mai aparţine acestei lumi.

Rosti fraza aceea cu sfâşiere în glas şi am putut observa pe chipul său o durere ascunsă care, pentru o clipă, făcuse să se năruie aplombul său natural.

— Scuzaţi-mă, am spus.

— Nu e nimic de scuzat, Sherrinford. Şi ca pentru sine, repetă aproape în şoaptă: Nu e nimic de scuzat.

Arrow rămase tăcut şi ne-am continuat drumul unul lângă celălalt, fără să rostim o vorbă. Deodată, Arrow spuse:

— Trebuie să facem tot posibilul pentru a le salva pe aceste trei nefericite. Tot posibilul. Îi sunt dator… nu-şi încheie fraza.

Cui îi era dator? Nu am întrebat. Arrow spunea că una dintre calităţile pe care le aveam era aceea că îi puneam mereu întrebări şi că asta îl stimula în investigaţiile noastre. Dar eu ştiam şi că, uneori,

cele mai bune răspunsuri le primeam fără să fie nevoie să formulez întrebarea. Iar de data asta, chipul lui Arrow vorbea de la sine.

Am ajuns la adresa indicată de Benigna şi am urcat la etajul trei pe o scară strâmtă şi foarte înclinată, cu trepte deosebit de înalte, şi acelea rupte, şi ţinându-ne de o balustradă şubredă şi ruginită.

Când Arrow bătu la uşă, ne deschise o tânără înaltă şi subţire, de o frumuseţe fragilă şi delicată. Pielea ei era sidefie, extrem de transparentă, aproape bolnăvicioasă, şi avea o figură colţuroasă şi nişte ochi negri frumoşi, cu o privire viguroasă, dar obosită. Avea părul strâns într-un coc şi era îmbrăcată sărăcăcios.

— Ce doriţi? întrebă ea.

Arrow zăbovi câteva clipe până să răspundă. Am văzut la el ceva ce nu observasem până atunci. Am văzut la el o afecţiune faţă de necunoscuta aceea care m-a surprins. Ce-o fi văzut la ea? Pentru prima dată, l-am simţit derutat şi năucit şi, cu toate că a durat numai o clipă, cum am mai spus, a fost de-ajuns ca să înţeleg că prietenul meu primise un avertisment din străfundul minţii sale. Arrow se simţi atras şi captivat de ea chiar din clipa aceea.

Ca urmare a tăcerii prietenului meu, mie mi-a revenit rolul de a face prezentările şi de a-i explica foarte pe scurt tinerei motivul vizitei noastre.

— Poftiţi, vă rog, spuse călcătoreasa şi adăugă: Scuzaţi dezordinea, dar nu aşteptam vizite.

În ciuda ultimelor sale cuvinte, nu era nicio dezordine în încăperea aceea minusculă în care locuia tânăra. Tocmai asta era: o încăpere minusculă, cu o mică maşină de gătit, un pat şi o mobilă prăpădită, care îndeplinea în acelaşi timp, rolul de dulap de haine şi acela de cămară. În afară de micul leagăn care ocupa mijlocul camerei, nu mai erau prea multe în cei treizeci de metri pătraţi, cu un singur balcon ce dădea spre piaţă.

— Este copilaşul meu, acum doarme. Dacă vorbim încet, n-o să ne deranjeze.

— E un copil foarte frumos, spuse Arrow, care se apropiase de modestul leagăn de lemn.

— Da, este, şi foarte cuminte, zise ea cu o dragoste care ne-a înduioşat.

— Ce vârstă are? am întrebat eu, cu toate că ştiam deja răspunsul.

— Paisprezece luni. Este comoara vieţii mele, cel mai bun lucru care mi s-a întâmplat.

— Nu-i uşor să creşti singură un copil.

— Da, nu-i uşor. Dumneavoastră ştiţi cu ce mă ocup eu. Mai am câţiva ani şi, după aceea, el nu va şti niciodată ce a fost mama lui.

— Ba va şti. O femeie de toată isprava care îl iubeşte.

— Mulţumesc, spuse ea, dar dumneavoastră nu mă cunoaşteţi.

— E adevărat, dar recunosc o mamă bună, fu răspunsul lui Arrow.

— Cu ce pot să vă fiu de ajutor? întrebă ea. Doar nu credeţi că Pablo are vreo legătură cu toate astea. A stat trei zile la închisoare din vina acelui afurisit de inspector şi nici măcar nu l-au interogat. Acolo ar fi putrezit, dacă nu eraţi dumneavoastră.

— Nu cred că este vinovat. Dar trebuie să ştiu dacă vi s-a întâmplat ceva ieşit din comun.

— Da, dar asta o ştiţi deja. Ca şi Pablo, l-am văzut pe asasin.

— Da, marinarul, spuse Arrow. L-aţi mai văzut?

— Nu. Aţi încercat dumneavoastră să daţi de el?

— Da, şi nu există un asemenea marinar.

— Credeţi că mint?

— N-am spus asta; ceea ce vreau să spun este că nu-i vorba de un marinar. Ca şi Pablo, am făcut cercetări în port şi, în ultimele luni, n-a acostat niciun vapor cu numele de *Patna.* Asasinul nostru acţionează deghizat, ca să nu fie recunoscut.

— Nu l-am mai văzut din ziua aceea când a apărut la fereastra atelierului, dar îi simt încontinuu prezenţa.

— Ce faceţi cu un copil?

Întrebarea aceea o surprinse pe Carmen.

— Mă refer la tânărul pictor.

— Nu este un copil. E un geniu. Aşteptaţi.

Carmen se duse la singura mobilă pe care o avea în casă şi scoase o mapă dintr-un sertar.

— Am aici câteva desene. Judecaţi şi dumneavoastră.

Arrow deschise mapa care conţinea multe desene şi crochiuri şi le studie cu atenţie, unul câte unul, sub privirea lui Carmen, care stătea tăcută lângă el. Erau nişte desene şi nişte crochiuri răzleţe, vii, cu tematică şi mişcare diverse. Unele erau schiţe ale fetelor de la bordel. Arrow le parcurgea una după alta, plin de admiraţie. Ultimele erau consacrate lui Carmen. Ea se înroşi când Arrow o văzu goală pe hârtie. Tânărul Pablo îi dedicase şi o serie de portrete în creion şi cărbune, de o frumuseţe şi o tehnică minunate.

— Când sunt cu el, trăiesc în altă lume. Am încercat să-l părăsesc, dar nu pot. M-a găsit şi acum nu pot, repetă ea. El nu caută, găseşte. Şi ştiţi de ce? Ochii lui, domnule detectiv, nu sunt de pe lumea asta! Într-o zi, o să vadă lucrurile ca nimeni altul şi va fi un mare pictor.

— I-a dispărut un caiet care conţinea desene ale dumneavoastră şi ale colegelor dumneavoastră. Şi mă tem că, dacă nu reuşesc să-l împiedic pe asasin, caietul va apărea odată cu următorul cadavru.

— Aveţi aici răspunsul la întrebarea dumneavoastră. Mai ştie cineva că va fi un geniu şi nu este dispus să o permită. Vrea să facă din el un asasin, ca să nu-şi împlinească destinul.

— Aveţi mare încredere în el.

— Ştiu ce sunt; o târfă. O târfă îndrăgostită. O târfă incultă şi care nu ştie absolut nimic. Dar, într-adevăr, am mare încredere în el.

— Nu sunteţi o târfă.

— De ce? Eşti ceea ce faci, iar eu fac meseria de târfă.

Arrow nu încercă să-i combată argumentul, îi spuse pur şi simplu:

— Aţi mâncat azi?

— Nu.

— Permiteţi-mi să vă invit. Sherrinford va rămâne cu copilul. Şi fără să aştepte un răspuns din partea noastră, dar luându-l de bun, mă întrebă: Vă deranjează, Sherrinford?

— El a mâncat şi acum doarme. Accept invitaţia, dar n-am mult timp la dispoziţie; trebuie să muncesc, protestă Carmen.

— Vom mai vorbi despre asta mai târziu, spuse Arrow, ridicându-se în picioare.

— Şi ce fac dacă plânge? am întrebat eu perplex, căci nimeni nu se mai bizuise pe mine pentru aşa ceva.

— Luaţi-l în braţe; îi place mult să fie luat în braţe, spuse călcătoreasa.

Următoarea conversaţie mi-a povestit-o maestrul meu multă vreme mai târziu, lângă focul din şemineu, într-o noapte de iarnă.

Carmen l-a dus într-o bodegă aglomerată de pe strada de la Leona, la jumătatea distanţei între Plaza Real şi strada Avinyó. Se serveau mâncăruri la un preţ bun, în special *tall de bacallà*[108], şi acolo veneau zilnic actorii de la teatrul Romea[109]. Au găsit o masă în fundul sălii, înconjurată de butoaie de vin; era singura masă liberă, deoarece, la ora aceea, clienţii invadaseră localul. Un muzicant cam trist, într-un costum de haine ponosit şi purtând o bonetă care se desfăcea în fâşii, cânta la contrabas, fără niciun chef şi nicio iluzie.

— De ce vreţi să ne ajutaţi? Ce caută un bărbat civilizat ca dumneavoastră în acest oraş sălbatic?

— Nu-l apreciaţi prea mult.

— Nu este oraşul meu; îl suport, la fel ca sutele de nenorociţi care sunt la cheremul orăşenilor. Este un oraş violent. Toţi se ucid, împuşcându-se unii pe alţii sau aruncând cu bombe.

— Să nu credeţi; nu-i mare diferenţă faţă de vechea Londră. Şi noi am suferit toate astea. Dumneavoastră sunteţi puţin în întârziere, asta-i tot.

Am fost chemat ca să vânez un monstru, de asta am venit. Ce îmi spuneţi despre dumneavoastră? Nu sunteţi de pe aici, de ce nu vă întoarceţi acasă?

— Şi unde-i casa mea? Părinţii mei au venit să-şi caute de lucra. Ce bine ar fi dacă aş putea să vă arăt satul unde m-am născut; nu-i un loc foarte frumos şi întotdeauna m-am gândit că este prea mic. Acum, nu mai sunt atât de sigură. Când am venit aici, am crezut că mi se vor deschide o mulţime de posibilităţi. Ştiţi şi dumneavoastră, un oraş mare, bla, bla, bla. Şi acum, vedeţi şi dumneavoastră ce-am devenit.

— Sunteţi o fată bună, asta ştiu; ar trebui să vă întoarceţi în sat cu copilul.

— Aveţi copii?

— Nu.

— Copiii sunt o binecuvântare; cel puţin, asta spunea mereu tatăl meu şi, ştiţi? Văzându-l pe copilaşul meu, ştiu că-i adevărat. Poate că o să mă întorc, când voi strânge destui bani. Vreau să mă îndepărtez de toată această scârnăvie, să-l pun la adăpost pe micuţul meu.

— Şi ce-mi puteţi spune despre tatăl copilului?

— Nu se poate ocupa de el. Ne este mai bine aşa. De ce nu v-aţi însurat?

— De unde ştiţi că nu sunt însurat?

— După felul cum l-aţi privit pe fiul meu. Un bărbat ca dumneavoastră, dacă ar fi însurat, ar avea copii. Ce i s-a întâmplat ei?

— A murit. A fost ucisă. Dar aş prefera să nu vorbesc despre asta.

— Iertaţi-mă.

— N-am pentru ce să vă iert.

— Ce vârstă aveţi?

— Sunt trecut de patruzeci de ani; prea în vârstă ca să caut o fată bună. Arrow se opri, căci următoarele sale cuvinte fură cât pe-aci să-l trădeze şi se gândi că era mai bine să lase aşa partea aceea a conversaţiei. Mi-am petrecut viaţa urmărind monştri şi, câteodată, aş vrea să mă retrag. Dar întotdeauna apar alţii şi, pe de altă parte, mă gândesc că ar fi o

ticăloşie din partea mea să nu fac treaba pentru care m-am născut. Dar vă mărturisesc că am obosit.

— N-aţi venit să mă vedeţi ca să vă ajut, nu-i aşa? Nu cred că v-aş putea fi de mare folos.

— Am vrut să vă cunosc.

— De ce?

— Nu ştiu, minţi el, pentru că, deşi era adevărat că înainte de a o fi văzut nu ştia, acum scăpase de îndoiala aceea.

Li se aduseră felurile de mâncare comandate şi Carmen se repezi la farfuria ei.

— Mărturisesc că îmi este foame. Într-o bună zi, o să fiu grasă şi voluminoasă şi o să mănânc de trei ori pe zi, spuse tânăra, atacând mâncarea cu satisfacţie. Ştiţi? Am încredere în dumneavoastră, conchise ea cu o sinceritate aproape brutală.

Arrow nu răspunse, dar comentariul acela îl făcu să roşească.

— Vom fi toate ucise, nu-i aşa?

Arrow nu zise nimic, dar expresia sa dădu de înţeles că se afla acolo ca să împiedice fapta aceea.

— De ce vreţi să mă ajutaţi? repetă ea. N-o faceţi pentru mine, nu-i aşa? O faceţi pentru dumneavoastră… pentru ce i s-a întâmplat ei.

Carmen se înşela. Pentru Arrow nu mai era vorba să rezolve încă un caz. Dorinţa lui era de a o salva, de a o proteja. Acum o făcea pentru ea.

— Aş vrea să nu mai lucraţi pentru o vreme.

— Şi ce să fac? Să murim de foame? Trebuie să lucrez.

— Acordaţi-mi trei zile. Rămâneţi acasă cu fiul dumneavoastră şi să nu deschideţi uşa nimănui, în afară de logodnicul dumneavoastră, bineînţeles.

— Nu-i logodnicul meu. Şi dumneavoastră ştiţi foarte bine că această relaţie n-are niciun viitor.

— Bine, acum asta nu mai contează. Ceea ce vreau să vă spun…

— Ştiu ce vreţi să-mi spuneţi.

Arrow nu o ascultă, scoase câteva bancnote din portofel şi i le oferi fetei.

— Luaţi-le, pentru dumneavoastră şi pentru copil. Cred că vor fi de-ajuns până o să-l prind.

Ea refuză să ia banii, dar Arrow insistă.

— Vă spun că nu; am ceva pus deoparte.

— Atunci, faceţi ce vă spun, vă rog.

Carmen se simţea cu adevărat emoţionată de atitudinea acelui bărbat pe care de-abia îl cunoscuse şi care totuşi nu ar fi vrut să dispară din viaţa ei. Dar era târziu, se gândi ea. Prea târziu.

Ea îl apucă de încheieturile mâinilor şi îi spuse:

— Dacă mi se întâmplă ceva, vreau să vă ocupaţi dumneavoastră de micuţul meu.

— N-o să vi se întâmple nimic. Eu o să vă ocrotesc, vă promit.

— Să i-l daţi cuiva de încredere. Ca să aibă altă viaţă. Îmi promiteţi? insistă ea, fără să-l asculte.

— Vă promit că n-o să vi se întâmple nimic.

— Nu promiteţi ce nu puteţi îndeplini. O să vă simţiţi vinovat dacă ceva iese prost şi cred că aveţi deja destule pe cap.

— Sunteţi foarte isteaţă.

— Şi foarte proastă.

Arrow a condus-o până acasă. Pe drum, Carmen i-a vorbit despre copilăria ei, despre visele ei spulberate unul câte unul, despre dorinţele şi iluziile ei pierdute. Arrow era entuziasmat de vitalitatea pe care o răspândea acel trup atât de fragil, de gesturile şi de zâmbetul ei. Şi Arrow i-a făcut câteva confesiuni despre care nu voi afla niciodată. A fost un drum care i s-a părut scurt prietenului meu.

— Am ajuns, spuse ea.

— Da, am ajuns.

A urmat o mică tăcere în care cei doi se priviră intens în ochi.

— Vreţi să urcaţi? Aş vrea…

— Nu, cred că nu trebuie s-o fac.

Decepţia a apărut pe chipul lui Carmen.

— Credeţi că vreau să vă satisfac poftele? Asta credeţi?

— Nu, nu cred.

Ea s-a întors spre uşa de la intrare cu o expresie decepţionată. Atunci, Arrow a apucat-o de braţ fără să o bruscheze, blând, cu capul plecat. Carmen s-a întors cu faţa spre el. Arrow şi-a ridicat ochii şi a privit-o drept în faţă, apoi i-a trecut uşor mâinile prin păr, peste pomeţi, pe tot chipul, lin, de parcă ar fi vrut să păstreze pe degete fiecare trăsătură a acelei femei. S-a apropiat de ea şi a sărutat-o. Carmen s-a agăţat de el, întinzându-şi braţele, înconjurându-l. A fost un sărut lung, lent şi emoţionant. Apoi, au rămas câteva clipe cu frunţile lipite şi ochii închişi pe jumătate. Ea a putut auzi bătăile agitate ale inimii detectivului. Arrow a fost primul care s-a desprins din îmbrăţişare.

— O să-i spun prietenului dumneavoastră că îl aşteptaţi.

49. Beţivul

Bătrânul mergea cu chiu cu vai dintr-o parte într-alta a străzii, ţipând şi cântând. Cei doi poliţişti care îşi făceau rondul l-au auzit înainte ca el să apară de după colţ, clătinându-se ca o corabie în furtună.

— Afurisitul de beţiv bătrân! O să trezească tot cartierul! spuse unul dintre poliţişti.

Se apropiară de el. Îşi începuseră rondul de puţin timp şi aveau înaintea lor o noapte lungă de vânătoare şi captură a mizerabilului asasin de prostituate. Ordinele erau clare, să reţină orice suspect, să împiedice orice femeie să circule singură la ora aceea, să fluiere ca să avertizeze celelalte patrule dacă se aflau într-o situaţie periculoasă. Stabiliseră o serie de fluierături care semnalau diferitele situaţii ce s-ar fi putut produce în noaptea aceea. Asta le mai lipsea, să se ia la bătaie cu beţivii!

— Ei, moşule! Acasă, că-i târziu! Du-te să te culci, că eşti beat!

— Nu-s moş şi nu-s beat; doar puţin mai vesel, spuse el numaidecât.

Figura lui era ca o caricatură; congestionată, nerasă, murdară şi cu ochi sticloşi. Beţivul era un bărbat înalt şi voinic şi se mişca asemenea unei marionete, ca efect al alcoolului pe care şi-l turnase în trup din abundenţă.

— Unde locuiţi? întrebă celălalt poliţist.

— Da, măi omule, ţie o să-ţi spun, pentru că nu te cunosc deloc.

— Sunt poliţist.

— Iar eu sunt Antonio Cánovas{110}, înainte să fi fost împuşcat. Ce porcărie! şi începu să râdă ca un nătărău, pe când cuvintele i se împleticeau şi i se încurcau în gură.

— Haideţi, circulaţi; că avem mult de lucru.

— Ce faci cu lanterna şi cu fluierul ăsta? Pleci în excursie?

— Moşul face băşcălie, îi spuse celălalt poliţist colegului său.

— Cum vă cheamă? Ce lucraţi?

— Mă cheamă Iulius Cezar şi sunt barcagiu; dar înainte, am fost ţarul Rusiei. Izbucni în râs.

— Al Romei, îi atrase atenţia unul din poliţişti.

— Al Romei, oi fi tu; eu am fost ţarul Rusiei, insistă moşul, prăpădindu-se de râs, şi adăugă: Am cheltuit tot ce aveam… leafa… şase pesete… ticălosul meu de şef zice că nu-mi mai dă nimic… că sunt un beţiv… că păstrează banii pentru nevastă-mea, pentru când o să vină să-i ia… Cât pot să fie de ticăloşi! Auzi, cică io-s beţiv!

— Fir-ar al naibii! Omul ăsta duhneşte! Trebuie să scăpăm cumva de el, spuseră amândoi într-un glas.

— Linişte! zise beţivul şi adăugă, ridicând un braţ şi arătând cu degetul în sus: Ascultaţi!

Cei doi poliţişti ascultară cu uimire indicaţia barcagiului beţiv, acesta se ghemui şi scoase un urlet ca de fantomă, făcând un gest teatral, şi strigă:

— Ceva miroase a putred în Danemarca! Şi izbucni din nou în scandaloase şi stridente hohote de râs.

— O fi nebun!

— V-am speriat, pe cât punem rămăşag? V-am speriat!

— Răsuflarea ta miroase a putred.

— Răsuflarea mea vine din infern… Uuuuuh! Uuuuuh!… Ce? L-aţi prins deja? L-aţi prins pe ăla care face *cârnaţi* din *els budells*[III] ale târfelor?

Cei doi poliţişti se fâstâciră şi se simţiră descumpăniţi.

— Ce ştii tu despre povestea asta?

— Ce ştie toată lumea!… Până şi poliţia, nişte neisprăviţi, şi începu să râdă din nou.

Unul din poliţişti începea să-şi piardă răbdarea.

— Hai, pleacă de aici! Du-te acasă şi ţine-ţi gura, fără să mai deranjezi vecinii.

— Cred că merg să beau ceva, spuse beţivul, năpustindu-se asupra poliţistului care îi poruncise să

se îndepărteze, luându-l în braţe.

Poliţistul încercă să se desprindă, dar beţivul îl ţinea bine strâns, cu capul rezemat de umărul său şi scoţând icnete de vomă.

— Varsă peste putoarea de mă-ta! zise poliţistul, reuşind în cele din urmă să scape de el cu ajutorul colegului său.

— Pleacă de aici, ori te ducem la comisariat!

Beţivul se îndepărtă, rostind nişte cuvinte pe care niciunul din cei doi nu le înţeleseră şi ducându-şi mâinile la gură, încercând să se silească să nu vomite.

Îşi continuară rondul şi unul din ei propuse să-şi răsucească fiecare câte o ţigară. Celălalt încuviinţă.

— Avem de-a face numai cu imbecili! De parcă n-am avea destule pe cap cu blestematul ăla de asasin de femei!

— Să ştii că, dacă n-am fi fost obligaţi să nu părăsim rondul, îl duceam pe tâmpitul ăla la comisariat.

— Nu-ţi face griji, în noaptea asta nevastă-sa o să-l ia la trei păzeşte. Ai un foc? întrebă el, oferindu-i o ţigară.

Colegul începu să scotocească prin buzunare, devenind din ce în ce mai neliniştit. Le verifică pe toate, unul câte unul.

— Ai păţit ceva? întrebă colegul.

— Ce ticălos!

— Ce se întâmplă?

— Nemernicul ăla mi-a furat fluierul!

50. Franţuzoaica

Christianne bău cel de-al treilea rachiu, dar nici aşa nu reuşi să-şi alunge supărarea. La ora obişnuită, venise la bordel. Atunci Benigna îi spuse că în noaptea aceea nu avea să le deschidă clienţilor, că îi dădea liber.

— Noi, târfele, n-avem zile libere, îi spuse Franţuzoaica, extrem de nemulţumită.

Benigna nu voia să discute, luase hotărârea; după decesul Martei şi al Negresei şi după vizita detectivului, nu avea chef de muncă.

— Poţi să rămâi să dormi, dacă vrei, nu-i bine să umbli singură pe străzi.

— N-am venit să dorm, ci să lucrez.

Ieşi în stradă supărată. Nu era dispusă să piardă noaptea, dar era încă prea devreme ca să caute vreun bătrân care ar fi vrut să capete o bătaie zdravănă pentru câteva pesete. Se îndreptă spre bodega Grăsanului, de pe strada Els Tres Llits, un local unde obişnuiau să vină actorii de la Teatrul Romea şi unde se serveau feluri de mâncare la preţ bun, în special *tall de bacallà;* dar înainte, voia să bea vreo două păhărele ca să-i treacă supărarea.

În drum spre local, i se păru că o vede pe Carmen însoţită de un tip care nu arăta rău, ieşind din bodega Leoaica. „Mironosiţa şi-a găsit deja un client şi, pe deasupra, a scos-o şi la cină", se gândi Franţuzoaica, văzându-i că dau colţul spre strada Avinyó.

Intră la Grăsan şi ocupă o masă din fundul sălii, înconjurată de butoaie de vin, şi ceru primul pahar de rachiu, însoţit de vreo doi biscuiţi.

— *Cinc de la forta*[112], îi spuse ea chelnerului.

Nu erau mulţi muşterii la ora aceea: patru beţivi la o masă, un bătrân cerşetor, cu bani fix cât pentru o juma' de vin prost şi doi tineri care se apropiară de ea când îşi dădură seama de meseria ei. Franţuzoaica îi goni în brânci. Ei nu i-o trăgea

nimeni. Îi fusese de-ajuns cu bărbatul ăla al ei scârbos şi bolnăvicios pe care i-l găsise taică-su. Acum, ea poruncea şi nimeni nu avea să i-o mai tragă vreodată.

Localul începu să se umple, dar niciunul dintre muşterii nu se potrivea cu prototipul ei de client. Noaptea de-abia începuse şi ea nu avea de gând să se întoarcă acasă fără să găsească vreun pervers cu bani, dispus să-i scoată din buzunar, ca să fie tăbăcit după pofta inimii.

Continuă să bea, lăsând timpul să treacă. Proprietarul localului îi dădu drumul să plece angajatului şi începu să strângă mesele, aşteptând ca puţinii muşterii să părăsească bodega, ca să închidă. Christianne îi mai ceru un rachiu.

— E deja al patrulea şi o să faci pe tine, îi spuse patronul.

— Dă-te în mă-ta!

— Ce urât faci la băutură, Franţuzoaico! Ce urât faci! zise el, servindu-i rachiul.

— Tu, umple paharul şi taci din gură!

— Dă-i zor, că trebuie să închid.

Patronul se duse la tejghea şi începu să spele paharele, pe când ultimii clienţi ieşeau.

Franţuzoaica dădu gata rachiul dintr-o sorbitură, se ridică şi se îndreptă spre tejghea clătinându-se, căutând o monedă în poşeta ei uzată şi ieftină.

— Cât datorez?

— N-ai mâncat nimic.

— Nu mi-e foame. Tu, vezi-ţi de treaba ta! Cât datorez? repetă ea pe un ton arogant.

Patronul nu răspunse. Avea ochii aţintiţi în decolteul Franţuzoaicei.

— Ce? Îţi plac ţâţele mele? întrebă ea cu neruşinare.

— Am auzit că o sugi grozav, zise patronul bodegii, aruncând câteva monede în aer şi trecându-le în cealaltă mână.

Christianne observă monedele şi spuse:

— Ei bine, ai fost informat greşit. Ce fac eu e să o răsucesc până n-o să mai poţi de plăcere.

— Păi, asta nu mi s-a făcut niciodată.

— O să-ţi placă.

Franţuzoaica ieşi din bodegă clătinându-se, în vreme ce îşi ştergea palmele pe şolduri. I-o răsucise atât de bine ticălosului, încât îşi dăduse drumul numaidecât; la fel ca toţi babalâcii scârboşi pe care îi învineţea, dându-le labe peste bot, izbindu-i cu picioarele şi biciuindu-i. Nu-i plătise mult zgârcitul naibii, dar măcar îşi scosese consumaţia şi încă două păhărele în plus.

Văzu trăsura oprită în mijlocul străzii şi merse spre ea. Franţuzoaica mirosi că poate avea să fie noaptea ei norocoasă. Când se apropie de vizitiu, un bărbat zvelt, cu înfăţişare vulgară, chip palid şi privire mânioasă, acesta îi oferi ceva. Era o rodie mare, care de-abia îi încăpea în palmă.

— Este de la stăpânul meu pentru tine.

— Stăpânul tău e foarte generos.

— Urcă, o să te duc la el.

— Mie nu-mi vără nimeni chestia aia, ai înţeles?

— Nu-ţi face griji; nu chestia aia vrea stăpânul meu să ţi-o vâre. Ştim cum lucrezi, Franţuzoaico.

Fu uimită să afle că e atât de faimoasă, dar, gândindu-se mai bine, de ce nu? I se dusese buhul printre tipii eleganţi, iar acela trebuia să fie unul dintre ei, având în vedere trăsura atât de luxoasă şi caii atât de frumoşi şi de impozanţi; cu toate că tipul de pe capră lăsa mult de dorit şi duhnea a vin acru şi ordinar.

— Atunci ne-am înţeles, spuse Franţuzoaica.

Deschise portiera şi se urcă în vehicul.

51. Cea de-a treia victimă

Am găsit-o pe Franţuzoaică într-un colţ al străzii Regomir, în interiorul zonei de supraveghere indicate de Arrow. Eu eram de gardă împreună cu un agent prin apropierea străzii de la Merced, când eu şi tovarăşul meu am auzit fluierul uneia dintre patrule. Am alergat spre locul de unde venea sunetul acela insistent.

Se crăpa de ziuă.

Ochii Christiannei, Franţuzoaica, erau căscaţi în întuneric; acesta a fost primul lucru care m-a impresionat văzând cadavrul întins pe jos, înconjurat de agenţi şi de curioşi.

— Să nu atingeţi nimic, a fost primul lucru pe care l-am spus, apropiindu-mă de cadavru.

Îmi va lua ceva timp să uit imaginea acelei femei întinse pe jos, cu beregata tăiată cu sălbăticie şi spintecată ca un animal lipsit de apărare.

— Cine a fost cel care a găsit cadavrul?

— Un băiat de prăvălie. El ne-a informat, zise unul dintre poliţişti, neîndrăznind să se uite la cadavrul acelei nefericite.

Inspectorul-şef Fonte, însoţit de medicul legist, sosi în momentul acela şi se apropie de mine, făcându-şi loc prin mulţime.

Acelaşi lucru făcu şi un fotograf, care îşi postă aparatul mare de fotografiat din lemn şi începu să facă poze.

— Presa este deja aici! spuse Fonte cu neplăcere şi adăugă: Vulturii ăştia afurisiţi de la ziarul *La Vanguardia* sunt mereu primii care apar. Nu ştiu cum de află atât de repede veştile proaste!

— Îşi fac doar treaba, am zis eu.

— Unde este Arrow?

— Nu ştiu. Nu va întârzia să apară.

— Nu era cu dumneavoastră?

— Nu, am făcut echipă cu un agent şi presupun că şi el a făcut acelaşi lucru cu un altul.

— Nu mergeţi întotdeauna împreună?

— De data asta, nu.

M-am apropiat de medicul legist şi împreună am început prima examinare vizuală a victimei.

— Ce părere aveţi?

— Că a fost ucisă ca şi celelalte; i-a fost retezat gâtul pe la spate. Are numeroase lovituri de cuţit în torace şi în abdomen, majoritatea mortale. Sunt răni profunde, făcute de o persoană puternică şi cu intenţia evidentă de a ucide şi de a-şi descărca furia pe fată. Dar ea s-a apărat.

— De unde ştiţi? De unde ştiţi că s-a apărat? am întrebat eu.

— Priviţi-i mâinile şi degetele: sunt pline de tăieturi. Da, s-a apărat, la un moment dat a ştiut că avea să fie ucisă şi s-a apărat, insistă el din nou.

— Socotesc că a fost ucisă pe la două sau trei dimineaţa; autopsia ne-o va confirma.

— Da, are pleoapele şi mandibula rigide, dar restul muşchilor sunt încă moi, confirmă medicul legist. Dar, cum ziceţi şi dumneavoastră, autopsia ne va spune mai multe lucruri.

— Au tăiat-o de sus până jos, ca pe un iepure!

— Şi au desfigurat-o şi i-au smuls câteva organe interne. Este semnul lui distinctiv, încheie el, spunând-o cu evidentă neplăcere.

— E ora şase dimineaţa şi nimeni n-a văzut nimic, am zis eu cu frustrare în suflet.

— E uşor. La fel ca şi celelalte, n-a fost ucisă în locul unde am găsit-o. Asta necesită timp şi o oarecare pregătire. A fost ucisă şi azvârlită în colţul străzii ca un câine. Biata nefericită!

— Cu siguranţă că a fost transportată până aici într-o trăsură, după ce a fost ucisă atât de sălbatic.

— Da, fără îndoială că aşa s-a întâmplat. Şi a sângerat în altă parte; locul acesta e prea curat; nu sunt pete pe ziduri, şi cadavrul ar trebui să plutească într-o cantitate mai mare de sânge.

— E incredibil! Două duzini de agenţi, douăsprezece patrule supraveghind zona şi nimeni

n-a văzut nimic toată noaptea! spuse Fonte cu o evidentă proastă dispoziţie.

— Eu nu sunt chiar atât de sigur; cineva trebuie să fi văzut ceva.

M-am apropiat de grupul de agenţi şi am început să-i încolţesc cu întrebările. Da, văzuseră oameni trecând, dar nimeni suspect, care să dea loc unei arestări.

— Noi am fost cât pe-aci să arestăm un beţiv; dar chiar asta era, un nefericit de beţiv care n-ar fi putut să-i taie beregata nici bunică-sii, având în vedere cantitatea de alcool pe care o avea în trup. Dar ticălosul ăla i-a furat fluierul colegului meu, afirmă unul dintre poliţişti.

— Ce spuneţi? Că un beţiv v-a furat şi nu v-aţi dat seama?

— Şi pe noi, zise alt agent aparţinând altei patrule.

— Şi dumneavoastră vi s-a furat fluierul?

— Nu, domnule. Două. Ni s-au furat la amândoi.

Nu-mi venea să dau crezare acelui cvartet de idioţi. Fuseseră, aşadar, jefuiţi în timpul serviciului şi nimeni nu a bănuit nimic. Cum dracu' un beţiv care nu se ţinea pe picioare a putut avea suficientă îndemânare încât să fure de la trei agenţi, fără ca aceştia să-şi dea seama?

— Şi dumneavoastră credeţi că un beţiv este în stare de aşa ceva? Să-i fure pe trei agenţi de poliţie experimentaţi şi inteligenţi? am spus eu cu vădită ironie. Şi n-aţi dedus că poate asasinul îşi bate joc pe faţă de dumneavoastră? La naiba! am ţipat eu, scos din sărite. Ar fi putut fi spintecată sub nasul dumneavoastră şi nu v-aţi fi dat seama! La ce vă gândeaţi?

— Am crezut că-i un beţiv.

— Şi când v-a furat aţi continuat să credeţi la fel? Nu vi s-a aprins niciun beculeţ?… Eram scos din minţi; am respirat adânc şi am încercat să mă calmez. Cum era individul ăla?

— Înalt, robust, puternic pentru vârsta lui.

— Puternic? De unde ştiţi?

— Pentru că s-a agăţat de mine.

— S-a agăţat de dumneavoastră?

— Era să vomite pe mine.

— Eu chiar că o să vomit din pricina incompetenţei dumneavoastră! Şi altceva? Cum era îmbrăcat? Ce înfăţişare avea? Cum erau trăsăturile lui?

Cei patru agenţi începură să facă o descriere a beţivului; cel puţin imbecilii aceia nu-şi pierduseră calităţile de observatori. Pe măsură ce îmi furnizau informaţii, îmi era şi mai clar că era vorba despre asasin, pe care l-am avut sub nasul nostru şi care a râs de noi.

Atunci, unul dintre cei patru exclamă:

— El este!

— Ce spuneţi?

— El, asasinul, spuse agentul arătând spre mulţime.

M-am întors către direcţia spre care arăta agentul şi l-am văzut pe presupusul beţiv. Omul îşi făcu loc prin mulţime şi se apropie de noi. Imediat, doi dintre cei patru agenţi care îmi furnizau, cu câteva minute înainte, descrierea lui, se năpustiră asupra sa.

— Lăsaţi-mă! Lăsaţi-mă! striga omul cu glas de beţiv, pe când era smucit. Apoi, îşi schimbă tonul şi expresia şi spuse cu fermitate: Daţi-mi drumul! Sunt eu!

Vocea aceea, m-am gândit eu.

— Sunt Arrow! zise beţivul încercând să scape de agenţi şi, cu un singur gest, îşi scoase masca, peruca şi paltonul jegos care îl acoperea. Fluierele voastre, spuse el, oferindu-li-le agenţilor, care nu-şi reveneau în fire.

— Ce faceţi, îmbrăcat aşa, Arrow? am întrebat eu.

Nu îmi răspunse; se adresă agenţilor şi spuse:

— După cum vedeţi, domnilor, azi-noapte am comis cu toţii erori grave; erori care au costat viaţa acestei biete fete. Pe de altă parte, chiar şi eu am greşit, căci deghizarea mea nu mi-a servit ca, dincolo de faptul de a fi scos în evidenţă slaba voastră perspicacitate şi atenţie, să mă apropii de

asasin. Aştept de la voi un efort mai mare; eu singur nu pot supraveghea străzile.

Îşi făcu loc către cadavrul victimei.

— Ce avem aici, Sherrinford?

Am început să-i relatez primele concluzii la care ajunseserăm eu şi medicul legist. Arrow îşi scoase lupa şi examină îmbrăcămintea fetei.

— Nu sunt urme; cu toate că nu ne-ar folosi prea mult în această ţară, spuse Arrow şi adăugă, adresându-se celor prezenţi: Daţi-vă înapoi, vă rog.

Arrow începu să adulmece ca un copoi de jur împrejurul cadavrului.

— Ce dracu' faceţi? întrebă Fonte.

— Urmele unei trăsuri, spuse Arrow, arătând solul. Ceea ce confirmă opinia medicului legist.

— Pot fi ale oricărui echipaj de lux, interveni Fonte.

— Doar că acestea, dacă privim cu atenţie, sunt mai puţin adânci pe măsură ce se îndepărtează de victimă; ceea ce ne indică faptul că vehiculul transporta o greutate mai mică la plecare. Mă rog, dar asta nu e determinant pentru investigaţie şi nu există niciun indiciu la aceste urme care să prezinte vreo particularitate.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Că există sute de vehicule ca acesta. Dacă aş fi găsit în pământul brăzdat vreo anomalie, asta ne-ar fi permis să căutăm un anumit vehicul. Dar, din nefericire, nu este cazul.

Arrow se apropie din nou de trupul fetei. Doctorul îşi continua treaba.

— Aţi găsit ceva, doctore?

Medicul legist, ridicând una din mâinile victimei, spuse:

— Mai multe pete negre. Lăsă cu blândeţe braţul victimei şi, arătând sub coaste, zise: Îi lipseşte ficatul şi înăuntru au fost lăsate mai multe seminţe de rodie.

— Mulţumesc, doctore, rosti Arrow.

O flamă îi întunecă vederea pentru o clipă. Era fotograful care, continuându-şi munca, îşi

declanşase aparatul. Arrow îşi duse mâna la ochi, îi închise pentru o clipă şi apoi privi către zecile de curioşi pe care poliţia încerca să-i controleze ca să nu se apropie prea mult de locul faptei. Arrow se îndepărtă câţiva metri în direcţia opusă, fără să rostească un cuvânt, şi apoi se întoarse, privindu-i pe furiş pe toţi cei prezenţi.

— Ce faceţi? De ce vă îndepărtaţi? Unde vă duceţi acum? întrebă Fonte.

Nu am răspuns, dar, cunoscându-l pe Arrow, căuta ceva. Dar de ce îşi îndrepta privirea către necunoscuţii şi curioşii care ne incomodau în munca noastră?

Atunci, l-am văzut alergând spre mulţime cu o hotărâre pe care de puţine ori i-o observasem. Cineva ieşi din mulţime şi se pierdu trecând de colţul străzii. Aproape că nu l-am putut vedea, l-am auzit doar pe Arrow strigând:

— Urmaţi-mă, Sherrinford!

Când am înţeles ce îmi indica, Arrow îşi făcuse deja cale liberă cu dificultate prin masa de curioşi, spre uimirea inspectorului-şef Fonte şi a celorlalţi membri ai poliţiei, dispărând pe urmele necunoscutului.

L-am pierdut din vedere, dar, după cum am aflat mai târziu, Arrow alerga pe strada Marquet înspre Paseo de Colón. A traversat această alee încercând să nu fie lovit de rarele trăsuri care circulau în momentul acela. A ajuns până la chei în cursa sa nebunească. Îl văzuse din nou pe omul acela ciudat care încerca să se îndepărteze de el cu orice preţ, dar, când a ajuns la şoproanele din port, i-a pierdut urma iar. A încercat să-şi recapete răsuflarea pe când privea în toate părţile. Nu putea să fi ajuns foarte departe, s-a gândit el. S-o fi ascunzând acolo, între şoproanele şi gheretele din dană. În momentul acela, era mare agitaţie în port, cu oameni cărând mărfuri dintr-o parte într-alta. Atunci, i s-a părut că îl vede din nou apropiindu-se până la malul mării. Arrow a coborât după el, dar l-a pierdut din nou. S-a apropiat

de ambarcaţiuni şi, în clipa aceea, cineva sau ceva l-a lovit şi el a căzut.

Frigul l-a făcut să-şi revină şi s-a pomenit plutind prin ape pline de gunoaie, încercând să se menţină la suprafaţă, simţind încă durerea loviturii. Arrow se scufunda şi încerca să înoate spre scara care cobora până în mare. Dar simţea că se duce la fund. A dat fără succes din mâini. Era extenuat şi continua să se scufunde. Ceva l-a împins la suprafaţă. Un braţ gigantic l-a prins în apă şi Arrow a văzut din nou lumina. Cineva i-a întins mâna şi Arrow s-a agăţat de ea.

În timp ce necunoscutul trăgea de el şi încerca să-l salveze, Arrow a putut auzi doar câteva cuvinte:

— Jocul continuă.

L-am găsit ud leoarcă, întins pe jos şi cu capul rezemat de un bolard.

52. În mulţime

— L-am văzut, Sherrinford; l-am văzut. În mulţime, şi m-am dus după el. Străfulgerarea flamei aparatului de fotografiat a fost cea care m-a făcut să cred că se afla poate printre noi. Şi aşa a fost. Am putut să-i simt prezenţa malignă. Când m-am îndepărtat şi am privit către grupul de curioşi, printre oameni, i-am descoperit ochii aţintiţi asupra mea. Era un tip solid, puternic, cu o privire perversă. Delectându-se cu momentul acela. Era identic cu tipul desenat de tânărul Picasso.

— Aţi fi putut muri.

— Dar, după cum vezi, sunt în continuare în viaţă.

— Nu pentru multă vreme, dacă nu vă schimbaţi hainele. O să faceţi pneumonie. Ce aveaţi de gând când v-aţi deghizat în beţiv?

Atunci Arrow mi-a relatat întâmplările din noaptea trecută, iar eu am luat notiţe amănunţite în carnetul meu. Apoi, Arrow mi-a dat ascultare şi şi-a scos hainele ude. După ce şi-a făcut toaleta cum se cuvenea şi şi-a schimbat îmbrăcămintea, a apărut din nou în sală.

— Şi spuneţi că v-a vorbit?

— Da., Jocul continuă", asta a spus.

Monstrul acela ar fi putut să-l lichideze pe prietenul meu, dar, cu toate astea, nu o făcuse. Arrow, am dedus eu, făcea parte din jocul lui, aşa cum îl avertizase când îl ajutase să iasă din apă.

O minte criminală rece şi metodică dispusă să se bată cu cel mai bun detectiv, înverşunat în lupta împotriva răului.

— Ce-aţi găsit printre hainele fetei asasinate?

— Caietul lui Picasso; cel pe care zicea că îl pierduse.

— Aţi ascuns poliţiei o dovadă?

— Nu tocmai. Să zicem că ceea ce am ascuns este o dovadă falsă. Va trebui să-l revedem pe pictor.

Dacă nu mă înşel, pe vremea asta ori a primit, ori este pe cale să primească un ficat.

— Dar înainte, avem întâlnire cu Sitwell, vă amintiţi?

— Perfect.

— Ce interes aveţi faţă de el?

— Să zicem că derivă din interesul lui faţă de mine. Sitwell a fost cel care a propus poliţiei ajutorul nostru.

— Şi credeţi că are vreo legătură cu povestea asta? N-o fi cumva unul dintre admiratorii aceia care v-au citit povestirile în *The Strand?*

— Asta o vom afla chiar azi.

— Dar aveţi deja o idee, am insistat eu.

— Permiteţi-mi să nu v-o prezint până când nu voi putea s-o confirm, dragul meu Sherrinford.

— Sunteţi misterios ca de obicei, Arrow; vă jur că nu voi reuşi niciodată să mă obişnuiesc cu tainele dumneavoastră deliberate.

— Nu sunt deliberate. Să zicem că bănuielile mele trebuie să se sprijine pe o bază reală: date şi dovezi, dragul meu Sherrinford; date şi dovezi. În meseria asta, nu e indicat să te pripeşti; e în joc viaţa a două femei. Pe de altă parte, am făcut unele cercetări despre sir Richard; un tip cu adevărat interesant.

— Ce date noi aţi obţinut de la cadavrul pe care l-am găsit azi-dimineaţă?

— Niciuna, în afară de faptul că se confirmă cele pe care le avem deja.

— Fata avea şi ea mâinile pătate de cărbune. Presupun că aveţi dovezi noi în legătură cu asta. Date pe care, după toate aparenţele, n-aţi considerat oportun să le dezvăluiţi la reuniunea noastră cu poliţia.

— Cum am spus la reuniune, valoarea cărbunilor naturali se măsoară prin conţinutul lor în apă, prin cantitatea de cenuşă, prin proporţia carbonului, hidrogenului şi a sulfului şi, mai ales, prin culoarea apărută în urma combustiei sale. Bun, după ce am analizat mostra în laborator, am comparat

compoziţia sa cu altele, aparţinând câtorva zăcăminte din provincia Lérida.

— Şi la ce concluzii aţi ajuns?

— După cum v-am spus, am analizat mostre din bazinul Erill-Castell, un zăcământ situat la vreo unsprezece kilometri de oraş, între râurile Noguera Ribagorzana şi Pallaresa. Verificarea s-a dovedit negativă. În continuare, am analizat mostre din trei zăcăminte din bazinul Seu d'Urgell, aparţinând de văile Segars, Bastida şi Navinés.

— Aţi muncit mult.

— Şi minunaţi-vă, Sherrinford: mostrele găsite pe cadavrele celor două femei şi cu siguranţă cea găsită pe ultima nefericită corespund zăcământului din valea Navinés. Ceea ce ne-a permis să restrângem cercul. Trebuie să găsim un antrepozit din port în care se înmagazinează huila provenind din acest zăcământ în vederea exportului său.

— Mă surprindeţi, dragul meu prieten. Dacă nu greşesc, este vorba de o dovadă fundamentală ca să-l găsim pe asasinul nostru.

— Dacă nu pe el, măcar locul în care comite crimele.

Până acolo, am putut constata că mintea prietenului meu funcţiona cu precizia şi instinctul de vânător care îl caracteriza, dar era un fapt care mă neliniştea şi pe care nu am reuşit să nu-l exteriorizez.

— Ce s-a întâmplat cu tânăra călcătoreasă? Despre ce aţi vorbit când m-aţi lăsat cu copilul? Se pare că v-a impresionat foarte mult.

— Pe ce vă bazaţi când afirmaţi asta?

— Ar fi trebuit să vă priviţi în oglindă în clipa când aţi cunoscut-o! Aş spune că…

— Dumneavoastră n-aţi spune nimic nepotrivit, m-a întrerupt Arrow. Nu o veţi face pentru că sunteţi un gentleman englez.

A subliniat cuvântul „englez", de parcă ar fi fost o calitate în sine; de parcă noi, englezii, am fi alcătuiţi dintr-un aluat deosebit.

— În orice caz, dragul meu prieten, e de preferat ca emoţiile să nu intervină în munca noastră.

— Mi s-a întâmplat vreodată?

— Nu, din câte ştiu eu, aveţi dreptate. Dar pentru orice există întotdeauna o primă dată şi intuiesc că efectul tulburător pe care l-a produs fata aceea asupra dumneavoastră este, cel puţin, surprinzător. Ştiu că doriţi să o salvaţi şi, tocmai de aceea, nu trebuie să vă primejduiţi niciunul dintre cele şase simţuri ale dumneavoastră.

— Cinci, dragul meu Sherrinford.

— Ba nu. Dumneavoastră aveţi şase.

Complimentul meu, de altfel cât se poate de adevărat, păru să-i facă plăcere prietenului meu; dar eu mă aşteptam la mai mult din partea lui Arrow. Speram ca posibila îndrăgostire pe care o percepeam la el să nu fie un obstacol în lupta lui împotriva crimei, care să-l împiedice să gândească cu extraordinara lui luciditate.

— Este foarte important ca judecata dumneavoastră să nu fie influenţată de consideraţii personale. Pentru dumneavoastră, o persoană sau un client este mai degrabă o dată, decât o problemă, am spus eu, amintindu-i celebrele sale fraze.

— Nu mi se pare deloc sportiv şi britanic să-mi amintiţi această frază. V-am înţeles, Sherrinford; nu e nevoie să insistaţi pe această temă, spuse Arrow stânjenit.

— Ce conţinea caietul pe care l-aţi găsit pe cadavrul fetei?

— Nu ştiu; n-am avut timp să-l examinez. Şi se pare că voi mai zăbovi o vreme până să o fac.

Arrow scoase caietul din interiorul paltonului său. Era foarte deteriorat.

— Va trebui să aşteptăm să se usuce şi, chiar şi aşa, o să vedem ce se poate recupera.

Puse caietul ud pe consola de deasupra şemineului ca să se usuce.

— Şi acum, cred că sir Richard ne aşteaptă. Sunteţi gata, Sherrinford?

— Şi plin de speranţe, am spus eu după ce mi-am luat bastonul.

53. Un englez din Barcelona

Sir Richard Sitwell ne-a primit cu deosebită amabilitate în biroul său. Era un bărbat înalt şi corpolent, de vreo patruzeci şi cinci de ani şi cu înfăţişare de *sportsman,* care, pentru vârsta lui, se mişca aproape cu o dezinvoltură de felină. Vestimentaţia lui semăna cu a unui dandy: costum gri de croială englezească şi o cravată înnodată impecabil; un stil care lăsa să se întrevadă ceea ce era, un individ hotărât şi cu o avere nemaipomenită. Avea părul negru, bine tuns şi presărat cu fire cărunte pe la tâmple. Chipul său, prelung şi plin de sănătate, cu un maxilar bine marcat, era al unui om de acţiune, sigur pe sine, generos cu resursele sale şi obişnuit să comande şi să i se dea ascultare.

— Sunt încântat să vă cunosc, domnule Arrow. Şi pe dumneavoastră, doctore Sherrinford, adăugă el, adresându-mi-se şi întinzându-mi mâna şi, apoi, întorcându-se din nou spre prietenul meu, continuă: Nu ai în fiecare zi bucuria de a cunoaşte un compatriot atât de renumit.

— Dar dumneavoastră nu sunteţi englez; am înţeles că v-aţi născut la Barcelona.

— Noi, englezii, ne putem permite luxul de a ne naşte oriunde, declară el.

Sir Richard îşi dezvoltă argumentaţia cu două exemple: Kipling şi Conrad. Doi dintre cei mai buni scriitori de limbă engleză, unul născut la periferia Imperiului, iar celălalt, de naţionalitate poloneză şi care, după ce a adoptat engleza, a devenit unul dintre cei mai interesanţi scriitori de limbă engleză.

— Este o afirmaţie cam ciudată; dar, după accent, nu păreţi catalan; aveţi, cu certitudine, un pronunţat accent englezesc.

— Din naştere, vorbesc la perfecţie cele trei limbi ale mele; dar, într-adevăr, gândesc şi acţionez în engleză. Familia mea s-a stabilit aici pe vremea lui

Wellington, când i-am ajutat pe aceşti oameni să-i alunge pe francezi de pe teritoriile lor.

— Desigur, am înţeles că bunicul dumneavoastră a fost general şi că a participat la câteva campanii decisive ale acelui război.

— Nu a fost un război, ci un şir nesfârşit de ciocniri şi de lupte de gherilă; în această privinţă, spaniolii sunt experţi. Noi am adus disciplina în luptă, ceea ce a fost determinant pentru a-i alunga pe francezi de pe acest tărâm. Campaniile glorioase ale bunicului meu alături de duce, în cucerirea localităţilor Ciudad Rodrigo şi Badajoz.

— Iar familia dumneavoastră s-a instalat aici.

— După cum ştiţi, mă trag dintr-unul dintre cele mai vechi neamuri din Anglia. Originile familiei mele se pierd în negura vremii, cum se spune în popor. Aici, erau multe de făcut.

— Şi aţi făcut. Sunteţi moştenitorul uneia dintre cele mai mari averi din Barcelona.

— Din Spania, şi cu siguranţă, din Anglia. Tatăl meu a fost unul dintre promotorii Băncii Barcelona în anul 1844 şi ai primei companii de gaz înfiinţată în Spania şi una dintre primele societăţi anonime pe acţiuni.

— Vă referiţi la Societatea Catalană pentru Iluminatul cu Gaz?

— Exact. Şase milioane de reali de pe vremea aceea, în acţiuni de câte patru mii de reali fiecare. Şi între promotori, Charles Lebon şi tatăl meu, deţinând majoritatea acţiunilor; restul pachetului a fost achiziţionat de mici acţionari ca Pere Gil i Serra, Carles Torrents sau Josep Riera.

— Şi dumneavoastră aţi dezvoltat afacerea familiei. Am înţeles că sunteţi acţionar la societăţile La Maquinista Terrestre y Maritima; la Macosa, întreprinderea din Poblenou, care se ocupă cu fabricarea vagoanelor de tren; că sunteţi proprietar al unei colonii industriale de pe râul Llobregat şi că posedaţi un pachet mare de acţiuni ale altor societăţi, precum Minele din Bellmunt, Priorat şi în bazinul de la Seu d'Urgell.

— Îmi cunoaşteţi afacerile mai bine decât eu însumi. Dar viitorul stă în electricitate. Aţi uitat că una dintre companiile la care sunt acţionar a iluminat în anul 1882 aleea Paseo de Colón cu cincisprezece lămpi cu arc voltaic. Datorită mie şi asociaţilor mei, Barcelona va fi primul oraş din Spania care va dispune de un sistem public de iluminare.

— Fără îndoială, sunteţi un filantrop.

— Nu, nu sunt un filantrop. Dar am o pricepere naturală pentru afaceri.

— Şi pentru sporturi şi relaţii sociale.

— Nu încetaţi să mă surprindeţi, aţi făcut cercetări şi în aceste domenii?

Arrow îi expuse pe scurt cercetările sale în aceste domenii. Sir Richard îl asculta cu atenţie şi cu deosebită satisfacţie pentru interesul pe care Arrow îl arătase faţă de persoana sa.

— Dar nu aveţi un moştenitor pentru imperiul dumneavoastră.

— Aici vă înşelaţi, am un fiu.

— Ştiu. Dar ştiu şi că nu este dispus să vă calce pe urme.

— Fiul meu, ca toţi tinerii idealişti, este puţin cam dezorientat; ăsta-i un lucru firesc.

— E dezorientat şi bolnav. Făcu o pauză ca să vadă efectul pe care îl produceau vorbele sale asupra interlocutorului său şi apoi adăugă: După cum se pare, e grav bolnav. Cred că este prieten intim cu tânărul Picasso, una dintre persoanele implicate în acest caz nefericit.

— Unde vreţi să ajungeţi? Fiul meu n-are nicio legătură cu toate astea. Fiul meu, cum aţi spus şi dumneavoastră, este grav bolnav. Şleahta aceea de degeneraţi i-a distrus trupul şi sufletul. Mai ales tânărul acela pe care l-aţi menţionat, un oarecare Picasso.

— Şi dumneavoastră vreţi să vă răzbunaţi pentru acest fapt.

— Tot ce vreau este să-l salvez pe fiul meu. Sitwell era foarte supărat pentru turnura pe care o

luase conversaţia şi făcea eforturi să se stăpânească, dar tocmai această furie stăpânită îl trăda. Am suficientă putere financiară ca să elimin toată acea scursură; să n-aveţi niciun dubiu că, dacă aş vrea, aş putea să o fac. Dar interesul meu este axat pe fiul meu, aşa că vă rog să-mi faceţi favoarea de a căuta în altă parte şi să nu-l implicaţi.

— Ce interes aţi avut ca eu să intervin în această chestiune?

— Un interes pur sportiv. Nu v-a scăpat neobservată chemarea mea pentru sporturile de echipă, ca bun englez ce sunt.

— Da, acesta-i un lucru cert, şi acţiunile dumneavoastră în acest domeniu o confirmă.

— Pe de altă parte, afirmă el, şi eu ştiu totul despre dumneavoastră. De altfel, am urmărit cazul cu interes şi am aceleaşi bănuieli ca şi dumneavoastră. M-am gândit că vă fac o favoare, căci sunteţi de mulţi ani pe urmele Spintecătorului. Pe scurt şi, ca simplu spectator, am vrut să vă pun faţă în faţă, ca să câştige cel mai bun.

— Dar dumneavoastră aveţi deja o idee despre sfârşitul cazului; dacă nu greşesc, aţi pus deja un rămăşag.

— Predicţia mea este că le va lichida pe toate acele femei stricate, iar dumneavoastră nu veţi fi în stare să-l împiedicaţi.

— Vă văd foarte sigur pe dumneavoastră, afirmă Arrow.

— Chiar sunt.

— Şi în legătură cu aceste crime şi dat fiind interesul dumneavoastră sportiv, ce părere aveţi?

Eu asistam la conversaţia aceea în linişte, ca la o partidă de tenis, în aşteptarea întorsăturii pe care avea să o ia.

— Crima, cum ar spune Dostoievski, este un protest împotriva unei organizări sociale defectuoase, afirmă Sitwell cu o convingere care mă împietri.

— Este un verdict interesant, dar, pe de altă parte, teribil. Dacă nu v-am înţeles greşit, afirmaţi că

există persoane care au dreptul de a comite tot felul de acte criminale şi cărora nu li se poate şi nici nu trebuie să li se aplice legea. Dumneavoastră îl vedeţi pe adversarul meu ca pe un fel de executor social a cărui lege este mai presus de orice lege.

— Asta aţi spus-o dumneavoastră, nu eu, dar într-adevăr: exact aşa îl văd eu; ca pe o fiinţă extraordinară, autorizată pentru orice fel de act inuman. Cineva pentru care nu contează biata natură umană a celor slabi şi degeneraţi. Şi, pe de altă parte, dumneavoastră nu puteţi admite asta. Vă atrage monstrul, fără îndoială că vă atrage, iar datoria dumneavoastră este aceea de a pune în aplicare o lege care pe el nu-l afectează. O crimă perfectă nu este cea care se rezolvă cu un vinovat fals; o crimă perfectă este cea căreia, cunoscându-l pe asasin, nu i se poate aplica legea celor slabi.

— Dar asta-i imposibil; legea este pentru toţi.

— El vă va demonstra că nu.

— Dacă duelul este între mine şi monstru, ce caută tânărul Pablo în toată povestea asta şi de ce?

— Vă voi răspunde la cele două întrebări: în ceea ce o priveşte pe prima, şi potrivit legilor dumneavoastră, cineva trebuie să meargă pe eşafod. Iar în ceea ce o priveşte pe a doua, sunt foarte puţini, infim de puţini, oamenii în stare să găsească o idee nouă şi chiar să spună ceva nou. Pictorul acela este unul dintre ei… dar sunt idei care nu merită să iasă la lumină.

— După cum văd, îi cunoaşteţi picturile.

— Şi Jack, de asemenea, răspunse el. Avem doi artişti şi un copoi. Să nu-mi spuneţi că nu e un duel extraordinar. De aceea v-am chemat; dumneavoastră nu puteaţi să lipsiţi. Făcu o nouă pauză şi încheie: Poate că puştiul o să-şi păstreze libertatea, dar ochii lui vor vedea oroarea şi nu va mai fi niciodată acelaşi om.

— Poate că vă înşelaţi. Poate că Jack îi arată adâncurile naturii sale inumane, dar apa pe care o va scoate puştiul de acolo va fi cea a unei priviri curate, o nouă formă frumoasă şi milostivă faţă de lume.

— Slut, frumos, tot una pare, spuse Sitwell, citându-l pe Shakespeare{113}. Şi acum, domnilor, dacă nu vă mai pot fi de vreun folos, cred că am terminat.

54. Sanatoriul

Sanatoriul doctorului Paulí, destinat vindecării bolilor venerice, se ridica pe nişte terenuri în curs de urbanizare aproape de strada Casanova. Într-acolo se îndreptau în dimineaţa aceea tânărul Picasso şi prietenul său Pallarés după ce trecuseră pe acasă pe la Ricardo Sitwell. Când au întrebat de el, nimeni nu le-a dat vreun răspuns. Este bolnav, a spus majordomul, iar el nu era autorizat să le pună la dispoziţie adresa clinicii. Manolo a reuşit să o vadă pe Clara, prietena lui din serviciul domestic. Fata în casă le-a dat adresa.

Sanatoriul era foarte aproape de Spitalul Clinic, a cărui piatră de temelie fusese pusă la 25 iunie 1895; dar proiectul arhitectului Josep Domènech i Estapà avea să mai întârzie încă unsprezece ani până să fie terminată clădirea situată pe acele terenuri achiziţionate în comun de către Camera Deputaţilor şi Primăria oraşului.

Pablo Picasso şi Manuel Pallarés au fost primiţi de un medic destul de tânăr, care i-a poftit într-o mică sală. Totul mirosea a nou şi instalaţiile moderne, precum şi personalul numeros, dădeau o idee despre genul de bolnavi de care se îngrijea instituţia.

— Şi ziceţi că sunteţi prieteni de-ai lui Ricardo? întrebă medicul, după ce îi invită să ia loc.

— Foarte buni prieteni; am studiat împreună în La Lonja, spuse Pallarés.

— Am întrebat familia şi ni s-a spus că i-ar face bine vizita prietenilor săi, minţi Pablo.

Doctorului i s-au părut doi tineri simpatici, cam boemi după felul lor de a se îmbrăca, dar nu se putea aştepta la mai mult de la doi tineri care se îndeletniceau cu pictura.

— Cum se simte? întrebă Pablo.

— Destul de rău, prezintă un tablou clinic complicat.

Doctorul începu să le relateze pe scurt starea bolnavului. După părerea lui, sifilisul nu era cea mai mare problemă a lui, căci nu intrase încă în faza lui terţiară. Boala cu adevărat gravă de care suferea era tuberculoza galopantă.

— Este foarte grav? întrebă Pallarés.

— Prezintă tabloul tipic, se porni medicul să le descrie simptomele: tuse seacă, expectoraţie mucoasă, inspiraţie zgomotoasă şi expiraţie prelungită, urmată de horcăieli, febră, pierderea poftei de mâncare, sudori de dimineaţă şi caşexie progresivă.

— Dar se va vindeca? întrebă Pablo, care nu înţelesese câteva dintre simptomele menţionate de doctor, dar care i se păreau numeroase.

— Tuberculoza este vindecabilă prin odihnă, supraalimentaţie şi trăind în zone de munte.

— Aşa cum este clinica? întrebă Pallarés.

— Da, dar după părerea mea n-ar trebui să stea aici. Totul se complică şi, în plus, sunt halucinaţiile; spune nişte lucruri care n-au niciun sens. Vă mărturisesc că n-am văzut niciodată un caz atât de complicat.

— Şi spuneţi că ăsta nu e un loc potrivit pentru el?

— Contrar opiniei familiei, cred că ar fi mai bine tratat într-un spital de boli infecţioase; dar vom face tot posibilul.

Analiza doctorului nu ne dădea prea mari speranţe.

— Dacă vreţi să-l vedeţi, o infirmieră vă va conduce până la camera lui. Dar să nu-l deranjaţi prea mult; de ce are el cel mai mult nevoie este de odihnă. Avem o călugăriţă care stă toată ziua în cameră; nu se cade să fie lăsat singur.

— De ce?

— V-am spus, suferă şi de tristeţe, şi de melancolie, şi pe astea nu ştiu cum să le tratăm aici. Un doctor străin de aşezământul nostru vine, la indicaţia tatălui său, să-i trateze tulburările mintale.

Uneori, nu înţelegem ce spune şi intră în stări violente în care nu recunoaşte pe nimeni.

Infirmiera i-a condus pe un culoar lung până au ajuns la camera lui. Pablo şi Pallarés au intrat.

— Zece minute, spuse infirmiera, care rămase să aştepte afară, după ce a închis uşa.

Aşa cum spusese doctorul, o călugăriţă îi ţinea companie. Tinerii o salutară şi călugăriţa ieşi pe culoar.

Ricardo şedea la picioarele patului, cu privirea aţintită pe fereastră. Li s-a prezentat slab şi tras la faţă, îmbrăcat într-un cămeşoi alb. Aspectul lui era al unui bolnav fără vreo speranţă.

— Ce mai faci, Ricardo? îl întrebă Pablo.

— Pablo!… Ai venit să mă vezi! exclamă Ricardo, ieşind din adâncul gândurilor sale.

— Bună, spuse Pallarés.

— Bună, Manolo! Dragii mei prieteni! Şi adresându-se celui din urmă, spuse: Pablo a venit să-mi vadă desenele. Sunt bune, Pablo?

— Sunt foarte bune.

— De ce-ai întârziat atât de mult să mi-o spui?

— Tu ştii cum sunt eu. Dar, într-adevăr, sunt foarte bune. Cum te simţi?

— Rău. Chiar îţi plac desenele mele? Fără să mai aştepte răspuns şi adresându-i-se lui Pallarés, afirmă: Lui Pablo îi plac; zice că sunt bune.

— Şi mie-mi plac.

Cei doi prieteni se priviră. Ricardo nu numai că era bolnav, dar îşi pierduse şi minţile.

— Voiam să te întreb ceva, îi spuse Pablo.

— Despre desenele mele? Întreabă-mă, întreabă-mă!

— Nu, despre studioul meu. Ultima dată când ai venit, ai luat ceva de acolo? Ai luat un caiet şi un cuţit?

— Un caiet şi un cuţit. Un caiet şi un cuţit, repetă el ca un copil.

— Da, asta am spus. Le-ai luat tu?… Ţi-a cerut cineva s-o faci?

— Nu, nimeni… Un caiet şi un cuţit! repeta el întruna.

— Ricardo, este foarte important să-ţi aminteşti, insistă Pablo.

— N-o să obţii nimic de la el, Pablo. Este mai degrabă în afara acestei lumi decât înăuntru. Ricardo nu poate fi un asasin.

Acel ultim cuvânt rostit de Pallarés păru să-i zguduie sufletul lui Ricardo. Ridică tonul, intensificându-i-se starea de nervozitate.

— Un asasin!… Un asasin!… Sângele… Sângele!… A început din nou… tată, începu el să ţipe surescitat.

— Ce tot spui?

— Trebuie să uiţi!… Eu o să te protejez… Sânge!… Un demon… Dar m-am ridicat… Sânge!… Sânge!… Peste tot, numai sânge!

— Ce tot spui?… De ce anume trebuie să fii protejat?… Ce-ai făcut, Ricardo? spuse Pablo, zgâlţâindu-l. De ce anume, Ricardo?… Ai fost tu?

Ricardo ţipa din ce în ce mai tare, fără să-i răspundă lui Pablo, în vreme ce acesta continua să-l zgâlţâie de umeri, încercând să-l facă să priceapă întrebarea.

— Lasă-l! îi porunci Pallarés. Nu înţelegi că nu e cu putinţă? Este aici, închis! Închis şi bolnav!

Dar Pablo nu-l auzea; îl certa din ce în ce mai tare pe Ricardo, care se agita plângând şi strigând lucruri lipsite de sens.

În momentul acela se deschise uşa şi intrară călugăriţa şi infirmiera, care auziseră de afară ţipetele acelea. Văzându-l pe Pablo cum îl zgâlţâia pe bolnav, care începuse să tuşească şi să se sufoce, se repeziră furioase asupra lui, încercând să-l despartă de Ricardo.

— Ce faceţi? Aţi înnebunit?… Daţi-i drumul!

Şi Pallarés încercă să-l despartă pe prietenul său, în timp ce se adresa femeilor.

— Nu se întâmplă nimic. Ricardo se sufoca şi Pablo a încercat să-l ajute. Asta-i tot.

Dar nu reuşi să le convingă pe cele două femei.

— Ieşiţi de aici numaidecât!

— Sânge!… Sânge!… continua Ricardo să ţipe printre accese furioase de tuse.

— Afară sau chemăm poliţia!

Au ajuns la ieşire fără să mai privească în urma lor. Pablo era furios, ca şi Pallarés, dar acesta, din cauza prietenului său.

Se îndepărtară câţiva metri de clinică şi Pallarés izbucni.

— Ai înnebunit? Aproape că l-ai răpus acolo, în salon!

— Dar l-ai auzit?

— Da! L-am auzit! Am auzit un nebun care delira ca un posedat… Dar nebunul ăla nu poate fi un asasin, Pablo! Nu-i cu putinţă!

— Şi atunci, tu ce crezi?

Pallarés încercă să-şi recapete calmul.

— Că trebuie să-l vezi pe Arrow şi să-i povesteşti lui; el va trage concluziile. Asta cred.

55. Amadeu Centelles

Poliţistul se hotărî să-şi răsucească o ţigară ca să-i treacă timpul mai repede. Stătea acolo, de cealaltă parte a străzii, de ore întregi, supraveghind poarta şi nu aştepta altceva decât ora să fie înlocuit. Dura deja de mult timp. Mai avea încă patru ore până să-i vină colegul.

În camera târfei încă mai era lumină. I-ar fi plăcut să urce şi să i-o tragă de vreo două ori; doar ca să ştie cum miroase o târfă care primea doar clienţi cu posibilităţi financiare. Dacă nu, de ce mama mă-sii să o păzească? E adevărat că urmau să fie lichidate sălbatic toate fetele din apartamentul acela; dar mureau şi nefericitele care şi-o trăgeau în stradă şi nimeni nu-şi mai făcea griji pentru ele. Bietele femei nu mureau cu beregata tăiată cu un cuţit, ci de foame, în bătaie şi de boli.

Nu putea nega faptul că era un serviciu liniştit; prea liniştit pentru un om de acţiune ca el. Pentru un vechi marinar care a tras mâţa de coadă în escadra din Atlantic până când au fost daţi afară din blestemata aia de insulă. Dar ce vremuri acelea, la ordinele amiralului Cervera!

Să ridice ancora, aşa li se spusese. Fusese un ordin prost din partea afurisitului de guvern de la Madrid! Şi Cervera aşa făcuse, cu siguranţa că navighează către o distrugere totală. Nici măcar n-au ajuns să lupte, deoarece cuirasatele *yankees*[114] distrugeau navele una câte una, pe măsură ce ieşeau din portul Santiago de Cuba, trăgând cu tunurile asupra lor, de parcă ar fi tras la ţintă, asemenea celui care vânează iepuri, în vreme ce ghiulelele cu bătaie scurtă, bune de nimic, ale navelor spaniole dispăreau în mare, fără ca măcar să le atingă.

Atunci, Cervera i-a ordonat să trimită o telegramă seacă şi laconică: „Am pierdut tot”.

Şi acum, după un an, se afla acolo. El, Amadeu Centelles, fost telegrafist al marelui amiral, intrat în

poliţie şi păzind poarta unui bordel.

Trebuia să îndure!

Pe când termina de fumat ţigara, a început să se gândească din nou la femeia de sus, să dea frâu liber închipuirilor. Lumina era încă aprinsă, probabil că femeia avea să meargă curând la culcare, poate goală. În cearşafuri curate. Înainte, s-o privi în oglindă, şi-o pieptăna părul lung care-i cădea pe umerii dezgoliţi, şi-o scoate jartierele şi… La naiba! N-o mai făcuse cu nimeni de când plecase din Cuba!

Aruncă pe jos în silă mucul de ţigară. Ce departe erau acele senzaţionale havane pe care, din când în când, i le oferea amiralul. „Fumaţi, Centelles; fumaţi, că poate o fi ultima", îi spunea acesta.

Când să stingă mucul cu piciorul, simţi cum ceva îi pătrunde în spinare prin stânga. Fu ca o scurtă înţepătură, o senzaţie rece care intră în el şi se îndepărtă iute. De-abia avu timp să se întoarcă. Nu-l văzu pe bărbat, căci i se înceţoşase privirea, ci doar lama de metal însângerată pe care o mână o ţinea la un pas de ochii lui, când căzu în genunchi.

„Trebuie să îndur!", se gândi el pentru ultima dată, înainte de a închide ochii pentru totdeauna.

Cineva bătu în poartă de mai multe ori. Benigna tresări şi privi pe fereastră. Poliţistul nu era în faţa casei şi asta o nelinişti. Se auziră din nou bătăi în poartă. Benigna ieşi la fereastră; atunci îl văzu şi îl recunoscu. La fel de elegant ca întotdeauna, cu pălăria şi paltonul său. Ieşi pe scară şi trase de frânghia care deschidea poarta de la stradă. Intră în casă, avea câteva clipe ca să-şi aranjeze puţin părul şi să-şi pună pe ea ceva atrăgător, în vreme ce el urca scara.

Se auziră bătăi în uşă şi ea ieşi să-l întâmpine cu cel mai frumos zâmbet al ei. De fapt, fusese toată ziua neliniştită şi nu voia să-şi petreacă singură noaptea.

Când deschise uşa, îi îngheţă inima şi zâmbetul. Noaptea se desfăşura dinaintea ei.

O noapte veşnică, geroasă, solitară.

Nici măcar nu-i lăsă timp să ţipe.

56. Cea de-a patra victimă

— Cine a dat de ştire? întrebă Arrow.

— Poliţistul care a venit să-l înlocuiască azi-dimineaţă. A găsit cadavrul colegului său pe străduţa del Pou. I-a fost străpunsă inima.

O dâră de sânge se prelingea de pe culoar până la camera Benignei, unde, pe pat, se afla trupul lipsit de viaţă al nefericitei.

— E strigător la cer. Este cea mai oribilă dintre crime, spuse medicul legist.

Arrow străbătu culoarul, făcându-şi drum printre poliţişti. Nu numai podeaua, ci şi pereţii erau plini de sânge.

— Femeia a alergat până în camera ei şi, în grabă, a lăsat totul aşa cum se vede. Dumnezeule, cât sânge poate avea un corp omenesc! exclamă medicul legist, privind în altă parte. I-a tăiat beregata începând din faţă, împiedicând-o să ţipe, adăugă el.

— Iar el a urmărit-o până a ciuruit-o cu lovituri de cuţit, spuse Arrow.

— N-a ajuns până în cameră, adăugă medicul legist, arătând un loc de pe culoar. Aici a căzut, şi asasinul a ridicat-o şi a dus-o în pat.

— Fiind încă în viaţă?

— Nu ştiu. Posibil. Urmaţi-mă şi veţi vedea. E ceva greu de povestit, vă asigur, spuse medicul.

L-am urmat pe Arrow şi pe doctor pe culoarul lung până în camera bietei femei.

Ceea ce era în pat nu era un trup, ci nişte resturi omeneşti într-o baltă de sânge, înconjurate de viscere însângerate. Cadavrul bietei femei era întins pe partea dreaptă, purta o cămaşă de noapte complet sfâşiată şi îmbibată de sânge, care împiedica să i se vadă culoarea originală şi pe care o avea adunată pe piept. La fel ca şi celorlalte, îi tăiase abdomenul de la stern până la organele genitale, precum şi partea de sus a coapselor. Avea răni şi tăieturi de cuţit peste tot.

— A luat cu el jumătate din uter şi ficatul, spuse medicul.

Îi smulsese şi intestinele, dar nu le luase cu el; monstrul le azvârlise la picioarele patului.

— Fir-ar să fie! Ce sălbăticie! E mai rău decât la celelalte. Monstrul a avut timp să se delecteze cu crima lui, am zis eu.

— Da; este din ce în ce mai îndrăzneţ, dacă se poate utiliza termenul în cazul ăsta, şi mult mai sălbatic şi mai însetat de sânge, adăugă medicul legist.

— Ca să simtă aceeaşi emoţie şi dorinţă arzătoare de putere, bestia are nevoie să-şi sporească brutalitatea acţiunilor, spuse Arrow.

— De ce această ferocitate asupra organelor sexuale? îl întrebă medicul legist pe Arrow.

Dar nu acest fapt a fost cel care îi atrăsese atenţia lui Arrow în acest caz; nu era actul brutal de a tăia şi a scoate vaginul şi cea mai mare parte a vezicii urinare, ovarele şi alte organe interne, ci desfigurarea înspăimântătoare a chipului victimei. Şi ne-a atras şi nouă atenţia, medicului legist şi mie.

Chipul Benignei era o masă amorfă şi de nerecunoscut. Avea nenumărate tăieturi pe faţă, ca nişte trăsături rapide de penel, nervoase, dar de o mare precizie. O incizie pe puntea nazală se întindea până la partea din stânga a mandibulei, traversându-i obrazul şi lăsând osul la vedere. Îi jupuise pielea, îi tăiase nasul şi îi scosese ochii cu lovituri de cuţit. O tăietură a gurii i-a atins gingiile, dar i-a tăiat şi buzele şi le-a pus pe pernă.

— Animalul ăsta a făcut-o complet de nerecunoscut, am spus eu.

— Sălbaticul ăsta sau este medic, sau are cunoştinţe de anatomie, afirmă medicul legist.

— Nu, nu este medic; dar aveţi dreptate că e vorba de un sălbatic. De altfel, această desfigurare nu i-a luat mai mult de zece minute. După tăieturi şi împunsături de cuţit, a făcut-o rapid, cu înverşunare şi brutalitate. Este ca şi cum ar fi schiţat ultimele măsuri ale macabrei sale simfonii pe chipul bietei

femei. A fost ultimul lucru pe care l-a făcut, şi l-a făcut precum un posedat de diavol şi, cum am mai spus, în mare grabă. Arrow se opri şi apoi adăugă: O asemenea mutilare este ceva subiectiv şi individual.

— Subiectiv şi individual? Ce dracu' spuneţi?

— Că figura cuiva este persoana, cum spunea o mare scriitoare al cărei nume nu mi-l amintesc. Şi, chiar dacă nu este întotdeauna aşa, se ajunge la acest grad de violenţă atunci când asasinul şi victima se cunosc. Cum spunea scriitoarea aceea, există o anumită asemănare între artistul care distruge un tablou pe care a ajuns să-l urască şi asasinul care distruge chipul victimei sale.

— Dacă nu vă explicaţi mai bine… am adăugat eu.

— A vrut să-i şteargă literalmente chipul, cu o energie, o vigoare şi o violenţă în afara oricărei limite, până a reuşit ca frumosul ei chip să nu mai fie dezirabil. Ceea ce a făcut această bestie a fost să distrugă un obiect al dorinţei, fie din frustrare, fie din mânie, pentru că nu putea să-l posede sau pentru că dorea să-l şteargă de pe faţa pământului. Frustrarea sa trebuie să fie disperată şi umilitoare, de aceea este din ce în ce mai brutal.

— Nu mă interesează sufletul blestemat al acestui asasin, afirmă medicul legist. Ceea ce trebuie să faceţi este să-l închideţi înainte de a acţiona din nou.

— Nici pe mine nu mă interesează. Dar încerc să aflu cum gândeşte, ca să-l prind cât mai curând.

— Păi, aţi întârziat deja prea mult! se auzi urlând o voce.

Era guvernatorul civil care spuse fraza aceea, încercând să-şi croiască drum şi să intre în încăpere. Arrow înaintă către el şi îi ieşi în cale.

— Nu cred că ar trebui să intraţi.

— Daţi-vă la o parte! Trebuie să o văd!

Aruncă acele două fraze ca pe un ţipăt atât de sfâşietor, încât ne îngheţă sângele în vine. Arrow, în faţa lui, şovăi. Guvernatorul era desfigurat şi palid; o imensă suferinţă se citea pe chipul şi în ochii săi sticloşi.

— Daţi-vă la o parte, vă rog, repetă el.

Arrow se dădu într-o parte.

— N-ar trebui să fiţi aici, îi spuse el.

Dar guvernatorul nu îl auzea. Când văzu scena aceea, o mare durere puse stăpânire pe el. Acolo era ea, singura femeie pe care o iubise pe lumea asta, sacrificată ca un animal lipsit de apărare. Pământul se clătina sub picioarele lui.

— Ajutaţi-mă, vă rog, spuse el prinzându-se de mine ca un orfan bătut.

— Domnule, să ieşim de aici, i-am spus eu.

Şi l-am însoţit spre altă încăpere. L-am aşezat pe un pat şi i-am desfăcut cravata. Guvernatorul respira cu dificultate şi lacrimile îi năpădiră obrajii.

— Vă simţiţi mai bine?

Nu răspunse.

Rămase acolo, în tăcere, cu privirea rătăcită. Trebuie să mărturisesc că de multă vreme nu am mai văzut atâta durere, atâta mâhnire şi amărăciune la un bărbat. L-am lăsat acolo, zguduit şi cufundat în suferinţă, şi m-am întors în cealaltă cameră.

Găsiseră o armă.

Cuţitul era ascuns sub una dintre perne; l-a găsit medicul legist. Avea o singură lamă, de vreo cincisprezece centimetri, pătate cu resturi de sânge atât lama, cât şi mânerul. Arrow tocmai îl învelea cu grijă, când am intrat în cameră.

— Am găsit cuţitul, îmi spuse medicul legist.

— Un cuţit, sublinie Arrow.

— Nu credeţi că e vorba de arma crimei? întrebă uimit medicul legist.

— Asta-i ceea ce trebuie să cercetăm. La o simplă privire, e ceva care nu se potriveşte.

— La ce vă referiţi?

— Continuaţi cu explicaţiile, spuse Arrow.

— Îi spuneam inspectorului Arrow, când aţi părăsit această cameră, că moartea s-a datorat unei tăieturi la gât de vreo cincisprezece sau şaptesprezece centimetri, zise el, arătând rana de pe trupul victimei şi adăugând: a început la nivelul urechii stângi şi, după cum puteţi vedea, s-a

terminat la vreo şase sau şapte centimetri mai jos de urechea dreaptă. Eu aş zice că tăietura aceea a mers de-a curmezişul laringelui, al coardelor vocale şi apoi până la cartilajul intervertebral. A fost ucisă din faţă, cum am afirmat încă de la început.

— Dar dumneavoastră aţi spus că victima a străbătut o porţiune din culoar?

— Da, aşa am spus. Pentru că e vorba de o a doua tăietură. Există mai întâi una mai puţin profundă şi pe care cu siguranţă că i-a aplicat-o în momentul în care femeia a deschis uşa. E posibil să-şi fi dus mâna la gât, să fi fugit pe culoar, dar a fost prinsă pe la mijlocul acestuia; atunci, s-a întors sau asasinul a silit-o să o facă şi a rănit-o din nou, de data asta mortal. Apoi, a dus-o până în cameră. Ce părere aveţi despre cuţit? Nu credeţi că e arma crimei?

— Nu mi se pare. Priviţi aceste răni, spuse Arrow, apropiindu-se de victimă şi invitându-l pe medicul legist să facă acelaşi lucru. Nu par nişte răni făcute cu un cuţit simplu. Cel pe care l-am găsit e ordinar, de la ţară, cu un singur tăiş.

— Dar lama are lungimea rănilor aplicate celor patru victime. În plus, întâmplarea face că l-am găsit lângă cadavrul ultimei victime. Cum puteţi uita aşa ceva?

— Pentru că este posibil să fie vorba de o dovadă falsă; de o pistă falsă, dragul meu prieten.

— Şi ce rost ar avea?

— Rostul de a adăuga o oarecare confuzie în investigaţie. Rostul de a ne face să căutăm unde nu trebuie să căutăm. Ăsta-i rostul unei false dovezi, repetă el pe un ton categoric.

— Şi ce sugeraţi? am întrebat eu, cu dorinţa de a interveni în discuţie.

— Nu sugerez, ci afirm că acest cuţit, de altfel, grosolan şi obişnuit, şi cu un mâner nepotrivit pentru crime, şi cu un singur tăiş, nu este arma crimei.

— Dar era pătat de sânge şi, la o simplă privire, prezintă ţesuturi ale victimei; cu siguranţă că atunci

când îl veţi analiza, e posibil să apară vreo urmă a asasinului.

— Este evident că a fost folosit pentru a înjunghia victima şi, cu siguranţă, autopsia va determina faptul că există răni făcute de două arme diferite. Da, e adevărat, a fost înjunghiată cu acest cuţit poate de două sau de trei ori şi, cum am mai spus, autopsia va confirma faptul, dar acest lucru a fost făcut când femeia fusese deja ucisă şi după ce fusese mutilată atât de oribil.

Eu ştiam unde voia Arrow să ajungă. Cuţitul acela îl implica direct pe tânărul Picasso în asasinate; era cuţitul lui. Şi Steven nu era dispus să admită asta şi nici să se lase înşelat. Dar medicul legist nu avea de unde să o ştie.

— Arma pe care o căutăm, cea care a curmat de fapt viaţa celor patru femei, este un jungher cu lamă dublă, puternică, cu vârful ascuţit, de vreo şaptesprezece centimetri, cu un mâner mare care protejează mâna asasinului, şi ascuţit ca un stilet. Aceeaşi care a pătruns în inima bietului poliţist pe care l-am găsit aici, jos, şi care i-a trecut uşor prin îmbrăcăminte. O armă capabilă să taie cu abilitate veşmintele acestor nefericite. După cum puteţi observa, nu seamănă cu un cuţit precum cel pe care l-am găsit sub pernă. Autopsia, cum bine spuneţi, va confirma faptul că am dreptate, încheie Arrow ca să-şi completeze argumentaţia.

Inspectorul-şef Fonte îşi făcu apariţia în momentul acela; era însoţit de doi inspectori. Arrow nu îi dădu timp să deschidă gura.

— Eu şi dumneavoastră trebuie să avem o conversaţie. Medicul legist vă va pune la curent cu toate. Mă însoţiţi, Sherrinford?

57. Guvernatorul

Am intrat într-un local care tocmai îşi deschidea porţile pentru public şi am cerut o cafea foarte tare. Ne-am aşezat lângă o fereastră care dădea spre stradă şi Arrow nu a rostit un cuvânt toată dimineaţa.

Era foarte afectat, şi sosirea guvernatorului la locul crimei îl tulburase şi îl impresionase.

— N-aţi văzut, Sherrinford? Bietul om era îndrăgostit până peste cap.

— Vă referiţi la guvernator? Da, era, într-adevăr. Un bărbat curajos călit în mii de lupte şi de bătălii şi totuşi, s-a prăbuşit, s-a pierdut cu firea ca un copil.

Arrow dădu cafeaua peste cap cu o expresie de iritare.

— Să mergem, Sherrinford; au deschis deja, spuse el ridicându-se, după ce a lăsat să-i cadă câteva monede pe masă.

— Ce-au deschis?

Cred că Arrow nu m-a auzit, căci era deja la ieşire.

Am traversat aleea centrală Borne până pe celălalt trotuar şi am intrat într-o prăvălie de ţesături unde se vindeau tot felul de stofe şi de postavuri. Arrow cumpără un costum de muncitor dintre cele purtate de către stivuitorii din port, dintr-o ţesătură ordinară, groasă, şi o şapcă asortată.

Cumpărăturile i-au fost împachetate, iar el a plătit.

— De ce aţi cumpărat hainele astea? Doar n-o să vă deghizaţi din nou.

— Am descoperit prăvălia asta în plimbările mele prin cartier; după cum aţi văzut, este specializată în confecţionarea diferitelor piese de îmbrăcăminte de muncitor la un preţ bun. Şi aveţi dreptate: le-am cumpărat ca să mă deghizez.

— În ce scop? Unde mergem? am întrebat eu intrigat.

— Dumneavoastră, nicăieri. Trebuie să fac nişte verificări pe dig şi trebuie să fim discreţi.

După aceste ultime cuvinte, despre care nu mi-a furnizat alte informaţii în momentul acela, am luat o trăsură.

— Dumneavoastră o să rămâneţi la hotel.

— Da, am înţeles deja că nu doriţi să vă însoţesc, am afirmat eu, supărat.

— Cu siguranţă că vom primi vizita tânărului Picasso şi va trebui să fie cineva care să-l întâmpine.

— De ce credeţi că va veni?

— Pentru că, probabil, o fi primit deja alt cadou macabru şi, după cele întâmplate în această dimineaţă, are nevoie mai mult decât oricând de ajutorul nostru.

Nu tânărul Picasso era cel care ne aştepta la intrarea în hotel, ci guvernatorul civil. Era acolo de ceva vreme, ne-a informat recepţionerul.

— Eu o să urc în cameră, dacă n-aveţi nimic împotrivă, am spus eu, cu intenţia de a-i lăsa singuri.

— Cum doriţi, Sherrinford.

Mi-a părut rău să mă îndepărtez de Arrow, dar ştiam ce înseamnă să pierzi o fiinţă iubită şi, cu atât mai mult, când începi să pătrunzi adânc în toamna vieţii. Privindu-l pe omul acela nu am putut să nu mi-o amintesc pe iubita mea soţie Mary şi de aceea l-am lăsat singur pe Steven.

Ulterior, colegul meu mi-a relatat conversaţia.

— Sunt un om greu încercat, spusese guvernatorul după ce îi făcuse semn lui Arrow să ia loc pe fotoliul din faţa lui, un militar de carieră care am urcat în grad după fiecare bătălie, şi au fost multe. Cum v-am mai spus, am luptat în Cuba şi am fost guvernator general în Puerto Rico. Am văzut multe lucruri la viaţa mea şi peste tot unde am fost. M-am însurat; n-am avut o căsnicie fericită, dar a fost demnă, ne-am păstrat respectul şi cumpătarea până la moartea ei. Am un fiu pe care-l iubesc, dar nu ştiu unde se află, şi căruia îi sunt indiferent. Dar aşa e viaţa, domnule Arrow. Când am pierdut

coloniile, plin de indignare, de furie şi de ruşine, am cerut detaşarea în oraşul meu. Mi se cuvenea. Guvernul, prin decret regal hotărât în Consiliul de Miniştri, după mai mult de douăzeci şi cinci de ani de serviciu activ în apărarea ţării mele, mi-a semnat numirea ca guvernator civil. Eu comand în oraş sau cel puţin aşa se vrea ca eu să cred, sunt şeful provinciei, superiorul ierarhic al primarului, al primăriilor şi al deputaţilor şi reprezint guvernul naţiunii. Dar nu mă amăgesc. Eu ştiu cine sunt cei care comandă aici şi peste tot. M-am născut în cartierul Ribera şi nu voi fi niciodată unul dintre aceia, dar, ştiţi ceva? Mă doare-n cot! Bătrânul general a făcut o scurtă pauză şi a continuat: Ea era tot ce conta pentru mine. Ştiţi ce înseamnă să fii îndrăgostit la vârsta mea? Nu, dumneavoastră nu puteţi şti, pentru că sunteţi încă tânăr, dar veţi vedea peste zece ani. Dar important era că ea mă iubea şi asta într-adevăr că nu mi-aş fi putut închipui niciodată că s-ar putea să mi se întâmple. Ajuns aici, puţin îmi păsa de meseria ei sau dacă mai existau sau nu şi alţi bărbaţi. Când ajungi la bătrâneţe, sfârşeşti prin a ierta tot, în afară de cruzime, de necinste sau de fanatism. Eu şi Benigna ne trăiam relaţia aşa cum dorea ea. Nu sunt un bărbat chipeş şi vă asigur că dacă Benigna ar fi acceptat, m-aş fi însurat cu ea, şi ea ar fi continuat să facă orice ar fi poftit. Nu sunt unul dintre amanţii aceia care, atunci când caută fericirea iubitei, o confundă cu cea proprie.

Arrow a recunoscut ultima frază. Chipul generalului se posomorâse.

— Şi acum, mi-au ucis-o, a continuat el cu o voce mâhnită; dar tonul a luat o întorsătură impetuoasă, dură şi energică. Vreau să-l prindeţi ca să-l pot ucide cu mâinile mele. O să devin umbra dumneavoastră, domnule Arrow. Asasinul pe care-l căutaţi nu face parte din lumea mea, nu e nici nebun, nici nenorocit. Şi acum, spuneţi-mi, dumneavoastră ce ştiţi?

Poate că relatarea acelui bătrân îl emoţionase sau pentru că s-a recunoscut sau a văzut ceva din sine

însuşi în el, Arrow a făcut ceva ce nu făcuse niciodată. Şi-a anticipat bănuielile şi i le-a povestit.

După ce şi-a luat la revedere de la guvernator, a urcat în cameră şi, pe când mă informa despre cum decursese întâlnirea, s-a schimbat de haine în cealaltă cameră care comunica cu a mea.

— Şi i-aţi dat numele unui suspect fără să aveţi toate dovezile?

— Sunt aproape sigur, spuse el.

Nu l-am recunoscut când a ieşit îmbrăcat ca lucrător în port. Dar asta mi se întâmpla întotdeauna: niciodată nu-l recunoşteam.

— Drace, Arrow! Nimeni n-ar zice că sunteţi dumneavoastră!

— Mulţumesc, Sherrinford; asta e şi ideea.

Dar eu am revenit la tema care fusese întreruptă când a apărut deghizat.

— Dacă aţi fi absolut sigur, nu v-aţi fi îmbrăcat aşa.

— N-am spus absolut, ci aproape sigur. Vă rog, Sherrinford, nu mă dăscăliţi.

— Şi unde mergeţi?

— V-am spus, pe dig, ca să fac anumite verificări. Mă voi întoarce peste două ore.

— Vă voi aştepta.

Şi aşa am procedat, nu înainte de a face o scurtă plimbare prin împrejurimile hotelului ca să mă limpezesc după brutalele evenimente ale zilei din care nu-mi revenisem încă. M-am întors la hotel după douăzeci de minute.

Arrow nu a zăbovit două ore până să se întoarcă, ci vreo trei şi jumătate. Şi părea satisfăcut.

— Unde aţi fost? E aproape ora mesei.

— Daţi-mi voie să mă schimb şi o să vă spun la restaurant. Trebuie să ne grăbim, pentru că, după cum ştiţi, trebuie să mă văd cu inspectorul Fonte.

După câteva minute, ocupam o masă în restaurant şi prietenul meu începu să-mi relateze ce anume făcuse în timpul dimineţii. După toate aparenţele, găsise depozitul unde fuseseră comise trei dintre cele patru crime. O magazie rezervată depozitării

huilei în vederea exportului; o huilă având aceeaşi compoziţie ca şi urmele găsite pe victime.

— Şi ştiţi care este lucrul cel mai uimitor? întrebă el când am ajuns la desert.

— Nu pentru dumneavoastră, dat fiind că nutreaţi deja anumite bănuieli.

— Ca întotdeauna, dragul meu prieten, aveţi dreptate aproape în tot ceea ce mă priveşte. Bănuielile mele au fost confirmate: întreprinderea de export proprietară a depozitului este a lui Sitwell.

— Şi credeţi că…?

— Că trebuie să-l arestăm şi să-l interogăm. Vă amintiţi ce ne-a spus jurnalistul de la ziarul *La Vanguardia* referitor la şederea ducelui de Clarence la Barcelona?

— Da, bineînţeles.

— S-a întâmplat la puţină vreme după asasinatele lui Jack de la Londra. Să ne închipuim pentru o clipă şi să încercăm să reconstituim următoarele: palatul Windsor, în 1889; un anumit gentleman, prieten personal al Coroanei şi industriaş cu afaceri la Barcelona, este chemat la palat. Cum credeţi că se va desfăşura întrevederea aceea?

— Să mă pun în locul reginei sau într-al gentlemanului?

— Eu voi fi regina şi voi începe prin a spune: „Sunt multe serviciile pe care le-aţi adus Coroanei. Este momentul ca lucrurile să înceteze”.

— Sunt în serviciul vostru, Majestate, am spus eu punându-mă în locul misteriosului gentleman.

— Nepotul meu trebuie să dispară pentru o vreme. Aceste fapte nu trebuie să mai continue, spuse Arrow.

Am încercat să mă gândesc la ce ar zice gentlemanul şi am spus:

— Totul a ieşit aşa cum am sperat. Coroana este salvată.

— Nu vreau să ştiu ceea ce, datorită rangului meu, nu trebuie să ştiu. Mi-e de-ajuns cuvântul dumneavoastră că totul este în ordine.

— Aşa este, Majestate.

— Era necesar?

„Drace!, acum ce spun?” m-am gândit eu.

— Nu vă opriţi, Sherrinford. Daţi-i libertate minţii dumneavoastră. Ca în romanele bune, situaţia oferă un bun dialog… Era necesar? repetă el.

— Era, Majestate; pentru binele Imperiului. Dar aveţi dreptate, Majestate: este mai bine să rămâneţi în afară. S-a terminat totul.

Această parte din dialogul meu improvizat l-a satisfăcut pe Arrow. Mi-am făcut curaj şi am adăugat:

— Ducele nu va mai trăi multă vreme, este grav bolnav; sifilisul îl devoră. Nu am ştiut să-l protejez pe prietenul meu.

— Asta o spuneţi doar aşa sau chiar o gândiţi? Uitaţi, Sherrinford, că sunt regina Angliei!

— O gândesc… o gândesc… desigur, am adăugat eu, tremurând în faţa mâniei Majestăţii Sale.

— Să nu vă simţiţi vinovat. Sfârşitul lui are legătură cu viaţa sa dezordonată. Nu se putea aştepta altceva din partea lui. Întotdeauna a avut un caracter slab şi instabil. Am lucrat o viaţă întreagă pentru ţara mea şi pentru Imperiu şi sunt obosită, foarte obosită. L-aş ucide chiar şi pe propriul fiu dacă n-ar fi la înălţimea destinului său.

Curajul reginei m-a impresionat.

— Nici ca regină, adăugă Arrow, nu v-am spus-o, dar am gândit-o. Arrow se ridică de la masă. Şi acum, bunul meu prieten, trebuie să vorbim cu Fonte, trebuie să ne lămurească anumite chestiuni şi vom închide cazul. Mă însoţiţi?

— N-aş pierde momentul acesta pentru nimic în lume.

58. Totul este în zadar

Discutau deja de ceva vreme. Fonte era de neclintit; ca şi cum ar fi fost hotărât dinainte să nu se lase convins sau nici măcar să ia în considerare vreunul dintre argumentele lui Arrow. Era sătul de englezul acela arogant, incapabil să rezolve ceva.

— Mi-aţi ascuns informaţii; mi le-aţi ascuns în mod deliberat, insistă Arrow.

— Crimele acelea din 1890 nerezolvate. Cine poate crede că, după atâta timp, au vreo legătură cu cele actuale! Şi acum veniţi cu teoriile dumneavoastră, spunând că e vorba de acelaşi asasin şi de aceleaşi metode. Şi nu numai asta, ci aproape că îmi daţi ordin să-l arestez pe sir Richard Sitwell… Dar chiar aţi înnebunit?

— Ştiu perfect ce am spus şi, în plus, am adus dovezi.

— Dovezi? Ce dovezi? Că este proprietarul unui depozit în care, după părerea dumneavoastră, au fost comise cele trei asasinate? Că este englez? Că se potriveşte cu profilul asasinului? Că are aceeaşi constituţie? Că fiul său este condiscipol şi prieten al lui Picasso? Că seamănă cu tipul din fotografia pe care v-a oferit-o gazetăraşul de la ziarul *La Vanguardia?*... Ştiu că v-aţi dus să-l deranjaţi cu întrebările dumneavoastră impertinente de atotştiutor şi că aţi sfârşit prin a-l acuza.

— Dumneavoastră ridiculizaţi în mod deliberat tot ce spun eu. Cât despre Sitwell, ne-am jucat de-a şoarecele şi pisica. Dar ştiu că el este. Arestaţi-l şi crimele vor înceta! O veţi salva pe fata aceea!

— Sunteţi nebun!… Ştiţi cine este omul acela? Ce reprezintă?… Dacă ar vrea, ar putea dintr-o trăsătură de condei să ne şteargă pe amândoi de pe faţa pământului.

— Nu o să mişcaţi un deget?

Fonte nu răspunse. Arrow înţelese tot. Era acolo de pomană. Jack poruncise venirea lui doar ca să-şi

satisfacă plăcerea de a se juca cu el. I-a spus-o când l-a scos din apă, când l-a ajutat în port: „Jocul continuă”. Cazul cel mai bun nu este atunci când se rezolvă cu un vinovat fals, ci când se ştie adevărul şi toţi privesc în altă parte, pentru că balanţa justiţiei nu este egală pentru toţi. Şi tocmai era pe cale să descopere vinovatul.

— Nu o să mişcaţi un deget, nu-i aşa? repetă el întrebarea.

— Chiar dacă ar fi adevărat ceea ce spuneţi… nu, tot nu l-aş mişca.

Urmă o lungă tăcere. Cei doi bărbaţi nu încetară să se privească în ochi. Dar într-ai lui Fonte nu era nici urmă de virtute, de îndoială, de îndurare sau de remuşcare. Trecuse multă vreme de când alesese de care parte să se situeze.

— Uitaţi ce este, azi-dimineaţă aţi găsit arma crimei şi nu v-a dat prin minte altceva decât să o faceţi să dispară.

— Nu este arma crimei, şi dumneavoastră o ştiţi.

— Ba este arma crimei, vă spun eu. Şi pentru dumneavoastră, ca şi pentru mine, este mai bine să o credeţi.

— Nu este arma cu care au fost comise crimele, repetă Arrow.

— Ieşiţi în stradă şi arestaţi-l pe pictor. Amândoi ştim că este cuţitul lui.

— Şi veţi aresta un nevinovat?

— Cineva trebuie să o sfârşească în ştreang.

— Sunteţi un individ demn de dispreţ, am spus eu care, până în momentul acela, rămăsesem în afara conversaţiei. Dar nu m-am mai putut stăpâni.

Nici măcar nu mi s-a adresat, a răspuns privindu-l pe Arrow, de parcă nici n-aş fi existat.

— Nu, sunt doar un funcţionar neputincios care veghează să nu-şi piardă slujba. Nu se poate ţinti atât de sus, Arrow; dumneavoastră o ştiţi, mai ţineţi minte?

Eu ştiam la ce se referă pungaşul acela în ultima sa frază.

— Dumneavoastră ştiaţi: ştiaţi cine este, afirmă Arrow.

— M-am comportat în mod voit ca un imbecil în faţa dumneavoastră şi a oamenilor mei… Dar, nu, nu ştiam. Bănuiam că era vorba despre cineva intangibil, mai presus de bine şi de rău. Termeni precum dreptate sau nedreptate servesc doar pentru oameni ca noi sau ca acel nefericit de pictor căruia, să n-aveţi nicio îndoială, ştreangul îi va frânge gâtul. Este inevitabil.

Arrow îi întoarse spatele şi luându-mă de braţ, îmi spuse:

— Să mergem, Sherrinford; înainte de a vomita.

— Ce veţi face? întrebă Fonte.

Arrow ieşi fără să răspundă, trăgându-mă după el.

— Este inutil, Arrow. Totul este în zadar, spuse Abel Fonte.

59. A se ascunde

Arrow era realmente furios când am ieşit în stradă. L-am urmat, răsunându-mi încă în minte cuvintele inspectorului-şef Fonte. Nemernicul era dispus să trimită un om nevinovat la spânzurătoare sau la cum s-o fi numind metoda aceea afurisită de a-i elimina pe condamnaţi în oraşul Barcelona. Dar nelegiuirea lui Fonte era dublă, căci o lăsa pe Carmen la cheremul monstrului.

— Trebuie să o punem pe fată la adăpost, am spus eu, care ştiam ce îi trecea lui prin minte.

— Şi pe puşti. Haideţi să ne îndepărtăm de aici.

Ne-am dus la studioul pictorului într-o trăsură.

— Fonte nu-l va aresta pe Picasso până când monstrul nu va comite ultima sa crimă, i-am spus eu.

— De aceea vreau ca, atunci când ajungem, să nu vă despărţiţi de puşti, să mergeţi să o luaţi pe Carmen şi pe fiul ei şi să vă ascundeţi într-un loc sigur până la sosirea mea.

— Şi dumneavoastră ce veţi face?

— Voi captura monstrul.

Trăsura se opri.

— Aţi ajuns, Sherrinford. Eu îmi continui drumul, spuse Arrow, după ce mi-a indicat să ne reunim la noapte la hotelul nostru, după ce îi voi fi lăsat pe tineri la loc sigur.

Am intrat în prăvălia unde tânărul pictor îşi avea studioul, în vreme ce Arrow se îndepărta în birjă.

Arrow se îndreptă spre clinica doctorului Paulí. Nu rămase multă vreme cu Ricardo, căci tânărul era pe moarte, dar îndeajuns cât să afle tot ce dorea să ştie.

Când ieşi din clinică, aşteptă o trăsură. Trebuia să ne întâlnim. Se lăsa înserarea şi hotărî să meargă pe jos până la o zonă cu mai mult trafic.

Şi atunci se cufundă în întuneric.

60. Stăpânul meu vă aşteaptă

Carmen lăsă copilul în grija vecinei sale şi, când ieşi în poartă, se opri să-şi aranjeze gulerul rochiei şi o porni hotărâtă pe stradă spre casa Benignei. Mergea grăbită şi o luă pe drumul cel mai scurt. Era deja foarte aproape de destinaţie, când un necunoscut o abordă.

— Stăpânul meu vă aşteaptă, îi spuse individul acela, fără altă introducere.

Carmen nu se sperie, cu toate că simţi pe chipul urât al individului o ostilitate tăcută. Privi de jur împrejur; deşi începea să se însereze, erau oameni şi forfotă pe stradă.

— Cine sunteţi?

Nu-i răspunse la întrebare şi se mărgini să spună scurt, pe un ton ameninţător:

— E mai bine pentru dumneavoastră să mă însoţiţi.

Pentru o clipă, Carmen şovăi, înainte de a-l înfrunta şi a exclama:

— N-o să merg nicăieri cu dumneavoastră.

— Ba o să mergeţi, pentru că altminteri n-o să-l mai vedeţi niciodată pe fiul dumneavoastră, spuse individul acela murdar, cu un zâmbet răutăcios.

Carmen înţelese că era dispus să-şi ducă la îndeplinire ameninţarea. Îşi lăsase copilul pe mâini bune, dar de atunci trecuseră deja zece minute, timp suficient ca să-l aibă în puterea lui. Poate că omul acela sinistru nu era singur; poate că supraveghease momentul plecării ei ca să acţioneze numaidecât. Îi venea să ţipe, dar asta nu avea să-i salveze copilaşul.

Necunoscutul ghici toate gândurile ascunse ale lui Carmen şi chipul său fu luminat de o expresie de triumf.

Carmen îl urmă până ajunseră pe o stradă largă unde aştepta o trăsură.

61. Umbra

Fusese lovit şi abandonat într-o fundătură pustie. Se trezi când simţi că cineva îi scotocea prin buzunare. Era pe cale să fie jefuit.

Se debarasă de hoţ, un biet bătrân nenorocit, neîngrijit şi beat, şi se ridică în picioare. Ieşi din fundătură. Mai avea încă portofelul şi pistolul.

Nu era nicio clipă de pierdut.

Ajunse în port, aproape fără suflare. A fost o cursă lungă cu disperarea de a ajunge la timp. Era agitaţie pe digul pescarilor. Dar când pătrunse mai adânc în zona depozitelor, domnea liniştea. Străbătu iute aleile cu mărfuri până ajunse la destinaţie.

Era o trăsură de lux oprită în faţa magaziei.

Arrow se apropie de ea cu pistolul în mână. Pe capră, vizitiul era mort.

Detectivul se îndreptă spre depozit; uşa era deschisă şi intră. Nu era multă lumină înăuntru şi înaintă câţiva paşi. Străbătu depozitul până în fund, în timp ce ochii i se obişnuiau cu semiîntunericul.

Văzu ceea ce i se păru un trup întins pe jos; era al unei femei. Era Carmen. Lângă ea, se apleca o siluetă; o siluetă ca un corb mare negru, ca o hienă scotocind înăuntrul fetei şi care îl împiedica să vadă ce se întâmplă. Silueta se ridică în picioare şi se întoarse cu faţa. Avea un jungher enorm şi mâinile sale, vârâte în nişte mănuşi albe, erau acoperite de sânge. Aruncă jungherul şi mănuşile lângă cadavrul fetei, şi sunetul metalic al armei lovind pământul îl făcu să se înfioare.

— Poftiţi, Arrow. Vă aşteptam.

Silueta se mişca firesc şi aprinse o lampă care, până în momentul acela, stătea stinsă pe nişte lăzi, şi o puse pe pământ.

— Cum v-am spus, vă aşteptam. Dar nu atât de curând. M-aţi întrerupt din treabă.

Arrow se apropie de Carmen. Era îngrozit. Carmen zăcea moartă pe jos, cu gâtul retezat dintr-o

singură tăietură şi monstrul începuse să o măcelărească.

— Nu v-am adus la Barcelona ca să mă prindeţi. Am făcut în aşa fel încât să fiţi chemat ca să asistaţi la succesul meu. A venit ziua când crima va fi mai puternică decât justiţia. Începe secolul meu, Arrow. Un secol al atrocităţilor, vă garantez. Şi ceea ce vă pot asigura este că vor rămâne nepedepsite. Fonte îşi are de-acum asasinul, eu am ceea ce vreau. E momentul de a tăcea mâlc şi a dispărea.

Cuvintele ajungeau la detectiv ca un ecou îndepărtat, în vreme ce privea ochii lipsiţi de viaţă ai acelei femei care nu merita un sfârşit atât de tragic. O privea îndurerat şi atunci o luă în braţe. O atrase către el, pe când îşi abandona sufletul la pieptul ei.

— Ce i-aţi făcut! Ce i-aţi făcut! repeta ca pentru sine pe când încerca să-şi stăpânească lacrimile şi mânia care îi zdruncina sufletul şi acel chin intens care îi împiedica orice mişcare, pe când dragostea şi compasiunea pe care le simţea faţă de trupul înjosit al iubitei sale erau cât pe-aci să se prefacă într-un ţipăt sfâşietor.

— Am făcut-o să sufere! Asta i-am făcut, la fel ca şi celorlalte. Toate afurisitele alea de femei stricate au meritat-o… Dacă aţi fi văzut-o pe nefericita de Benigna când m-a confundat cu jalnicul ei amant!… Mi-e milă de dumneavoastră, Arrow; o minte ca a dumneavoastră. Un om atât de excepţional şi… îndrăgostit de o târfă blestemată. Ce dezamăgire! Nici măcar dumneavoastră n-aţi fost la înălţimea mea. Dar acum totul s-a sfârşit.

Arrow se ridică în picioare după ce lăsă cu blândeţe trupul iubitei sale Carmen pe pământ, aproape cu teama de a o trezi. Apoi îl înfruntă pe monstru.

— Ştiţi că nu-i adevărat; o veţi face din nou. Cum aţi făcut-o la Londra, cum aţi făcut-o acum opt ani, cum aţi făcut-o iarăşi acum. Nu vă puteţi opri. Sunteţi bolnav.

— Bolnav, eu? Ducele era bolnav, umblând tot timpul după căţelele alea în călduri, până când m-

am văzut obligat să le elimin una câte una. Un om născut pentru cel mai înalt destin şi al cărui sânge a fost otrăvit de ele până i-au pricinuit moartea. Fiul meu este bolnav, otrăvit de aceeaşi boală ca şi ducele. N-am putut să-l salvez pe niciunul din ei doi. Ele trebuiau să plătească, la fel ca şi acel pictor degenerat care este Dumnezeu pentru fiul meu. Eu sunt Dumnezeu!

— Un zeu venit din infern.

Sitwell se simţea puternic şi glasul lui tună repetând:

— Eu sunt Dumnezeu! Pictorul va plăti pentru ce i-a făcut fiului meu, căruia îi pregătisem un viitor strălucit. Dar blestematul ăla de pictor! Arta lui i-a corupt sufletul fiului meu şi împuţitele lui prietene l-au pervertit. Acele afurisite de femei stricate şi acei pictori libertini, licenţioşi şi degeneraţi!

— L-am văzut pe fiul dumneavoastră şi mi-a spus tot. V-a descoperit, nu-i aşa? Îmi pot imagina scena. Un băiat de zece ani vede cum, într-o noapte, tatăl său se întoarce acasă acoperit de sânge şi posedat de o febră satanică. Asta ar înnebuni pe oricine. Dar trebuia să uite. Să creadă că a fost un vis. Iar visul a devenit coşmarul său în toţi aceşti ani. Nu, nu femeile stricate, cum le spuneţi dumneavoastră, au fost cele care l-au distrus pe fiul dumneavoastră. Trebuie să adăugaţi o nouă crimă pe lista dumneavoastră: cea îndreptată împotriva propriului dumneavoastră fiu.

— Nu voiam un fiu debil; chiar şi aşa stând lucrurile, i-am permis să-mi scape de sub control. În orice caz, povestea se încheie aici. Fonte îşi are asasinul, iar eu mi-am isprăvit opera.

— De ce l-aţi ucis pe ajutorul dumneavoastră?

— Era un debil mintal, dar eficient şi devotat. Îmi pare rău pentru el, dar nu era indicat să las urme. Adevărul e că a fost foarte simplu să le omor pe toate. Cum v-am spus, ar fi trebuit să o vedeţi pe Benigna. Căţeaua aia în călduri mi-a deschis bucuroasă uşa; a fost simplu. A trebuit doar să fac rost de un costum şi o pălărie la fel ca cele ale

prostului de amant al ei, acel guvernator bătrân şi ridicol. Toţi nişte depravaţi!… Nicio lege nu mă poate atinge. Începe secolul meu, Arrow, o vreme în care bărbaţii extraordinari ca mine vor face cu turma tot ce le va trece prin cap. Vom duce mieii la abatorul nostru. Păcat că nu veţi supravieţui ca să vedeţi, pentru că, într-un cuvânt, voi rezolva problema mea finală: dumneavoastră, domnule Arrow, cel mai mare apărător al legii din generaţia dumneavoastră. Păcat că aţi ales tabăra greşită! V-am prezis că nu veţi rezolva cazul acesta şi aşa va fi. Afurisitului de pictor i se va frânge gâtul în ştreang, iar dumneavoastră veţi fi găsit plutind în zona digului. Un sfârşit trist pentru cel mai inteligent dintre oamenii pe care i-am cunoscut.

Sitwell îşi ridică arma şi ţinti. Se auzi o detunătură puternică, amplificată de rezonanţa depozitului.

Sitwell a fost cel care a căzut la pământ, cu un glonţ între ochi.

Guvernatorul lăsă jos pistolul. Ne însoţise pe tânărul Picasso şi pe mine până la depozit şi când am văzut cadavrul zbirului pe capra trăsurii, am hotărât să intrăm cu maximă prudenţă.

— V-am spus că voi fi umbra dumneavoastră, afirmă guvernatorul, pe când îşi aţintea asupra cadavrului lui Sitwell o privire încărcată de dezgust şi de triumf.

Picasso înaintă câţiva paşi, când văzu cadavrul lui Carmen în mijlocul depozitului, cu sângele curgându-i din trupul cald încă. Guvernatorul, apucându-l cu forţă de braţ, îl opri.

— Nu vă uitaţi, fiule, şi ieşiţi de aici. Nu faceţi asta, fiule; v-o spun din experienţă.

L-am însoţit amândoi pe tânărul pictor afară din depozit. Eu am rămas la intrare, în timp ce guvernatorul şi Pablo se îndepărtau către trăsura noastră. Nu am putut auzi ce îşi spuneau, dar văzându-i îndepărtându-se, am fost cuprins de o mare deznădejde. Ştiam ce înseamnă să o pierzi pe

femeia vieţii tale, aşa cum o ştiau acum acel bătrân şi acel copil.

La fel cum o ştia şi bărbatul care rămăsese alături de Carmen până la sosirea medicului legist şi până la ridicarea cadavrului. A rămas acolo, stând pe jos, ţinând-o de mână şi îmbibându-se cu sângele ei, care nu înceta să curgă. A rămas acolo, ştergându-i faţa, mângâind-o, îmbrăţişând-o, căutând parcă să-i păstreze demnitatea şi dincolo de moarte.

A rămas acolo şi cred că a fost pentru totdeauna.

62. O înţelegere

— Asta nu-i ceva nou pentru dumneavoastră, Arrow. Vi s-a mai întâmplat la Londra, când aţi fost chemat în audienţă privată de către regină, îi spuse primarul când ne-a primit în birou după zece minute de argumentaţii.

Raportul oficial asupra cazului, închis deja, se afla pe masă. Era semnat de Fonte şi îi lipsea doar semnătura celui mai bun detectiv consultant.

— Să lăsăm lucrurile aşa cum sunt. Vizitiul a fost adevăratul asasin. Sunt oameni foarte puternici în spatele întregii afaceri, prieteni de-ai lui sir Richard Sitwell; prieteni care nu se cade să fie deranjaţi. Pe cine interesează un scandal? Dumneavoastră aveţi monstrul şi răzbunarea personală. V-am mai spus, e mai bine să nu se răscolească prea mult lucrurile şi, în schimb, nimeni nu-l va deranja pe puşti. Dacă vă gândiţi bine, este o bună învoială, continuă primarul.

Am ascultat vorbele primarului cu o adevărată scârbă. Arrow nu căuta răzbunarea, ci dreptatea. Dreptatea care i se refuza pentru a doua oară.

— Şi adevărul?

— Pe cine interesează adevărul? Aţi rezolvat cazul. Subiectul e închis, nu credeţi? Vremurile se schimbă, prietene, şi trebuie să ne adaptăm lor. În orice caz, s-a făcut dreptate, ceea ce vă interesa pe dumneavoastră. Să nu răscolim mai mult această chestiune. Vă vom rămâne mereu foarte recunoscători. Raportul, cu câteva retuşuri, este bun, şi toată lumea îşi va da seama că nu-i uşor să-l înşeli pe Steven Arrow.

— Semnaţi? întrebă Fonte.

Arrow nu răspunse. Ieşi din încăpere fără să-i privească.

— Nu doriţi să figureze numele dumneavoastră? mă întrebă inspectorul-şef Fonte.

— Absolut deloc. Raportul e al dumneavoastră, iar recompensa, tot a dumneavoastră.

Am ieşit din încăperea aceea fără să adaug vreun alt cuvânt şi l-am căutat pe Arrow pe culoare. Prietenul meu aştepta în stradă.

— Sunt obosit, Sherrinford, îmi spuse el.

— Orice veţi hotărî va fi şi pe placul meu, am răspuns eu, pe când părăseam locul acela.

63. Şi în încheiere

Horta de Sant Joan, 1909

Eu ştiam că pictorul se întorsese. Acum era un artist renumit şi devenise, după părerea unora, un om cu care nu te înţelegeai uşor. În anii aceia, sfârşise prin a se instala la Paris, îndepărtându-se definitiv de Spania.

Revenise la Horta după zece ani de la prima sa vizită, când se îmbolnăvise şi prietenul său Pallarés îl invitase la el acasă până când avea să se însănătoşească.

Eu, Arrow şi micul Pablito ne instalaserăm în satul acela la scurt timp după întâmplările pe care i le-am relatat cititorului răbdător. Arrow dorea pace şi uitare. Acolo am cumpărat o casă la periferie şi tot acolo am locuit, văzându-l crescând pe băieţelul lui Carmen. Un copil inteligent şi dezgheţat pe care Arrow l-a adoptat şi căruia i-a consacrat viaţa, de parcă ar fi fost fiul său. Copilul era fericit şi Arrow şi-a recăpătat pacea, dedicându-se complet educaţiei sale şi creşterii albinelor, această ultimă pasiune descoperind-o de îndată ce ne-am instalat la Horta. Verile primeam vizita nepotului meu, care îşi începuse strălucit studiile de Medicină la Londra. El şi copilul se înţelegeau foarte bine.

Pablo Picasso, însoţit de Fernande, a ajuns în sat în vara lui 1909. Au luat o cameră la hanul Mănăstirii, a cărui faţadă principală dădea în piaţa cu porticuri a primăriei. Serile, împreună cu însoţitoarea sa, obişnuia să vină la cafeneaua lui Antonio Vives, unde se întâlnea din nou cu vechii săi prieteni, unchiaşul Manelet şi Nicolás Amposta, printre alţii, şi cu care juca domino şi stătea la taifas. Îşi încheiau reuniunile cântând la chitară până târziu, spre zorii zilei. În multe nopţi, venea şi prostul satului, care o saluta într-un mod special pe Fernande – apăsându-şi degetul mare pe masă cu

pumnul strâns –, iar Fernande îl saluta la fel, gest care îl umplea de satisfacţie pe puştiul acela.

În timpul zilei, Picasso picta întruna peisaje în noul său stil geometric. Îl vedeam de multe ori la poalele muntelui Santa Bárbara, luându-se la întrecere cu mult admiratul său Cézanne, care murise în urmă cu trei ani. Nu m-am apropiat de el. Îl priveam de departe în plimbările mele. Fizic, nu se schimbase prea mult, continua să pară un băiat.

Până când, într-o seară, pe la începutul lui septembrie – cred că îmi amintesc bine –, ne-am întâlnit la cafenea. Întâlnirea a fost călduroasă.

— Mi s-a spus că s-au instalat aici nişte englezi, dar nu mi-am imaginat…

— Da, de atunci a trecut ceva vreme. Sunteţi foarte schimbat, cu toate că păreţi în continuare un băiat, am spus eu.

Fernande şi ceilalţi clienţi ne observau cu interes.

— Mergeţi; vă aşteaptă prietenii dumneavoastră, am spus eu.

— Aş vrea să vă fac o vizită, îmi zise el şi adăugă: În amintirea vremurilor de demult. Şi, în plus, aş vrea să vă arăt ceva.

I-am dat adresa casei mele şi l-am invitat pentru a doua zi.

— Voi fi acolo, îmi promise el, strângându-mi mâna cu putere. Ultima dată când ne-am văzut… încercă el să-şi aducă aminte.

— În ziua de întâi februarie a noului secol. La Els Quatre Gats, când expuneaţi o serie de desene; i-au plăcut mult lui Arrow. După aceea, aţi plecat la Paris.

— Ce mai e cu Arrow?

— Mâine, am spus eu.

În noaptea aceea, de-abia am putut să dorm. Ce voia oare să-mi arate? M-am trezit pe la cinci dimineaţa şi am intrat în odaia lui Pablito. Am stat puţin lângă el, privindu-l cum doarme, în timp ce chipul lui mi-l amintea pe al mamei sale.

Picasso a venit a doua zi la ora stabilită. Pablito ieşise să se joace şi eu eram singur în casă. L-am

poftit înăuntru.

— După toată povestea aceea, ne-am retras în satul ăsta, i-am spus eu.

— Unde-i Arrow?

I-am făcut un semn să mă însoţească şi l-am condus până la el.

— A murit acum mai puţin de un an, i-am zis eu când ne-am aflat în faţa mormântului său.

L-am văzut afectat şi neştiind ce să spună. Tânărul acela îi datora mult. Îi datora viaţa.

— Un om extraordinar, spuse el.

— Cel mai bun pe care l-am cunoscut.

Ne-am întors tăcuţi în casă şi i-am oferit o cafea. Picasso era foarte întristat.

— Prietenul dumneavoastră mi-a salvat viaţa.

— Da, am şoptit eu.

Am petrecut după-amiaza împreună şi nu am încetat să-l ascult povestind. Mi-a vorbit de copilărie, de Málaga, de La Coruña, despre sora sa moartă, despre lecţiile tatălui său, despre primele sale desene în creion de pe vremea când încă nu ştia nici cele patru operaţii aritmetice, despre sosirea lui la Barcelona, despre marile sale speranţe şi despre visurile lui de copil şi de adolescent, despre prietenii săi, despre marea lui dragoste, despre Benigna, despre întâlnirile lui cu marinarul, despre zilele petrecute într-un bordel, despre frică şi despre groază. Mi-a povestit toate astea cu o asemenea bogăţie de amănunte şi cu o nostalgie, o durere şi o bucurie atât de depline, încât m-a emoţionat. Apoi, a rămas tăcut şi mi-a căutat privirea compătimitoare.

Atunci a desfăşurat pânza pe care o adusese cu el.

— Am pictat acest tablou acum doi ani şi n-a fost înţeles.

La început, acele forme ciudate, cu muchii ascuţite, mi-au produs o senzaţie de respingere şi un sentiment de nelinişte, căci nu mai văzusem niciodată ceva asemănător. În lucrarea aceea, era un conflict şi o luptă insolită şi necunoscută. Dar mă atrăgea şi nu puteam să-mi iau ochii de la ea.

Şi atunci le-am văzut. Era un mod de a privi altfel. Acolo erau ele, le-am putut recunoaşte, în pofida modernităţii acelei picturi: Benigna, Marta Planas, Negresa, Franţuzoaica şi, în mijloc, Carmen. Le pictase pe toate acele biete femei pe care nu le putuse salva, într-o cameră din bordelul de pe strada Avinyó. Tabloul m-a emoţionat.

— Când i l-am arătat pictorului Matisse, mi-a spus că sunt nebun. Derain şi Braque l-au respins. Kahnweiler, negustorul de tablouri, a fost de părere că este o pânză ciudată, neterminată şi lipsită de unitate. Dumneavoastră cum vi se pare?

— Mi se pare că adună în ea toată durerea acelor zile, am spus eu, fără să-mi iau ochii de la tablou şi, mai ales, de la acel detaliu care i se impunea privitorului. Văd că aţi pictat cuţitul, am adăugat eu.

— Cuţitul? întrebă el tulburat.

M-am apropiat de pânză şi mâna mea i-a indicat colţul mesei care, ca un stilet, împărţea tabloul în două şi ţintea, ameninţător, înspre Carmen. Da, părea un cuţit gata să se înfigă sălbatic în ea.

— A fost involuntar. Nici măcar nu m-am gândit, afirmă tânărul. Ce părere aveţi despre tablou? mă întrebă el din nou.

— Nu există centru în el, nu există perspectivă. Totul e frânt. Este… ca o prevestire a viitorului, a noului secol. M-am oprit şi mi-am amintit în clipa aceea conversaţia mea cu Arrow când i-am expus speranţele mele referitoare la noul secol; acum nu mai eram atât de sigur de acele argumente.

Picasso mi-a cerut să continui.

— Iertaţi-mă, m-am scuzat eu.

Am încercat să continui, descriindu-i amănunţit senzaţiile imediate pe care mi le transmitea acea pictură tulburătoare.

— Este ceva demonic şi magic în fondul acela albastru melancolic. Dumneavoastră aţi transfigurat formele, le-aţi metamorfozat, ca şi cum aţi fi vrut să inventaţi o altă anatomie. Aţi frânt toate liniile curbe şi aţi spart volumele, deformându-le cu furie. M-am apropiat şi mai mult de tablou şi mi-am aţintit

privirea asupra fetelor, una după alta; am continuat: Aceste chipuri ovale, aceste braţe făcute ţăndări şi aceste cavităţi oculare goale traduc şi reprezintă toată suferinţa pe care au îndurat-o în mâinile monstrului; şi mai mult chiar: toată suferinţa fiinţei omeneşti. De altfel, ne privesc cu dispreţ, sfidându-ne, pentru că n-am fost în stare să le salvăm. Şi mai e şi altceva: dumneavoastră, prietene, aţi găsit o formă nouă de reprezentare. Acum, pentru dumneavoastră, a picta înseamnă o legătură şi o unire a spiritului cu lumea printr-o nouă formă de a o vedea: în mod simultan, imediat, total şi în afara timpului. Tot ce era vechi a dispărut şi aţi făcut ceva unic în cinci sute de ani. De acum încolo, nu vom mai putea vedea lumea ca înainte. Şi, în încheiere, cu toate că mă temeam de răspuns, am întrebat cu regret: Nu mai există perspectivă, nu-i aşa?

— A murit odată cu Carmen, afirmă el pe un ton sfâşietor.

Luă ceaşca de cafea cu un tremur uşor, o bău încet şi după un timp adăugă:

— Nu puteam înceta să mă gândesc la ea. La ele. Nici măcar când eram la Paris. Mă gândeam, mă gândeam întruna! Vreme de atâţia ani! Şi atunci, m-am izolat. Voiam să mi le scot din minte. Şi am făcut-o în peste şaisprezece caiete, opt sute de desene şi câteva tablouri, până când l-am nimerit pe cel definitiv. Până le-am găsit. Nu voiam o formă frumoasă, ci semnificativă şi care să fie rezumatul durerii din zilele acelea şi a tot ce ne aşteaptă. Pablo se opri, era ca posedat, şi am văzut cum îi apărea pe faţă un zâmbet ciudat, pe când adăuga: Toţi şi-au spus părerea, dar numai eu şi dumneavoastră ştim adevărul. Au născocit tot ce-au poftit despre tablou şi mai ales despre rădăcinile sale, căutându-i antecedentele în sculpturile iberice, în arta neagră şi în teoriile ştiinţifice. Dar mie îmi vine să râd de toate astea. Mi se cere părerea, iar eu continui să râd. Acum, ştiţi adevărul. Dumneavoastră sunteţi singurul care m-aţi înţeles.

— Mulţumită datelor, cum spunea Arrow, a unor date brutale. Păstraţi-l, am spus eu arătând tabloul şi ajutându-l să-l înfăşoare la loc. Se va vorbi în continuare mult despre el, vă asigur, am încheiat.

Arta este durere, m-am gândit privind ochii acelui mare maestru care nu împlinise încă treizeci de ani şi a cărui privire lucidă a mers dincolo de formă. O privire în stare să distrugă noul secol care, contrazicându-mi prezicerile, începea cum nu se putea mai rău.

— Vreau să vă înapoiez ceva care vă aparţine.

M-am apropiat de sertarul mesei mele de scris şi i-am oferit caietul.

— Luaţi-l, este al dumneavoastră.

I-am dat caietul pe care îl găsiserăm lângă cadavrul Franţuzoaicei. În momentul acela, intră micuţul meu cu veselia şi larma tuturor copiilor de unsprezece ani.

— Salută-l pe domnul acesta; este un prieten.

Pablito îi întinse mâna lui Pablo şi ieşi apoi în grădină. Picasso vârî caietul în buzunar.

Când am rămas singuri, m-a întrebat din priviri.

— Da, este băieţelul lui Carmen. Arrow l-a adoptat şi, cum v-am mai spus, ne-am mutat toţi trei în acest sat. Este un copil bun. Îl iubea mult pe Arrow. Se descurcă bine pentru vârsta lui. Nu şi-a cunoscut mama, iar tatăl său adoptiv… în sfârşit! am spus eu, nemaiputând să continui.

Picasso ieşi în grădină şi se apropie de băiat, care scormonea în pământ cu un beţişor.

— Ce faci?

— Un desen, vreţi să vă fac unul?

— Bine.

— Ce vreţi să vă desenez?

— Un porumbel?

— De unde vreţi să-l încep?

— De unde vrei tu… aşteaptă, mă întorc imediat.

Picasso ieşi din grădină şi se îndepărtă. Am putut vedea cum i se umpleau ochii de lacrimi.

Reveni peste cincisprezece minute cu un pachet sub braţ.

— Aveţi aici porumbelul dumneavoastră, spuse micuţul. Pablo îl mângâie pe păr şi apoi îi oferi cutia cu vopsele.

— Ia asta; e un cadou pentru tine. I-au aparţinut tatălui meu.

Cum s-a născut această poveste

Piciorul umbrelor a apărut în momentul în care am văzut cum se naşte un muzeu. Aveam şapte ani şi învăţam la acum dispăruta Academie Montcada, situată pe strada cu acelaşi nume, şi la mai puţin de douăzeci de metri de locul unde se află Muzeul Picasso. Am văzut naşterea acelui muzeu la doi paşi de şcoala mea. După zece ani, în aprilie 1973, eram în excursie la Gerona cu părinţii mei când am aflat de la radio că murise Picasso. Pe vremea aceea, studiam la Şcoala de Arte şi Meserii de pe strada Avinyó. Profesorul meu de desen îl cunoscuse pe Picasso şi lucrase cu Miró la seria de litografii *Barcelona.* De atunci, au trecut mai bine de treizeci de ani. 1973 a fost anul când au dispărut cei trei Pablo: Neruda, Casals şi Picasso. Pentru mine, pe vremea aceea, Picasso era la fel de renumit precum Beatles; un domn foarte bătrân, care venea din alt secol, care pictase aproape tot şi care, după părerea mea, trăise o veşnicie.

Această însuşire a lui Picasso, longevitatea sa, m-a impresionat întotdeauna.

Când a murit Picasso, trecuseră deja cinci ani de când omul ajunsese pe Lună; dar când s-a născut Picasso, cupeurile erau trase de cai, nu existau automobilele, nici telefonul, nici avioanele, nici radioul, nici fonograful, nici cinematograful, nici tractorul cu trei roţi marca Ivel, nici ziua de duminică liberă pentru muncitori.

Când s-a născut Picasso, în Spania domnea Alfonso al XII-lea, sub regenţa Maríei Cristina; în Anglia, regina Victoria… iar Jack Spintecătorul va mai întârzia încă şapte ani până să înceapă să ucidă în mod sălbatic.

În timpul pregătirii acestui roman, am citit o reflecţie a lui Patrick O'Brian, unul dintre biografii pictorului, care dezvolta acest punct de vedere. O'Brian spunea că, atunci când Picasso a început să

picteze, Van Gogh încă mai trăia; Cézanne, în Provenţa, picta muntele Sainte-Victoire; Gauguin plănuia să fugă în Tahiti; în Franţa, Victor Hugo tocmai murise; Pasteur îşi publica studiul privitor la vaccinul antirabic; Rodin terminase de sculptat *Burghezii din Calais* şi urmau încă să mai apară marile opere ale lui Seurat, Degas, Renoir sau Monet. Când Picasso avea nouăzeci de ani – şi de atunci au trecut câteva zile –, pentru toţi oamenii care nu împliniseră în momentul acela patruzeci de ani – eu aveam cincisprezece pe vremea aceea –, Picasso fusese mereu prezent şi fusese mereu renumit. Era un monument istoric. Poate că în momentul acela avea o mică influenţă asupra pictorilor tineri, dar vreme de mai bine de şaptezeci de ani fusese martor şi protagonist al naşterii artei moderne: postimpresionism, expresionism, simbolism şi modernism, cubism, dadaism, suprarealism, abstracţionism…

Tocmai această longevitate a fost cea care m-a stârnit şi care mi-a permis să leg două personaje istorice şi un al treilea de ficţiune: Picasso, Jack Spintecătorul şi cel mai renumit detectiv al tuturor timpurilor, într-o aventură care se ghidează după două dintre premisele lucrării *Decalogul naratorului perfect* a lui Horacio Quiroga: să nu începi să scrii fără să ştii de la primul cuvânt încotro mergi şi povesteşte ca şi cum naraţiunea ta nu ar prezenta interes decât pentru micul cerc al personajelor tale, dintre care ai fi putut fi tu însuţi unul.

Cum se asamblează această poveste? În ce fel sfârşesc toate elementele şi personajele atât de diferite să alcătuiască un univers strict literar?

M-am născut în Barceloneta şi mi-am petrecut copilăria în multe zone locuite de Picasso.

Pe vremea aceea, lumea mea se mărginea la est cu chioşcurile cu gustări şi plajele din Barceloneta; la vest cu bazilica Santa Maria del Mar şi strada Montcada; la nord cu aleea Borne, strada Comercio şi parcul Ciudadela, iar la sud cu şoseaua Layetana,

Poşta, strada de la Merced şi Paseo de Colon până pe Ramblas. Acelaşi peisaj prin care s-a mişcat şi Picasso în tinereţea lui. De atunci, figura lui nu a încetat să mă obsedeze.

În ceea ce îl priveşte pe Jack Spintecătorul, unii specialişti în acest criminal în serie cred că acesta a plecat în Statele Unite… Şi de ce nu la Barcelona? m-am gândit eu. Cum ar fi dacă Jack Spintecătorul şi Picasso, două personalităţi atât de fascinante şi care au trezit atâtea controverse, s-ar fi întâlnit?

Pe de altă parte, în oraşul meu exista o importantă colonie de englezi care contribuise la începuturile sale economice, culturale şi sportive. Colonia îmi oferea multe sugestii literare.

Figura detectivului Arrow mi-a permis o punte de legătură între Picasso şi Jack. Arrow a fost un personaj istoric. Am aflat pentru prima dată despre el citind *Cronica secolului XX,* publicată de Casa Editorială Plaza y Janés. Într-o scurtă notă se vorbea despre un prestigios detectiv englez care fusese angajat de poliţia din Barcelona pentru a organiza un corp de gardieni publici. Era un scurt articol de optsprezece rânduri care nu menţiona mai mult. Am devansat data sosirii lui Arrow la Barcelona şi mi-a venit ideea de a-l preface în înaintaşul celui mai renumit detectiv al tuturor timpurilor: Sherlock Holmes.

Cititorului familiarizat cu aventurile lui Sherlock Holmes nu îi vor fi scăpat aluziile la „Un studiu în roşu” şi la alte aventuri ale aceluiaşi erou. Îl invit să le descopere, pentru că fac parte din jocul literar al acestui roman.

Ce istorie voiam să povestesc?

Anii copilăriei şi adolescenţei unui geniu, Picasso, confruntarea sa cu un monstru, Jack Spintecătorul, şi transformarea care se produce în puştiul acela ca urmare a confruntării. Această luptă între două forţe atât de puternice: un geniu al răului ajuns pe culmea artei sale şi un geniu al artei la început de carieră.

Precum şi două poveşti de dragoste. Iubirea a doi bărbaţi, pictorul şi detectivul, pentru aceeaşi femeie. Cele două moduri diferite de a iubi.

Şi geneza unei opere ca un cumul de distrugeri: cubismul, care începe cu *Les demoiselles d'Avignon,* „Domnişoarele din Avinon", cinci prostituate care ar fi putut fi victimele lui Jack Spintecătorul.

Probabil că mintea unui scriitor poate fi comparată cu un zăcământ în care, de-a lungul timpului, materiale diverse se sedimentează treptat în diferite straturi. În acest roman, am încercat să sap şi să pun în legătură elemente pe care le-am găsit încetul cu încetul ca să explic o istorie.

Dacă, plecând de aici, am reuşit să-i trezesc interesul cititorului şi să nu-l dezamăgesc, mă consider satisfăcut.

Mulţumiri

Această carte nu ar fi fost posibilă fără cercetările asupra lui Jack Spintecătorul ale Patriciei Cornwell şi fără extraordinara sa carte *Portretul unui asasin.* Despre Picasso, în special cărţile lui Patrick O'Brian, *Pablo Ruiz Picasso,* şi a lui Pierre Cabanne, *Secolul lui Picasso.* În ceea ce priveşte partea de criminologie, *Introducere în criminologie* de Alfonso Serrano Maíllo şi *Amprentele digitale* de Colin Beavan. Despre cel mai renumit detectiv particular al tuturor timpurilor, *Totul despre Sherlock Holmes,* al Editurii Cátedra.

Alţi autori, scenarişti şi regizori ale căror lucrări au fost consultate şi cărora le sunt dator cu mulţumirile mele sunt Pilar Abeijón, M. L. Bernadac, Sally Benson, Esther Boix, P Du Bouchet, Giulio Carlo Argan, María Ángeles Castillo, Bob Clark, Corredor-Matheos, Ricard Creus, Alexandre Cirici, Henry-Georges Clouzot, Manfred Curry, Eddie Campbell, Vicente Garrido, Alfred Hitchcock, John Hopkins, José María Huertas-Clevería, fraţii Hugues, Enric Jardí, Susana Laguna, Mario Livio, Gordon McDonnell, Alan Moore, Josep Palau i Fabre, revista *Papitu,* Francisco Pérez Abellán, Francisco Pérez Caballero, Carsten-Peter Warncke, Marta Povo, Stewart P. Evans, María Pilar Queralt del Hierro, Paolo Lecaldano, Frederick Malins, Claustre Rafart i Planes, Aima Reville, Rodríguez Aguilera, Franco Russoli, Albert Skira, Cinzia Tani, Jesús Urceloy, Keith Skiner, Rosa María Subirana, José Maria Valverde, Edmon Vallès, Ingo F. Walter, Billy Wilder, Thornton Wilder. Mulţumirile mele şi ziarului *La Vanguardia* şi revistei *Historia y Vida.*

În ceea ce priveşte expoziţiile, a fost minunată cea organizată de Fundaţia Miró cu titlul „Un corp fără limite", precum şi cea de la MNAC[115] dedicată lui Ramón Casas, cea de la Muzeul Granet:

„Cézanne en Provence”[116], la Aix-en-Provence, şi cea de la Muzeul Naţional Regina Sofia, consacrată lui Picasso.

În încheiere, dedic această carte soţiei mele Rocío, care a avut prima această idee; copiilor mei Olga şi Ángel; lui Ramón Conesa, agentul şi prietenul meu, pentru zbuciumul său dintotdeauna. Şi lui James Mason, cel mai bun Watson pe care l-am văzut vreodată.

CE SE POATE ÎNTÂMPLA
CÂND CEL MAI MARE GENIU AL RĂULUI
DĂ PESTE CEL MAI STRĂLUCIT GENIU AL ARTEI?

Sosit de curând la Barcelona, Pablo Ruíz Picasso nu-şi doreşte altceva decât să picteze, să-şi găsească propriul stil, unul diferit de toate stilurile cunoscute până atunci.

Departe de familie şi fără bani, va găsi adăpost într-un bordel de pe strada Aviñon, unde îşi va regăsi marea iubire, pe care o crezuse pierdută pentru totdeauna.

Când una dintre prostituate este ucisă cu brutalitate, toate indiciile par să-l semnaleze pe el ca singurul vinovat. Dar Picasso l-a văzut pe adevăratul criminal şi chiar l-a desenat. Acum tot ce trebuie să facă este să-şi demonstreze nevinovăţia. Şi asta nu va fi o sarcină deloc uşoară.

ISBN 978-606-609-519-8

editura rao

www.rao.ro
www.raobooks.com

{1} Manuel Pallarés i Grau (conform ortografiei catalane) (1876-1974), pictor şi desenator spaniol de origine catalană, profesor la Academia de Arte Frumoase din Barcelona, prietenul de o viaţă al lui Picasso (n.tr.).

{2} Jacqueline Roque (1927-1986), ultima soţie a lui Picasso (n.tr.).

{3} Henriette Theodora Markovitch, cunoscută în lumea artistică sub numele de Dora Maar (1907-1997), artist plastic, pictoriţă, fotografă şi sculptoriţă franceză, una dintre femeile care au contat, la un moment dat, în viaţa lui Picasso, fiindu-i iubită timp de zece ani şi de la care au rămas un număr impresionant de fotografii ale artistului şi ale operelor sale, printre altele, procesul de creaţie a celebrului tablou Guernka. (n.tr.).

{4} Olga Stepanovna Koklova (1891-1955), balerină ruso-ucraineană făcând parte din compania lui Serghei Diaghilev, prima soţie a lui Picasso şi mama primului său fiu, Paul (n.tr.).

{5} Poet, critic de artă şi scriitor francez (1881-1969), unul dintre susţinătorii cubismului (n.tr.).

{6} Scriitor, poet, eseist şi teoretician al suprarealismului, întemeietor şi principal exponent al acestei mişcări artistice (1896-1966) (n.tr.).

{7} În franceză în original, *Omorul* (n.tr.).

{8} Marie-Thérèse Walter (1909-1977), amanta şi modelul lui Picasso între anii 1927-1935, mama fiicei sale, Maya (n.tr.).

{9} În franceză în original, *Serenadă în zori de zi* (n.tr.).

{10} În franceză în original, *Vasul-spălătorie,* imobil situat în cartierul Montmartre din Paris, locul de reşedinţă şi de întâlniri a numeroşi pictori şi scriitori de la începutul secolului XX (n.tr.).

{11} Fernande Olivier (1881-1966), model şi artistă franceză, prima legătură amoroasă serioasă a lui Picasso, care a lăsat şi o carte de amintiri intitulată *Picasso şi prietenele sale,* publicată în foileton în ziarul belgian *Le Soir,* în anul 1930, dar artistul a reuşit, prin avocaţii săi, să oprească publicarea în continuare a lucrării, (n.tr.).

{12} În spaniolă, *Bursa de Mărfuri.* O impunătoare clădire datând din secolul al XVIII-lea, care adăpostea din anul 1775 Şcoala Gratuită de Desen, devenită mai târziu Şcoala de Arte şi Meserii din Barcelona (cunoscută în epocă şi sub denumirea de La Lonja), iar în ziua de azi, Academia Regală Catalană de Arte Frumoase Sfântul Gheorghe (n.tr.).

{13} În catalană în original, *În ziua de Sfântul Iacob din anul treizeci şi cinci / a fost mare încăierare în arena de tauri; / au ieşit şapte tauri, toţi foarte furioşi, / asta a fost cauza pentru incendierea mănăstirilor,* (n.tr.).

{14} Amadeo Fernando María de Savoia (1845-1890), rege al Spaniei între anii 1870-1873 (n.tr.).

{15} În spaniolă, *La Virgen de la Merced,* unul dintre hramurile Fecioarei Maria, sărbătorit în ziua de 24 septembrie (n.tr.).

{16} Isabel a II-a de Bourbon (1830-1904), regină a Spaniei între anii 1833-1868 (n.tr.).

{17} În spaniolă, *Ostia,* cuvânt care, în afară de sensul religios de *Grijanie,* este menţionat, ca şi în limba română, în înjurături foarte ordinare şi licenţioase (n.tr.).

{18} Pictor spaniol de stil eclectic, amestec de romantism şi modernism (1840-1924) (n.tr.).

{19} Romancieră, jurnalistă, eseistă şi critic spaniol de origine nobilă galiciană (1851-1921), cea care a introdus în literatura spaniolă curentul naturalist, după modelul lui Émile Zola (n.tr.).

{20} Santiago Rusiñol i Prats (1861-1931), pictor, scriitor şi dramaturg spaniol de limbă catalană (n.tr.).

{21} Lluís Graner Arrufi (1863-1929), pictor realist catalan (n.tr.).

{22} Ramón Casas i Carbó (1866-1932), pictor spaniol de origine catalană, celebru pentru portretele, caricaturile, precum şi pentru afişele şi cărţile sale poştale ilustrate (n.tr.).

{23}Joaquím Mir i Trinxet (1873-1940), pictor peisagist spaniol de origine catalană (n.tr.).

{24} Isidre Nonell i Monturiol (1872-1911), pictor şi desenator catalan, exponent al postmodernismului catalan de la începutul secolului XX (n.tr.).

{25} Joan Brull i Vinyoles (1863-1912), pictor catalan, reprezentant al simbolismului prin înfăţişarea unor personaje mitologice feminine (n.tr.).

{26} Denumirea unei monede echivalente cu cinci pesete (n.tr.).

{27} În catalană în original, „Cei Patru Motani”, un local cu funcţii de berărie, cabaret, restaurant, dar mai ales de loc de întâlnire pentru reprezentanţii artiştilor plastici din Barcelona care organizau aici şi expoziţii cu lucrările lor (n.tr.).

{28} Antoni Utrillo i Viadera (1867-1944), artist catalan, realizator de afişe, ilustraţii şi ornamentaţii murale (n.tr.).

{29} Jose Mongrell i Torrent (1870-1937), reprezentant de seamă al picturii valenciene (n.tr.).

{30} Pere Romeu i Borràs (1862-1908), promotor cultural catalan, foarte legat de lumea artelor (n.tr.).

{31} Louis Rodolphe Salis (1851-1897), creatorul, animatorul, proprietarul şi sufletul cabaretului Le Chat Noir (n.tr.).

{32} Josep Cardona i Furró (1878-1922), sculptor naturalist catalan (n.tr.).

{33} Carles Casagemas (1881-1901), pictor catalan, după a cărui moarte prin sinucidere la 20 de ani, Picasso inaugurează ceea ce s-a numit „perioada albastră" a creaţiei sale (n.tr.).

{34} Josep Puig i Cadafalch (1867-1956), arhitect spaniol, unul dintre cei mai importanţi reprezentanţi ai modernismului catalan (n.tr.).

{35} Miquel Utrillo i Morlius (1862-1934), inginer, pictor, decorator, critic şi promotor artistic catalan, tatăl adoptiv al lui Antoni Utrillo i Viadera (n.tr.).

{36} José Moreno Carbonero (1860-1942), pictor spaniol, specializat în portrete şi teme istorice, reprezentant de seamă al picturii din Málaga (n.tr.).

{37} Francisco Bernareggi (1878-1959), unul dintre primii bursieri ai guvernului argentinian care au urmat cursurile Şcolii Oficiale de Arte Frumoase din Barcelona, fiind coleg cu Picasso şi Pallarés. (n.tr.).

{38} În anul 1898, Cuba era încă o colonie spaniolă, aşadar, conflictul armat avea să se desfăşoare între Spania şi Statele Unite ale Americii, fiind cunoscut sub numele de *dezastrul din '98, Războiul Cubei* sau *Războiul hispano-cubano-nord-american.* În urma acordurilor de la Paris, Cuba obţine independenţa, iar Spania pierde Filipine, Puerto Rico şi Guam, precum şi celelalte posesiuni din Oceania, (n.tr.).

{39} Denumirea în catalană a oraşului Avignon din Franţa (n.tr.).

{40} Denumirea aceluiaşi oraş în spaniolă (n.tr.).

{41} Roman de Émile Zola (1840-1902), scriitor francez, considerat părintele naturalismului în literatură (n.tr.).

{42} Romanul *La Fille Élisa* al scriitorului francez Edmond de Goncourt (1822-1896) (n.tr.).

{43} În spaniolă, *labe* (n.tr.).

{44} Cel care avea să-i devină bun prieten lui Picasso şi căruia i-a făcut mai multe portrete, dintre care cel mai celebru este *Băutorul de absint* şi aparţine perioadei albastre a creaţiei pictorului spaniol, (n.tr.).

{45} Jaume Sabartés Gual (1881-1968), poet spaniol, student la Şcoala de Arte Frumoase din Barcelona, unde a fost coleg cu Picasso, cu care a rămas prieten toată viaţa (n.tr.).

{46} José Luís Pellicer (1842-1901), desenator, ilustrator de cărţi şi ziare şi pictor spaniol (n.tr.).

{47} Apel Ies Mestres i Oñós (1854-1936), scriitor, desenator, caricaturist şi muzician spaniol de origine catalană (n.tr.).

{48} Eduardo Lustonó (1849-1906), dramaturg satiric, umorist şi jurnalist spaniol (n.tr.).

{49} Fraţii Fernández, cunoscuţi sub numele comercial de fraţii Napoleón, au fost primii care au organizat la Barcelona proiecţiile cu noua invenţie a fraţilor Lumière (n.tr.).

{50} În catalană în original, *Şofran,* grup de pictori reuniţi la Barcelona prin anii 1890, datorită culorii şofranului care predomina în picturile lor (n.tr.).

{51} Ricard Canals i Llambí (1876-1931), pictor, desenator şi gravor spaniol de origine catalană (n.tr.).

{52} În catalană în original, *bordel* (n.tr.).

{53} În catalană în original, *Cele trei paturi* (n.tr.)

{54} În catalană în original, *lămpi cu petrol* (n.tr.).

{55} Josep Mirabent i Gatell (1831-1899), pictor şi decorator spaniol de origine catalană, profesor la Şcoala de Arte Frumoase din Barcelona (n.tr.).

{56} Gabriel Martinez Altés (1861-1932), pictor academist spaniol, profesor la şcoala sa particulară de desen din Barcelona (n.tr.).

{57} Antoni Caba i Casamitjana (1838-1907), pictor spaniol, de origine catalană, cunoscut ca portretist şi reprezentant al realismului în pictură (n.tr.).

{58} În catalană în original, *Ce frumuseţe de fată săracă!* (n.tr.).

{59} Arcadi Mas i Fontdevila (1852-1934), pictor şi desenator spaniol de origine catalană, fondatorul aşa-numitei Şcoli Luministe de la Sitges, curent preimpresionist care punea accentul pe lumină (n.tr.).

{60} În catalană în original, *Seară de primăvară* (n.tr.).

{61} În catalană în original, *Spre seară* (n.tr.).

{62} Raimon Casellas i Dou (1855-1910), critic şi colecţionar de artă din Barcelona (n.tr.).

{63} În catalană în original, *Peisaj din Sant Martí* (n.tr.).

{64} În catalană în original, *Peisaj din Caldes* (n.tr.).

{65} În catalană în original, *Femeie cretină cu copil cerşind* (n.tr.).

{66} Kees van Dongen (1877-1968), pictor olandez, naturalizat francez, reprezentant al curentului fauvist (n.tr.).

{67} Confruntare din data de 1 mai 1898 în golful Manila între forţele navale ale Statelor Unite ale Americii şi cele spaniole, din cadrul războiului hispano-nord-american, în urma căruia Spania a pierdut Cuba şi celelalte colonii din Marea Caraibilor (n.tr.).

{68} În catalană în original, *Ne întoarcem din bătălii, venim de la război / şi nu purtăm arme, drapele şi nici trompete; / învinşi pe mare şi învinşi pe uscat, / suntem ce a mai rămas...* (n.tr.).

{69} În catalană în original, *Cântec de întoarcere,* al poetului spaniol de origine catalană Joan Maragall i Gorina (1860-1911), considerat unul dintre părinţii poeziei moderne catalane (n.tr.).

{70} În catalană în original, *burleţi* (n.tr.).

{71} Ernesto Witty Cotton, jucător anglo-spaniol de fotbal, campion de tenis, membru fondator al Clubului Regal de Tenis Barcelona (n.tr.).

{72} Devenit în anul 1906 preşedinte al Federaţiei Catalane de Tenis (n.tr.).

{73} Udo Steinberg i Werle (1876-1919), jucător de fotbal german care a jucat la FC Barcelona între anii 1901 şi 1910, membru fondator al Clubului de Tenis de Câmp din Barcelona (n.tr.).

{74} Doi jucători de fotbal de origine britanică, probabil fraţi, iniţiatori, împreună cu alţi pasionaţi ai acestui sport, ai recent înfiinţatului Fotbal Club Barcelona în 1899 (n.tr.).

{75} Cunoscut în Spania ca Joan Gamper (1877-1930), sportiv elveţian, fondatorul a două cluburi sportive la Zürich şi Barcelona, jucător şi preşedinte al FC Barcelona (n.tr.).

{76} Acţionarii celui mai vechi aşa-zis holding al mass-media din Spania, alcătuit la început din ziarele *La Vanguardia* şi *El Mundo Deportivo,* întemeiat în anul 1881 de către familia Godó (n.tr.).

{77} Antonio Cánovas del Castillo (1828-1897), om politic, diplomat şi istoric spaniol, preşedinte al Consiliului de Miniştri al Spaniei, cu câteva întreruperi, între 1875 şi 1897 (n.tr.).

{78} Arsenio Martínez Campos (1831-1900), militar şi om politic spaniol, preşedinte al Consiliului de Miniştri al Spaniei între martie şi decembrie 1879, între două mandate ale lui Cánovas, autorul puciului militar care a însemnat restauraţia regalităţii în Spania în persoana regelui Alfonso al XII-lea (n.tr.).

{79} Valeriano Weyler y Nicolau (1838-1930), militar şi om politic spaniol, numit căpitan general al Cubei în timpul răscoalei de independenţă conduse de José Martí în Cuba (n.tr.).

{80} Chirurg englez (1827-1912), creatorul asepsiei cu ajutorul fenolului (n.tr.).

{81} În engleză în original, o altă denumire, preluată din limba arabă, a *mujahedinilor,* purtătorii războiului sfânt împotriva celor care nu cultivă credinţa musulmană, aşa-numitul *jihad* (n.tr.).

{82} Profesor de biologie american (1838-1925), pasionat de etnologie, ceramică orientală şi muzeografie (n.tr.).

{83} Erudit britanic (1822-1911), a făcut cercetări pe cont propriu în domeniul antropologiei, geografiei, meteorologiei, statisticii şi psihologiei (n.tr.).

{84} William James Herschel, fost guvernator în India şi comandant al Poliţiei Ştiinţifice din Bengal aplică pentru prima dată în anul 1858 studiul amprentelor digitale pentru identificarea oficială a persoanelor (n.tr.).

{85} Poliţist francez (1853-1914), cercetător şi propagator al metodelor de individualizare antropometrică (n.tr.).

{86} Din neatenţie sau poate ca dovadă de umor englezesc, autorul cărţii uită că eroul său a fost rănit în zona claviculară, şi nu la picior. Sau poate o fi vorba despre alte răni pe care nu le-a menţionat în capitolele anterioare, aşa cum pretinde (n.tr.).

{87} William Wilkie Collins (1824-1889), romancier, dramaturg şi autor de povestiri scurte, considerat creatorul genului literar al romanului poliţist, (n.tr.).

{88} Dinastie domnitoare în Anglia între anii 1154 şi 1399 (n.tr.).

{89} Personaj imaginar din romanele lui sir Arthur Conan Doyle, eternul rival şi oponent al lui Sherlock Holmes (n.tr.).

{90} Medic legist şi profesor al lui Conan Doyle la Universitatea din Edinburgh, cel care i-a inspirat figura şi caracterul personajului său Sherlock Holmes (n.tr.).

{91} George Turnavine Budd, fost coleg de facultate al lui sir Arthur Conan Doyle, cu care a fost asociat câteva luni în anul 1882 la

Plymouth (n.tr.).

{92} În franceză în original, *butadă, vorbă de spirit* (n.tr.).

{93} Denumirea în spaniolă a unui loc greu accesibil în care se ascundeau fugarii (n.tr.).

{94} Francesc Soler i Rovirosa (1836-1900), cel mai important pictor scenograf spaniol, de origine catalană, de la sfârşitul secolului al XIX-lea (n.tr.).

{95} Mariano José de Larra (1809-1837), scriitor, jurnalist şi om politic spaniol (n.tr.).

{96} Pablo Piferrer i Fàbregas (1818-1848), jurnalist, poet şi prozator spaniol de origine catalană (n.tr.).

{97} Joan Mañé i Flaquer (1823-1901), jurnalist, eseist şi critic de teatru spaniol de origine catalană (n.tr.).

{98} Juan Álvarez de Lorenzana y Guerrero, viconte de Barrantes (1818-1883), jurnalist şi om politic spaniol (n.tr.).

{99} Cesare Lombroso (1835-1909), medic şi criminolog italian, reprezentant al pozitivismului criminologic (n.tr.).

{100} Franz von Liszt (1851-1919), jurist şi om politic german de origine austriacă, profesor de Drept Penal şi de Drept Internaţional Public, în diferite universităţi germane (n.tr.).

{101} Adolphe Prins (1845-1919), jurist belgian şi profesor la Facultatea de Drept a Universităţii din Bruxelles (n.tr.).

{102} Gerard Anton van Hamel (1842-1917), jurist şi parlamentar olandez, fost profesor la Universitatea din Amsterdam (n.tr.).

{103} Personajul principal al romanului *Mizerabilii* al lui Victor Hugo, condamnat la ani grei de temniţă pentru furtul câtorva pâini dintr-o brutărie (n.tr.).

{104} Titlu nobiliar pe care îl poartă unul dintre fiii prinţului de Wales, moştenitorul tronului. În cazul de faţă, personajul la care se face referire este Albert Victor Christian Edward, fiul cel mare al viitorului rege Edward al VII-lea şi nepot al reginei Victoria (n.tr.).

{105} În spaniolă, *târfe* (n.tr.).

{106} În spaniolă, *muieruşte.* Diminutivul de la *mujer/muiere,* dar având conotaţie peiorativă, de femei stricate, curve (n.tr.).

{107} Ordinul Iluminaţilor din Bavaria, o societate secretă întemeiată în anul 1776 de către Adam Weishaupt, cu scopul de a răsturna guvernele şi regatele lumii şi de a desfiinţa toate religiile şi credinţele pentru a conduce naţiunile sub o Nouă Ordine Mondială (n.tr.).

{108} În catalană în original, *file de cod* (n.tr.).

{109} Sală de spectacole teatrale jucate în limba catalană, inaugurată în anul 1863 şi căreia i-a fost dat numele de Romea ca omagiu adus unui mare actor din secolul al XIX-lea, Julián Romea Yangüas (n.tr.).

{110} Antonio Cánovas del Castillo (1828-1897), om politic şi istoric spaniol, de mai multe ori preşedinte al Consiliului de Miniştri al Spaniei. A murit împuşcat într-o staţiune balneară de către un anarhist italian (n.tr.).

{111} În catalană în original, *maţe* (n.tr.).

{112} În catalană în original, *o cinzeacă dintr-aia tare* (n.tr.).

{113} Replică din actul I, scena I a tragediei *Macbeth,* în volumul Shakespeare, *Macbeth,* Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, Colecţia Biblioteca pentru Toţi, 1957, p.6, în traducerea lui Ion Vinea (n.tr.).

{114} În engleză în original, *americane* (n.tr.).

{115} Siglă pentru denumirea în spaniolă a Museo Nacional de Arte Contemporráneo / Muzeul Naţional de Artă Contemporană (n.tr.).

{116} În franceză în original, *Cézanne în Provenţa* (n.tr.).

Table of Contents

Am cunoscut cândva…
PARTEA ÎNTÂI
1. Arena de tauri
2. Studioul
3. Manolo Pallarés
4. Călcătoreasa
5. Marinarul
6. Desenul
7. Știință și caritate
8. Els Quatre Gats
9. Respect
10. Málaga
11. Madrid
12. Lumi noi
13. Împărăteasa
14. Și încă ce bună, părinte!
15. Colivia Catalană
16. Lulú
17. Nonell
18. Marta Planas
19. Un imbecil fără pereche
20. Un măcel
21. La fel ca în 1890
22. Cutia
23. Deznădejde
24. O reuniune
25. Pictorul și modelul
26. Culoarea
27. Cu drag, Jack
28. Vrăjitorie
29. O problemă
30. Altă cutie
PARTEA A DOUA
31. O telegramă
32. O pasiune molipsitoare
33. Steven Arrow, detectiv consultant
34. Începuturi
35. Crimele

36. O dependenţă nesănătoasă
37. O întâlnire furtunoasă
38. Suspectul
39. Primele deducţii
40. Ce ruşine!
41. Morţii vorbesc
42. Am venit din infern
43. Hades şi Marsyas
44. Un ziar modern
45. Profilul
46. O afacere tenebroasă
47. Benigna
48. Carmen
49. Beţivul
50. Franţuzoaica
51. Cea de-a treia victimă
52. În mulţime
53. Un englez din Barcelona
54. Sanatoriul
55. Amadeu Centelles
56. Cea de-a patra victimă
57. Guvernatorul
58. Totul este în zadar
59. A se ascunde
60. Stăpânul meu vă aşteaptă
61. Umbra
62. O înţelegere
63. Şi în încheiere
Cum s-a născut această poveste
Mulţumiri

Table of Contents

Am cunoscut cândva… 4
PARTEA ÎNTÂI 13
1. Arena de tauri 14
2. Studioul 19
3. Manolo Pallarés 26
4. Călcătoreasa 31
5. Marinarul 38
6. Desenul 44
7. Ştiinţă şi caritate 51
8. Els Quatre Gats 56
9. Respect 58
10. Málaga 60
11. Madrid 63
12. Lumi noi 67
13. Împărăteasa 70
14. Şi încă ce bună, părinte! 73
15. Colivia Catalană 78
16. Lulú 87
17. Nonell 91
18. Marta Planas 98
19. Un imbecil fără pereche 102
20. Un măcel 105
21. La fel ca în 1890 108
22. Cutia 110
23. Deznădejde 114
24. O reuniune 115
25. Pictorul şi modelul 120

26. Culoarea 123
27. Cu drag, Jack 128
28. Vrăjitorie 133
29. O problemă 141
30. Altă cutie 145
PARTEA A DOUA 147
31. O telegramă 148
32. O pasiune molipsitoare 152
33. Steven Arrow, detectiv consultant 161
34. Începuturi 171
35. Crimele 174
36. O dependenţă nesănătoasă 183
37. O întâlnire furtunoasă 185
38. Suspectul 190
39. Primele deducţii 194
40. Ce ruşine! 202
41. Morţii vorbesc 203
42. Am venit din infern 206
43. Hades şi Marsyas 210
44. Un ziar modern 218
45. Profilul 231
46. O afacere tenebroasă 243
47. Benigna 248
48. Carmen 259
49. Beţivul 270
50. Franţuzoaica 273
51. Cea de-a treia victimă 276
52. În mulţime 283
53. Un englez din Barcelona 288
54. Sanatoriul 294

55. Amadeu Centelles 299
56. Cea de-a patra victimă 301
57. Guvernatorul 307
58. Totul este în zadar 313
59. A se ascunde 316
60. Stăpânul meu vă aşteaptă 317
61. Umbra 318
62. O înţelegere 323
63. Şi în încheiere 325
Cum s-a născut această poveste 332
Mulţumiri 336